

Gesner, Conrad. Pax methodicorum, cum spagyricis. A Nob. Petro de Vege Sereniss. Ducis Sabaudiaë Medico. Cum epilepsiaë, podagræ, Hydrop. & Lepræ curatione. Accessit Contr. Gesneri Thesaurus Evonymi de remediis secretis nunc in lucem editus, diligentia Casp. Wolfii, Adjectis ingeniosis fornacum figuris. [Suivi de :] Contr. Gesneri Thesaurus Evonymi de remediis secretis. Nunc studio & diligentia Gaspari Vvelphij medici & physici singularis illustratus, & in lucem editus. Adiecimus in pharmacopolarum gratiam plurimas ingeniosas fornacum figuras, quo facilius haec materia & dilucidior habeatur.

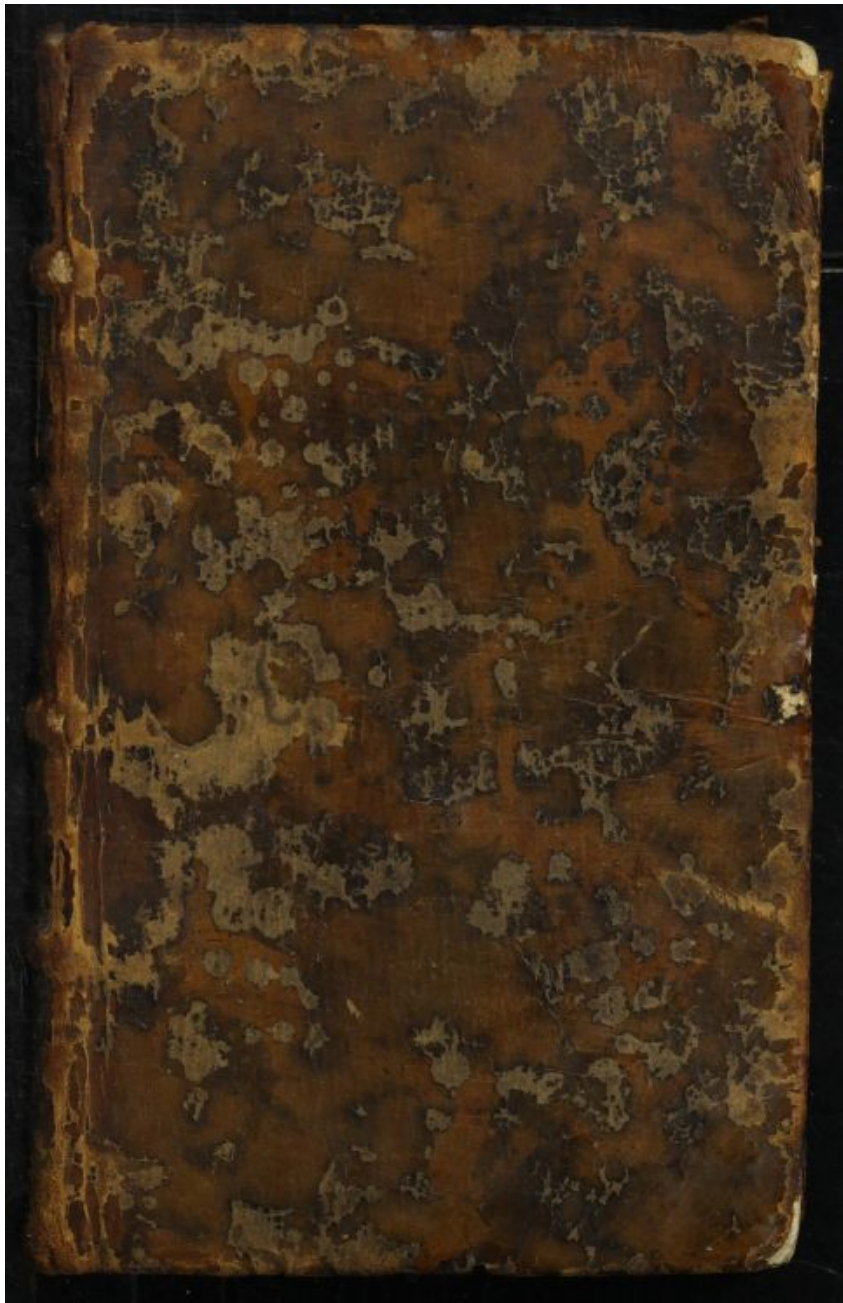
Lugduni, Apud Bartholomaeum Vincentium. M. DC. XX. Cum Privilegiis., 1620.

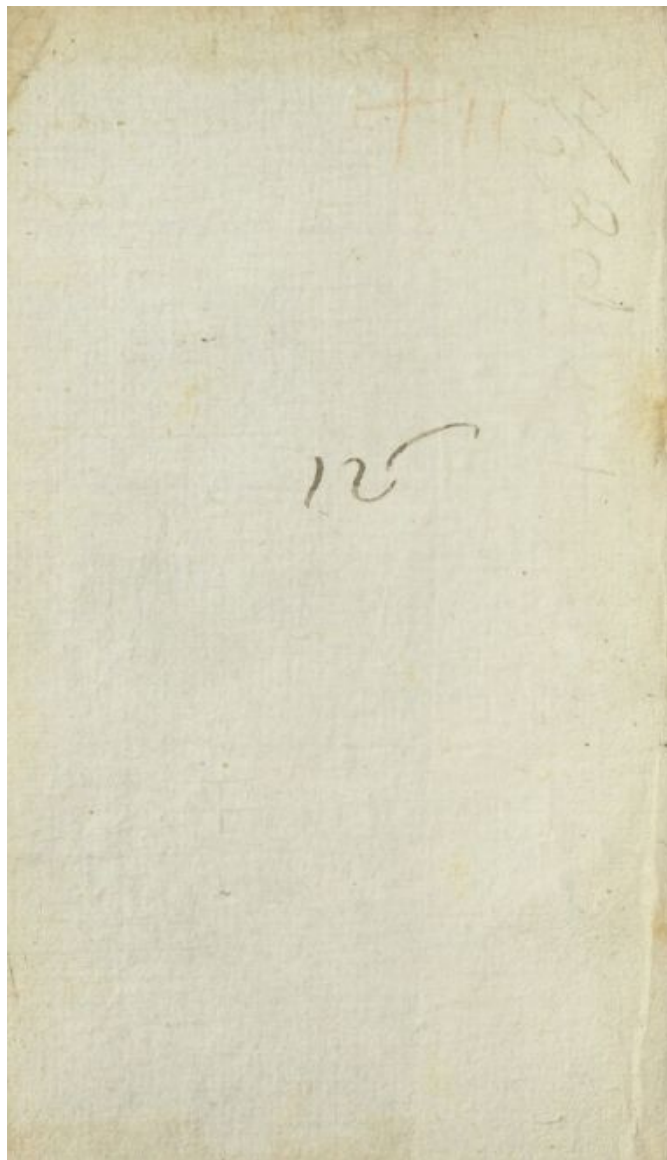
Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11086

Licence ouverte. - Exemplaire numérisé. BIU Santé (Paris)

Adresse permanente : http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?pharma_res011086

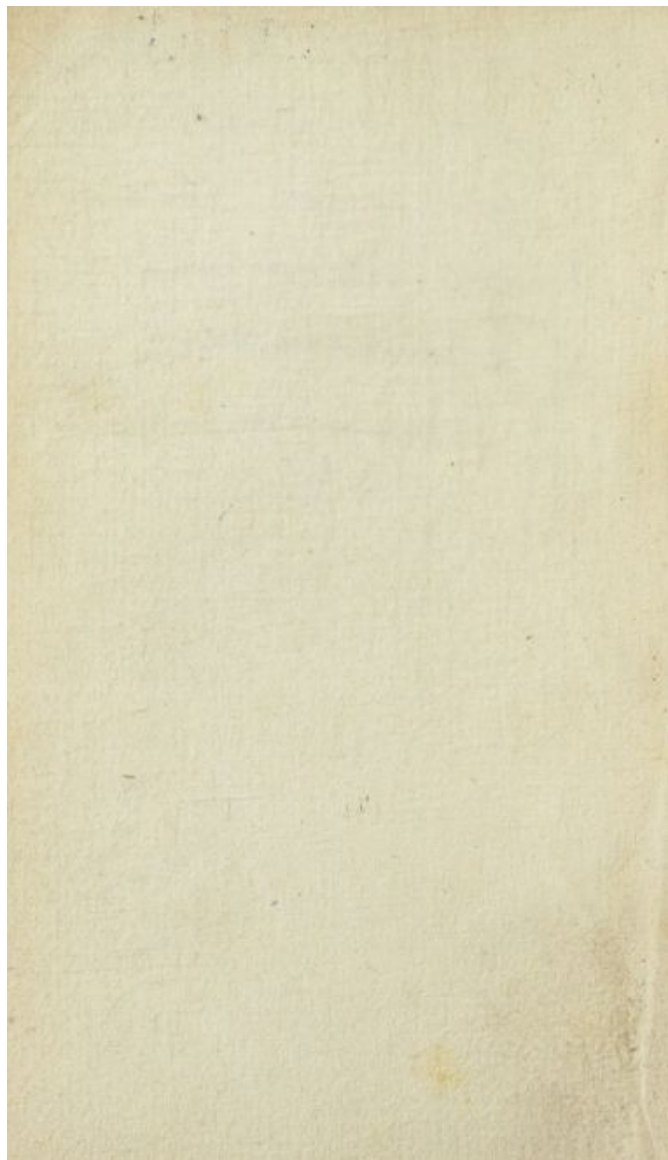

Theodorus Barou
Regiae Scientiarum
Academiae socius
Doctor Medicus
Cavisiensis.

151

Res. 11086 #71
P A X
METHODICORVM,
CVM SPAGYRICIS.

A Nob. PETRO DE VEGE
Sereniss. Ducis Sabaudia
Medico.

Cum Epilepsia, Podagra, Hydrop. &
Lepra curatione.

Accessit CONR. GESNERI Thesaurus
Euonymi de remediis secretis nunc in
lucem editus, diligentia Casp.
Vvolffij, Adiectis ingeniosis
fornacum figuris.

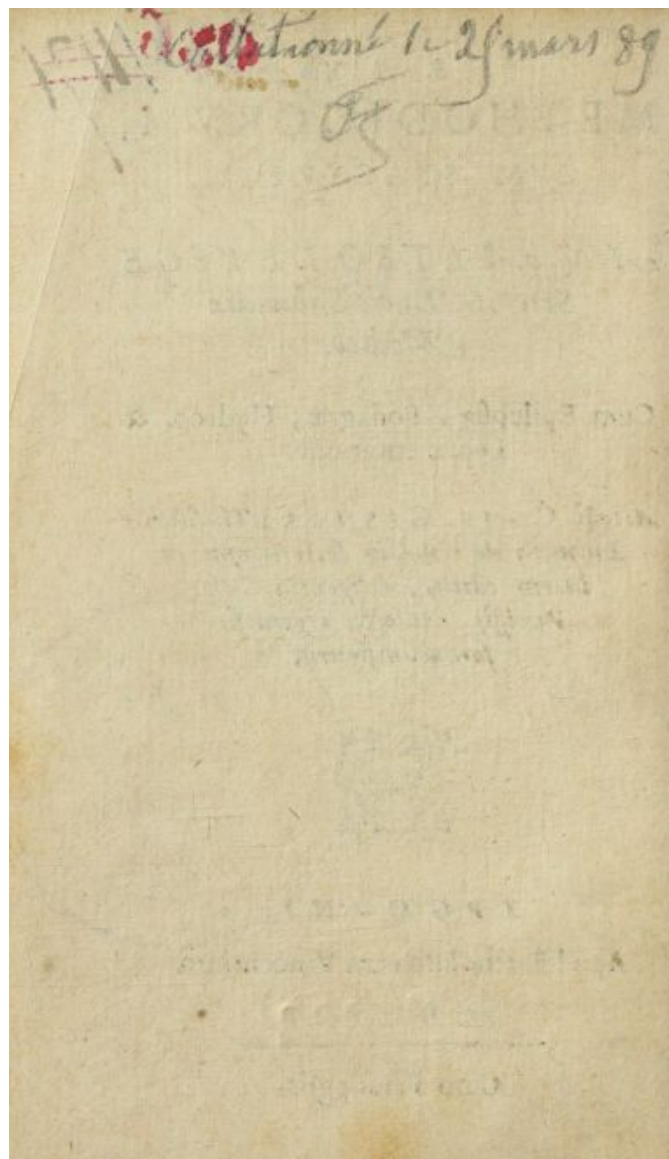

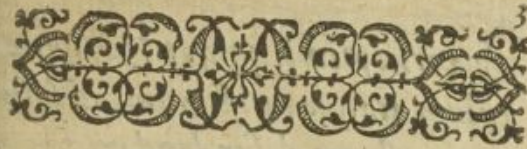
LVGDVNI.

Apud Bartholomæum Vincentium.

M. DC. XX.

Cum Priuilegiis.

SERENISSIMO
VICTORI AMEDEO,
Subalpinorum Principi, Se-
renissimi & inuictissimi
CAROLI EMANVELIS
Sabaudia Ducis filio.

GRAVISSIMVS est
conflictus (Princeps Se-
renissime) spagyricorum
cum methodicis medicis, utrique
aciei praeficiuntur viri grauißimi.
Ius belli nullum est, cadunt tamen
non qui certant, sed procul ab
exercitu remoti, Pontifices, Impe-
ratores, Reges, Duces, Principes
& viri

Et viri optimi quique. Propugna-
culum itaque tutissimum ad salu-
tem vestram defendendam, pacem
hanc existimaui; quam si gratam
habuerit, animum addet ad maio-
ra Serenissimus

PETRO DE VEGE
alumno suo.

DE

5

DE VTRIVSQUE
MEDICINÆ SPAGIRICÆ
VERITATE.

IN tenebris essem voluit ingratus
amico,
Se Deus ex tenebris unguem pie-
tate reuulsit.

Extinctos septem mirū quod cerno planetas,
Spiritus immensi vita splendore beari.
Semina leguntur, spernuntur corpora vana,
Spiritus intus alit, rotaque infusa per artus
Mens agitat molē, quam si tu carpere nescis,
Esto procul, noli contingere sacra Diana
Balnea; nec coitum Martis cum cōiuge speres.
(Impliciti laqueis captus uterque sumus.)
Mercurius binos cum sole resoluit, & unit,
Ignis lentus agit, non fortis Hippocrate teste.
Ecce breui, multis quicquid cecinere Poeta.

DE VEGE.

A 3

IN PACEM D. D.
DOCTORIS PETRI
DE VEGE

CLAVDIVS IAVNINVS
Professor Hebræus.

VRBA fuit quondam multorum
causa malorum,
Quos motos fluctus componis pa-
ce VEGÆVS,
Nectare & Ambrosia, de Solis fonte fluenti.
Illum felicem basilica Chymica dicit,
Non modo felicem, sed tērque quaterque
beatum,
Hermetis tanquam hunc complectere Gallie
prolem.

D E

IGNORANTIA HVMANA IN

OPERIBVS NATVRÆ.

C A P. I.

REs fieri externo sensu quidem obferuamus, modum quo fiant ignoramus; Hippocrates enim noster, *lib. de natur. pueri*, volucrum ex oui luteo nasci, nutriri ex albumine sentit: Aristoteles verò nasci ex albumine, nutriri ex luteo. Quis in hac controuersia sententiam suam ferre audeat? An qui totum ex toto, & partes ex partibus? Arborem diuersum alimentum pro insiti oculi nutritione, diuersa ex terra sugere ex terra existimauit idem Hippocrates. Quid si diuersi generis quamplurimi inferantur, an diuersi generis ex terra proliciet alimentum arbor, vt eo alatur, augeatur oculus vnusquisque iuxta genus suum? An non hoc est iudicium tribuere plantis? An rectius sentiet qui per transmutationem alimenti in oculum

A 4

nutritionē fieri affirmabit. Illius inquam, quo nutritur arbor, vi & robore à D.O.M. infuso, quo vnumquodque non modo generat sibi simile, verumetiam se ipsum alit, transmutans alimentum in se, vt idem alimentum in terra, diuersissimis sufficiat oculis, vt fœnum idem equo, boui, ceruo, capræ, asino. Si diuersissimi cibi eidem præstant alimentum indiuiduo, quid ni vnum diuersis? Existimat Hippocrat. *lib. de diet* semen animatum, dicens, irrepit anima hominis in hominem, ignis & aquæ temperamentum habens. Negat Fernellius *lib. de abdit.* Sed quidni ex homine decidere possit semen animatum illico in vterum susceptum, animam vehens sensitiuam, vt ex arbore oculus anima persistente vegetatiua? Quis hominum ad naturæ penetralia, eousque vnquam perductus est, vt vel coniecerit vim & modum quo magnes trahit ferrum, rhabarbarum bilem? An sufficiat commemorare totius substantiæ similitudinem, cum rhabarbarum amarum, & manna dulcis eundem trahant & educāt humorem. Cum inquam colocynthini bilem vtramque & pituitam euacuare, sensu obseruemus, nec tamen medicamentum vllum possit omni humori substantiam similem habere. Qua vi in
hos

hos tres humores incumbet? Si generalem adferas, quænam illa est? nunquid à totius substantiæ similitudine discedis attonitus, & in modo operandi naturæ ignarus? Quoties Fernelius Galenum reprehendit in modo operandi naturæ, ut taceam modum corruptionis & generationis in quo dissentiant rursus Hippocrates & Aristoteles, hoc sentiente corruptionem unius esse generationem alterius, Hippocrate vero contra dicente *l. 1. de diet.* nullum omnino corpus perire, neque fieri quod prius non erat. Idem Hermes Trismegistus in *Pymand.* Vide Proclum lib. de anima & demone.

*De ignorantia Medicorum, in operibus
medicinæ.*

C A P. I I.

NON solum in operibus naturæ dissentiant viri gravissimi, sed etiam in operibus medicinæ, alias peritissimi (ex ignorantia discordiam, ut ex scientia & veritatis intuitu concordiam nasci cedo) Tanta est enim repugnantia spagyricorum & methodicorum, ut profiteatur Se-

A 5

uerinus Danus *in Idea*, nihil habere nos methodicos commune cum Spagyricis, præter venæ sectionem, Neque solum à methodicis dissentiunt Spagyrici, sed & methodici à methodicis. Imo idem à seipso (vt turrim Babel hanc artem non inepte dixeris) docente Hippocrate *l. de natura hominis*, quandoque, febres omnes à bile, quandoque ab omni humore fieri Fernellius libr. de abdit. rerum causis, tanquam Colophonem operibus suis addit. Verum, illi accidit quod in veteri proverbio apud gallos dici solet, *il a espanché son huile à la porte*. Titulus de abditis rerum causis eius testatur crassissimam ignorantiam. Idem Fernel. Naturam videre se non posse confitetur, cuius tamen definitionem ponere ausus fuit, *l. de spiritu & calido irrato c. 7*. Idem rursus genus febrium constituit secundum genus humorum, in abditis rerum causis autè à sua ipsius sententia discedens incognitam febrium essentiam cōfitetur, neque has solis euacuantibus & immutantibus in lepis, apozematibus, syrūpis curari nisi propria & selecta his remedia accedāt. Hinc Seuerinus Danus non contentus facilitate Dioscoridis & Galeni, tria quærit in medicamentis principia, vt quod illorum
propria

propria sit facultatis sedes, perspectum sit, sal, sulphur, & Mercurium, à methodicis ideo repudiata, quoniam à tam multis sæculis maximo dedecore ei ignorata, ut veniaspagyricis videatur merito danda, tam crassam eorum ignorantiam deridētibus, sitamen modestius cum ipsis egissent. Ex tam graui procerum discordia, ne tanta clades in genus humanum incidat, ut ægri cui salutem suam committere debeant, spagyrico, an methodico, quid de vtriusque medicinæ veritate sentiam (si tamen vtramque dicere licet, cum sit vna eademque) methodici & spagyrici Doctores, vos quoque infirmi si vobis hoc dignum fuerit in capitibus sequentibus audite.

De medicina veritate.

CAP. III.

Cum nullam aut per exiguam opem feramus methodici Epilepsie, quæ præ temporis lōgitudine ac ultra vigesimum quintum annum radices fixas in anatomia humana egit, Artritidi inualefcenti lepræ, ac hydropi, porcis & capris optima quæque medicamina nostra dica-

uit Seuerinus medicamina agere (contra Galenum) per primas secundasque qualitates negauit, artis nostræ optimæ, optime cōstitutæ leges subuertere conatus est, nullis interim medicamentis ad horum morborum curationem in medium prolati. Vna sola ex Hippocrate desumpta sanationis vniuersalis descriptione rectè exhibita, & vi agendi spiritibus medicamentorum attributa. Tanta est Paracelsi in nos crudelitas, vt illius solo nomine audito, offendantur pharmacopæorum & medicorum nostrorum aures: Cuius libri omnes, si igni consecrarentur, pium opus fore existimem, quod optima quæque (datur quod sibi cognita) gloriæ cupidus, salutis humanæ vt videtur inuidus, sibi tribuens, licet à methodicis medicis accepta, tenebris obduxerit, dictionibus & vocabulis barbaris à nemine mortalium intellectis vsus. Æquior Alexander à Suchthen. *libro de vita longa*. qui in leuioribus nostra merito probanda approbat, grauiorum curationem auro potabili philosophorum tribuit, tanquam omnis mirabilitatis subiecto, innatum calidum augente, primigenium humidum reparante, totam humanam naturam corroborante & confirmante, illiusque præparationem verbis breui

breuibus quidem, intelligenti apertis. Hippocratis nostri ritu tradit, non neglectis nostris legibus tam rectè sanctèq; stabilitis, vt citra has, etiam vniuersalis medicina non nisi Empyricè exhiberi possit. Quis enim stultus vt in plethora, tinocho, ardente febre, pleuritide, &c. sanguinis missionem, in cacochimia legitimam purgationem prætermiserit? Ratum sit igitur non nisi maximò ægrotum dispendio artem nostram methodicā à spagyrica separandam, nec spagyricam omnino tanquam à methodica differentem reiiciendam. Sed ex vtraque veram ac perfectam constitui medicinæ scientiam; citra harum vnitatem & connexum, errorem; in coniunctione certitudinem atque medicinæ veritatem.

Quid sit curationis Author.

C A P. I V.

LARGA & ambigua loquendi ratione vsu[m] Hippocratem asserit Seuerinus Danus *in Idea*, dicentem naturam curatricem morborū, totam curationem medicamentorum spiritibus spagyricorum
molo

modo præparatis, exaltatis, à vinculis terreis separatis, ab aqua vana repurgatis tribuere. Contra hunc sentit Suchthenius, inquiens, corporalis Balsamus vita est, medicina præseruans à putrefactione, ne corrumpatur, id est, ægrotet. Et si in morbum inciderit, etiam est medicina quæ ipsum sanat. Si in massa corporis morbus hospitium habet, sufficientem medicinam habent Auicenna & Galenus. At si in Balsamo, nequaquam, nulla enim alia re purgari potest quam Balsamo, maioris mundi Mercurium vniuersalem, seu spiritum vitæ intellige: Ob id vitam mundi corpus fieri oportuit, & dicitur essentia quinta in metallis, sed non aliter quàm semen quod excrefcere debet in fructum qui aurum est. Quod quidem aurum vita est microcosmi, vim, & efficaciam habens clarificandi & purgandi hoc nostrum balsamum, quod attingi non potest à laxatiuis, ideoque medicis manent incurabiles lepra, epilepsia, podagra & hydrops. Ecce quam rectè sentiat Alexander, curationem attribuens animæ & vitæ corporis humani, id est naturæ à medicamento spiritu clarificatæ adiutæ (iuxta Hippocratem dicentem anima perficit omnes corporis actiones) & hanc eandem auro potabili tanquam

tanquam alimento, copiam spirituum suppeditante. Id est caloris innati, & substantiæ ethereæ; id est vitæ seu nature humanæ vegetatiuæ & sensitiuæ. Nihil dissentiens ab Hippocrate affirmanti ac docti, Quod medicina id quod molestat tollit, & id à quo homo ægrotat auferens, sanum facit, idem sua sponte natura facit. Paulò post auri præparationem docente quo anima nostra vegetatiua reparetur, seu illo ad quatuor grauissimorum morborum curationem utatur præparato, in sua aqua ignea ac temperata soluto, digesto, prius à fæculentia terrea repurgato vino. *vide Fernel. l. 7. de hominis procreat. c. 5. & Hermet. c. 7.* Rationalis autem anima à D.O. M. vegetatiua & sensitiua superior, illis super infusa, in his quæ suæ salutis ac proximi, ac Dei creatoris sui occupata nullo eget medicamento, nec alimento ut sit perpetua. Ecce quanta concordantia vniuersalis medicinæ à fæculentia terræ & aquæ vanæ liberæ, cum Balsamo nostro: quo à medicamento vniuersali corroborato, facilè etiam summorum illorum, potentissimorum monarcharum copię dissipantur, & castra subuertuntur, illæsa naturæ humanæ anatomia. Sit igitur in confesso, nec totam

cura

curationem humanæ naturæ , nec totam astraliū medicamentorū spiritibus ascribendam , sed vtrisque. Medicamentorum inquam spiritibus , non solum vt instrumentis, sed etiam vt adiuuanti ac efficiēti causæ.

De Curatione vniuersali.

C A P. V.

VT Aristoteles quæ toto orbe diffusa continentur ad summa sua genera, sic morbos omnes Seuerinus Danus *in Idea*, ad quatuor tanquam potentissimos Monarchas reduxit , Epilepsiam , podagram , hydropem, lepram. Non longè in hoc ab Hippocrate recedens dicente, morborum omnium vnus & idem modus est, locus differentiā facit, quare videntur quidē morbi nil simile habere inter se, propter diuersitatem scilicet locorum: cum sit tamen vna morborum omnium & species, & causa quoque eadem. Horum quāuis crudelium ac pertinacium inimicorum castra & copiæ omnes sub vnus potentioris Imperio (qui spiritus vitæ est cum auro viuo non mortuo) esse asserit illorum

illorum copias & consilia dissipante, humanam naturam conseruante sanationem vniuersalem & perfectam. Inquiens Ablationem impuratum vel radicum morbidarum mixtione non necessaria in humana natura insitarum, quæ balsamo naturali remediorum humanæ naturæ consensu perficitur resolvente, consumente, dissipante impuratum seminarias tincturas, corroborante verò, consolidante & custodiente innatum microcosmi balsamum. Hanc Empirici præceptorum & legum artis nostræ methodicæ & spagyricæ imperiti, pœna non horariis afficiendi, floribus albis antimonij non correctis ad gra. quatuor vel quinque, aut eiusdem reguli, aut præcipitati mercurij puluere, tentant. Ob id vniuersalem curationem dicentes, quod ex vniuerso corpore etiam ex habitu, pituitam, bilem vtramque, & hydropicorum aquas, vomitu molestissimo, alui deiectione violentissima, tantavirium & naturæ humanæ iactura, vt frequenter animam vna cum humoribus educant: in quadratis rusticorum corporibus licet morbum venereum, & vlcera maligna, curasse se frequenter gloriantur, tamen quam longè ab vniuersali illa sanatione sint remoti, palam est illis qui reli-

quum vitæ ab assumpto poculo in perpetuis cruciatibus degunt. Cum sit creatum nihil quo magis conferuentur, & redeant vires quam vniuersali illo medicamento, quod aurum est obriſum, nō quidem mercatorum : ſed noſtrum in aqua matre ſua digeſtum, ſeu paruus puluis de quo fit aurum (*Eſdras lib. 4. cap. 8.*) humanæ naturæ tam conſentaneum vt illo aſſumpto tanta ſuauiſſas in gutture ſuperſit quanta dici vix poteſt: ſed ab aſſumente ſolum admirari. Arnaldus Villanouanus : *lib. de reſuſcitanda acquir. cap. 2.* ait corpus humanum ſyncerare & innouare, complexionem humanæ eſſe conueniens, calorem naturalem confortare, & cordis ſubſtantiam. Et ſuæ puritatis impreſſione; omne deicere impuritatem ab eo, & tueri illud, & clarificare ſpirituum ſubſtantiam, & ſanguinem mouere ad cutim. *cap. 3. lib. eodem.* Perla eſt quidem temperata, temperans & confortans calorem naturalem, ſed illud cui non eſt par eſt ſal de minera, & ſapiētes aſſimilauerunt ipſum temperatum ſanæ adoleſcentiæ. Geber dicit quod eſt medicina lætificans & iuuentutem conferuans. Maiores promittit in roſarij *lib. 2 c.* dicens. Sic etiam vim habet omnem ſanandi infirmitatem tam in calidis quam frigidis

gidis affectibus, & si agritudo fuerit duodecim dierum, curatur vno die; si vnius anni, duodecim diebus. Si autem curatur vno mense, inquit Hermes Trismegistus. *cap. 7.* Aurum pretiosissimus lapis est carēs maculis, temperatus quoque &c. Fermentum vniuersale cuncta rectificans temperata compositione, *cap. 4.* Et rursus sol meus & radij mei sunt in me intimi, Luna verò propria meum lumen est, omne lumē superans, & bona mea omnibus bonis meliora sunt, gaudium, lætitiā, gloriā, delicias intelligentibus largior, &c. Ac idem Hermes, *cap. 4.* Ego coronor & diademate ornor, & cordibus lætitiā ingero, & ego vinctus vluis & pectori meæ matris & substantiæ eius, continere, & quiescere meam substantiam facio, &c. Hanc medicinā animo consequi iuniores, nedum seniores medici etiam doctissimi non possunt, nulla ratione fieri posse existimantes, vt vnum idemque medicamentum, seu in auro obriso simplicissimum, seu in paruo puluere de quo apud Esdrā fit aurum, vnum quidem sed ex duobus compositum (filio scilicet & matre) in tam diuersis valeat affectibus. Verum si hoc in theriaca fiat, inferiori gradu tamē, vt sup. vt in quam diuersissimis conducat

affectibus, ex variis simplicibus composita temperie maxime differentibus, quidni in auro à natura ex elementis quatuor & vitę spiritu composito, in perfectionem maiorem exaltato, per decoctionem in sua aqua ignea; ac in intimis suę matris visceribus maturiore reddito? Nunquid aloë educit quemcumque trium humorum, & calorem etiam senum fouet, auget, corroborat? Quam diuersas facultates remotissimas vni simplicium tribuit Dioscorides? In propulsanda peste & hydrope, nulla generis affinitate coniunctis morbis commendatur vnicornu téperatissimum. Nunquid *Ætius*, *cap. 97. tract. 4. serm. 1.* testatur salem theriacum vtile medicamentum, non solum ad podagram, hydropem, lepram, & pestem, sed ad omnem morbum; aurumque per ignis familiaritatem fieri melius? Ex his constat aurum nostrum non solum corporis, sed etiam animi medicamentum esse vniuersale, nec humanum, sed plane diuinum, ideoque in omnibus morbis vsurpandum, sed in diuinis potissimum.

De

*De utriusque auri preparatione
pro vniuersali sanatione.*

C A P. V I.

Diuinus Hippocrates medicorū methodicorum & princeps & parens, dum fuit in viuis, artis medicæ perfectionem celauit (quam plurimis interim non fictè traditis ac nobis relictis) tamen salutis humanæ amator, obseruans, & affectus & eorum causas, quandoque medicos latere quamuis doctissimos, vt ob id propria non possint remedia præscribere, & vt possint, hæc frequenter infirmiora esse quam morbum, probis medicis quibus ægrorum sanitas magis sit cordi quam lucrum, in auro non solum hanc vim inditā ad omnes morbos, sed eius etiam præparationem docet, verbis paucis, *lib. 1. de diarr.* Iurifurandi sui memor verissimis tamen & apertis dicens: Aurum operantes tundunt, lauant, igne molli liquant, forti autem non conflat, & vbi elaborauerunt, vtuntur ad omnia. Eorum arguēs errorem, qui ipsum in folia explicatum tenuissima, seu in scrobem, confectionem Alkermes, & electuario de gēmis miscent,

B 3

aut alio quouis modo exhibent , vt in terræ visceribus à natura productum fixum, durum, crudum. Si enim vni igne nil deperit auro , si huic fornax nihil detrahit septupla, qua ratione calor noster insitus, temperatus, in ipsum aget? An ventriculus qui edulij fortitudine læditur , concoquet, in chilum, sanguinem, spiritus conuertet , vt sit corpori nostro alimentum aut medicamentum? Præstantiorem tradit Hippocrates præparationem, naturæ nostræ conuenientiore, vt sit alimento & medicamento. *Vide Paracels. tractatu de peste.* Quis enim pater medicus, filio egro, postulanti panem , alimentum aut medicamentum, porrigat aurum immaturum, facibus adhuc onustum? Hanc si consequaris , puluerem exhibebis , vel oleum crocei coloris vel rubei (ignis enim gradus varius variat colorem) vt ceram fusibilem: vt saccharum resolubilem, per vas retortum , leuissimo calore cum vini, spiritu , in vas retortum ascendentem celerime , atque descendentem , vt sup. dosi exigua ad gr.ij delectabilem. Scio spagyricos quosdam nobis methodicis insultantes, non ex auro obriso (vt verbis gallicis vtat *de ducas.*) aurum potabile facere , sed ex auri semine solo quod transit in

in puluerem paruum de quo fit aurum, quem puluerem electis comparat Esdras, *lib. 4. cap. 8.* & reliquum terræ condemnatis, verum cum hippocratica fiat prædicta ratione, tundendo, lauando, igne molli liquando, nihil est in hac vniuersali sanatione quod methodici à spagyricis inuentur, nec medicamenti genus (cuius vis docet quantitatem exiguam) nec vtendi rationem, cum dicat Hippocrates, quod vbi elaborauerunt vtuntur ad omnia, id est ad omnem morbum, scilicet legibus methodicis obseruatis in venæ sectione & purgatione, vniuersali, & particulari; atque ipsum propriis & ac affectui at parti dicatis remediis coniungendo, nec sanationis vniuersalis definitionem seu descriptionem: cum doceat Hippocrates, medicinam nihil aliud esse nisi ablationem & appositionem id est superflui eductionem, purgationem, & humoris vitalis, seu balsami microcosmi appositionem, corroborationem, conseruationem, si quā gloriam meretur Seuerinus (vt profecto meretur & gratias immortales) in huius sanationis vniuersalis Hippocraticæ explicatione meretur. In hoc rursus laus illi eximia debita, quod vnico medicamento, eoque simplici ablationē & appositionem

fieri expertus, posteris nobis tradidit, cum
ut hoc attingant methodicorum nostri
seculi primi, cinamomum, spicam, mul-
taque id genus alia purgantibus medica-
mentis (quibus nulla cum corporis nostri
partibus affinitas intercedit, imo odio pe-
nitens insito tacitisque discordiis plurimū
inter se dissident) adiungant. In leuioribus
affectibus hæc quidem vtilia, in epi-
lepsia, podagra, hydrope, lepra, infirma.
Hoc medicamentum ab Hippocrate, *lib. de vita longa.* acceptum sibi tribuit Para-
cellus, & auri præparationem verbis im-
mutatis tradit dicens. Resolue obrisum
eius corrosiuo dum fiant idem, postea hæc
resolutio per putrefactionem remouen-
da, sic inhumatione peracta gignitur au-
rum potabile. Ac rursus reduc Mercurium
in eleuationem tantisper dum in fixum
cristallum abeat, deinde in resolutionem
& coagulationem digere, & cum auro
coniunge, ut fermentum eius hoc fiat,
proinde iuxta Hermetis doctrinam age
vsque in finem lapidis, cuius dosis gra. 1.
& *libro de tinctura physcorum*, huius dosim
exiguam, operationem potentissimā pro-
fiteretur. Albertus magnus vero tradidit his
verbis: cum vidit alchimia nullo modo
meliori fieri Alixer citinum quam per
sulphur;

sulphur; in sulphure autem vidit vinctuositatem vitiuam metalla denigratam, super quæ liquefacta proicitur, præcepit lauari acutis loturis, & sublimari, ac decoqui tamdiu donec ab eo decocto aqua non citrina egrediatur, eique tantum subtile vinctuosum maneat, quod sustinet ignem, & non crematur ab eo! Præparationem auri vim tradidit Arnaldus Villanova in rosario, & illius meminit, ubi dicit natura vniuersalis cum paucis principiis operatur mirabilia, medio ingenioso pauca sunt necessaria. Et sanationis vniuersalis, huiusque medicamenti vniuersalis meminit folio 263. operis sui dicens, Emothoici sola vniuersalia cōtemplantur; Qui enim plura singularia ad vniuersale reduxerit melior habetur. Imo bene definit quidam dicens, Medicina scientia est quæ nescitur: An non hoc est quod ait Hippocrates, delinquent ferè omnes, sed sunt in doctissimis qui parum delinquunt. Nunquid hoc est profiteri etiam doctissimis quandoque incognitum morbum, illiusque causam, & propterea in curatione quandoque adesse incertitudinem, eoque fieri ut sit opus medicamento vniuersali in quamlibet morbi curabilis causam agente, consumente. Quis igitur ab Her-

A 5

mete, Hippocrate, Arnaldo Villanouano, & Ætio Methodicis & Spagyricis approbatum medicamentum vniuersale, & sanationem vniuersalem aspernetur, ad quemuis affectum, in quouis morbi tempore, & ætate, vt minimum quoad fieri potest, in affectibus potissimum incognitis & medicamentis particularibus, fortioribus, delinquamus, aut citius, tutius iucundiusque curemus? In morbis vero sanabilibus, ac tutis & cognitis leuioribus qui alias exitiales euaderent, recte constitutas leges nostras vbique gentium approbatas repudiare, quis Spagyricorum mente sanus audeat? Cum Hippocrates huius vniuersalis medicamenti peritus, cuique propria præscripserit, non contentus vniuersali. Hinc liquet quãta sit huius seu artis seu scientiæ difficultas, tanta profecto vt plerique etiam experitissimi sibi dissidentes, à praxi abstineant. Solis diis genitis officium ægris præstare licet. Lanionem ad hanc admittunt vniuersitatem cum ad doctatus gloriam (non sic Lugdunæi prudentiores doctores, ab artis exercitio imperitos arcetes) adhuc non doctum euehant, grammaticorum ordinem peruertentes, apud quos præcedit positius cõparatiuum & superlatiuum.

velim

velim (vt hinc totius vniuersi malo medear,) mihi à grammaticis & vniuersitatibus concedi gradum comparationis quartum, vt docto, doctiori, doctissimo doctor addatur pro gradu quarto, nec in posterum ordo peruertatur apud medicos, in quorum manibus vita & mors etiam proborum.

Vtendi ratio.

C A P. V I I.

EX vini spiritu, aut ex vino generoso in morbis à causa frigida, siue vino in calidis, aut ex causa calida ortis, aut propriis methodicorum medicamentis cōiunctum, vt fuit dictum prius, teste Hippocrate dicente, & vbi elaborauerunt, vt utur ad omnia, id est ad omnem affectum, intellige sanabilem, seu curatu quidem difficilem, legibus tamen naturæ obtemperantem. Est autem aurum purum solum vt non redeat in corpus operatione prima (via particulari) & adhuc non sufficienter digestum, die primo diaphoreticum, ac theriacæ instar ingratum; die secundo aliqua vi cathartica benignissima prædi

præditum, in forma vero olei vel mellis dissolutum digestum nulla molestia, sed suauitate maxima etiam post octo dies comitatum, fructus ligni vitæ instar. Ideo vitæ prolongatiuum, hinc ad vitam longam cum sale percarum, & cum cibis euechymis præscribitur. Exactiorem vtendi rationem videre licet in gemmula ad pacis huius finem.

*Pax Methodicorum cum
Spagyricis.*

C A P. V I I I.

IN errore vtrique hætenus versati fuimus, nos quidem methodici, hanc auri hippocraticam præparationem inter artes mechanicas celatam non obseruantes, tanquam vanam & inutilem reiicientes. Nunc autem Hermetis Hippocrates Arnaldi Villonouani, & Aëtij autoritate prudentiores facti, non modo tanquam necessariam ad faciliorem morborum curationem amplectimur, sed trium principiorum, salis, sulphuris & mercurij separationem, extractionem approbamus. Cum hæc vtriusque auri præparatio perfecta, siue horum trium principiorum separatione,

paratione, depuratione fieri non posse
testatur veritas & experientia. Si enim ad
vniuersalē ex auro medicinā aspiras, Mer-
curiū vniuersalē sulphuri suo ac sali vni-
tum per digestionē & cohobationē recte
ratam habeas necesse est: si vero ad par-
ticularem, particularem mercurium ac-
cipere debes. Vterque autem ex terra
elevatur, vnde & aqua vana separatur, &
elevatur. Hermes ascendit à terra in cœ-
lum, & iterum descendit in terram, in ta-
bula sinarag. Terra enim grauis ascendit
in partes alembici superiores in forma
mercurij, mercurius autem plane æthe-
reus finita circulatione atque decoctione
quiescit, & figitur tanquam terra, hisce
sulphur commiscetur, vnitur, ex tribus fit
natura vna, quæ prius sub diuersis hypo-
stasibus & formis ac naturis apparebant.
Fit inquam mercurius & sulphur sal seu
terra purissima fusibilis vt cera. Tum est
vis totius integra, vnde Hermes ibidem
vis eius integra est si versa fuerit in ter-
ram, hoc est si non amplius ascendat sub
idea mercurij sulphurisue, sed terræ in-
star subsideat fixa. Hinc terræ seu auro
mundo comparatur platea ciuitatis san-
ctæ. Apocalips. 21. & apud Esdram electi.
Alterum autem ex terra erutum mun-
dum

dum non est. Nos quoque spagyrici turpius errauimus, medicinæ scientiam methodicam condemnantes, repudiantesque tanquam à nostra distinctam, cum sit vtraque vna eademque ab Hippocrate, & Arnaldo Villanouano vere sancteque tradita. Hanc ab Hermete & Gebro ad nos tanquam per manus defluxisse rati. Permisit Hippocrates multa inuenire, ideoque dextram (Heluetiorum more) coniungentes dextræ promittimus, si quid in arte spagyrica quam nostram existimabamus immensi pelagi nauigatione detegamus, in commune collaturos. Nos quoque methodici idem, fide eadem & æterna iurantes effecturos promittimus.

De tribus Spagyricorum principiis.

C A P I X.

Mercurium vocant spagyrici aquam ex corpore separatam sulphur oleum, sal materiam quandam depuratā, quæ loci frigido humido liquefcit, & resoluitur, salis marini quo vtimur instar, contra quam in medicina nostra vniuersali, atque metallorum, corporum quædam vt rosa & aurum abundāt mercurio, quædam sulphure, vt succinum, quædam sale,

fale, vt perla, rubinus, granatum. Eorumque corporum quorundam vis potissima in mercurio, quorundam in sulphure, quorundam in fale, vt rosæ & auri, Succini, perlæ, rubini granati; prærogatiua quædam auri, in fale & mercurio ac sulphure potentissima: curari enim dicitur illius mercurio lepra, fale verò caducus & ex quibusdam putrefactis elicitur sulphur, & sine putrefactione ex aliis. Anisi quidē & fæniculi, saluiæ, rosmarini & similia per ascensum à vehiculo euectum: succini per vas retortum commodius quam per descensum: singulorum verò exactas separationes docet experientia, vide *Paracel. lib. de vita longa*. Decipiunt vero librum pars maxima, eorum qui transcribunt sibi prorsus incognita, quam scribant, doceant prius à se separata, præparata. Hinc fit vt tenebræ, à tenebris illuminatæ, tenebrarum nomen retineant, & commentaria, textu obscuriora fiant, eorum odio maximo qui sumptibus maximis & labore multo, paratu facilia discunt. Eorumque pars maxima, aut frustra, aut fructu exiguo, eorum inuidia qui celant, aut sibi incognita docent & fallunt. Quales Dariosus, & farina huius Aporta, & pseudospagyrici omnes.

CVIIVS

CVIVSLIBET REI FA-
CULTATEM SUMMAM
à D. O. M. collocatam inue-
niendi modus certissimus & fa-
cillimus in gratiam Doctorum
methodicorum, medicinæ stu-
diosorum ac pharmacopœorum.

CRUCES ægrorum, cruces ma-
ximæ sunt medicorum. Pœni-
tuit permultos me quoque fre-
quentissime quod in medicinæ
scientia tantum temporis in quatuor uni-
uersitatibus collocassem, Louanij, Basileæ-
Friburgi Briscoiæ, ac Dolæ sumptus ma-
ximos fecissem, artem hanc abiiciendam
millies decreueram, ob id scilicet quod æ-
grorum voto satisfacere, etiam recte præ-
scribens non possem. Dioscoridem & Ga-
lenum accusabam, quoniam herbis, flori-
bus, radicibus reliquisque medicamentis
non eas inesse vires existimabam, quas il-
lis

lis inesse, ipsi tradebant ac docebant. Re enim probabam nec calculum conteri & expelli, nec epilepsiam, podagram, hydro-
pem, lepram curari, morbos inferioris or-
dinis permultos non sanari per medica-
menta illa, quibus tamen vires maximas
ascribebāt. Verum Hermetis Trismegisti,
Arnaldi Villanouani, Seuerini Dani le-
ctione prudentior factus, in recentiorum
doctorum & vniuersitatum inertiam, im-
peritiam culpam merito reiciendam exi-
stimaui. Quod scientes virtutem disper-
sam minorem esse se ipsa collecta, cuius-
que simplicis virtutem, ut à natura produ-
ctam, crudam indigestam per totam her-
bam, radices, flores dispersam, ac diffusam,
ita reliquerunt, non exaltarunt, medicinae
nos studiosos non recte instituerunt, nec
cuiusque facultatis situm & domicilium
demonstrauerunt; ignorantes ipsi quenam
sit virtutis herbarum reliquorumque me-
dicamentorum sedes & hospitium in his
maximis & palpabilibus tenebris ac diffi-
cultatibus: acuminis ingenij Fernelij lu-
men maximum effulsit, glaciem fregit, se-
quuntur paucissimi, nil mirum si conque-
rantur aegri, male audiant medici, potio-
nes magnas, non satis digestas parum effi-
caces praescribentes. Ideo ut me doctiores

C

ad id muneris suscipiendum non modo excitem, sed precibus cogam, ut medicina studiosos hac in re inuam, ægris optatum solatium adferam, medicinæ gloriam acquiram maiorem, caput hoc decimū cum gemmula, parvæ meæ paci editionis primæ ad iungendum putavi ex præcedenti capite nono tanquam ex fonte profluens quo solo (ne lectorem morer) hic utar pro exemplo ad mentis meæ conceptus explicationem. Quorundam simplicium facultatem dixi in sale sitam, quorundam in sulphure, quorundam in mercurio tota vis suavisissima, maxime odorifera in cinamomi sulphure, minor longe in cinamomo integro, in succino ut à natura coagulato nullus aut minimus sensu observatur, odor vel facultas, sed in eius oleo potentissima, nulla prorsus in illius aqua. Si quid in eo diureticum est, id quære in sale lapillorum pretiosorum, vim posui in sale, rosæ in aqua potissime hoc videre licet apud eximium virum Cheurier Pharmacopæum Lugdunæum celeberrimum, omni spagiricorum medicamentorum genere, & methodicorum pharmacopolim habentē instructissimam. Maiora docebo lector. In hac trium principiorum separatione, præparatione exaltatione non solum

lum medicamento vis habetur maxima ob id quod quæ in toto erat prius diffusa; nunc in vno principiorum est collecta, verum etiam propterea quod cum esset prius in corpore crasso tanquam ligata, facibus plurimis permixta, nunc post resolutionem libera est, decocta spiritualis effecta. Ideo cum sit aurum vulgare ad rem medicam ineptum plane, vim habet maximam in omnibus suis principiis, maximam inquam in mercurio, maximam in sulphure, maximam in sale calculum frangenti, epilepsiam curanti. Hæc principia præparata, exaltata, astralia sunt corpora Seuerini vt recte quodlibet facultatis vehiculum ipsammet facultatem non male nominaueris, & quod prius corpus fuit nunc spiritus naturam & conditionem sortitum est. Ideo si Dioscoridis aut Galeni autoritate & cõsilio à te præscriptum medicamentum domine doctor, à te prescriptum, & à te exhibitum, pharmacopææ dilectissime, non iuuerit, aut quantum pollicentur Dioscor. & Galen, quantum inquam optas vel infirmus, non præstiterit, hanc trium principiorum separationem aggredere, & quod inutile obseruabis abiice, facultatis autem subiecto, à prædictis attributas omnes, tu quo-

que tribue, idipsum præscribe. Sic facultatum omnium locum situm, Sedem ac domicilium deteges, atque optatum effectum consequeris. bene vale.

G E M M V L A.

De vniuersali medicina.

C H A P. I.

CUm decreuiffem (vt in pace dixi) à praxi medicinæ Dioscoridis & Galeni abstinere propter medicamentorum infirmitatem ac doles illas magnas infirmis ad horam quartam, quintam vel sextam matutinam fastidiosis, quo tempore ne quidem gratiffimus placet benevalentibus potus cibusve, propterea etiam quod præfcripto meo non iuuarentur Epileptici, podagrici, hydropici, leprofi. augebat mæftitiam quod ne vnum doctorum medicorum obferuarem, qui doceret, quo medicamento genere aptanda illa feuerini fanatio vniuerfalis perficeretur ne dum particularis: post plurimos annos ab illarum lectione, fauore diuino incidit in manus meas Hermes Trifmegiftus philosophorum pater. Hic primus tantam

tantam vim tribuens ixfiri quantum in cap. 4. & 7. obseruare licet. Et cum ex iis quæ sunt in rerum natura nihil occurreret, in quo tantæ vires ineffent, vt per ipsum à Seuerino tradita absoluerentur, persuasum fuit mihi Hermetis ixfir medicamentum esse vniuersale quod tam ardenti desiderio inquirebam. Nec tamen ex oculis meis cataracta seu vnguis, radiis solis ixfiris excutiebat. Vniuersalem sanationem vniuersali medicamento fieri debere iudicabam. Vide pacis cap. 5. ibi Hermetis verba referuntur. Cogitanti autem mihi quidnam in toto mundo contineretur quod vniuersale esset, offerebat sese nihil rursus; libellus quidam incogniti authoris omnium fere minimus, re maximus & aureus indicauit naturam vniuersalem seu spiritum vitæ id ipsum esse quo Seuerini seu Hippocratis fiebat vniuersalis sanatio, spiritum dico qui dum irrepit in lactuæ principia; fit lactuca, dum in rosæ principia irrepit, fit rosa, dum in sal, sulphur, mercurium auri, aurum, in reliquorum metallorum principia similiter, in arboribus & brutis idem. Spiritum dico qui etiam in homine, animæ rationalis est vehiculum, quo per concordiam trium corporis humani principio-

in temperie debita permanentium, ipso etiam permanente, anima in corpore humano retinetur, illo autem marcescente, deficiente alimenti defectu, redit pia ad Deum creatorem suum, impia scelestum pondere & sarcina tanquam onusta & grauior facta prohi dolor! deorsum deprimitur ac ruit. Hoc medium quo anima cum corpore coniungitur si Fernelio cognitum fuisset (*lib. de abd. causis*) non conquestus esset, non tantoperè mœstus, quod naturam ad manum haberet, non tamen oculis quæta sint illius vires & facultates ut sup. perspicere posset. Hic spiritus in seipso & ab omnibus indiuiduis separatus, nec ignis, nec aër, nec aqua, nec terra est, nec species ex illis aliqua quas in prædicamenta sua retulit Aristoteles. Ideo nullo alio nomine appellari posse videtur quam quintæ essentia (præter hanc nulla) quæ prædicamento nullo contineri potest. Erit autem rationalis anima, essentia sexta. Sub Cælo tu dialectice, tu physice, tu medice, nil quare præterea. Si ab Hermetis luce ad Aristotelicum horum descendere fas est, subnectit hæc essentia (nil mirum tota vis spiritibus tribuenda) Axioma docens formam esse quæ dat esse rei. Nam si lactuæ, roris marini, rosæ, auri, ferri,

ferri, spiritus idem, quid inter hæc differentiam ponit, quod diuersas species & genera constituit, præter triū principiorum prædictorum siue materiæ differentiam species ac genera diuersissima. Pro articulo fidei est apud Euclidem, si ab æqualibus æqualia demas, quæ remanent erunt æqualia. Hoc spiritu tamen eueri luce meridiana clarius fiet qui antimonij libras duas in partes duas diuiderit, æquales ac alteram. Igne per crystallum ex sole seducto combusserit. Hac parte accensa, combusta, imo copioso vapore ac fumo eleuato summopere augeatur vt libræ vni pulueris accensi, adusti à solis radiis, accedat ad vnciam vnā, vel ad vnciam semis. Si ex vtraque libra antimonij æqualia demas quæ remanēt erunt inæqualia nisi concedas, aliunde accessisse vnciam illam vel vnciam dimidiam. Non ab igne dicere possis, leuis est enim, non ab aqua, ab antimonio potius quæ illi inerat elementalī eleuata fuit fumo & vapore, nec attigit vt neque à terra, nec ab aëre, introducta. Leuis enim etiam est, non ab aëre solo, inquam si verissimum id esse concedatur. quod vnumquodque iis augeatur quibus constat. Minus ab aliqua elementatarū rerum specie, nunquid igitur

fateri cogimur spiritum hunc, vi magnetica attrahi, coagulari, attestante Alexandro Suchthenio, vitam mundi corpus fieri oportere ut ipsam medicus exhibere possit, & dicitur essentia quinta in metallis. Hunc igitur spiritum coagulum si resolueris, resolutum sublimaueris ac in eo aqua ignea aurum viuum resolueris, decoxeris medicinam vniuersalem perficies. Hanc si adeo obtinere nequeas, ad particulares quæ tamen ad multas species extenduntur ut sup. confugas necesse est.

De particulari medicina.

C A P. I I.

VT vniuersalis sanatio vniuersali medicina, ita particularis, particulari; ut vniuersalis medicina est quæ nulli specierum prædictarum numero comprehenditur, sed vniuscuiusque materie coniungitur ad speciei constitutionem vel individui ut dici possit omnia esse quæ videmus, & nihil. Imo vero materia prima esse, de qua nihil in vniuersitatibus auditur, longe diuersa ab illa vana ficta de qua tam multa effatiuntur in scholis. Ita particularis medicina est quæ sub certo genere

nere vel specie comprehenditur siue simplex siue composita. Non enim ab omni morborum sanatione, vniuersalis dicitur. Alias recte sales theriaci hoc titulo & honore essent afficiendi. Ad vniuersales tamen proprietates proxime accedunt, non extant tamen maximo generis humani detrimento, nec illis inferius aurum per vegetabile menstruum dissolutum, vtrunque naturæ humanæ familiare & conuenientissimū. Cuiusque speciei summorum morborum, particularia medicamēta tradidit Paracelsus *lib. de vita longa*; quæ singulis Idæis Seuerini contingere & paci meæ annectere vtile. Imo vero necessarium indicaui, aliquibus interim in quolibet morbi summi curatione à me adiectis vt sciant medici methodici, medicinæ studiosi quanta præstare possint, quanta agri ab hac scientia expectare debeant.

Spagyrica paracelsi curatio epilepsia.

Curationis auspicio ex parte iuxta rationem physicam partim chirurgicam semper incipiat. Quod attinet ad chirurgicam, est duplex ratio, prior ad præparandum emunctorium caducum,

C 5

posterior ad eliciendum humorem epilepticum prior talis est aperi craniū idoneis ad id instrumentis, deinde aurea vel argentea canna suo loco imposita, consolidata, vitæ bonæ restitue, iam omnis morbus cuiusmodi emunctorio adornatus, in paroxysmum abire nequit: posteriorem sic percipe, Resolve membrum epilepsia correptum aut superiorem partem membri, puto ligamenta arterias in circuitu, idque corrosivo narcotico vsque ad ossa. Deinde rursus consolida nascuntur continuo ligamenta narcotica, arteriæ, denique caro ipsa quæ porro non sinit morbum in paroxysmum erumpi. Ad physicam curationem R oleum vitrioli correctum & aurificatum, vel per flegma forma circulari temperatum, vel per oleum rubeū siue viride quod sub colcothar delitescit vtrumque liberat à morbo caduco præter ætatem quam Hippocrates præscribit. Iuncta pars memorialis Balsamo quod est de hæderis & fiat post paroxysmum similiter, morbum pellit præterea innuctum occiput Balsamo Elenij, & ipsum in vehemētissimo paroxysmo, morbum ex æquo sanat, sunt insuper alia præclara remedia contra hunc morbum vt est arcanum sanguinis, cæteraque membra.

Spagy

Spagyrica paracelsi podagre curatio.

Purga per corallinū quod est ex auri essentia, aperi vbi centrum podagræ delitescit, vbi fluxus desierit per sex hebdomadas cataplasmate ex mumia inunge quod recentem podagram Curat. Est autem corallinum aurum per mercurium toties sublimatum dum totum aurum ascenderit.

Spagyrica paracelsi hydropis curatio.

Dvo requiruntur ad curationem hydropicorum specifica purgationis & specifica humoris, Elice primo essentiam ex halandahal quæ sit ex spiritu vini vna cum composito. Deinde confunde cum aquila præcipitata. i. mercurio præcipitato : post administrata purgatione pro morbi ratione, tantisper dum abeat origo morbi interdum etiam administrata essentia tartari, vitrioli, diacubebe sub hæc adorna cataplasma ex rebis. i. stercore columbarum in aceto rosaceo, & applica donec videas prorsus consumptum

44 *Pax Methodicorum* -
morbum. Post hæc sequitur summum
specificum, spiritus vitæ ex auro extractus
quo etiam aliquandiu uti licebit energia
namque, atque adeo vi naturæ sanari vult
hydrops.

*Particularis Spagyrica paracelsi
curatio lepræ.*

Alba lepra curatur mercurio lunæ,
rubea vero mercurio auri. *Mercurius
auri est mercurius ex auro, & præcipitatus.
Mercurius verò Luna est argentum viuum
ex argento, ac idem præcipitatus, idem de
mercurio auri.*

Vniuersalis Methodica & Spagy-
rica, 4. summorum morbo-
rum curandorum ratio. a
VEGÆO Auctore.

*Ex cap. 14. Idea Medicinæ SEVERINI
DANI, de curatione, Epilepsia,
Podagra, Hydropis & Lepræ.*

C A P. X I V.

Morborum omnium impuritates, ra-
dices, & semina, in humanam ana-
tomian

tomian, vel ab ortu vel postea alimentorum usu implantantur. Primum & precipuum curationis vel sanationis consilium erit tales impuritatum mixtiones auferre. At v. dissimilis est conditio harum mixtionum. Quædam enim ipsis radicibus humanæ naturæ proximis adhærēt, & scientias coniunxerunt cum inuisibilibus & primis principiis microcosmi, naturalibus tamen. Tales igitur speciei coniunguntur, & scientiarum ac prædestinationum mixtiones admittunt, sensibilibus actionibus non subiiciuntur, nec vlla artificum vel naturæ industria separari possunt, sed prædestinationem terminos immutabili necessitate constituunt. Ita quæcunque oriuntur, morti confestim obnoxia sunt, neque medicina mortis & vitæ coniugium, separationi destinatum, perpetuum efficere potest. Aliæ species accidunt, plures mixtiones superueniunt, parentum culpa, propria intemperantia, & nouis ac noxiis elementorum resolutionibus, quæ in sæculi consumptione singulæ suis temporibus aderunt: Huiusmodi mixtiones indiuiduorum sunt, speciei vel radici inseparabiliter non coherent, nec necessaria naturæ & natiuitatis ratione nisi temporis diuturnitate, coniugia
inse

inseparabilia contraxerunt. Siue igitur hereditario parentum semine siue alimentorum culpa, siue externarum impressio-
num iniuria, impuritates & radices mor-
borum in humanam anatomiam introdu-
cantur, medecinam in natura habet, cuius
beneficio separari possunt, resolui, aboleri
infecta & constante radice prima specifica
& pura naturæ humanæ. Leuioribus re-
mediis auferuntur vltimarum, vel postre-
marum mixtionum impuritates, quæ ali-
mentorum exiguo breuique delicto, vel
temporum mutationibus consuetis, im-
plantantur. Potentiora v. requiruntur ad
primas hereditarias connatas impurita-
tum mixtiones tollendas. *Quocirca nec po-
dagra, nec hydropes, nec epilepsia, nec lepra
insanabiles sunt, siue hereditaria: siue ali-
mentaria existant siue leuiiores, siue grauio-
res, siue incipientes, siue confirmata, nisi oc-
cultæ predestinationes mortalibus incompre-
hensa insanabiles euadant. Accidentia su-
peruenientia, & morbi secundarij, vel læ-
siones vt calculus adamantinus in vesica,
bolus consummatus in hepate vel liene
tophi podagricorum lapidescentes, reme-
diorum ope vix resoluentur; carnes quo-
que in vlceribus corruptæ, non restituun-
tur, quia vitæ continuitatem amiserunt:*
sed

sed hæc symptomata morborum; qui effectus, non impediunt quominus radices causæ principia, à quibus diuturna temporis decursione proficiuntur, remediis tolli possint. Quicquid in natura radices habet, quicquid seminales tincturas transplantationum authores possidet: quicquid mixtione peregrinas provincias occupavit, separationi obnoxium est, & separationes, prædestinationum abbreviatores, durationum, magnitudinum, colorum, saporum, coagulationum transplantatores & destructores obtinent. Alioquin transplantatio, nomen inane erit sine subiecta re. Sanatio vniuersalis & perfecta, est oblatio impuritarum, vel radicum morbidarum, mixtione non necessaria, in humana anatomia insitarum, quæ balsamo naturali, remediorum humanæ naturæ consentaneo, perficitur, resolvente, consumente & dissipante impuritarum seminales tincturas, corroborante. v. consolidante & custodiente iunctum microscopi balsamum. Particularis est, in qua non semper radices ipsæ vel seminales tincturæ morborum tolluntur, sed sæpius fructus, symptomata, paroxysmi dolores mitigantur, prohibentur, ad exaltationes peruenire non permittantur, excrementorum euacuationes

cuationes instituuntur, & debilitata natura corroborationes adiunguntur. Tales Curationes, gradus habent altiores & inferiores, prout magis accedunt vel recedunt, ad proprietates & conditiones vniuersalium curationum, fiuntque genericæ subalternæ, specificæ, indiuiduæ, ratione graduum & proprietatum. Tria enim hæc Morbi, Remedia, Sanatio, analogias habet consentaneas & reciprocas, præcipuè v. Remedium & curatio. Differentia proinde remediorum, curationum varietates pariunt, & morborum naturæ, exaltationes, loca, generationes, curationum ac remediorum ordines demonstrant, & vicissim, morbi hæreditarij, vbi ad exaltationes peruenierint, & alij quoque morbi consummati, vt Epilepsiæ, Podagræ, Hydropes, Lepræ, curationem, vniuersalem requirunt & remedia perfecta. Quæ v. Podagræ, Epilepsiæ, Lepræ, Hydropes, & vocum morborum affines, febres, Apostemata, Icteria, ~~xxxix~~ Vlcera, scabies, tubercula, fluxiones, paralyfes Catharri, colicæ, cephalæ nephritides nondum ad extremitates venerunt, minus vniuersalib. remediis & curationibus sæpe particularibus obtemperant. Optanda quidem esset vniuersalis curandi ratio, sed paucis concessa fuit,

fuit, nihilominus particularis non est negligenda: sæpe enim in morbis, etiam grauissimis vniuersalis officio fungitur, impuritatum radicibus consumptis, & balsami virtute confirmata: Demonstrauimus antea, actiones omnes naturales à spiritibus, spiritualibusq; tincturis proficisci, in quibus, mechanicæ scientiæ trium principiorum vigent. Ita enim morbi implantantur, in mumias, elementa & anatomias partium microcosmi ex vaporosis tincturis alimentorum, in quibus impuritatum & morborum scientiæ ac prædestinationes latent. Ita digestionum temporibus fermentantur, augentur, ad generationes producuntur, quibus instantibus, resolutiones vaporum & spirituum, paroxismos & symptomata omnia pariunt; ita remedium actiones, ex spiritibus, vitalibusque spirituum tincturis, procedunt, non ex corporibus, vel mortuis reollaceisque qualitatibus, spiritus sunt, qui resoluunt, qui vomitiones, alui excretiones, vrinas, sudores, insensiles transpirationes, menstrua promouet, spiritus mundificant, sanguinem & vitalia elementa clarificant, spiritus consolidant tonum & robur vitali balsamo impertiuntur, spiritus somnum generant, fluxiones sistunt, spiritus

D

morborum diuersoria soli sciunt, & scientiam resoluendi, euacuandi, consumendi, impuritates morbosas soli possident. Quaecunque ad curationem requiruntur, omnia in spirituum potestate constituantur. Sunt a. spiritus astralia vel inuisibilia corpora, accensa, resoluta, sublimata, vel in actum reducta, proprietatibus trium principiorum insignita, quibus actionum causas ascribunt, & spirituum quadam arctura, coniugia cum corporibus contraxerunt, qui corporei quodammodo, crassi, tardi euadunt. Quidam v. corporibus subtilioribus adherent: Alij puri sunt, alij mixti, alij salium proprietates magis referunt, alij sulphurearum specierum, alij mercurialium. Actiones quoque & impressiones spirituum diuersae contingunt, spirituum differentiis analogae. Nam corporei, in partibus vicinis solummodo imprimunt, & saporum ac salium crassiorem proprietatibus agunt. Hi in ventriculo & intestinis, impuritates sulphureas, crassas, vomitioni destinatas, vel alui excretioni, resoluunt. Alij v. qui corporum crassorum commercia non habent, colorum lucis & subtilissimorum saporum tincturas, impressiones, & actiones imitantur. Tales clarificant, consumunt, mundificant, subtilium

tilium tincturarum & impuratum resolu-
tiones moluntur, & volatilitate, ac facili
penetratione præditi cum sint, vitalia
elementa vniuersi corporis fingunt, locis-
que distantibus facile actiones imprimunt.
Potestates quoque horum spirituum differunt, nec omnes qui subtiliores
sunt, validioribus quoque spiritibus insi-
gnantur; neque morbi omnes, qui in san-
guine, synonia, carnibus, visceribus con-
sistunt grauioribus sunt iis, qui in ventricu-
lo, intestinis, vel mesenterio fundantur;
alii qui adhiberentur frustra spiritus vel
getabilium in morbis sanguinis, & respo-
tarum partium, morborum quoque differe-
rentias, & proprietates, præmittere con-
uenit, quas antea ex impuratumque diuersis
sominibus deduximus, inhaerentium in
balsamo vitali, & munia partium humani
corporis, quæ abluunt, resolui, & consumi
debent, remedium consentaneis spiriti-
bus; Declaramus enim morbos fere vni-
uersos radices habere similes, locis solum
differre, Adeoque impurorum summa ge-
nera, primas radices, ad quas reliquæ tan-
quam ad fontes & principia reducuntur,
non esse multas. Hic v. 4. morborum
omnium monarchas constituemus, impu-
ratum radicibus manifeste deferentes:

Ad horum deinde familias morbos reliquos, obscuriores inferiores, debiliores & imperfectos, magna curationis commoditate, reducemus. Quæcunque enim morborum semina in humana anatomia fructus & symptomata proferunt, affinitatem habent vel cum lepra, vel cum podagra, vel cum Epilepsia, vel cum Hydropse. Transplantationesque morborum considerare utile, conspirant inter se omnium radicales impuritates & mixtiones, transplantationum authores, facile admittunt. Ita sæpe conspiciuntur Catharri podagrici, paralySES leprosa, apostemata, icteritiæ, cachexiæ ulceribus proprietatibus inquinatæ, febres arthetica, paralytica, catharosa, ad prædestinationes leprosas inclinatæ, siue morborum novorum resolutiones, siue transplantationem constituent fecundas, siue evanescentes, vel subito, vel tardè, ut morbi gallici, Sudoris Anglici, pestis petechiosa, prunellæ, dysenterici, pleuritidis, & similium tincturæ epidemici, in radicibus antiquarum impuritatum implantatæ (cum iis enim confluunt) mirabili mixtione ad uterinas morborum proferunt, symptomatum insueta perniciæ, vehementia communis, & longè aliter tractandi morbi & transplantandi, quàm
simpli

De Febris.

SI febres simplices fuerint incommittatae
in primis anatomis, & ventriculi, in-
testinorum mesenterij fundatae, saepe suf-
fecit sola purgatio febrilis bis tertiae repe-
tita, ratione tincturae & gradus impurita-
tum; si vero altiores radices egerint, vel
anatomis potentioribus receptae fuerint,
impuritates febriles validiores, validiori-
bus quoque purgationibus, resolutioni-
bus, ablutionibus & consumptionibus
opus est, quae non solum superficiarias
impuritates, per alium exeuntes tollere
possint, sed & persudores, consumptiones,
& insensiles transpirationes euacuari so-
litas: Repetitiones ordines & gradus reme-
diorum ostendere, impuratum tincturae
facile vel difficulter tractabiles minerarum
quoque & loco impuratum siue in po-
tentioribus elementis, & principiis par-
tium corporis humani, siue in debiliori-
bus contineantur, & vicissim remediorum
ordines, exaltationes, & gradus, morbo-
rum elementa, gradus & impuratum
classes, sine fallacia demonstrabunt. Rur-

si si comites habuerint vigilias, vel dolores, vel immoderatos calores, sitim inexhaustam, anodina & somnifera accersimus, venæ quoque sectione interdum utemur. Quod si anodina mundificatiua, diaphoretica, confortantia, & similia remedia diuersis facultatibus insignata habere possimus (sunt certè in potestate nostra) febrium & apostematum perniciosos comites, vna cum radicibus totos & subito utique tollemus.

De Hydrope.

IN Hydrope & similibus morbis, in quibus resolutiones, & fructus impuritatum copiosi, in corporibus & cavitatibus continentur, primum euacuatio impuritatum instituenda est purgationibus Hydropicis per aluum, vrinas, sudores, interdum chirurgiæ ministerio, ad radicem & impuritatum hydropicarum resolutiones, consumptiones, & ablationes, accedendum: hisce indicationibus satisfaciunt proprietates illæ, quas supra diximus resolvere & consumere hydropicas tincturas. Ex mineralium familia tales vt plurimum petuntur, propter gradum, mineram,

ram, & exaltationem morbi, & sine præparatione exhiberi non possunt sequitur confortatio, & balsami innati consolidatio. Quæ exterius adhibentur fomentationes, cataplasmata vñctiones, prædictis indicationibus inferuiunt.

De Podagræ.

Podagricorum affectus si leuiores fuerint, neque radices & fontes habuerint in sanguine, carnibus, vel synonia aliarum partium (quod paroxysmorum signaturis, insultu, & remediorum idoneorum usu, discernitur) resoluentibus, mitigantibus, & corroborantibus sanabimus. Ostendimus enim podagricos morbos, ex tincturis & spiritibus salium acutissimis, contagiosis, vel amaris & penetrabili austeritate, insignitis, originem suam habere. Differentias quoque podagræ, ex horum spirituum diuersis proprietatibus, mixtionibus inter se, & cum spiritibus sulphureis ac mercurialibus rectè desumi, ex quibus dolorum diuersitates (vt saporum in lingua, & affectionum saporibus superuenientium) calorem, colorum inflationum, & omnium symptomatum

dependent. Quia igitur in omnibus speciebus podagræ, tincturæ salium duras & siccas coagulationes molliuntur, quamvis ex resolutione suarum radicum astrum receperint, & ad effluentias ascenderint, resolui totique debent humectari, & sudore madore, vel insensibili transpiratione discuti: tamen ut mitigatis unâ doloribus, caloribus & doloribus omnibus symptomatibus, violenta fluxione attractione sopita, requies naturæ concedatur, & corroborata synonia, vicinisque partibus, tum inimicos hospites in posterum non facile admittat. Tria hæc resoluventia, mitigantia, & corroborantia, mixtionem admittunt, & vno eodémque balsamo absolui possunt. Talia unguenta sc. & exaltata podagrica sunt, & incipientes podagræ, vel leuiiores radicibus saepe sustulerunt. In Confirmatis v. & difficilioribus symptomatum & dolorum immanes cruciatus mirabiliter mitigarunt. Hæ Podagræ, Confirmatæ sc. cum radices difficultet resolubiles vel in sanguine, vel in carnibus, vel in ipsa synonia posuerunt, non solis externis balsamis resoluventibus, mitigantibus & corroborantibus curari possunt. Plures requiruntur copiam, potentiores legiones, priusquam cum obstinati hostis castra

castra expugnari possint. Itaque purgationes podagricas adiungemus, mundificantia diaphoretica diuretica, per madores insensiles transpirationes, consumptiones & perfectas ablationes, euacuantia Podagrica tamen & consentanea accersimus: huiusmodi siue ex vegetabilium siue ex animalium siue mineralium ceconomia aduocentur, præparationes & virtutum exaltationes requirunt. Radices enim Podagricæ, in anatomia humana longa circulatione, digestionem, ad exaltationes & extremitates potestatum fixarumque tincturarum authores perueniunt, nec crudis ac indigestis medicamentorum spiritibus obtemperare volunt: neque eorum laudamus temeritates qui phantasticis & imperfectis præparationibus, vitrificationibus, sublimationibus, præcipitationibus videntes, periculosas purgationes, vel resolutiones morborum administrant. Verum directiones & symptomata venenatarum proprietatum, etiamnum relictarum testimonia perpetuo fugienda sunt. Licet mitigantibus validissimarum impuritatum resolutiones, ablationes, destructiones & consumptiones perficere. Interdum quoque, in vehementissimis podagris, ubi dolorum comites

vigilię, viriũque resolutiones adfuerint, anodina intrinseca administrabimus, quę tamen podagricis appropriata sint.

De Epilepsia.

Epilepsia & similes morbi qui paroxysmorum vel symptomatum vehementia & pernicie infames sunt, duplices habent indicationes particulares, quędam enim paroxysmos præcipuè respiciunt, quędam v. radices ipsas. Sedatio spirituum effervescentium, constrictio, mitigatio, ligatio &c. paroxysmos præcipuè respiciunt. Resolutio a. tincturę Epilepticę, consumptio, ablatio, ipsas radices, & hæ quoque indicationes admittunt faciles mixtiones, ac vno eodemque remedio omnia absolui possunt.

De Ulceribus.

Vlcera, pustulę, pruritus, mundificationes prius requirunt vel externas, vel internas, vel vtrasque: deinde confortationes & consolidationes. In nonnullis mitigationes quoque manifestę adtinguntur,

guntur, in quibus dolorum carnificina
agrorum fatigat. Ita curationum leges,
rectè instituuntur, indicationes in naturæ
proprietas fundatæ debite adhiben-
tur, & omnibus agrorum quærelis fidei
celeritate occurritur: & oraculum Hyp-
pocratis inuiolatum custoditur, dicentis,
Contraria Contrariorum esse remedia,
ablatione sc. impuritatum morbosarum
viriûmque & balsami innati refectione,
non calefactione; refrigeratione, non ab-
sterfione, incisione, attenuatione, & simi-
libus relollaceis, & mortuis & externis
qualitatum impressionibus, in quibus non
sunt Hyppocraticæ vel charitioniæ Para-
celsi. Ita enim ipse Hyppocrates exposuit
medicinæ officium lib. de flatibus, ubi ait
fames est morbus. Quicquid enim homi-
nem molestat, confestim morbi appella-
tionem meretur. Pharmacum v. huius
morbi, est quicquid famem sedat qualia
sunt alimenta. Alimentis hic morbus sa-
nandus, sic alimenta Hyppocrati re-
media axis, habent enim pro-
prietates & tincturas
seminales.

.

F I N I S.

Extrait du Privilege du Roy.

PAr privilege & mandement de S. M. à tous Preuosts des terres de son obeissance, & à tous ses amez iusticiers & officiers, & à chacun d'eux ainsi qu'il appartiendra, il est permis à BARTHELEMY VINCENT Marchand Libraire à Lyon, d'imprimer vendre & debiter le liure intitulé *Veges Pax methodicorum seu Galenicorum cum Spagyricis*, durant le temps & espace de neuf ans, à commencer du iour & date de ladicte impression paracheuee, avec deffenses à toutes personnes de quelque estat, vacation & condition qu'ils puissent estre, d'en vendre ny debiter, ny d'en estre saisis d'un ou plusieurs exemplaires, autres que de ceux imprimez par ledict Vincent, à peine de confiscation des exemplaires, & autres peines portees par iceluy. Donné à Paris les iour, mois & an y contenu. Signé & deüement scellé du grand scel de cire jaune.

CONR. GESNERI
THESAVRVS EVONYMI
DE REMEDIIS
SECRETIS.

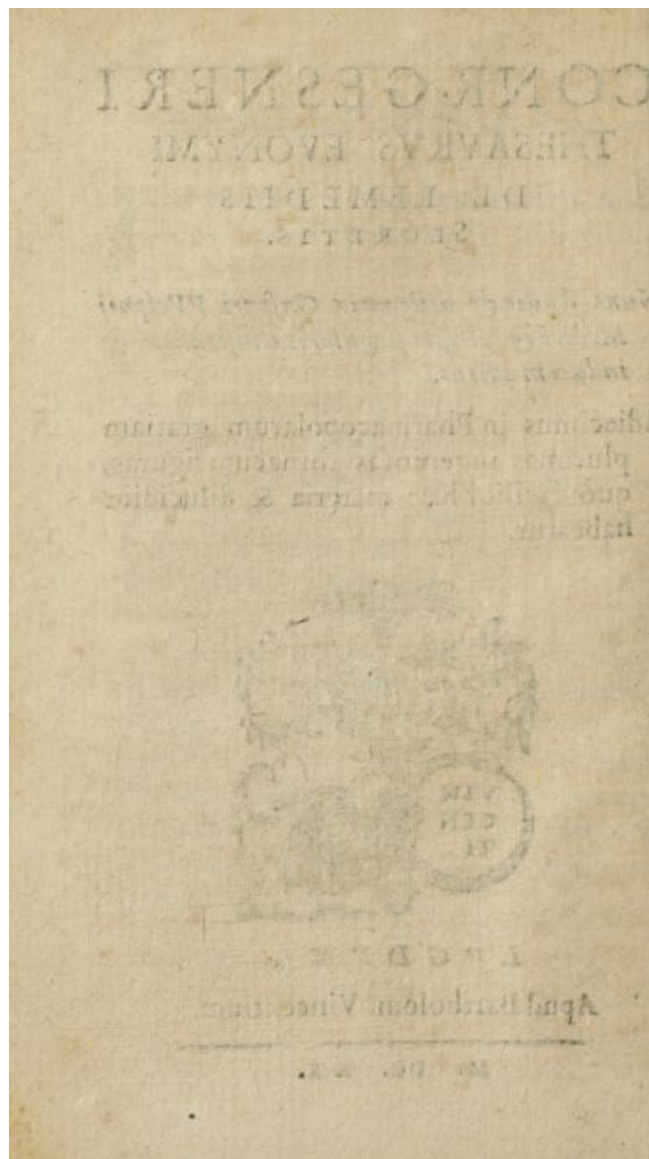
*Nunc studio & diligentia Gaspari VVelpbij
Medici & physici singularis illustratus, &
in lucem editus.*

Adiecimus in Pharmacopolarum gratiam
plurimas ingeniosas fornacum figuras,
quò facilior hæc materia & dilucidior
habeatur.

LVGDVNI,
Apud Bartholom. Vincentium.

M. DC. XX.

ILLVSTRI AC
GENEROSO DOMINO

PETRO DE GRANTRYE, D.
*de Besne, Equiti, & Francorum Christianissimi Regis à Consiliis, & eiusdem apud
Alpinos Rhetos Oratori, Gasparus Wolffius singularis Medicus S. D.*

CITE quidem & prudenter,
summus post Hippocratem Medicorum Galenus alicubi monet,
Illustriss. & generosus Domine,
non solere eos, qui præclaros viros imitari
velint ea in mediū afferre, quæ vulgò trita
sunt, sed quæ paucis cognita, aut perspecta
sint. Præclara sanè oratio, & tanto Philosopho
haud indigna, quippe qua prudenter
innuit, minimè decere eos, qui magno excelsoque
animo sint, in rerum abiectarum sordibus,
& neglectis aut contemptis, sed magnis ac
difficilibus rebus operâ ponere, seque exercere.
Hoc ipsum quoque cū Gesner⁹ noster, pro ea qua
præditus erat, & animi magnitudine & prudētia,
facile videret sibi quoque faciendū: ab incunte statim
ata-

etate huic studiorum generi, quod secretioris naturæ miracula contemplaretur animum adiunxit. Igitur in eo naturæ studio, primò omnium, quod difficillimum videbatur, tria magna, & quidem præclara, De animalium historia, paucissimis hætenus cognita, non sine omnium maxima admiratione, volumina confecit. Verùm, ut hæc eius opera laudem merentur maximã, ita hi libri, maiorem multò peperissent admirationem, quos de natura & facultatibus Stirpium, Mineralium & Metallorum, Insectorum, Thermarum, Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, conscribere sic constituerat, ut multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionem, materiam vndecunq; conquisitam. Ex his omnibus, & quibusdam aliis, ab eodem inchoatis, non postremum locum obtinebit, eximium profecto hoc, de Remediis secretis opus, itidem collectum, & nonnulla parte sui iam inchoatum. Hoc enim ipsum, non solum modum & rationem docet, qua simplicium & compositarum rerum partes substantiales resolvuntur, id quod per se est & utile & pulchrum: sed etiam, quod multò est maius, ea remedia omnibus spectanda & ad usum convertenda proponit, quæ uti certissima, & exploratè

cogni

DEDICATORIA.

cognita habuit, sic doluit, quod à plerisque
hactenus fuerint occultata. Nam quod ad
destillationem attinet, ignorare potest ne-
mo partium resolutione, res quaslibet fieri
validiores, meliores atque ad usum magis
accommodatas. Cum etenim qui valetu-
dine sunt minus firma, non iis modò quæ
grata & iucunda sunt, delectantur: sed iis
etiam gaudent quæ minima portione as-
sumpta, citam & festinam ingenitæ tem-
peraturæ actionem edunt: commodissima
hæc illi visa est ratio, qua agris gratifice-
tur. Tantum tamque pretiosum & destil-
lationis, & secretorum remediorum The-
saurum, cum plerique scirent à Gesnero
mihi perficiendum relictum, ceperunt ali-
qui literis ad me datis, ad suscipiendum tan-
dem huius thesauri editionem me sollicita-
re. Huc accessit id etiam, quod multi, qui
ad me veniebant amici & peregrini, ubi su-
pellectilem omnem paulò diligentius in-
spexissent. ut cum in Medicinæ tum Chy-
micæ artis studiosorum gratiam, in lucem
darem, sunt me etiam atque etiam horta-
ti. Alij rursus, quasi deberem hoc Ges-
neri manibus, me æu religione quadam
urgebant: multi alij, præsertim erga quos
etiam paulò difficilior, ingratitude &

inuidiæ nomine suspectum me habebant. At satis intelligebam non temerè & sine iudicio esse diuulgandum illud, cuius tam multæ & magnæ commoditates essent: nec etiam quantus labor ad id perficiendum requireretur, ignorabam. Ad summum, si dicendum sit quod res est, vix ad id absol- uendum accessissem, nisi tu quoque, Il- lustriss. & generose Domine, tuis me ver- bis atque autoritate qua polles, tum, cum me meamq; inuisere bibliothecam digna- tus fuisti, extimulasses. Quam sanè animi tui propensionem, cum erga me declara- tam, tum ipsi libro edendo præstitam, non modò eo tempore quo præsens eras, sed etiam post discessum tuum mirificè ita sum admiratus, ut semper postea animo meo impressa fuerit. Igitur ab eo tempore, ani- dè cœpi quærere, qua ratione me tuæ hu- manitati magis magisq; insinuarem. Quod cum sedulò cogito, putavi me & meæ vo- luntari, & multorum petitioni eo ipso sa- tisfacere posse, si hunc Euonymi Thesau- rum, sub tuæ magnificentiae nomine & tu- tela in publicum emitterem. Cum enim ea, ut refert in Rhetoricis Aristoteles, quasi quodam naturæ ductu, se mutuum oble- ctent, quæ vel genere sunt coniuncta, vel alias

aliàs aliquid inter se similitudinis habent: arbitror hæc quoque nostro illo thesauro recondita remedia, quia studiis, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo sunt affinia, tanto iucundiora suavioraque futura. Existimo quoque viris eruditis & hominibus illarum artium studiosis, hoc ipso gratiorem hunc thesaurum futurum, quod in tuo, qui nobilitate generis, & auctoritate Consiliarij & Legati Regij dignitate & honore præstas, nomine exit. Spero quoque munusculum hoc, etsi sit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te observantiæ sinceram testificationem, & quia multa naturæ arcana habet, quæ tu facis maximi, atque etiam magno studio inuestigas, tibi gratum & optatum futurum. Deinde verò, quia cognitissimum est, tibi viro prudentissimo, quæ quantaque in hominibus interdum egerminet prauitas, quod lingua prurientes, nimis quàm licenter, in alienam irruere famam, nulla non hora sibi permittunt, eaque linguæ virulentia, planè ad venena natæ, optimum quemque allatrant: hunc thesaurum tuæ curæ & tutelæ permitto, vt satyrico felle conspersos, tuarum antidotis virtutum reprimas, eaque omni calumnia defendas. Quod vt faceres, quemadmodum pro

tua authoritate & prudentia potes, pluribus verbis te rogarem; nisi sperarem, te & horum studiorum delectatione, & eo quo me complecti cœpisti amore, ad id faciendum tua sponte adductum iri. Vale.

CONRADI

CONRADI
GESNERI AD
CANDIDVM LE-
CTOREM ADMO-
NITIO.

Multa haberem, optime Lector, in
hoc opere excusanda, nisi sperarem,
me etiam tacente, candidum & a-
quum iudicium ab eruditis, aut
omnibus aut plerisque, aduersus omnem petu-
lantiam zoilorum, mihi patrocinio firmissimo
atque optimo futurum. Etenim quo quisque
doctior vir est & melior, eò procliuore est ad
huius generis errores condonandos, natura ac
voluntate. Idquæ mihi in hoc præsertim adeò piè
suscepto opere, de optimo & doctissimo quoque
maximè polliceor. At si præter spem euenerit,
acquiescam tamen in eo meo proposito, quòd
rei Medica studiosis opem ferre, quantocunque
conatu constituerim. Si verò displiceat alicui,
quòd oratione inculta, planeque barbara sint

*hac explicata : is intelligat, me noluisse veterū
 autorum verba aut etiam recētorum scripta,
 temerè emendare, ne viderer plus illis sapere. At
 verò non puto quenquam esse, qui Thesaurum
 tam pretiosum propter sermonis incommoda,
 aut abiiciendum aut negligendum existimet.
 Quòd authorum nomina non ubique addide-
 rim, fateor : at nollem quemquam existimare,
 factum hoc à me esse, ut aliquid authori de
 sua, quæ dignus erat, laude detraherem : verum
 potius, quòd quis author fuerit, nesciuerim.
 Multorum verò de industria suppressi nomina,
 quòd nominari ij noluerint. Sed neque hoc mo-
 lestum fuerit, quòd multas aquarum, & oleorū,
 ac etiam extractionum descriptiones, penè sibi
 ipsi similes, non expunxerim : factum hoc est, ut
 conferendo, res alioquin obscura, clarior tibi
 fiat. In universū, quicquid in hoc thesauro po-
 tui, id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero.
 Quàm facile sit colligere intelligis : quàm diffi-
 cile collecta disponere, non nescis : quàm laborio-
 sum sit res novas, raras, obstrusas, Latinis ver-
 bis antehac nunquam explicatas, quaque de-
 monstratione viva potius quàm oratione doce-
 ri debent, tractare : id hi norunt omnium opti-
 mē, & mihi si quos hic admisi, condonare erro-
 res possunt, qui ipsum melius sunt experti. Cre-
 do etiam te, studiosè Lector, si vidiſſe : huius
 operis materiam, cum adhuc rudis esset, & ma-
 ximam*

animam sui partem numerorum notis, hinc inde
 ex variis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Ger-
 manicis libris colligendam & transferendam in
 Latinum sermonem, indicaret, abhorruisset for-
 tassis. Ab eius susceptione animus tibi non solum
 tanti laboris & molestia, verum etiam multo-
 rum huius ætatis hominū malignorum iudicio-
 rum formidatione: & mihi, sat scio, tam patro-
 num aduersus zoilos, quàm iudicem equum &
 benignum te praberis. Quod certè mihi de opti-
 mo, & doctissimo quoque, ut initio dixi, polli-
 ceor. Ac si mihi voti compotem me factum intel-
 laxero, ad historiam stirptum perficien-
 dam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te

depono pignus.

Vale.

TIT

TITVLI ET SVMMA
CAPITA HVIVS
LIBRI.

EVonymi de remediis secretis,
quatuor habet partes princi-
pales.

*Prima, comprehendit ea quæ in genere
de destillationibus erant dicenda, cu-
ius præcipui tituli sunt:*

De destillatione *καθάρσις*, quid sit &
qualis, pag. 15

De destillationum differentiis. 23

De variis destillationum instrumen-
tis tam vniuersalibus, quàm par-
ticularibus. 26

De liquorum destillatorum corre-
ctione. 61

*Secunda pars, de aquis tantum rariori-
bus & secretis tractat, exceptis iis
quæ è vino destillantur, & quinta es-
sentia dicuntur: huius tituli sunt.*

De

De aquis simplicibus ex herbis, se-	13
minibus, fructibus, &c.	64
De aquis ex animalibus, & eorun-	
dem partibus.	82
De aquis compositis è stirpibus.	93
De aquis compositis, quæ Elixir vo-	
cantur.	124
De aquis metallicis & forti.	138
De præcipitato.	160
<i>Tertia oleorum diuersorum destillatio-</i>	
<i>nem continet: cuius tituli sunt.</i>	
De oleis in genere.	166
De balsamelæis, & oleis compositis	
quorum alia.	
Intra corpus vsurpantur	178
Extrinfecus adhibentur	214
Sine destillatione parantur.	229
De oleis ex floribus.	240
De oleis ex feminibus.	249
De oleis ex fructibus.	255
De oleis ex aromatibus.	259
De oleis ex gummis, lacrymis & re-	
sinis.	264
De	

De oleo è terebinthina	270. 271
De oleis ex corticibus	274
De oleo ex tartaro	284
De oleo ex lignis	286
De oleo ex charta, & tela lini	288
De oleis ex animalibus	289
De oleis antimonij	304
De vitro antimonij	315
De oleo ex vitriolo	351
De oleis ex aliis metallis	392
De oleo succini	394
De oleo ex lateribus	494
<i>Quarta pars, varia docet diversi generis destillare & preparare: huius tituli sunt:</i>	
De aqua vitæ simplici & composita destillanda	410
De instrumentis ad aquam vitæ destillandam	418
De succis & extractionibus	457
De salibus	478
De borace	486
De auro potabili, vel oleo auri	490
De	

CONR. GESNERI
 MEDICI ET PHILOSOPHI
 SINGULARIS EVONYMVS,
 SIVE DE RE-
 mediis secretis.

*De distillatione, quid sit, & quid
 præcipuè in eadem consi-
 derandum.*

SUBLIMANDI artem, Fusoriam, seu Destillationem, ut quidam vocant: siue ut Chymistæ volunt, alio quodam allecti scopo, Chymicam, & Chymisticam, Arabes inuenêre, ut author est Fumanellus. Hi nâque destillatione seu destillâdi artē cum cōsideratione, pro hominū salute inuenerunt, inuentamq; auxerūt. Est autē destillatio, ut inquit Ioan. Lāgius in Epistolis, humoris per calorem in vaporē resolui, ac frigore rursū inspissati, eliquatio. Hâc actionē nōnulli alio nomi

nomine. Sublimare dicunt, quod etiā ipsum
 nihil aliud significat, quam subtilium par-
 tium à crassioribus & fæculentis separatio-
 nem: & operationem, qua corpora, quorum
 vel substantia est impura, purior, & syncerior
 redditur, vel partes terrestres, non vsque
 adeò bene cohærentes, aut alioqui per to-
 tam substantiam plus satis confusæ, con-
 stringuntur, & magis vniuntur, vt solutæ ca-
 lore in fundo relinquuntur. Si etenim absq;
 calore solis ignis, aut putrefactionis, nèpe
 per licium, penicillum, spōgiam, aut vas fi-
 gulinum tridū, humoris alicuius expressio
 fiat, aut per cyssimbrium, vasculū ex hedera
 factum, relicta intus aqua, vino per poros
 resudante, non propriè destillatio appella-
 tur: sed dū ex vase vitreo, super arenam po-
 sito, ac floribus referto, aprico solis calore,
 in aliud oblongū humor elicitur, hunc tum
 destillare rectè dicimus. Si verò de vase fi-
 ctili stāneo, aut vitreo supra furnibulū po-
 sito, ac fundo eius arena, vel cinere ita cir-
 cūsepto, vt collum eius instar cucurbitæ ob-
 longū, capitello rostro oblongo, simili naso
 refimo coopertum, promineat, ignis succē-
 si calore, vaporulentus humor extenuatus,
 ac rursus frigore capitelli & aëris ambien-
 tis ingrossatus, in ampullam rostro capitel-
 li appensam, guttatim defluerit, id quoque
 de

destillationē appellamus. Vel destillatio est, ut idem Fumanellus lib de Comp. medicamentorum describit. humoris, paulatim seu guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas aliud, ex re subiecta extractio, seu effusio, per quam, coctione quapiam, plurium ab inuicem fit secretio, & secretorum quorundam, quādoq; ad formā vnam elicitam deductio, variis affectibus, & morbis conducentem. In quam sententiam etiam Ioannes Mesues his verbis scribit: Constat, quod plures sunt materiæ heterogeneæ in corpore conclusæ, ac velut concretæ, quæ opera Chymistarum vi caloris separantur. Et huiusmodi quidē siue destillationes, siue corporum sublimationes, neque sunt prorsus aqua nec penitus liquor vnctuosus, sed substantia quædam differens ab ea, quam destillandam imposueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbū hoc sublimare, in alia quoq; apud Chymistas significatione usurpari: ut cum de Mercurio sublimato dicunt, &c. De qua significatione inferius dicetur.

In omni verò artificiosa destillatione, quāquam multa, variæque artifici occurrāt consideranda, hæc duo tamē præcipuè diligenti consideratione dignissima sunt, (quæ etiam in omni alio opere faciūdo, ab industriis artificibus, in cuiusq; operis statim limine ad-

b hiben

hibentur) vt videlicet & ſubiectæ materiæ ratio habeatur, quæ nimirum aut qualis, quid, ſic natura ſua vel agere vel pati nata ſit: tum verò ad opus felicius perficiendum, vt apta & idonea ſeligantur inſtrumēta. Quæ duo, ſi eo quo par eſt modo in conſiderationem venerint, de operis perfectione, deq; deſiderato ſine, minimè erit dubitandum. Vt enim ipſa huius vniuerſitatis natura, non ex quocunq; obuio, quodlibet corpus effingit: nec ipſi etiam artifices, ex quouis ligno Mercurium efformant, vt multis rationibus nobis Phyſici perſuadent: ſed ex certa quadam & ad ſuſcipiendam formā, proportionata materia, interuenientibus quoque certis cauſis medijs, ſingula ſiunt, ac generantur: ita in hac quoque Chymica arte, ſiquidē vel oleum vel aqua, aut quodcunq; aliud, ex re quapiam extrahendum ſit, materia ipſa primò omnium eſt cognoscenda, talis ne exiſtat, è qua vel oleū vel aquā, aut ſimile ſperare poſſimus: deinceps verò per quæ id commodè fiat, inſtrumenta ſunt conquirenda. Quòd ſi enim eiꝰ ſinodi natura rei deſtillandæ fuerit, quæ humore eo aut liquore, quem quaerimus, ſit deſtituta, quid quaſo hoc aliud, quàm ab aſino lanā poſtulare, aut è pumice aquam exprimere? Igitur cum omnia corpora mixta, ex elementis ſint conſtituta, ideòq; alia magis

gis sint aërea, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cōstent, alia deniq; sint terrestria, pro cuiusq; nimirū compositi mixtionis necessitate: cōsiderandum est, quantum quælibet res aquei elementi aut aërei, ignei aut terrei in sese contineat. Quæcūque enim aquea constant natura, ab iis aquam ignis vī elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex iis, quæ aëreæ aut igneæ sunt substantiæ, oleum arte destillatoria extrahere, facile est. Sic sunt etiam multa corpora, terrestria nimirum & præsicca, ex quibus aquam vel oleum extrahere, non modò difficile, sed etiam impossibile est. Sūt etiam alia, è quibus aqua quidem facilè destillat, vt quæcūque humida & aquosa fuerint: alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, vt quæcūque ariditate rigent omnia.

In destillationibus quarundam partium substantialium virtutes desiderari, aut immutari, & cur tardius in usum venerit destillatio, ex Io. han. Langio præcipue.

Certum est, terræ nascentia cuncta, ex diuersis & ferè insectibilibus elementorū frustulis, velut atomis, esse coadunata: ac in illis diuersas & contrarias, sub vna tamen totius compositi forma, residere virtutes. Vnde

b 2 illa

illa decantata rheibarbarici radix aluum laxat, eandem astringit. & hepatis obstructions tamen aperit. En rosarū succus, ventrem à cholare expurgat, quem illarū aqua & sicca substantia astringit. Sed vicissim illarum in vnguibus amaritudo reſerat, pulmonisq; vlcera cōsolidat. Nunquid externa vrticæ superficie prurit & vit: internus verò eius succus arteriis applicitus, febrile cordis æstum infrigidat: nunquid & quotidie videmus, ex eadem venæ subterraneæ minera, in furnibulo diuerſa, plumbi, argenti, vel cupri & auri simul eliquari metalla? quorum tamen non parua pars in fumum reſoluitur. Quum igitur fæculentiores partes in fundo alembici subsideant, aëreæ verò in spiritus fatiscant, ac humidiores cooperculi frigore ingrossati, ex illius alueolo in subiectum vasculum guttatim destillent: nihil certè mirum erit, in stillatio aquarum liquore, aliarū partium virtutes, odores quoque & sapes, paucis exceptis, desiderari ac immutari. Vnde Mesue: Aqua, inquit, rosarum, per sublimationem facta, multum roborat: nec tamen vt illarum succus, vel per infusionem recentium dilutū purgat, quia subtilis earum caliditas est igne dissoluta: adde quòd recondita formæ specificæ virtus, vt in magnete, colocynthide, & scammonia, & aliis, per totam æqualiter subi-

subiecti substantiam diffusa, disperditis aliarum subiecti partium viribus, suum robur retinere non potest, quin illius actio quoque dispareat. Vnde aqua per alembicum de colocynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum subducere nequit: quum tamen illarum dilutum, in quo saltem aliquot horas mace-rantur, id facile præstabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes calidæ & siccæ naturæ, aquas suas quidē optimas reddunt, caliditatem propriam & siccitatem seruantes: at herbæ frigidæ & humidæ, suam non æquē seruant humiditatem, neque frigiditatem, quia ex igne in alembicum recepto, non nihil caliditatis acquirunt, quæ propriā ab aqua aufert naturam, neq; aqua ista, illius simplicis medicamenti à quo extruditur, amplius naturā habet, aut certè modicā. Vnde licet endiuivæ aqua & lactucæ ac solatri refrigerare soleant, modicè tamen id præstant, cum alioquin, si proprias herbarū à quibus extruduntur, qualitates seruarent, vehementer infrigidarēt. Vt igitur proprias seruare possint herbæ etiā temperatura frigidæ, qualitates, decoquendæ potius forent, & decoctū sumendum. Quod si verò his potius quàm decoctis aliquis vti exoptarit, nō sciat si balneo Mariæ vocato destillentur, humidarum ac frigidarum virium minus amitt

b 3 tere

tere, quàm si alembico eliquentur, vel capitello vocato: qua de re etiam inferius agerur, vbi de correctione aquarum sermonē faciemus. In vniuersum itaque, hoc apud omnes constat, non quamlibet formam, sua virtute illaesa, in quouis mixto & *κράσει*, aut tēperatura, subsistere posse. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè sicco empyreumatis calore destillatas, à suorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quā imperitos terxuit medicos, effecitq; vt illarū vsum serius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum refarcirent, varios per varia organa destillandi modos excogitarint. Primus siquidē, quod ego sciam, sed ferè etiam postremus Græcorum medicus Actuarius, aquæ rosarum meminit, dum ait: Stillatij rosarum liquoris, quem Rhodostagma nominant lb j. cum saccharo ferueat, donec euanescat. At inter Arabes Mesue, sublimationis aquarum absinthij & rosarum meminit primus: Aqua, inquit, sublimationis absinthij, fit sicut aqua rosata & similia, quæ fiunt in vasis sublimationum. At postquam Rhasis, Serapio, & Auicenna, alchymia animū adiecerunt, tum illarum vsum in medicinam irrepsit.

De

De destillationum formis seu differentijs.

QUoniam autem, ut iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus non eiusdem generis aut qualitatis sunt omnia, ferèque fiat, ut alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem intensis etiamnum agentis causæ viribus, cedant: non temerè ab huius artis primis inuentoribus, atque etiam subsequenti ætatis cultoribus, variæ & discrepantes diuersis rebus destillandis formæ sunt excogitatæ, quarum nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cum constet, pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoque esse alia atque alia instrumenta, cuiuslibet modo accommodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cum omnis, resolutione partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationem, siue per experiëntiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio:

b 4 proi

proinde hi alium quidem modū faciliorem, alium verò difficiliorem seu fortio- rem, ex rei ipsius necessitate adinuenerunt Et hunc quī dem per descensum, illum verò per ascēsum fieri debere voluerunt, iisdēmq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuersum omnem de- stillationem, vel per ascensum, vel per descen- sum fieri dicimus. Horum modorum vterq;, rebus destillandis indiscriminatim, prout in- genij dexteritas, aut experientia persuasio, cuiq; dictant, adhibetur. Frequentior tamen per ascensum destillatio est, ex herbarum vm belliferarum seminibus, ex aromatibus, simi liter & ex lacrymis, resinis. & liquoribus: per descensum verò, è lignis iuniperi, aloes, gua- iaci, piceæ, fraxini, &c. olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per descen- sum, ex rosis, &c. destillentur.

Cæterum destillationis quæ per ascensum fit (vt de hac primò loco dicamus) licet plu- res modi ab authoribus nobis sint propositi, possunt tamen ij omnes ad tres hos ordines, pro causæ nimirum agentis seu efficientis differentia referri. Ac primus quidem modus est quādo aliquid in sole, vi caliditatis ipsius destillamus: secundus verò igneæ caliditatis seu elementaris vi: tertius caliditate, quæ pu- trescentibus rebus inest, perficitur, de quibus nunc ordine dicemus.

In so

In sole fieri solet destillatio, locis calore solis æstuantibus, posito super calidam arenam vase vitreo, re destillanda repleto, una cum appenso seu coniuncto recipiente. Verum hic modus nostris regionibus, frigidioribus scilicet, non admodum vsitatus est: solent tamen olea multa insolatione parare plerique, quæ fortè commodius decoctione fieri possent, ut quæ inest rebus facultas, vehementiori caliditate melius extraheretur.

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus compositis extrahuntur: aut enim simpliciter in cucurbita concluduntur res destillandæ & igni imponuntur, aut eadem balneo Mariæ vocato immerguntur, aut cineribus aut arenæ, sicq; subdito igne liquorem desideratum euocant. Et hic quidem modus, ut est optimus & vsitatissimus, ita latissimè patet, ut in sequentibus videbitur.

Tertia destillationis forma per ascensum, fit vasis destillatoriiis medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis, vel fimo qualicunq; obrutis: horum enim omnium calore putredinali, è medicamento, diu in vase aliquo, olei vel vini ardentis aliove liquore maceratis Chymistæ suam quintam essentiam depurgant, ac salutes instaurandæ iuventutis ac propagandæ vi-

b 5 tza

tae aquas, & nescio quæ non (inquit Langius in Epistolis) pultricia pestis ac veneni pharmaca alexiteria, elicere promittunt: quibus ut ab auro nomen imponunt, ita auro quoque compensari ea volūt. Et hæc quidem tria destillationum genera, ob vaporum in sublime ascensum, sublimationes rectè dicuntur.

Alterà verò apud Chymistas destillationum forma, per descensum ab Alberto dicta, fit, olla vitreata in scrobem terræ defossa, cui alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertusa, inseritur, terræque obruitur: supra quam lignis siccis (*ἀνὰ πύριον*) accensis, medicamenti liquor per ollæ fundi foramina, in ollam inferiorē destillat & descendit: & hac ratione plerique oleum ex assulis lignorum iuniperi & aliorum conficiunt, Langius. Neque verò ignoramus etiam alias nonnullas in usu esse destillationes, ut ea quæ per filtrū fit, aut per torcular, &c. sed de his in præsentiarum nihil nisi obiter dicetur.

De instrumentis quibus destillationes perficiuntur.

Quamquam omnis destillationis modus perficiatur, pro iudicio, ingenioque artificis aliter atque aliter, & cuique sua sit sententia: artifex tamen, quo quisque fuerit ingeniosior, ita omnia quæ ad operis perfectionem deside

desiderabuntur, prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur, quibus instrumentis quodlibet debeat ac possit commodissimè destillari, quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideòque ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor: alia verò sunt particularia, certis tantùm destillationum generibus accommodata, cuiusmodi sunt, infusio, putrefactio, fermentatio, fornaces, vasà vitrea, terrea, aut alterius materiæ, & si quæ sunt alia, &c.

*De calore, instrumento vniuersali,
necessario omnibus destillationum formis.*

Omnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quidem caliditate & siccitate, alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur: primus est levis caliditatis, seu qualitatis remissæ: secundus fortior, cum mediocritate tamen aliqua: tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea, quam res destillanda habet, non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substantiæ, vt lactuca, endiuia, & frigida: non ferunt calorem nisi moderatū, & primi gradus. Quæ
autem

autem crassa sunt, & substantiæ compactioris, ut absinthium, & aromata, similiæque potentiorum calorem requirunt. Antimonium contra, ceteræque metallica, ipsum iam expectunt ignem. Per calorem moderatum in destillatione vini, & herbarum, ascendunt partes etiam aqueæ: per violentiorē verò, ascendunt tantum tenuiores, aqueis relictis.

Sed habenda quoque est ratio vel maxima, ne ignis de lignis semiputridis graueolentibus aut prunis in scrobe suffocatis, aut carbonibus de terra erutis, quos *λίθων πύρρος* appellant, succensus, suo virulento vapore vasa destillationis inficiat, & liquores coinquinet. Quam noxius enim horum vapor sit, cubacula & hypocausta, & balnea his calefacta, testantur: quæ in his diuersantes, non ferendo capitis dolore affligunt, vomitūque & lipothymia prosternunt: id quod in balneis Oenosponti ipse cum illustrissimo principe Palatino grauitè sum expertus. Vnde Galenus meritò redarguit Erasistratum, qui ob aëris densitatem aut subtilitatem petire arbitrabatur inhabitantes, quum potius ob pestiferos in Charone barathros, aut domos nuper calce oblitæ, aut carbonū odores, noxio scilicet horum vapore, interirent, Langius. Non desunt tamen, qui hac in parte contrarium sentiant, existimantes neque fumum, neque

que carbonum odorem, materię quę destillatur quicquam officere, aut quoquo modo alterare posse, vbi cucurbita benę lutata & obstructa fuerit. Destillatoribus verò, quique destillationibus præsunt potius, quàm rebus destillandis, esse inimicum vaporem.

De reliquis instrumentis particularibus.

Sunt & alia quoque instrumenta, per quę signea qualitas vel intenditur in destillatione, vel remittitur. Quamobrę destillatio aliquando fit mediante vapore, aliquando in aqua, vt in balneo Marię: aliquando per cineres, per arenam, per contritos lapides, limaturam ferri: aliquando his mixtis, vt quando arenę aqua commiscetur, vt neque penitus fiat in balneo destillatio, neque omnino in arena. Vbi notandum est destillationem, quę cum farina laterum fit, omnium esse quorundam iudicio, optimam & tutiorem. calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquę facile rumpit, quę duo in destillationibus pernecessaria sunt Sed de his omnibus, vbi & quādo, nunc hoc, nunc illo medio sit opus, in particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria aliquando est infusio, aliquando putrefactio, contri

contritio, & huiusmodi alia.

Infusiones quibus præparantur res destillandæ ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua simplici elaborata, ut per canales longo itinere decurrente, aut in aqua destillata, aut in aqua vitæ aut vino, aut in aquis herbarum destillatis, aceto aut alio aliquo liquore: & sic infusa stant in sole, vel igne per semihoram, per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem aut plures, pro medicamenti natura, & vario medici scopo & necessitate. Res infusas aliquando exprimimus ante destillationem, & expressum demum humorem destillamus: aut integram infusionem, hoc est, infusum ipsum, & liquorem, in quo facta est infusio, simul in cucurbita, aut alio instrumento destillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa citò ascendunt nec ferunt secum aromatum vim: aqua autem non sine aromatica facultate ascendit. Aliquando ponimus res destillandas ad putrescendum, ac tandem finita putrefactione destillamus: aliquando tamen & ipsa putrefactio destillatio est, ut supra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infusionum

tionum fit, aut ad solem canicularem, aut alioquin potentem, aut ad fornacem, aut in fumo equino. Fermentatio eget multis diebus, ut quatuor aut pluribus, & quò melior facta fuerit fermentatio ac præparatio, eò maior & olei & aquæ erit extractio.

De fornacibus, cucurbitis, capitellis, recipientibus & reliquis instrumentis, quadam in genere.

DE instrumentis materialibus, quibus artifices Chymistæ, in oleis aut aquis destillandis vtuntur, peculiariter hic & seorsim prolixius scribere, nostri non est instituti, quando ea omnia satis superq; ab aliis scriptoribus tractantur. Sufficiat nobis hic generalia quædã monuisse, & rariora instrumenta & modos destillationis proposuisse.

Optima & aptissima destillatoria fornacis forma, sphaerica est, ad cuius extructionem eligendi sunt crudi, probè tamen sole arefacti, atres, utpote qui coctis sint tractabiliores, & ad quancunq; etiam formam ferro facile incidendi possint. Fornacis quantitatem, secundum aheni proportionem determinato, & densitatem seu parietum crassitiem, pro tuo arbitrio effingito. Quo tamen densior circumfrentia seu latera fuerint, hoc plus caloris foveant. Lapides crudi in humidum prius locum, velut

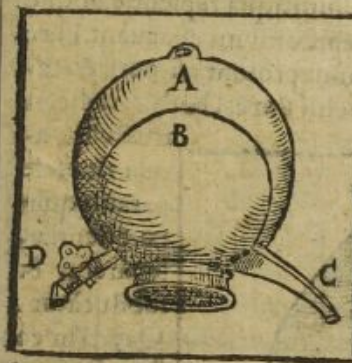
velut in cellam, vt ferro tractari melius possint erunt recodendi. Erunt autem sic aptandi lapides, ne iuncturæ conueniant, sed inæquales fiant. sic enim firmior fiet cōstructio. Vniendi lateres luto pingui, è floccis de panno abrafis, & fimo equino simul subactis. Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua multum salita. De luti autem præparatione in sequentibus. Arsenicum, auripigmentum, cinnabaris, mercurius, sulfur, & similia, quoties destillanda fuerint, extruenda est fornax communis destillatoria, rotunda vel quadrata pro voluntate destillatoris, cū duobus foraminibus vtrinque; relictis ad euentationem ignis. Huic est adaptandū vas aliud terreum, quod cineres & bociam recipiat, sicque transuersis ferramentis fornacis imponatur, ita vt vndique luto vel terra claudatur, ne ignis inter fornacē & vas terreū penetret. Tum supponatur ignis, primo quidē vsque quo incalescat fornax, & materia cōtenta lique scat lētus: postea verò augeatur & fortificetur. tandiu quoad nullus fumus per bocix orificiū exhalet.

Aërea vasa aiebat quidam Chymista empiricus, nihil opus esse stanno induci: hoc enim olea & aquas quodammodo attrahere, remorari, & consumere magis, quàm æs.

Cucurbitæ aliquando longissimæ requiruntur, vtpote quando liquorem puriorem
& synce

& synceriores requirimus. Eiusmodi necessaria sunt in quintæ essentiæ destillatione, ubi subtiliores tantum, non autem crassiores & terrestriores spiritus ascendere volumus.

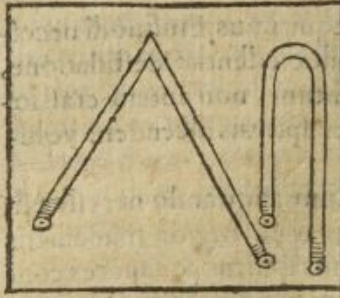
Inter destillandum, aliquando necesse est, capitellum pannis aqua frigida madefactis refrigerare, ut citius spiritus & vapores condensentur. Verum hanc molestiam euitare licet, hoc modo parato instrumento, quod Lonicerus de arte destillatoria ita describit: Cupreum vas ad formam adustoriæ galeæ,

siue, ut vocant, alembici, figura B. hic signatū accipiat: huicque aliud rursus rotundum operculū, quale A. litera monstrat, priorem galeā non contingēs, cui

frigida infunditur aqua, superinducatur. Alembici item collum arundo operculi, C. refrigerat. Quod si aqua huic operculo seu vittæ infusa, caluerit, per epistomium D. emittitur, ac recens denuò infunditur. Vel extractoriis etiam, qualia hic vides instru-

ment

mentis, ad hoc
ipsum ut licebit
quæ breuiore
parte in opercu-
lum immittit, om-
nem aquam ex-
trahit, qua ex-
tracta, frigida
suppleri poterit.

Aut aliter ex eodem.

Bonis vesicæ galeæ siue alembico super-
inducunt, eam probe circumligantes, quam
circa alembici collum aqua replent, eamque
si incaluerit, per epistomium euacuant. Hæc
refrigeria plurimum prosunt, si pura & te-
nera simplicia, velut flores, herbar, radices,

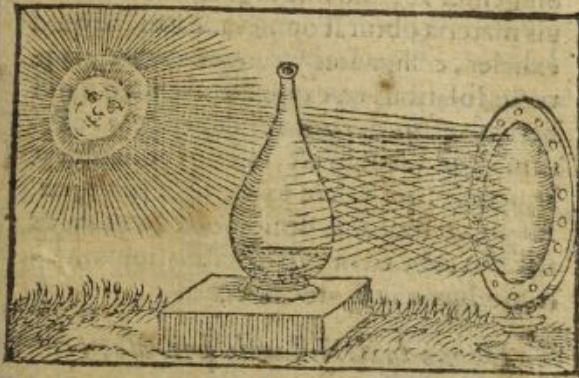

fructusq; a-
qua vitæ & se-
paratio quin-
tæ essentia,
separatur &
subducatur.
Quidam ea
sunt senten-
tia, ut existi-
met instru-
menta forin-
secus nullo
pacto refri-
geranda, ne-

que capitellū neque rostrum, quia olea rursum reprimunt, & in cucurbitam decidunt, vnde nunquam postea eleuari possunt.

Rostrū non sit longius spithamo vno, aut vno cū dimidio, priusquam aquam contingat: alioquin canali longiore existēte, tum olea, tum aquæ nonnihil consumuntur.

De modo destillandi in Sole.

Destillandi rationem per Solarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus vtcunque accommodatum, vt odorē flores varij, cæteraque destillanda. & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in Nat. hist. Cauum, inquit ignitum speculum, Solis splendori obuerte, vitrum, cui materia inest, inter Solis radios, & speculū col-

c 2 locat

locato, ita vt radij solares in speculo ad vitru[m] secundum adiectam figurã, se reuerberent.

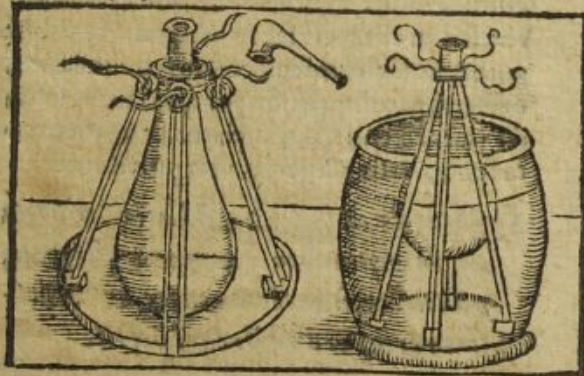
Est & alius quidam modus, Italis præcipuè vsitatus, destillandi aquas in Sole, hoc modo: Accipiunt duo vitra, vnum vacuum, alterum herbis aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt per quem liquor destillare possit. Deinde huius collum, vitri vacui collo superimponunt, ac diligenter aut luto siue argilla, aut alia quavis materia obturât omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq; radijs solaribus ea exponêtes: vt illud quod herbas vel flores continet, dependeat: alterum quod vacuum est, inferius ponatur, vt liquorem, qui in sole excoquitur, excipiat. Ita parant mulieres Bononienses aquam ex floribus rubi, ad oculos. Destillationis in sole modum alium vide inferius.

De modo destillandi per ascensum, & quid in ea operatione præcipuè sit observandum.

Destillationem, siue separationem partium subtilium à crassioribus, duobus præcipuè modis fieri, supra diximus, per ascensum videlicet & per descensum. Destillatio autem per ascensum, alia fit in balneo Mariæ

Maria dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahenda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici. nec enim amplius ascendit: quare continuanda operatio est.

Commodissima ratio, qua cucurbita, cum destillatio fit per balneum Maria, sine negotio, in lebere aquam calentem continente, ne supernatent, retinentur.

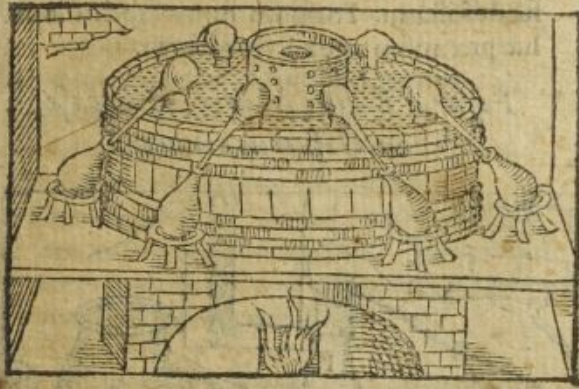
Paretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quòdque aqua est replendum, sa-

c 3 tis

ris magnū, in cuius fundo interno quatuor lateribus sibi inuicem oppositis, quædam eminentiæ formentur perforatæ, vt per cuiusque foramen funiculus traici possit, ad hanc ferè formam. Vbi funiculum traieceris, in medium harum cucurbitam pone, priusquam aquam effundas, cuius collo itidem funis est circumponendus, cui quatuor funiculi è fundo vasis perducti, sunt connectendi æqualiter. Potest autem fieri funiculorum quatuor relaxatio, aut constrictio, breuior aut longior, prout artifex profundam cucurbitam aut altam voluerit. Et hoc quidem modo percommode retineri potest cucurbita, quæ alioquin difficulter sub aqua contineretur. Quod si cucurbita, non terrea sed ærea fuerit faciliè adaptari cucurbitæ poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fundo vasis ascendens traiciatur, sicq; cucurbita fundo vasis alligetur, vt figura docet.

Quomodo in balneo Mariæ, magna copia aquarum, minimo sumptu, paucissimis instrumentis, ac breuissimo tempore destillari possit.

SI quis magna aquarum copia, per balneum Mariæ destillandarum, opus haberet,

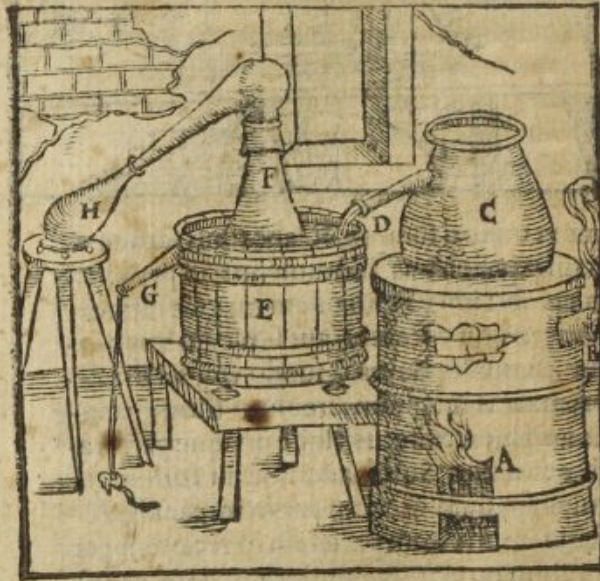

ret, vt minori sumptu, & laboribus, atque e-
tiam paucioribus instrumentis id perficiat,
is parabit sibi è ligno tinam magnæ satis ca-
pacitatis, quæ scamno aut subleilio impona-
tur. In medio huius, à fundo vsq; ad ora su-
prema, vas magnum æreum in forma cana-
lis ampli, extrinsecus vsque quaque perfora-
ti, extruatur. Sub fundo tinæ sit fornax, in
cuius spatium vacuum pars ærei canalis de-
scendat, ita vt intra parietem exteriorem per-
foratum canal, & interiorem, aqua conti-
neatur: interior verò per tinam descendens
ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo sic
parato, circumcirca canalem, in spatium ti-
næ reliquum aqua repletum, ponantur cum
suis capitellis alembica, quorum nasus pro-
mineat ad recipientia vasa suscipiēda, & fiat

c 4 sic

hic destillatio. Formam huius fabricationis
hic præmissimus ex Pyrotechnia.

*Figura Balnei Maria, Albucasa,
ut Gesnerus conuenit.*

A. Fornacis locus, ubi ignis accenditur.

B. Caminum.

C. Olla igni imposita, in qua aqua bulliens
continetur.

D. Canalis, per quem aqua feruida in tinam
iuxta positam, effluit.

Tina,

- E. Tina, aquam calefactam recipiens, cui cucurbita imponitur.
 F. Cucurbita, cum suo capitello, continens rem seu materiam destillandam.
 G. Canalis, seu via, per quam aqua effluit.
 H. Vas recipiens aquam destillatam.
 Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic modus, & melior, quàm si ignis vasis destillatorij subijciatur. Vide aliam formam huius ferè similem, inferius inter olea.

*De quinta essentia per balneum
 Mariæ destillatione.*

Recipe vini albi optimi, aut aque simplicis, aut roris Marialis, aut alterius liquoris puri, mensuras quatuor aut quinque, secundum capacitatem vitri aut vesicæ, ita ut tertia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro superpone alembicum: perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis, & super pannum lineum extensis. Reponatur ita in balneo Mariæ: deinde destilla lentissimo igne, die nocteque, ex quinque mensuris mediam: & quod destillasti, vsui pro extractionibus serua. Signum autem perfectæ destillationis quintæ essentiae est, si supercilij pilum imposueris, statimque fundum petat: tunc enim reduxisti quintam es-

sent

sentiam ad perfectionem, destillationibus aptam. Hoc ipsum cum aqua simplici, aut rore est agendum. Necesse est autem, cucurbitam esse longissimam, ne crassi vapores, aut terrei spiritus quoque ascendant. Quinties aut septies repetenda destillatio, aut toties, donec perfecta sit. Et hæc quidem ratio videtur optima, quia extractiones aliena qualitate minimè iussit.

Conficitur & repete aqua, dum calefacto aut feruente succo, cyathus superponitur vitreus, in quo fumus transit in guttas. guttæ inde collectæ in aquam coguntur: sic acerrimum in aquam facile vertitur: aut sic vapor ex herbis in vino incoctis per patinas colligitur. Vtilis hæc ad oculorum maculas & suffusiones detergendas, maximè si albo aceto ruta incoquatur. Cardanus.

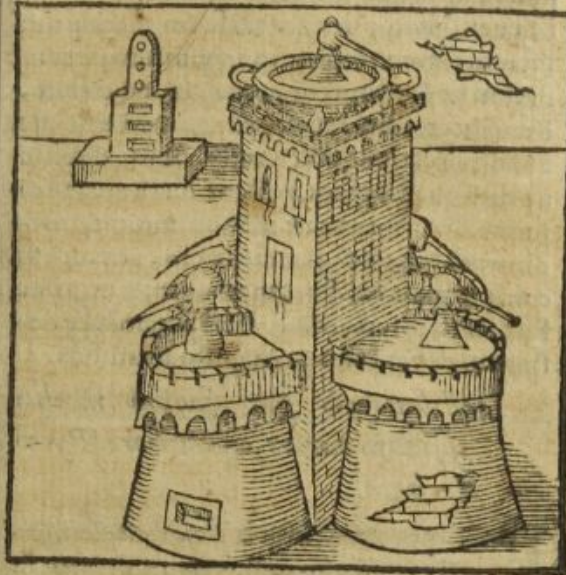
Modus destillationis artificiosus, quo uno eodemque igne, simul & semel aqua & olea extrahi possunt, nec non sublimandi, & in balneo Marie destillandi commoditatem habens. Dicitur autem, destillatio in turri, à fornacis figura.

E Lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut quadrata,

drata, aut etiā hexagona, aut alia qualicun-
 que, altitudinem habens vñq; vnus cum di-
 midia, aut duarū aut trium, & in vniuersum
 quacunque volueris altitudine & amplitu-
 dine ita tamen vt satis validum & copiosum
 ignem capere & sustinere valeat. In ea per
 spacium palmæ vnus, aut vnus cum dimi-
 dia, à terra extruatur crater, qui carbones su-
 stineat, vna cum fenestra, aut foramine, per
 quod aër subingrediens, carbones euentilari
 possint. Quo facto, à facie turris exteriorē
 ædificentur circum-circa, ab omnibus late-
 ribus, fornaces qua videbitur amplitudine:
 altitudo verò à terra respondeat crateri in-
 termediæ turris. In omnibus verò lateribus
 turris intermediæ, mox supra craterem car-
 bones sustentem, fiant foramina satis ma-
 gna, vt per ea ignea qualitas exterioribus
 fornacibus communicari possit. Formentur
 autem fornaces istæ, vt formam habeant
 propugnaculorum ciuitatum. His singulis
 foraminibus internæ turris, priusquam ma-
 chinæ exteriores accommodentur, adaptare
 oportet laminam ferream, tribus aut qua-
 tuor foraminibus, sese mutuo, ordine & ma-
 gnitudine consequentibus, perforatam, vt è
 furno extrahi penitus vbi opus fuerit, pos-
 sit: aut rursus reponi, vbi per duo, vel tria, vel
 vñq; tantum foramen, aut per maius vel
 minus

minus, vim ignis penetrare voluerimus. In
summitate tarris mediæ concameratio quæ-
dam est fabricanda, qua exactè, ne aër per
inferiora subingrediens, superius expirare
possit, fornax seu turris claudatur: ita tamē
ut deponi & reponi rursus pro necessitate
possit. Quibus præparatis, vacuum turris
mediæ carbonibus est explendum, ac ran-
dem operculo claudendum, & vndique per-
lutandum: inferius verò per foramen seu
ostium ignis erit supponendus. Ita carbo-
nes foraminibus prædictis viciniore, ab
igne consumuntur: quibus consumptis, illi
qui in parte turris superiore continebantur,
sensim delapsi, vicissim accenduntur: sicque
sefe mutuo, quoad omnes fuerint absum-
pti, succedunt. Qui hoc modo, hisque for-
nacibus destillationem suscepit, huic se-
mel in die ignem visitasse satis erit. Est au-
tem tale ædificium non ingeniosum solum
& elegans, sed commodum etiam & per-
utile: Vidi aliquando etiam eidem ædificio,
balneum Mariæ, in turris summitate ac-
commodatum, & vas sublimatorium, pro-
ut sequens figura ob oculos ponit, ex Py-
rotechnia.

DE

*Destillationis per arenam modus
quidam artificiosus.*

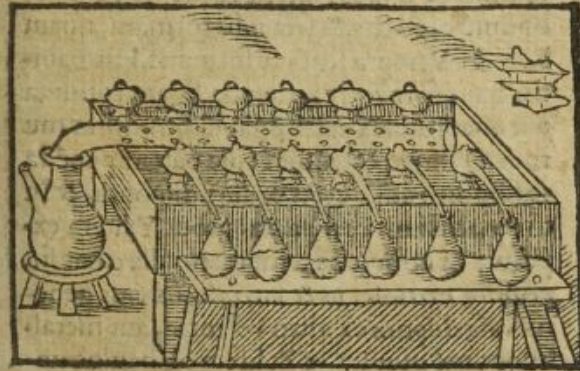
Materiam destillandam cucurbitæ vi-
treæ includito, orificiisque cum pasta,
ne respiret vsquam, optimè obturato, hoc
modo decoquito. Cucurbitam pone in cal-
darium aqua & palea plenum: bulliant si-
mul suauiter, quoad amplius non bulliat,
(fortè ad aquæ caldarij consumptionem.)
postea

postea ab igne remoue, & vbi refrigerata fuerit cucurbita, pone eam rursus in cantharum (seu vas) arena repletum, idq; totum circumdatum sit & coopertū arena vsq; ad collum, & collocetur in loco soli exposito, vt toto die à radiis solaribus percutiatur, ibiq; dimitte ad dies quadraginta. Postea è dicta arena remoue, & rursus arenæ tantum, sine intermedio vase, impone, per dies octo, ac tandem cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari, &c. Fieri autem hæc destillatio debet Iulio & Augusto mensibus.

*Destillationis per fimum modus
quidam rarior, ex authore Pyrotechnia.*

EST præterea, inquit ille, alius destillationis apud Chymistas modus, qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum seu vaporem aquæ ebullientis, ad hunc modum: Extruatur arca lignea sex vinarum longitudine, latitudine verò tanta, vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat, & spacium nihilominus relinquatur, quo canalis inter vtrunq; bociarū ordinem penetrare possit. Arca repleatur fimo sicco, permixto stramini dissecto, & imponatur in scamnū, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus, vt nasus recipienti

piantibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam, si placet, ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalis longitudinē: extremitas altera sit incurua, tertiam versus spectans. Tum rursus aliud vas terreum aut æreum iuxta ponatur, habens collum oblongum, cui adapteretur canalis. Vas inferius aqua replendum, & impositum tripodi, igne calefiat, ut aqua ebulliat, sicq; vapores eleuati, per canalem finem calefiāt, & cucurbite consequenter, ut figura sequens nobis representat.

De destillatione per glaciem.

Mira quoq; hæc est destillatio. Putrefacta aliqua materia, (ad mēse vel duos) glaci

glaciei si exponatur, fieri asserunt, vt phlegma subsidens congelietur, & pars oleosa supernatet, & colando separari possit.

*De artificiosa destillatoria fornace
Sarracenorū, ex Gualtheri Ryf-
fy Germanico Vitruiuo.*

AD præparationem aut extruccionem artificiosæ fornacis, qua Macedones & Sarraceni vtuntur, primò omnī extruenda est cum luto siue terra qua figuli vtuntur optima ex ollulis, lateribusque vitreatis, & optimè excoctis, & secundū formam, quam R. S. T. V. repræsentant, formatis. His habitis, basīs fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus, instar muri, vt Q. litera ostendit. Huic basi imponēda vasa inuitreata, decētī ordine disposita, & luto tenacissimo compacta, prout Y. litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optimè munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modū vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optimè luto, ne respirent vspiā, claudantur, prout ostēdit V. litera apposita. Iam ubi vel olea vel aquæ sint destillandæ, mate-
ria

riavasculis est ingerenda, vt X. litera declarat, quibus deinde recipiēs modo prædicto

appēdatur: in fornacis medio succendatur ex carbonibus ignis levis, ne ex vasculis ullū contingat. Hoc modo calore tēperatissimo destillationē perficies. Hac fornace simul & semel quinquaginta aut exaginta aquarū species destillabis, vt

figura apposita oculis subiicit.

De instrumentis quibusdam destillatorijs, à Gesnero propositis, ab alijs indicandis.

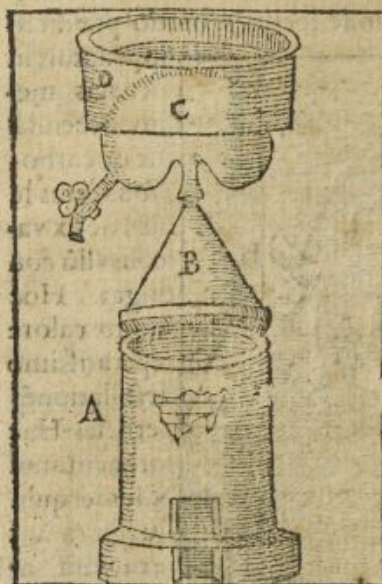
Videndum, inquit, num quid possit commodè sic, tali instrumento, destillari.

A. Vas encum, stannatum igni imponendum, ubi insit materia. Poterunt autem herbae imponi per

d

ni per

ni per se, vel substrata pauca arena.

B. Vas terrenū,
quod in A. in-
seratur, vel con-
tra, ita ut alter
utrum vas in-
trinsecus limbū
habeat, in quē
alterum recipi-
piatur.

C. Vitreū ca-
pitellū vel tero-
reū, vel æreum
stannatum, cui-
us orificium
inseratur in o-
rificium B. In
C. summo, va-
por cōuersus in

equam, descendet in imas eius partes quæ deor-
sum prominent, & cum libebit, emittetur per epi-
stomium, tum gustandi gratia, tum ne redun-
dent. Nisi libeat in C. summo foramen facere,
ut cum libet euacuare, C. totum extrahatur.

D. Additamentum pro aqua frigida, ad re-
frigerandum vas superius.

Instrumentum aliud pro via.

Tale instrumentum i. notatum, æreum,
stannatum fieri potest, ut quouis cir-
cunse

cunferas, ad destillandum fontes, &c. Poterit autem per summum foramen euacuari. Aut posset tale etiam alembicum fieri, ut binario numero notata figura ostendit, cum epistomio vel rostello paruo in summo. Aut sic, ut figura ternario numero notata. Est autē tantum delineatio alembici, quod phialæ imponendum, ut prima figura declarat. Cuius pars inferior, hoc est, phiala, lutari potest, aut incerari. & prunæ superimponi.

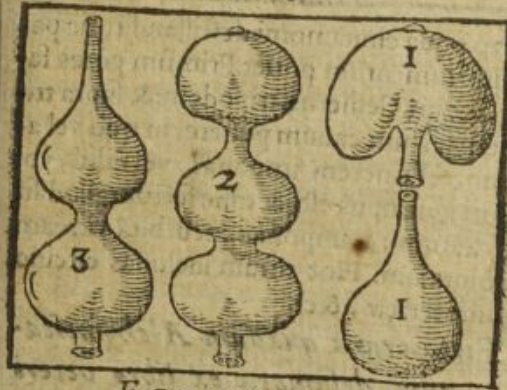

Figura noua retorta.

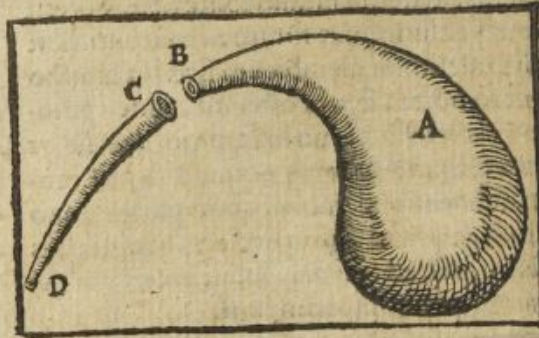
Fiat retorta, ea forma ut A. è bona terra, hoc est, ex tigillis fractis, è luto & limatura ferri.

B. Inferatur in C. quod limbum habeat.

D. Acuminetur hoc loco canalis hic è terra, aut cupro: ut in quamuis phialam, aut ampullam vitream inseri possit.

d 2

Pro

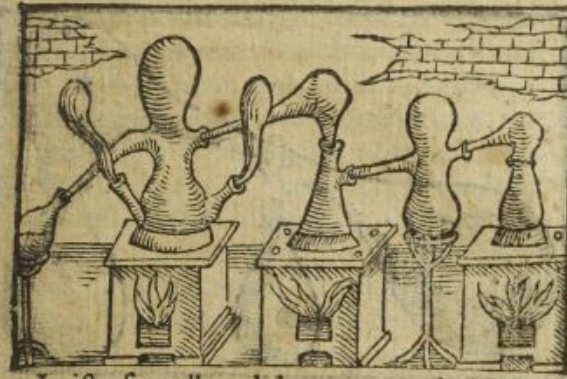

Pro aqua cinnamomi destillanda, sic parari instrumentum posset. Primum potes facere, inquit Gesnerus, tripodem: & supra tripodem ferrum catum ponere, in quo vel arenam, vel cinerem imponas: vel nihil, ubi maiori igne opus est, & tunc ferrum illud sit perforatum: & imponas cucurbitā vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

Figura rara quedam Alchymistarum, desumpta ex libro veteri Alchymico manuscripto.

Vasa separationis, ubi quinta essentia, seu spiritus occultus, vna destillatione capitur: & est formalissimus modus, simulque abbreviatio operis maxima: conducit autem tam ad aurum potabile, quàm pro lapide philosophorum.

In

In isto furnello ad dextram tres habente
flammas. debet esse arena minuta & cribra-
ta, & ignis succensus sit trium candelarum.

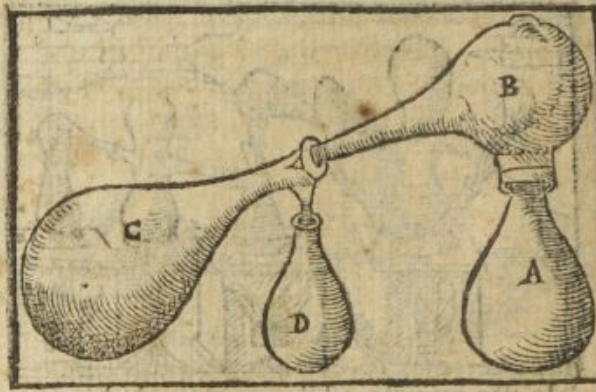
In secunda fornace, quæ media est inter
utranque, etiam debet esse arena, & ignis tē-
peratus duarum candelarum, vt flamma in
fornacis ostio indicat.

In tertia fornace ad læuam, sit balneum
Mariæ, & ignis vnus candelæ. Disponantur
autem & ordinentur iuxta sese quàm pos-
sunt coniunctissimè: vt minimum spaciū
sit inter fornacem & fornacem, quemadmo-
dum figura præcedens proponit.

In eundem quoque vsum excogitarunt
Alchymistæ etiam sequentia instrumenta.

d 3

A. Cu

A. Cucurbita continens materiam, cum suo capitello.

B. Capitellum, cuius nasus desinat in C.

In C. Vitrum, transit occultus spiritus quintæ essentia.

In D. Receptaculum, cadit simplex vinum, aut phlegma quintæ essentia.

De modo & instrumentis distillandi per descensum.

Modus distillationis per descensum fit, in inuersa bocia, quæ cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte qua corpus bocia fornacem contingit, tum carbones superimponuntur circum circa, & acceduntur, ita ut lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediate bo

tē bociam tangit, augendus tamen est paulatim. Oportet verò ante destillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fusione in inuerfa bocia, ne effluat, continere. Inter destillandum, materia collo bocia adhæret, &c. Hic modus autem propterea est perfectior, quòd videatur materia, semper retrocedēdo, sapius atq; iterum quasi sublimari. Sed modum & instrumenta melius sequens figura exprimit, ex autore Pyrotechnia.

Rogerus hunc modū proposuit. Impleatur floribus, vel herbis olla, inferius habens angustū foramen, & os superius ollæ cooperiatur: & tūc supponatur alia olla, & ligetur fundus ollæ superioris cum ore inferioris,

d 4 cum

cum argilla, & tunc sepeliatur sub terra, & sit ibi per annum. Facta anni reuolutione, extrahatur, & in olla inferiori inuenietur oleum clarum, quod per calorem & fumositatem terræ extrahitur.

De destillatione per filtrum.

I Mple poculū aqua, & accipe particulant panni lanei, longitudine duorum palmarum: hanc totam humectabis, & impones poculo, sic ut altera pars immersa sit aquis, altera extra poculum propendeat: tum extēplō liquorem omnem effluere cernes. Erit autem aliquoties pannus ille, ubi nigrior esse cœperit, aut tardius guttæ stillarint, nimirum propter fæces imbibitas, exprimendus, & lauandus, ac denuō intromittendus.

De luto sapientia vulgò dicto, quo Chymista utuntur ad oblinenda vasa destillatoria, & ad eorundē iuncturas claudendas.

Post instrumentorum, quibus ad res distillandas necessariō utimur, tractationem, dicēdum nunc quoque est de eo, quod vasa ipsa ab ignis violētia tuetur, eadēque coniūgit & copulat, quō destillatio melius perficiatur. Id ipsum autem luto perficiunt
Chy

Chymistæ. Lutum autem aliud est commune, quod seruit extruendis fornacibus & turribus ad destillationem aptis: aliud verò Sapientię dictum, quo vasa vitrea oblinuntur, vt validius validissimam ignis vim perferant: aliud verò, quod ruptis etiam & fisis vasis coniungendis & vniendis vtile est: quam etiam eodem Sapientię luto aliquando fissuræ vasorum obstruantur.

Lutum commune bonum pro fornacibus, tale fieri potest: Accipito cretam, aut argillam (terram) cui, si quidem tenax fuerit & viscosa, commisce parum arenæ, aut sabuli, & adde etiam filamenta panni, & sterces equinum, & incorporentur simul optimè, consistentia plus molli, quàm dura aut sicca, Leonh. Fierauant.

Lutum pro extruendis fornacibus, & Pilos ceruinos ab ephippiario, benè percussos, aut lanam de panno, batituram ferri, calcem, sanguinem tauri, aut ouis: ex hac mixtura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dissiliant: Accipe farinæ tegularum subtilissimæ & cribratæ, batituræ ferri in puluerem reductæ & cribratæ, arenæ subtilissimè pulverisatæ & cribratæ, ana lb j. luti tenacis & pinguis iij. lb misce omnia, & humefiant lixiuio, & misceantur baculo fortiter
d s circum

circumagendo, quibus adde lanę tonsę tertiam semper libram: redigatur in puluerem agitando, & probe commisceantur. Hoc luto illinantur vasa, quę findi aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor. ℞. Arenę tenuissimę ℥b j. batiturę ferri ℥b j. vitri puluerisati ℥b j. luti pinguis ℥b iij. quibus adde tertiam quamque ℥b. lanę tonsę de pannis, cum aqua tartari antiqua: misce agitando & verberando.

Aliud, ℞. Vitri Venetiani, tartari, ana, & parum salis armoniaci, contunde simul. Si quid diligenter perlutandum est, aut vitrum cum vitro sigillandum, circum ipsa vasa line, quando calent.

Aliud, ne vasa in igne rumpantur. Accipe aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquam puram putrefactam. Decoquantur benę, & despumentur, post refrigeretur, tum illine vitra extrinsecus, quousque in ignem aut arenam collocanda sunt: exiccantur per se. idque fiat tertio.

Aliud lutum defendens vasa, ne vi ignis aut spirituum facillę dissiliant, utque in perpetuum aquam fortem contineant. Illita autem in sole exiccanda. Valet etiam pro vitris ceu vasis ruptis conglutinandis. ℞. Minij & vitri, ana q. s. terantur in puluerem
sub

subtilissimum, & per setaceum subtile cri-
brentur, post eum vernice incorporato, vt
fiat instar pulticulæ, addendo olei lini pa-
rum. Hoc facto panno subtili inducatur, aut
orificiis vasorum, aut iuncturis impone: exic-
cetur in sole, per se, quod tardius fit: ignem
retinet, & aquam fortem, & species aquæ
fortis. Et hoc est verum.

Ad vitra claudenda, commodè adhiben-
tur reliquarum ampullarum fundi. Item fa-
rina, calx, & bolus armenus permixta, in
forma pastæ.

Aliud, continēs vapores ne exhalent, iun-
cturis appositum. Sume vitri in tenuissimum
pulverem redacti, & lithargyri auri, ana lb.
j. pulverisata per setaceum passentur, farina
tritici lb. ij. commisceantur quàm diligen-
tissimè, subiganturque cum albuminibus
ouorum, in formam pastæ fortiter subigen-
do, & panno lineo humido illine, quem iun-
cturis accommodato, post exiccationem,
rursus extrinsecus linteo inducatur, & reti-
nebit spiritus.

Si vitrum, quod igni esset impositum, fini-
deretur, hoc modo potest prohiberi, ne spiri-
tus exhalent. Albumen oui optimè agitatum,
cum panno lineo imponatur calidè, semel;
bis, terte succedat, vt quasi intunicetur: ex-
iccata prima tunica, secunda imponatur, &c.

Lutū sapientiæ, &c. Lutum & finum equi

num: commisce fortiter cum vino aut ceru-
fia, secunda vice cum lana de pannis deton-
sa, tertia cum farina simillacea, cum albumi-
ne oui fortiter permiscendo omnia: & erit
lutum sapientiae.

Aut accipe partes duas luti, & totidem fi-
mi, & partem vnā batituræ ferri: pulueri-
sentur omnia: tum pars vna salis liquecat
in aqua, cum ea aqua subige reliqua, & cum
panno circumpone.

Accipe terram tenacem, quæ exiccetur, ex
ex ea fiat puluis subtilis, qui in parua aquæ
quantitate ponatur. Postea fac puluerem ex
stercore equino, quod cū albumine oui per-
misceto, optimè percutiendo, ac tum misce
cum priori mixtura. Hac mixtura perlutan-
tur vasa.

Aliud, & recrementi ferri lb j. β. farinæ
volatilis lb β. vitri puluerisati lb j. albuminis
ouorum q. β. misce.

Lutum sapientiae fit, ex Capricciis Fiera-
uanti. Accipe cretam optimam & subtilem,
cui adde scoriam ferri puluerisatam, & cine-
rem communem album, filamenta, stercus
equinum, & misce.

Lutum sapientiae, quod laudat quidam
empiricus & antimonij præparator, fit è luto
subacto cum puluere laterū, scoria ferri, pilis
cerui vel bouis, cum albuminibus ouorum.

De

De aquarum oleorumue destillatorum correctione.

IN omni destillationis specie plerunque accidit, vel ipsius agentis causæ, caloris scilicet, vehementia, vel instrumentorum vitio, aut denique ipsius artificis ignorantia, ut quæ destillant aquæ aut olea, aliquid, siue igneæ caliditatis, siue excrementitiæ, aut superflue humiditatis, aut etiam alienæ qualitatis, gustum, odoremque acquirant: idcircoque permultum refert ad eorundem liquorum diuturnitatem, cognoscere quo pacto hæc vitia emendanda aut corrigenda sint. Etenim in eo destillationis genere, quæ ignis agentis vi fit (inquit Langius) licet ea quæ natura sunt frigida, ut solatrum, intybus, lactuca, & id genus alia, destillètur: empyreuma tamen, id est, calorem siccum accidentarium, velut adusta concipiunt. De quibus Galenus ait, adustorum nullum perfectè esse frigidum. relinquitur enim in eis igneitas quædam, quam Aristoteles Empyreuma vocauit. Sic atra bilis quoque, quamuis terrestris & natura frigida, quæ ex sanguine adusto gignitur, caloris nō est expers, æquè ac cinis & acetum: quare peritiores Chymistæ, ut ille caloris feruor mitescat, & quasi mulcebrior fiat, minúsque vires euaporent.

porent, vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocant, destillationem hanc moliuntur, quam à prisceis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem causas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiam sub dio sereno, lignis *anân* *vis*, & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatica, quæ vulgus Arabū Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solum ex destillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementitia humiditas in iis colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ destillatæ, per aliquot dies soli exponi debent, in vasis linteo aut membrana perforata obtutatis, vt quicquid excrementosum est resoluatur, simulque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis à calore remanserat. In frigidis autem regionibus, vbi ex lento Solis calore & aëris, non potest decoqui & rectificari, aut humiditas resolui: ponatur vitrum aut olla rem destillatam continens, in vas aqua plenum, & decoquatur per duos, aut tres dies ad olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facile
conlu

consumetur, & oleum rectificabitur, Roge-
rius. Aut, quod Chymistæ in aqua vitæ fa-
ciunt, per balneum Mariæ aquosa humidi-
tas separetur. De reliquis autem rectifica-
tionis modis, suo loco dicetur.

Nec minus periculum est, in destillatione, quæ per fimi foetidi & putrefacti calorem fit, ne scilicet putredinis aliquod vestigium in liquore destillato delitescat. Hinc enim est, quod Langius in Epist. refert, plerosque etiam eruditione & rerum peritia claros medicos, ob caloris putredinem, & foetidi fimi euaporationem, qua pharmaca infici verentur, ab hac destillationis ratione abhorrere: quippe quod foetida semper sint perniciofa. His respondet idem author, quod ea, dum de vasis putrefactionis eximuntur, ac tandem per alembicum destillantur, ab hac putredinis contagione expientur, quandoquidem ignis calor veneno resistat, & id corrigat. Nam & Hera (inquit) ex Cappadocia medicus, medicamento sui stypticitatem correcturus, id tres menses sub terram defodit, & quasi computrescere sinebat: eo ingenio ratus medicamento substantiam fieri *λεπτομερῆσαν*, id est, subtiliorum partium Itaque si quid contagionis contraxerint fortè per putrefactionem, id omne per destillationem auferri posse, esse existimandum.

DE

1. DE AQVIS SIMPLICIBVS,
EX HERBIS PRAECIPVE DE-
STILLATIS.
2. DE AQVIS EX ANIMALIBVS,
AVT EORVNDEN PARTIBVS.
3. DE AQVIS COMPOSITIS E
STIRPIBVS MAXIME.
4. DE AQVIS COMPOSITIS.
QVAE ELIXIR VOCANTVR.
5. DE AQVIS METALLICIS,
ET AQVA FORTI.
6. DE PRAECIPITATO QVAE-
DAM.

De aquis simplicibus ex herbis praecipue, & alijs quoque corporibus simplicibus destillatis.

A Cetum optimum ponatur in alembico (nimirum in balneo vel cinere) labijs benè clausis colla, vel farina (vel papyro) dissoluta cum aqua. Demùm fiat ignis lentus per spaciũ triũ vel quatuor horarum. interea enim separatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abiicias. Cognoscitur autem phlegma esse ablatum, quando consump

consumptum est acetum ad tertiā vel quartam partem. Deinde benè claudantur partes alembici, nequa fiat euaporatio, tum ignem auge paulatim, sic extrahitur secundo acetum acerrimum albidissimū usque ad fæces: signum est quod remanent fæces nigrae ad consistentiam mellis vel picis. Similiter fit ex aceto rosaceo, sambucino, caryophyllato, & aliis. Si quis in tali aceto, quod est secundo extractum, posuerit per noctem pyrethrum, staphisagriam, vel hederam contusi, in balneo Mariae, deinde expressione facta, eo quod crassius est abiectum, & liquore in alembicum misso, diligenter destillet, erit hæc tertia extractio multis experimentis nostris ad dolores dentium utilissima. Ex libro Alchymistæ Lutetiae. In aceti solius destillatione, puto partē aquosam primum exire, deinde verò meliores. *Gelnerus.*

Aqua salsa, aut marina, hoc pacto dulcis reddi potest. Effunde aquam salinam in aliquod vas, in eoque iuxta ignem ebulliat. Postea fluat per alembicum, ut aqua rosacea, & sal in fundo relinquatur.

Modus destillandi aquam simplicem, & aquas fontium thermalium, ut in cognitionem rerum

*rum his admixtarum, & inde
facultatum earundem deuenia-
mus, ex Gabrielis Fallopij lib. de
aquis medicatis.*

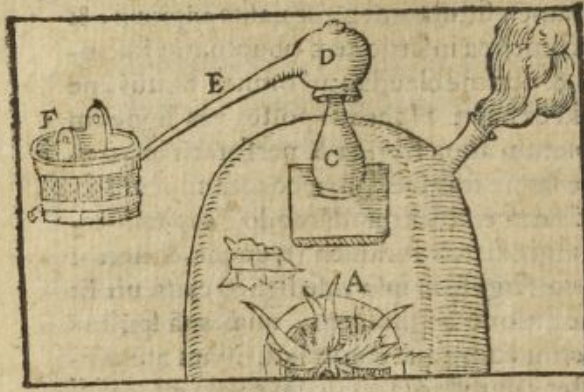
Dissolutio aquarum thermalium per elambicationem, bifariam fieri potest: vno quidem modo in balneo Mariæ sed talis dissolutio difficilis est: altero modo per elambicationem siccam, quæ fit igne in vasis vitreis, siue sint vasa urinaria vocata, siue bocia, non multum refert, vt dixi: sat est, quod hac dissolutione aquarum, quæ fit per elambicationem siccam, cognoscuntur ea omnia, quæ sunt aquarum commixta, non excludendo etiam vapores seu spiritus, qui hac ratione cognoscuntur. Habeatis paratum furnum, cui subiectus sit ignis: supra furnum, scilicet in cauitate illa, sit vas testaceum valde latum & arena expletum: capiat deinde bociam, vel vas urinarium (nihil enim refert) expletum aqua thermali, & medietas ipsius submergatur in arena existente in vase testaceo. Supra bociam autem collocetur capitellum vas vocatum, quod debet habere nasum: superimposito capitello bocie, claudatur optime fissura, & spacia existentia inter vas & vas. Habeatis deinde fistulam vitream crassitudine vnius digiti, & perforatam in utroque latere, & in alterum
foram

foramen fistulæ inferatur nasus capitelli, & circumcirca insertionem obuoluitur fasciola, & optimè claudantur omnes hiatus, ne quid exhalet. Habeatis postea vas ligneum repletum aqua frigida & perforatū in vtroque latere transversalivnico foramine: ita fistula descendens quodāmodo è capitelli naso ingrediatur foramen vtrunque, & hereat aquæ frigide in ipso vase ligneo existenti. Et hac ratione cognoscetis, qualesnā spiritus fuerint cum aqua commixti. Nam arena existens in testacea olla, cum calida est, caliditas illa agit etiam in bociam, & calefacit aquam, è qua efferuntur continuè vapores, qui petentes capitellum densantur, & vertuntur iterum in aquam, quæ aqua descendēs per fistulam retinet adhuc vapores: quoniam aqua descendens per fistulā, refrigeratur quoquo modo à frigiditate fistulæ, & à frigiditate aquæ existentis in vase ligneo, quam aquam fistula tangit: & ita frigiditas non sinit vapores in aqua illa descendente existētes exhalare. Prosequamini deinde cū ipso igne sub furno, quousq; tota aqua fuerit consumpta. Postmodum extrahatis bociam, in qua si videritis superesse adhuc humiditatem aliquam, sinite ut sole absorbatur, quo facto exponatis soli faeces residentes in fundo vasis, & sinatis ut exscentur.

1126011

c 2

Sicc

Siccata cum fuerint fæces ad solem, intelligendum erit quid in ipsis contineatur. Quidam sedimenta esse ponenda dicunt supra tabellam politam, & sub sole esse inspicieda, ut si quod affuerit corpus luminosum ac lucidum, appareat nobis ratione solaris luminis. Ego verò alia prius facienda moneo. Primū extracta bociā, & calidis adhuc sedimentis, admotiendus est nāsus orificio bociæ. ossactu enim, si aderit argilla, aliāve terra, facile cognoscetur, quæ alia ratione non cognosceretur: ex odore etiam fæcum calidatum rubrica cognoscitur, quia suavis erit: & eodem signo & ochræ præsentia intelligitur. Deinde refrigeratis quodāmodo sedimentis accipiamus portionem ipsorum. & inter digitos teramus. ita enim in cognitionem

tionem veniemus sandaracæ, sulfuris, auri-
pigmenti, & similiū. Tum sedimentis siccatis
ponantur supra tabellam ad solē. si enim alu-
minosa quedam fuerint corpuscula, illustra-
buntur à sole, & illustrata apparebunt. Hoc
sanè modo cognoscetis sal, si aderit in gru-
mis cōcretus: nitrū etiam si adsit copiosum,
si verò paucū, difficile admodum cognosci-
tur. Sulphur quoq; si purum adfuerit, colore
cognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus:
eodem modo etiam cineres & concretos la-
pides percipiemus. Metalla autem reliqua, vt
aurum argentum, ferrum, stannum, & simi-
lia, non cognoscuntur: sunt enim aliquando
ita cum marmore, cinere & similibus cōmi-
xta, vt prorsus sensum effugiant, nec si guste-
tis sedimentum illud poteritis ipsa cognosce-
re. Itaque alia via est procedendū. Insuper gen-
dum igitur ipsum sedimentum laminæ fer-
reæ politæ atque cādenti. ita enim facile co-
gnoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sul-
fur, sal, nitrum, cerussaque. Si enim aderit
calx & marmor, non comburentur, sed post
quam alia quedam fuerint combusta, rema-
nebunt ista, habebuntq; colorem candidio-
rem quàm antea. Sin autem videatis, quòd
adsit quædā materia quæ non exuratur, sed
fiat statim candidissima, sciatis quòd est gy-
psum: quare calx, marmor & gypsum cōmu-
c 3 nicant

nicant in hoc, quod non exuruntur, sed remanent. & fiunt candidiora: hoc tamē interest, quod calx & marmor tardē fiunt candida, & candor nō est multō maior, quā antea esset: contra verō gypsum citissimē acquirit candorem, & illum quidem valde maiorem, quā haberet antea. Sulfur etiam facili hoc experimento cognoscitur, quia eliquatur & refert suum odorē. Sal quoque & nitrum cognoscuntur, quia sedimēta comburentur si adsint, & scintillabunt: sed hoc interest, quā si aderit sal, scintillabit & crepabit simul: si verō nitrū, scintillabit utique, sed sine crepitu. Si autem materia sit mixta ex sale & nitro, dum sedimentū exuritur, partim scintillabit cum crepitu, partim sine crepitu. Plumbum hoc experimento nondum potui reperire: credo tamen quod si esset in illo sedimento, eliquaretur supra laminam candentem. Si cerussa aderit, sedimentū fiet rubrum, quod est etiam signum plumbi, parum enim differunt, quoniam cerussa fit ex plūbo, & ex cerussa sandix. Si videritis quod sedimentum eliquetur, & fiat album, ac si lac esset, nō inferatis statim adesse alumen, quia hoc est aliquando indicium, quod adest alumen cum suo lapide: aliquando etiam aderit & non eliquabitur, quia alumen eliquatur tum à calido, tum ab humido. Metalla autē
reliqua

reliqua nulla dictarū rationum cognoscuntur. Ego autem reperi artem quādam, quā sum expertus in balneis Aponitanis, Lucensibus, & aqua Villensi, quæ talis est. Quando vultis experiri an aqua aliqua habeat chalcanthum, vel alumen, vel aliud simil, coquatis primò aquam nō in vase vitreo, sed in vase stanneo, vel ferreo : postea cū aqua fuerit parum decocta, quiescat, deinde iterum coquatur parumper : mox in ipsam iniciatis succum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate: et si cum aqua aderit alumē album vel chalcāthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiat verzinum dictum medicamentum, & coquatur in aqua, ita vt aqua accipiat colorem veluti nigrum, deinde coletur, & huius aquæ portio inspergatur supra sedimentum, & si aderit alumē, color ille ater reddetur statim clatior. Et quod dixi de colore relicto a verzino, idem intelligatis de quacunque re alia: ita vt aqua pro tali experimento faciundo possit fieri ex omni materia, quæ possit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua sit nigra, non refert, ex qua materia sit reddita nigra. De astringentia autem, qua alumen est prædictum, nihil dico, quia alumen in sedimento existens, non potest gustu dignosci: sepe enim accidit, vt gusteris sedimentum,

e 4 & sen-

& sentiatis astringentem : tamē illa non pro-
ueniet ab alumine , sed fortassis a sale vel ab
alia re. Ferrum , æs , & similia metalla , non
possunt vlla ratione dignosci , nisi ex corru-
ptione sedimēti , ita vt quodlibet metallum ,
quod aderit , vertatur in proprium excremen-
tum & ex proprio postea excremēto. cogno-
scetis hoc vel illud metallum adesse. Et hoc
modo cognoscitur ferrum , argentū , aurum ,
chrysocola , æs & similia Stimulanda itaque
sunt sedimenta cum aliquo medicamento ,
liquoreve acri , vt quodlibet metallum , in se-
dimento contentum , vertatur in proprium
excrementum. Acre autem erodensque me-
dicamentum aptum ad hoc , erit acētū acer-
rimum , aqua erodens , & similia. Accipiat
igitur sedimentum , & iniciatis in aquā ver-
bi gratia , erodentem , & cum exiccatam ac
absumptam videbitis esse aquam , obseruate
an supra sedimentum sit excrementum ali-
cuius metalli : vt si supra sedimentū videritis
concreuisse ferruginem , indicabitur quod in
sedimento fuerat ferrum. Si verò aderit æru-
go est indicium æris : & sic de reliquis. Me-
talla itaque cognoscuntur per corruptionem ,
& mutationem ipsorum in propria excre-
menta. Et hæc certē est rei veritas , vt vos po-
teritis faciliē experiri , si acceperitis portionē
alicuius metalli , vt limaturam ferri , & com-
miscb

misceritis cum aliquo sedimento, & tentaveritis ut limatura corrumpatur, & videbitis quod corrumperetur in proprium excrementum, id est in ferruginem. Et his modis cognoscuntur quot & quæ sint res illæ, quæ cum thermalibus qualibet aqua sunt commixtæ, idque beneficio distillationis. Sed animadvertatis ne decipiat vos viridis color, qui aliquando apparet in sedimento. neque enim inferendum, colorem hunc ob admixtum æs generatum, quoniam sæpe generatur ex bolo aliquo, qui pariter sit cum sedimento mixtus. Igitur experiamini an proveniat ex admixto ære, vel ferro: an nascatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc modo. Accipiat sedimentum talis aquæ, & infundatur in acetum stillatitium, & observe qualem colorem acetum contrahat: similiter qualis sit color sedimenti, quando fuerit exsiccatum: & si aderit ferrugo, color erit niger: si bolus, color erit rubicundior, id est, minus niger & tendens ad rubedinem. De odore autem & sapore nihil dico, quoniam tam varius est sapor & odor thermalium aquarum, ut non possimus ex ipsis cognoscere, quid sit id quod admixtum est, &c. Hæc omnia ex Fallopio tanquam non omnino à præsentia materia aliena, integra volui ascribere, quando & alia multa de metallis huic libro ascribentur: & multa etiam, ut & hæc, artificiosa indagine

dagine fiat ad vsum hominum comparata.

Aqua destillata ē sentine canabis cum succo alij, eo modo quo aqua rosarum destillatur cosmetica est aqua. locis enim glabris, quibus illinitur pilos crescere facit.

Aqua chelidoni maioris, quæ proprietate sua morbis auxiliatur, tam calidis, quā frigidis, robur præstat spiritualibus membris, venenū à corde pellit, quæ pulmōni obsunt digerit, ipsumque vlceratū consolidat & sanguinem epota sistit.

Chelidoni maio. folia, flores & radices, omnia minutim incisa, & in vase fictili nouo, vitreato, & luto obturato, in fimo equino, diebus decē sepulta alēbico destillata, quod primò liquabitur, aqueū erit, quod secūdò, vt oleū, qđ & iterū destillato, vluq; seruato.

Aqua ē fragis destillatis, est singulare remedium, contra intrinsecos pulmonum & iocinoris calores, & sitim exinguendam.

Aqua lapatii minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti libro 2. Lapatium minus cum foliis & radicibus destillatur, & omnis aqua seruatur. Hæc aqua in vitreo vase optimè obstructo, ad vsum seruatur. Accipe igitur tēpore necessitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. s. & commisce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno stomacho calidè, in egressu lecti: in
cæteris

cæteris optimè se gerat necesse est, nec vlllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedii per spacium mensis continuè v-sus fuerit, curatur ab omni catarrho perfectissimè, excipias catarrhum in hæcticis & morbo gallico: nam prodest quidem in his, sed non curat. Ante vsum verò huius aquæ, fumenda est drachma vna aromatici Leonhardi. manè, ieiuno stomacho, superbibendo 3 ii. vini. disponit enim hoc catarrhum ad solutionem

Laricis ramusculos teneriores Vallenfes mense Maio decerpunt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potissimum contra lepram. Aqua quoque ex eis distillata contra lepram valet, Munsterus: quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Naranii, quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicitæ vi ignis, tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoríferas aquas superare certum sit. Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, A. mat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi eandem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recētibus (destillatione) fieri potest, potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarū
duarum

duarum pondere, frequenticonstat experi-
mento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis inte-
gris cum gulioca, aliqui aquam destillant
vilem in peste: item vt imponatur podagræ,
Gratarolus.

Aqua pilosellæ destillata, valet ad omnia
vlcera tiliarum, etiam valde antiqua, ponen-
do prius in qualibet ffb aquæ, mellis rosati,
myrrhæ & lithargyri, ana ꝑ ij. & parum cam-
phoræ, deinde dimittatur ad solem per tres
dies, postea coletur, & ex ea lauentur vlcera,
& superponantur petiæ lini in ea prius ma-
defactæ. Et istud agas bis in die, & hoc non
parui facias. Destinari herba debet mense
Septembri maximè, non existente pluuiâ. In
additionibus Pandect.

Aqua destillata è pomis syluestribus im-
maturis, valet rubedini faciei, & syronibus
eiusdem.

Aqua mirabilis ex floribus rorismarini,
℞. Ampullâ vnam, quam imple floribus ro-
rismarini, sepeliatur in arena vsq; ad medie-
tatē, & sic maneat per mensem aut plus, do-
nec flores in aquam cōuertantur. Tum acci-
piatur & ponatur ad solē per quatuor dies,
& inspissabitur, & habebit virtutem balsa-
mi: cor, cerebrum, & totum corpus roborat,
& valet ad debilitatem memoriæ, & delet
macu

maculas faciei & oculorum, si vna gutta proiciatur in oculum duabus aut tribus vicibus, rectificat membra stupida curat paralyſim, phlegma ſalfum, fiſtulas & cancrū, quæ aliàs ſanari non poſſunt.

Aqua alia è floribus roriſmarini maxime virtutis: hominem in ſanitate conſeruans, & partes omnes corporis illaſas, viſum cōfortans: dolorem remouens ſtomachi, & vētris inferioris, vtentem hilarē reddit. & pleraque alia bona facit. Elicitur autē per alembicum ex floribus roriſmarini: dantur autem ʒ iiij. ſemel in hebdomada.

Aqua roris faciei venuſtatem conciliat. & rugas generari prohibet: In Laconico ſi in egreſſu balnei totū corpus laueris hac aqua, permixta cum albumine oui, cutem dealbat, & à ſcabiē tueretur.

Aqua limonum alembico extracta, aut ſuccus pondere duarum vnciarum cum decocti raphani ʒ iiij. pro vice ſi ſumantur, ſufficiunt ad rentum lapi.lem.

Aqua roſacea odorifera, multis modis præparatur. Aliqui ſumunt roſarum ſylueſtrium quantitātē quam voluerint. eāq; digerunt per triduum in balneo, poſtea verò deſtillant in vapore aquæ calidæ. Aut replēt alembicum foliis roſarum, ligatis in linteo: aut mades faciunt intrinſecus capitellum, vt
folia

folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij, vbi posuerint stratum ex folijs rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitæ, & rursus superimponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aqua vitæ, ac denuò supersternunt folia idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitæ, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquæ vitæ, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multò fit odorator. Sunt nonnulli qui ad ℥ xij. aquæ rosarum, commiscunt ℥ j. camphoræ, & destillant. Nonnulli cum lantalis, & alijs aromatibus præparant. Quidam herbas odoríferas, aut flores similes, aqua tantum simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri ℥ ss. & aquæ rosarum lb ij. simul macerant, & destillant, aut, vt alij solent, sumunt aquæ rosacæ lb. ij. & croci triti ℥ j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnā caryophyllorum puluerisatorum, cum lb ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem tantum aquam primò destillantem, priusquam adurantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas sicciore, alias
 (16) verò

verò in arena:

Aquam rosaceam, copiosiore quidem est domestica rosa; sed minus odoratam quam est sylvestri fieri aiunt, Scaliger.

Aqua est floribus sambuci, alembico per distillationem extracta, iter facturus faciem abluat, ne à sole intumescat, aut lædatur.

Aqua scabiosæ herbæ pota, sanguinem conglobatum discutit, Alex. Ben.

Aqua florum solsequij in sole sic destillatur, mense præcipuè Augusto: Accipe mirram mulieris, multis futuris perforatam, ut solent futura dicta, *ein Englesche nadt*: hanc in vitrum album impone, ne contingat fundum, cui impone florum bonam partem, & vitrum superius diligenter obstruatur, ne vel minimum perspiret, destilletur in sole quatuor aut quinque septimanarum spatio. Hæc aqua multum clarificat visum & oculos. Aqua est nobilissima ad conforrandum oculos. Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbasci foliis.

Aqua de floribus solsequij, prodest oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbasci, & oleum florum eiusdem, mirabiliter ad podagram faciunt, cuius experimentum iam factum est in muliere arthri

thritica, quæ admirata dolores tam citò sedatos & metuens ne narcoticum esset remedium, oleo vti recusauit. itaq; post mensem morbus reperiit. Est autè aqua acetosa, vnde facilè in vino inaceratam prius herbam deprehenditur R. Tapsi barbati cum floribus & radice: infunde contrita cum vino rubro, & putrifies per duos menses, deinde destillabis. Linteo intincto locum affectum tegas, quàm calidissimè ferre poterit: hoc bis aut ter repete per triduum inunge oleo: & si fortè redierit dolor, iterum vtere, & deinceps non repètere aiunt.

Aqua destillata tapsi barbati putrefacta, cum modico vino albo, post per alembicum destillata, est res mirabilis, expertissima in omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi. Incert.

Aqua destillata de floribus tilie, faciem clarifcat, & maculas seu vestigia à sole impressa quas nos vocamus *Die lub flactes*, extergit. Madesiat pannus, & imponatur tribus noctibus, & curat tribus vel quatuor septimanis.

Aqua florum tilie, cōfert vteri malis dispositionibus, calculo & epilepsia. Aqua horum florum destillata in vitto diligenter clauso seruari debet ne odorem amittat. Huius aquæ accipe cochleare vnum plenum, eique adde

adde roris Maialis cochlearia tria, vel quatuor, permiscendo, hoc ipso laua axillas & mammillas foetentes hirci odore, 1° curat. Potest etiam vir eadem vti, ad conciliandum bonum odorem.

Aqua tormentillæ, valet ad vulnera, cancrum, & fistulas, & ad vulnera intrinseca: quinetiā doloribus mammillarū & pudendi virilis congruit, hydropem curat, oculos clarificat super omnes alias oculares aquas, & febres quoque sistit. Paratur autem ex herba tota cum radicibus, simul concisis & destillatis. Qui hanc aquam continuis novem diebus biberit, ab hydropse liberatur. mouet enim potenter urinam. Ex libro veteri manuscripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinariis ab urinae acuitate. R. Liqueoris stillatiij florum actes, seu sambuci, ʒ iij. sacchari modicum: singulo mane sumatur vsque ad dies decem.

Aqua destillata ex assa foetida & trifolio bituminoso in balneo Mariæ, mensura vnius cochlearis, valet ad vteri suffocationem.

De aquis ex seminibus, aromatibus, & reliquis quibusdam simplicibus, vide inferius inter olea: ex horum enim plerisque & aquæ & olea simul destillant.

f

D E

*De aquis ex animalibus, aut eorum-
dem partibus destillandis.*

Modus extrahendi substantiam ab omnibus animalibus & ouis. *℞.* Oua recentia pondere 9. vnciarum, salis communis præparati vnciam j. misce bene simul pistata, ponantur in phiala vitrea, cum suo antenotario (sigillo) in balneo vel fimo diebus 20. ad minus. Deinde ponatur capitellum cum suo recipiente bene sigillato & in cineribus lento igne destilletur paulatim, destillatum collige & serua. Similiter fit ex testudinibus, perdicibus, capis, pro hecticis: necnon pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destillata, ad arthritidem & defluxiones in articulos valet. *℞.* Cruorè iuuenis, viginti circiter annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad refrigerationem & separationem feri à sanguine, humorè aquosum abijce supernatantem, deinde in vase vitreo, hoc est phiala, reconde in fimo equino per dies 16. vt putrescat, postea destilla in alembico, & cum ista aqua destillata inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per alembicum, præualēs in fistulis, & escharam sanat, & cicatricē reddit pulchrā, si ex ea vngatur

gatur. Si in oculo ponatur, rubedinem & caliginem tollit, telam frangit, & lacrymas tollit. In potu data epilepticis citò subuenit, & etiam si eorum capita vngantur. Super apostema posita cum stuppis, citò rumpit. Si cum calce soluta detur, lapidem frangit.

Aqua ista bibita, hydropicis subuenit. Morsui cuiuslibet canis, vel animalis rabidi & venenosi, citò subuenit, si ex dicta aqua bibatur. Si statim post venenum bibatur, sanat. Bertapalia.

Aqua ex humano stercore hominis ruber alembico stillans, linica confert alopecie, vermibus, vlceribus corrosiuis, cancro & oculorum maculis, bibita verò morbo comitiali, renum lapidi, ac vesicæ, asciti, morsuique animalis cuiusque venenosi.

Aqua ex stercore hominis, nasci faciens capillos. Accipe stercoreis humani, & in alembico vitreo destilla: vt verò non foeteat, commisce camphoræ parum, aut musci puluerisati, & cum hac aqua laua locum, in quo pilos nasci volueris, & vnge melle optimo, triginta diebus.

Aqua destillationis stercoreis humani lauetur locus aut pars scabiosa, & curabitur: secretum est in omni scabie.

Aqua stercoreis columbini (prius in vino per noctem macerati,) destillata, & bibita, pro

f 2. dest

dest calculo, Theophrast.

Aqua caponis Marchionissæ destillata, qua in puerperio vsa fuit. & Caponē annorum 12. suffocetur & præparetur secundum artem, & decoquatur in sufficienti quantitate vini maluatici & aquæ rosarum & borraginis in diplomate: contundantur postea carnes cum ossibus & interaneis, destillentur secundum artem in balneo Mariæ per alembicum. Adde inter destillandum species diambrae, diamoschi, de gemmis, diarrhodon Abbatis, diamargaritonis calidi, aromatici rosati, ana ꝑ iiiij. coriandri præparati ꝑ si adde olei cinnamoni ꝑ iiiij. caryophyllorum ꝑ vj. misce.

Aqua caponis descriptio, ex Dispensatorio Colanensium.

CAponi plurimum à nobis saugato, & occiso, pennæ siccae euellantur citra ullam aquæ immersionem seu macerationem, eumq; caponem ita deplumatum & exinde euisceratum minutim vnâ cum ossibus, stomacho, epate, & corde conscinde, alioquin reliqua viscera demantur. Vbi sic haschatus, id est, conscindendo cōminutus fuerit, tūc ad macerandum affunde aquæ rosatæ sesquialteram, buglossæ libram vnâ, melissæ vel maioranæ scilicet libram, vini maluatici libram vnâ,

vnam, vncias tres, cinnamomi vncias duas, croci drachmam vnā, feminum endiuæ drachmas tres, galangæ drachmas duas, zingiberis, nucis muschatæ, macis, fantali citrini, ana drachmam vnā, corticem citri sesquidrachmam, florū cordialium, ana drachmam vnā, coriandri præparati, feminum melonum, ana drachmas duas, pincartum ʒ ij. florū arantiorum conditorum semunciam. Stent hæc simul omnia in infusione per horas viginti quatuor, super fornacem vel in alio loco calido. Exinde superimposito adaptato alembico destilla per balneum Marię, & in destillato liquore extingue aurum candens, præsertim tempore vsurpationis. Ex Dispensat. Colonienſi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri Vuormatiensis. Decoxit caponem in aqua ad sufficientiam, ita vt remanserint brodij lb ij. postea carnem cum iure posuit ad destillandū circa lb j. vel lb j. s & nihil addidit specierum, aut herbarum, aut radicum. Vſus est ista aqua in debilitate, in febribus, & erat sine nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura decoquitur, cum foliis borraginis & buglossę ana M. j. confertur de violis, rosis, borragine & buglossō, ana ʒ ij. (ex pulueribus cordialibus aliquantulum adiciatur) destillentur

f 3 omnia

omnia in balneo Mariæ, deinde aromatiza
cum puluere diatrium fantalorum, & pro-
pina creberrimè, And. à Lacuna in fine De
peste.

Destillatio caponis cuiusdam Doctoris.
Accipe caponē veterē, sex, septem, vel octo
annorum, depiumetur & exenteretur, & per
noctem in aqua maceretur, postea in ollam
nouam imponatur, quæ capiat mensuras
aquæ quatuor, decoquatur & despumetur,
& pinguedo diligēter auferatur, & olla lem-
per plena conseruetur. Post perfectam de-
coctionem & dissolutionem ossium, aufer
tuniculas omnes & pinguedinem: caro ve-
rò minutim concidatur, & aquam decoctam
& carnē concisam, in quatuor bogis perlu-
tatis, continuo igne destilla: quo finito, li-
quorē destillatū coopertū reponē ad vsum.
Confert iis quorum prostratæ sunt vires, &
debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad restaurandas col-
lapsas vires, ex præscripto cuiusdam medici.
Pulpa vnius caponis, detracta pinguedine
& pelle, minutim incidatur, & cum aqua
bugiosæ abluatur. Deinde addita conserua
violetarum, borrag bugiosæ ana ℥ i. s. conser-
uæ rosarū ℥ i. fol. auri. P. vi. misceantur om-
nia diligenter, deinde in duplici vase repo-
nantur, & secundum artem destillentur.

Huius

Huius liquoris exhibeatur frequenter cochlear vnum per se, aut cum iulcuiis dissolutum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis viribus conueniens. *℞.* Pulpam vnus capi cursu fatigati & venati antequam iuguletur, pelle & pinguedine detractis, & in aquis nenupharis & lactuæ abluatur, addendo confecturæ violarum recentis, & florum nenupharis, ana $\mathfrak{z}$ j. confecturæ borraginis & buglossi, ana $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{s}$ seminis papaueris albi & lactuæ, ana $\mathfrak{z}$ j. pulueris diamargaritonis frigidi $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{s}$. succi pomorum redolentium $\mathfrak{z}$ 4j. misceantur omnia simul & in duplici vase reponantur, destillentur secundum artem: vtatur liquore iam destillato, modo iam dicto.

Alia eiusdem, in affectu frigido, vires collapsas restaurans, *℞.* Pulpæ capi vnus multum defatigati & diligenter loti cum vino albo, aut etiam cum vino maluanico. si affectus fuerit frigidior, adde confecturæ florum saluæ $\mathfrak{z}$ j. confecturæ stœchadis, anthos & acori, ana $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{s}$. cort. citri cum saccharo conditi, & minutim incisi, $\mathfrak{z}$ vj. cinnamomi interioris, nucis muschatæ, ana $\mathfrak{z}$ j. ponantur omnia simul, vt prædictum, in balneo Mariæ, deinde destillentur s. a. Huius liquoris aliquot cochlearia exhibentur agrotan-

f 4 tibus

tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibusvis morbis, capitis præsertim & frigidis, cum virium imbecillitate, destillatas huiusmodi caponum aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus, iis maximè qui flatuosi fuerint. aqua enim destillata æquos redditur, vt non amplius inflet, si rectè parata fuerit: adicientur autem medicamenta alia atque alia à perito medico pro affectuum varietate.

Quam ob causam iura caponum, & alia pingua, quum sint fluxilis & aerea substantia, ægrè sublimentur.

AN quod pinguedo supernatans, humori subiecto pelliculam inducit, per quā subditus humor vix evaporare potest? sic oleum vino aut aquis odoratis affusum, exhalare non finit: & raphanus quoque ex oleo comestus, de ventriculo eructationes quas solet, ciere non potest: sic etiam succos, quos incorruptos volumus seruare, oleo tegimus, ne vel spiritus conseruantes succum exhalent, vel ab aëre externo extrahantur. *Longius in Epist.*

Aqua

Aqua stillatitia restaurans, & hecicis utilissima ex Capriciis Fierauanti. Accipiatur gallina bona iuuenis, quæ oua nondum posuerit. deplumetur viua, vt sanguis comoueat, & spargatur per totum corpus & carnem: postquā fuerit deplumata, euisceretur, tantum intestina auferendo: quo facto contundatur in mortario simul cum ossibus: his adiciatur medullæ panis tantum, quantum est carniū cōtularum, & simul pistentur vnā cum manipulo vno scabiosæ viridis aut siccæ, & tot auri foliis, quot pendet coronatus vnus, ac demū adde tantum aquæ solani hortensis, quantum est in pōdere omnium supradictorum: stēt simul tota nocte, ac tū destillentur in balneo Mariæ, ad exactam faccum reliętarum exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde 3 j. aquæ nostræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mētio) feruetur in vitro ne respiret. Vſus eius est in pastu & extra pastum bibendo. Valet ad tussim siccam febricitantium, & prodest mulieribus in partu laborantibus maxima siccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itēmq; vitello, Alchymistæ describunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eisdem ferè aliquid salis, item pingua & resinosa. Multas eiusmodi aquarum descriptiones

f s nes

nes, lector legere poterit in Polychymia Diodori Euehyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Rondellij methodo. R. Hirundinum ꝯ vi. castorei ꝯ i. temperentur in vino per noctem, & in alembico vitreo posita, fiat destillatio. Capiat de hac aqua ad summum duo cochlearia semel in mense, manè ieiuno stomacho.

Emplastrum mirè conferens scrofulis & fistulis, &c. Expertum est vipers capite, caudæque abiectis, per alembicum destillare, & quod stillat scrofulis imponere ac fistulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis. Singulare vnum nolo reticere remedium, (inquit Fumanellus) nec postponendum, ex ranis confectum. cute interanciisque abiectis, in vase æneo interius stannato, & fundo, variis foraminibus ad modum clepsydre perforato, impositis, ore vasis ne perspiret, contexto & lutato, & vase alio tanquam recipiente ipsi substrato, terræque obruto, & superiori ollæ igne admoto, donec ranarum humiditas destillauerit: stillatitius autem liquor die singula potandus propinabitur ꝯ P. iij. mane singulo: & si mihi daretur occasio, periculum mire ex liquore carnis viperarum præparatarum stillatio, ranarum

rum more. Vaforum autem forma, quæ Nicolaus Florentinus contruere docet in suo magno commentario, sermone 7. tractatus 5. cap. 39. hæc est. ipse nanque precipit, vas primum. ranis iam præparatis. ipsarum ore butyro. farcito, implere, & stillatio li- quore. cancerum linire, tanquam nobili me- dicamento.

VAS CIRCUMFERENTIA IGNE

CIRCUMFERENTIA CIRCUMFERENTIA

VAS CIRCUMFERENTIA CIRCUMFERENTIA

Aqua faui mellis, valet ad generandos pi- los: similiter ad asthma, si bibatur: vincta vel illita barbam crescere facit. Multo autem me- lius fit ex oleo ac melle, quod vim habet ma- ximam.

Mel destillatum & caluetiæ inunctum, etiam valde facit crescere crines, post alo- peciam scilicet, Theophrast.

Ioan

Ioannes Mōtanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia destillatione hunc ipsum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem resolvitur in aquam) fieri liquorem salubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. *℞.* Mellis rubei ℥. ij. gummi Arabici ʒ. ij. misce ista duo simul, & destilla per alembicum cum suavi igne. Prima aqua est ad faciem purificandam, & dealbandam: secunda cum tertia facit ad capillos albos.

Aquā è melle destillavit Gesnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin satis grata erat & clara, albescens, quæ fortè colicis convenire posset. Quæ secundo fluxit, aciditatem quandam habebat. Quæ tertio, ea erat quasi acetum. Quæ quarto, ferè acetum ipsum referebat. Cœpit destillationem mane hora septima, & ex dimidia mellis mensura, duas phialas parvas eo die collegit. Sero incœpit stillare, circa meridiem demum. Ignem fecit usque ad horam nonam noctis, postridie mane rursus, ab hora sexta, usque ad secundam: tum cœpit magnus fumus & subfœtidus exire, & materia ascendere (nimirum quando materiæ aquosæ nihil superest mel ascendit.) Extraxi tum totam cucurbitam quod non debueram (sat erat altius in cinerem trahere) & erant guttæ rubi

rubicundæ, adustæ in alembico, acres & odore ferè yt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fissa est. Relictum in cucurbita mel erat ruffonigrum, adustum, subamarum, flauo colore tingens.

Mullam veterem in cineribus destillauit Dominus Gesnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & gustu aquam vitæ referebat, non tamen flammam concipiebat. Secunda aqua, aquosior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquæ ex ea destillatur.

Aqua ex ranarum cruribus sublimato vapore collecta, phthificis & hecticis efficacissima perhibetur ab Alex. Benedicto, necnon siccz iocinoris distemperantiæ, bis die ieiunis sumpta tepehs, medetur.

Aqua destillata mense Maio ex ranarum spermate (*froschen leich*) impositaque podagra, mirè demulcet dolores & prorsus tollit.

De aquis compositis e stirpibus maxime.

Aqua conseruās visum diutissimè, oculosque ab omnibus maculis purgans. ℞. Vini albi, maturi & optimi, ℥b xij. panis recentis loti diligenter ℥b iij. chelidonie, foeniculi, bulbi squillæ, ana ʒ iij. caryophyllorū ʒ iij. misc in bocra cū capitello & reci-

recipiente, destillentur in balneo Mariæ, & igne extrahat lb v. aquæ quam serua seorsim. Valet, vt dictum est, ad oculos. In potu sumpta singulis diebus mane, continuando per mensem cōseruat corpus à magnis ægri- tudinibus. Estque secretum magnum, in mul- tis morbis, Fierauanti.

Aqua pro oculis ex libro, manuscripto se- cretorum. R. Terebinthinæ (tormentillæ puto) fœniculi, rutæ, endiuicæ, betonicæ, che- lidoniæ, euphrasiæ, rosarum rubearū, fileris montani, capillorum veneris, ana M. j. infun- dantur in vino optimo albo per diem & no- ctem, deinde ponē ad destillandum cum to- to vino per alembicum, & fiet aqua pro ocu- lis mirabilis.

Aqua alia, ex eodem libro ad oculos ex- cellens. R. Euphrasiæ, *orenegliæ, chelido- niæ, pentaphylli, verbenæ, florum rorismati- ni, ana M. j. omnia simul misceantur in mo- dum salis, quibus affundatur vinū Cræcum vetustissimum & subtilissimum, ponatur in ampullam vitream obturatā, pendies qua- tuor aut quinque. Post accommoda huic vi- no alembicum & recipiēs, & destilletur igne lento. Postea huic aquæ adde sequentia, se- men rutæ, semen fœniculi, sacchari candi, tu- tiæ præparatæ & puluerisatæ, aloës hepatici, ana ʒ. iij, omnia ista cum aqua prædicta

com

commixta, in vitrea bocia cum alembico vt prius lento igne destillentur, quam serua deinceps in vitro. Huius aquæ pone guttam vniam in oculum, quocunque morbo oculus laborauerit, modò sit frigidus, sanabitur.

Aqua magistri Petri Hispani quæ visum acuit & oculos clarificat, & maculas & pannum delet. *R.* Semen fœniculi, petroselinum, apij, fileris montani, anisi, carui vtriusque feminis gallitrichi, rad. chelidonie, acori, betonicæ, foliorum agrimonie, tormentillæ, rutæ, verbenæ, ana terantur & ponantur in prima die in vrina pueri virginis: secunda in vino albo: tertia in lacte mulieris, siue asinæ: quarta die destillentur hæc omnia, & serua vt balsamum, & obtura vas ne respirare possit, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, visum caliginosum clarificans, & sanitatem oculorum conseruans, descriptionis Ioannis de Vigo. *R.* Succus fœniculi, succus chelidoniæ, rutæ, euphrasie, ana $\mathfrak{z}$ ij. mellis $\mathfrak{z}$ x. sarcocollæ, antimoniæ tutiæ, aloës, ana $\mathfrak{z}$ ss. fellis caponum, gallorum & gallinarum, ana $\mathfrak{z}$ ij. nucis muscharæ, croci, caryophyllorū, ana $\mathfrak{z}$ j. sacchari candi de syrupo rosato $\mathfrak{z}$. vi. hepatis hircini sani $\mathfrak{z}$ ij. ss. anthos, sclareæ, ana M. ss. contundenda contendantur subtilissimè, & hepar frustatim incidatur, deinde omnia
misce

miscantur, & ponantur in alembico vitreo,
& secundum artem bis lambicentur, & vte-
re intra oculum, quia mirabilis est.

Aqua alia ad eandem intentionem, eius-
dem. ℞. Fellis auium de rapina viuientium,
fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phasia-
norum & gallorum, ana ʒ iij. mellis ʒ j. succi
foeniculi, succi euphragiae, ana ʒ j. s. vini gra-
natorum amborum, ana ʒ x. aloës, hepatici,
sarcocolle, ana ʒ ij. cubebarum, piperis longi
& rotundi, ana ʒ j. cinnamomi ʒ j. s. nu-
cis muschatæ, caryophyllorum, ana ʒ j. sac-
chari candi de syrupo rosato ʒ vj. antimo-
nij, tutiæ, ana ʒ ij. s. hepatis hircini ʒ iij. flo-
ris rosæmarini M. j. omnia ad inuicem tri-
turentur & incidantur & ponantur in vase
vitreo, & secundum artem alambicentur:
nam ista aqua intra oculum posita sanita-
tem oculi conseruat, & visum caliginosum
& turbidum emendat.

Aqua preciosissima ad caliginem, nebu-
lam, & ad omnia vitia oculorum: visum mi-
ro modo clarificat, & omnem oculorum ma-
culam abstergit, ℞. Vini albi cyathos ij.
succu foeniculi depurati & clarificati cyathū
j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ j.
zingiberis ʒ s. mellis ʒ quatuor: teren-
da terantur, & omnia in bacino de loto-
no ponantur per nouem dies ad serenum,

vbi

vbi neque ros neque sol percutiat, deinde destillentur per filtrum, & in ampulla vitrea aquam destillatam serua, & mane & sero guttam vnā aut alteram oculis immittas. Arnoldus.

Aqua nobilissimæ operationis in cataractis oculorum. resoluit enim materiā in viis oculorum existentem, cum notabili confortatione virtutis visuæ, Ioh. de Vigo. R. Hepatis hircini sani & recentis lb ij. calami aromatici, mellis, ana ℥ ss. succi rutæ ʒ iij. aquæ chelidonie ʒ sex, aquæ fœniculi, aquæ verbenæ & euphrasie, ana ʒ iij. piperis longi, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ʒ ij. croci ʒ j. florū rorismarini aliquantulum contriti, schiæ sue boxomi, ana M. ss. sarcocollæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. fellis auium de rapina viuētium, si inueniri possit, ʒ j. vel loco earum capiatur de gallis, gallinis, caponibus & perdicibus in triplum, videlicet de felle gallinarum, &c. omnibus prius trituratis & incisis: deinde triturationi addantur, sacchari albi ʒ iij. mellis rosati ʒ vj misceantur omnia & cum alembico vitreo secundū artem destillentur, & vsui referuentur benè obturata quia vnāquāq; debilitatem visus confortat, & caliginem oculorum munda. cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum posita, dilatationem

g

pupil-

pupillæ restaurans, cum aliquali virtutis
 suæ confortatione. ℞. Fœniculi dulcis ʒ j.
 sanguinis columbini ʒ j. tutiæ, antimonij, a-
 na ʒ ij. aquæ ros. aquæ myrtillorum, ana ʒ j.
 ꝑ. myrobalani citrini ʒ ꝑ. misce & cum vase
 vitreo secundum artem elambicetur aqua.
 Ioan. de Vigo.

Aqua experta ad visum penè deperditum
 instaurandum, in oculos frequenter immis-
 sa. ℞. Fœniculi, chelidonii, saluiæ, roris mari-
 ni, verbenacæ, rutæ, sing. M. j. alembico de-
 stillentur.

Aqua ad visum instaurandum ferè deper-
 ditum, & albuginem. ℞. Virgæ pastoris, mil-
 lefolij, vniuscusque M. j. chelidonii, verbenacæ,
 rutæ, fœniculi, foliorum enulæ, sing. M. j. ca-
 phuræ ʒ ꝑ. recentia contūdantur, & alembi-
 co destillentur.

Collyrium, visum fere deperditum restau-
 rans, & expertum. ℞. Apii, fœniculi, rutæ,
 verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophyllata
 vocatur, cartophylaginis, quæ & ceratophy-
 lax, agrimonix, chamædryos, luminellæ,
 pimpinellæ, quercule minoris, fragariæ, sal-
 uix, partes equales, infunde in vinam pue-
 ri parui, & adde piperis ꝑ. vij. & mellis al-
 bi modicum, & alembico destillato. Fu-
 manellus.

Aqua de salvia, fœniculo, rosis rubeis,
 cheli-

chelidonia, ruta, ana, cum modico verbenne: non tantum huius sicut de aliis, fiat aqua, quæ si mane & vespere ponatur in oculis, iuuat debilitatem visus senectutis. Arnoldus.

Aqua alia in descensus aquæ principio, & ad tumorem & fluxiones. Assæ ʒ i mellis albi puri libræ ʒ. aquæ feniculi, aquæ rute, ana ʒ xij. aquæ maioranæ ʒ ʒ. alembico destillentur. Fuman.

Aqua, siue liquor destillatus ad prouocandum somnum, estque soporiferum secretum. & Opium Thebaici, aliorum mundatorum, ana ʒ ij. alia pistello ligneo tunde in pila marmorea, adde opium tritum, & bene concorpores vt fiat (ceu) opiata. Hoc destillabis in cornuta leuissimo igne in cineribus. De hac aqua si opus fuerit inunge tempora, frontem, caput: & caue ne extra necessitatem vtaris, velut in maniacis, vt equum videbitur.

Ad inducendum somnum aqua Fumanel
li, Succu papaueris vtriusque ana lib. semis, succi hyoscyami albi & nigri, ana ʒ ii. succi portulacæ, lactucæ, ana ʒ iii. succi fabæ inuersæ lib. semis, nenupharis ʒ iii. seminis cuiusque papaueris, radicum fabæ inuersæ, ana ʒ ii. seminis lolii ʒ ʒ. hyoscyami albi & rubri ʒ iii. xyloaloës, nucis methel, ana ʒ i. ʒ. portulacæ, lactucæ, ana ʒ i. scariolæ ʒ l. ʒ. endiuicæ
g 2 ʒ i con

3 j. contundantur & ponantur per tres dies in vase vitreo, & destillentur, detur 3 j. cum vino & aqua.

Aqua somnum reducens. Fumanelli, infundantur, macerenturve, semen papaveris & semen lactuæ ad pondus lb. viius in vino horis 10. & addatur modicum opij, & elambicentur, deturque 3 j. hora somni.

Aqua siue liquor somnificus mirabilis, destillatus. g. Diatragacathi 3 ij. sumach 3 lb. florum bedeguar 3 ij. fantali rubri 3 lb. preslij 3 j. cort. radice mādragoræ 3 j. hyoscyami 3 lb. papaveris nigri 3 ij. lb. papaveris albi 3 lb. papaveris rubri totidem, opij 3 ij. basilici 3 j. lb. radicuni alkekengi 3 ij. camphoræ 3 j. sanguinis draconis 3 j. seminis cicutæ 3 ii. lapidis magnetis lb. lb. seminis portulacæ 3 ij. seminis lactuæ 3 ij. seminis endiuæ 3 ij. vini granati lb. lb. seminis plantaginis 3 ij. vini de berberis lb. lb. solani lb. j. Ex his omnibus destillatur aqua admirabilis, quæ potētissimum somnum inducit, si in lecti introitu 3 pondus bibatur in haultu vini boni.

Aqua somnum inducens. ex Fumanello. Sumito piperis nigri hyoscyami albi, corticum mandragoræ, seminis lactuæ, lolij papaveris albi & nigri, sing partes aequas, terantur deturque 3 j. aut in succo lactuæ per diem & noctem madescat, elambicenturq; & quod

& quod effluit ad vsum reponito.

Alia. Sumito succi hyoscyami albi, succi foliorum papaveris albi & nigri, succi foliorum mandragoræ, vel succi pomorum eius, succi hederæ succi cicutæ, sing. ℥ ss. seminis lactucæ, seminis lolii, tritorum vtriusq; ʒ iij. ter per alembicum destillato, quaque vice fæces terendo, & ei quod stillatum est cōmiscendo : in tertia vltimæque destillatione, quod exit in vase vitreo optimè clauso, ad vsum seruato, datoque guttas tantum duas trēsve.

Aqua pro lotionē capitis ex eodem. Compositum, vt ferunt, expertissimum, occipitio illito & decenti præmisso victu, somni tempore diebus quadraginta, & thuris masculi grana deglutito. Cōpositi series hæc est. Florum rorismarini, florum borraginis, florum buglosi, violarum, rosarū, melilæ, sing. ʒ i. florum chamæmeli ʒ ij. ss. foliorum lauri, stœchadis, maioranæ, saluiæ, sing. ʒ vj. incisa & in ℥ j. ss. vini albi odor. diebus quinq; macerata, alembico destillentur, quodq; stillauit in vase reponito vitreo, additisque terebinthinæ ℥ j & thuris albi ʒ ij. mastiches, myrrhæ, mellis anacardi, sing ʒ j. omnia trita, & in vnum congesta, & diebus quinque in stillatio dimissa humore, denuo destillato, & humori, qui stillauerit, adiecito nucis mō-

schate, caryophyllorum, cubebarum, cinnamomi, maceris, cardamomi, sing. 3 vi. ligni aloës 3 viii. ambari, moschi, vtriusque 3 ss. trita omnia, commixtaq; post dies quinque suavi in principio destillato igne, in fine potentiori, & ad vsum seruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cum tenuandam, & maculas omnes de facie auferendas. ℞. Terebenthine electe, ac destillate lb ii. thuris 3 iii. mastiches 3 ss. dracunculi tantundem, omnia trita. & cum aqua terebenthine commixta iterum destillato, sumitoq; postea axungie suille recentis liquate lb i. caryophyllorum 3 ii. nucis moschate 3 iii. cinnamomi electi 3 ss. spice Celtice tantundem, spice nardi 3 ii. caphure 3 iii. auri 3 i. argenti 3 ii. omnia tenuissimè trita alembico destillato: commiscetóque huius aque duplum cum sequenti, & lota facie cum furfuris decocto, abluito cum aqua destillata. ℞. Aquæ ex argento viuo 3 i boracis, aluminis iameni, cerusse ablute, singulorum 3 i misce, & vtere, vt dictum est, ex Fumanello.

Aqua ad memoriam, tuta, & admiranda, decetū victus regimine seruato. ℞. Nucis moschate, caryophyllorum, zingiberis, trium piperum, singu 3 iii. iuniperi 3 ss. hyperici, corticum citri, florum anthos, basiliconis, maiorane, mente, pulegii, baccarum lauri, cala

calaminthe, spice xyloaloës, cubebarum, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, sing 3 j. β. acororum M. j. β. origani, hyssopi, rutæ, caryophyllatæ, aristolochiæ, vtriusque prœniz, casiz lignæ, pimpinellæ, dictami, tormentillæ, scabiosæ, matrisiuræ, anisorum, cumini, seseleos, nasturtij, sing 3 j. theriacæ antiquæ 3 j. aquæ ardentis, secundum artem clarificatæ ex optimo vtiq; vino, tẽrque quartæ destillatæ lb viij. omnia trita & cribrata in vase vitreo seruata, more solito quater per alembicũ destillantur, quaque vice, quod destillatum est, recrementis in vasis fundo remanentibus, reponendo: & quarta peracta destillatione, aducito, omnium myrobalanorum, anacardi sin 3 ij. β. tritaque & in vnum congesta post diem sextum destillato, igne primũ suauĩ vtiq; quo paulatim adaucto, primò exhibit imbecile quid aquæ simile, post subcitrinũ. vltimo aucto igne, citrinum facultate potentius: quibus molcho, ambari, ambræue aromatizatis, vti tor bis in hebdomada, cochlearis mensura ante cibum horis sex. Quod si memorandi sedem, temporæque lines, memoraberis quęcunque volueris, Fumanellus.

Aqua pro memoria, &c. Florum fabarum, sambuci, chamomillę, ana P. ij. rutę, melissę, pimpinellæ, buglossæ, liquiritiæ rasæ

g 4 con

conquassata, ana M. iij. fiat destillatio in alembico vitreo lento igne, ytere bis. aut ter in hebdomada ad 3. s. vel 3. j.

Aqua ad maniam quæ est secretum preciosum & probatum in cura mania & melancholia. ex libro quodam vetustissimo manuscripto. R. Florum anthos. borraginis, rad. buglossæ, croci, ana 3. j. mali cydonij 3. iij. vini albi optimi benè digesti, & clari lb. ij. misceantur & stent simul benè piltata per diem unum naturalem, deinde ponantur in finum equinum diebus xv. in vase vitreo, rum destillentur in vase vitreo duabus vel tribus vicibus. Hanc aquam (inquit auctor) serua vt oculi pupillam. est enim valde preciosa, quia eam sum expertus in omnibus egritudinibus melancholicis valde efficaciter, & in dolore & tremore cordis. Dosis eius est 3. j.

Alia aqua dealbatina, faciens album colorem. R. Mellis rubei lb. ij. gummi Arab. 3. ij. misce ista duo simul & destilla per alembicum cum suau igne. Prima aqua est ad faciem purificandam & dealbandam, secunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata non destillata, ex Alex. Bened. Allathalach vt scribunt Arabes, est quid compositum ex succo foliorum myrti, & aqua rosarum & fantalis & parum aceti & aque

aque alkalē. aut ex succo fructuum benè redolentium, & huiusmodi mixtum fluidum ponitur in vase stricti orificij, & ex applicatione postea vasis prædicti, & concussione ipsius, iuxta nares sentitur odor, virtutem valde confortans.

Aqua odorifera, gustu ferè insipida, sed odore valde suavis naso illeui guttam, videbatur ferè somnifera, Georg. Sighart. Recipe assæ dulcis, storacis calamitæ, ana vnciam j. ligni aloes vnciam semis, caryophyllorum, santali citrini, corticis citri, ana ʒ. iij. contendantur & infundantur in aque rosarum ʒ. xxiiij per octo dies, postea destillentur in balneo Mariæ. seruetur in vitro, in quo suspende moschi, ambre, ana drachmam semis, & vtere ad odoris gratiam.

Aqua probatissima ad morbum caducum. &c. Radicis ireos, apij, foeniculi petroselinij, asparagi, brusci, lupuli, ana M. ij. capillorum veneris, scolopendriæ, florum tamarisci, ana M. j. seminis anisi, foeniculi marini, ana ʒ. iij. omnia quassata pone in alembico, fiat aqua. capiat mane ʒ. ij.

Ad epilepsiam propinat quædam aquam destillatam ex floribus tiliæ, vrtica minori & cerasis: bibit hanc aquam quædam mulier huic morbo obnoxia felici cum successu.

Aqua ad vocem clarificandam efficacissimam difficilémque aphelitum, & lepram.
 ℞. Glycyrrhizæ abrasæ & succi eius, vtriusque ℥ iij. spicæ nardi ℥ j. diatragacanthi, seminis melonis, seminis citrulli, seminis cucurbitæ, radicis enulæ, hyssopi, thymi, epithymi, polypodii, aristolochiæ rotundæ, gentianæ, ireos, croci, satureiæ, origani, pulegii, calaminthæ, sing. ℥ ss. omnia destillato & vitior.

Aqua pectoralis maximarum virium, præcipuè valet in debilitate stomachi propter viscosos humores & putridos, quia emollit, & digestionem adiuuat, simulque aperit, & est cordialis. ℞. Ficuum, passularum, dactylorum, nucum pinearum, coriandri, ana ℥ ij. mellis communis lb j. misce, infundantur in lb xx. aquæ communis, tum decoquantur ad consumptionem lb vj. postea cola per pannum, & habebis aquam. Huic adde quintæ essentia nostræ, ℥ iij. & serua. Et hæc est aqua pectoralis, excedens sua nobilitate omnium reliquarum pectoralium vires. Fierauanti.

Aqua destillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno stomacho ℥ iij. & si vult, cum vino. ℞. Rad. ireos, fœniculi, petroselinii, apii, asparagi, brusci, lupuli, ana M. ij. capillorum veneris, scolopendriæ, tamaricis, ana M. j. seminis anisi, fœniculi, cumini

cumini, petroselini, asparagi, brusci, lupuli, ana ʒ ss. zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis, ana ʒ iij. omnia conqussentur, & simul benè misceantur, & destillentur: expertus sum multoties.

Aqua hydropicos persanans, quaque die ventre bis loto & perfricato, pulsatilibusque arteriis superponendo emplastrum de baccis lauri, præmissis tamen debitis euacuationibus. Habet autem cinnamomi, caryophyllorum, trium piperum, xyloaloes, spicæ nardi, opobalsami, galangæ, calami aromatici, cubebarum, croci, sin. tritorum ʒ j. terebinthinæ ʒ iij. destillato, & quod primò stillat, abiicito, quod secundò, vsui seruato: quoniâ ab infarctu venas omnes liberat.

De aqua alēbico stillata à rebus infra descriptis, p annū ebibita, cochlearis mēsurā, vesperti & diluculo, singulis diebus quatuor cū vino, & cibariis puluere secūdo loco descripto superposito, lapidē quēcunq; in renib⁹ vel vesica, etiā induratū dissoluit iliorū sedat dolorē, & morbos ex frigida causā curat. R. Radicū fœniculi, petroselini, rusci, raphani, sin. ʒ j. ss. omnia cōtusa & vino potēti macerata destillato, & stillatitio liquori adiucito, pulueris ex cinnamomo ʒ ss. galāgæ, ambri, zingiberis, calamēthi, sin. ʒ j. & ʒ ij. macro piperis ʒ j. caryophyllorū ʒ ij. ss. cumini ʒ j. aneos

ameos, leuistici seu ligustici, vtriusque 3 iij. spicæ nardi, casia lignæ, mastiches, sing 3 iij. ß. quæ iterum destillato, & cōmixtis cinnamomi, caryophyllorum, spicæ nardi, zingiberis, piperis longi, xyloaloes, maceris, galangæ, zedoariæ, glycyrrhizæ, sing 3 vij. ʒ x. succo, qui per alembicū defluet, vitor. Fum.

Aqua frangens lapidem in vesica & renibus. ʒ. Succi saxifragiæ lb ij. milij. solis, succi petroselini, vtriusque lb j. aceti optimi ex vino odoro ʒ viij. elambicetur, & stillatitius liquor in vase vitreo seruetur, deturque ʒ j. quaque vice mane, meridie, vespere, quomā probata est. Idem.

Aqua mirabilis & rara excernēs arenulas renum, & eosdem mundificans, ex lib. 1. Fierant. Arenæ in homine causam habent caliditatē & siccitatē renum, & cum maxima difficultate, & ardore urinā reddunt. His occurrendum est refrigerantibus & humectantibus, & ardorē auferentibus: cuiusmodi est hoc sequens remedium. ʒ. Seminis limonum paruum, arantiorum, ana lb j. saxifragiæ lb vj. melissæ, scolopendriæ, vitrioli, asparagi, hyssopi, radicis feniculi, petroselini, ana ʒ. vj. succi limonum paruum, tantum quantum satis est ad subigendum, hanc materiā, ad formam pastæ liquidæ, seu vnguenti liquidi. Destilletur hæc materia in
cam

campana plumbea, quæ diligenter sit clausa in commissuris, ad exiccationem materiæ, aqua verò seruetur in vitro obturato. Vñs tempore, primò corpus optimè est purgandum ab humoribus crudis & viscolis, vnà cum stomacho quo facto, mane & sero bibatur hæc aqua quantitate ʒ vj. In cibis abstineat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. Est hoc in tali casu probatissimū remediū.

Aqua frangens lapidē vesicæ, qua vsus est Napulio Cardinalis. ʒ. Filipendulæ lb vj. rad. acori lb iij. saxifragiæ cum radicibus, quantum de omnibus, conquassentur & ponantur in alembico, & fiat aqua. Datur ʒ j.

Aqua ad lapidem renum mirandæ facultatis. Sumantur cicorum rubeorū, corticum fabarum recentium, singulorū lb iij. rubiæ tinctorum, artemisiæ, agrimonix, ceterach, ossium dactylorum, maxillarum luci, sin. ʒ j. arantiorum acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusque lb j. s. aquæ absinthij lb ij. mellis rosati ʒ iij. cinnamomi electi ʒ s. galangæ ʒ j. xyloaloes electi ʒ ij. pulegij ʒ j. maioranæ ʒ j. s. terenda terantur, & alembico destillētur: denturq; quaque vice ʒ iij. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens, siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnoldo de Villa noua. ʒ. Rad. asparagi, rad. arun

arundinis, saxifragiæ, virgæ aureæ, mirasoliæ,
omnium cum suis radicibus, ana ℥ ij. aceti
scillitici ℥ iij. succi limonum ℥ ij. vitri adu-
sti, polij montani, ana ℥ j. ponantur omnia
parum cōtrita in vase destillationis, & quod
destillatum fuerit collige inde. Da ʒ ij. cum
vino decoctionis leuistici, quia mirabiliter
valet.

Aqua destillata ad auditū, ℞. Betonicam,
cepe j. crudum. rotundum, album, rosmari-
num, amygdalas amaras, anguillam gros-
sam albam, pone simul in alembicum, &
quod exit, infunde auribus.

Aqua odorifera Damascena, vel aqua
virtutis, tempore pestis, ℞. Aquæ rosarum ℥
iij. belzoini, hoc est, allæ dulcis, storacis ca-
lamitæ, caryophyllorū, ana ʒ j. santali vtriuf-
que, ana ʒ iij. corticis citri, cyperī Romani,
cinnamomi, ana ʒ ss. camphoræ ʒ iij. ligni
aloës ʒ vj. incisa & contusa, infundantur in
vase vitreato cooperto membrana, stent in
infusione per dies tres, quarto die destillen-
tur secundum artem per alembicum in bal-
neo Mariæ. Postea adde zibetæ ḡ xx. musci
ḡ xx. b. distemperentur simul, & ponantur in
sole per dies xv. & erit aqua multum odo-
rifera.

Aqua, liquorve stillatitius, ad pestilentes
febres preciosus, probatusq;. Sumitur aloës

ʒ ij.

ʒ ij. ꝑ. myrrhæ stillatitiæ, quæ factè dicitur,
 ʒ ij. croci ʒ j. nucis moschatae, caryophyllo-
 rum, cardamomi, granorū paradisi, cubeba-
 rum, cinnamomi, maceris, zingiberis, xyloa-
 loës, caphuræ, seminum pomici citrij, ꝑ. aceto-
 sæ ꝑ. præoniæ, xylobasami, de vnoquoque ʒ
 j. florum rorismarini, buglosi, borraginis,
 calendulæ, spicæ, sing. ʒ j. stœchadis ʒ j. radi-
 cum dictamni, tormentillæ, zedoariæ, behen-
 albi, behen rubei, enulæ, acori, cyperi, carli-
 næ, rheibarbarici, foliorum sonchii, seu cris-
 pini, sing. ʒ j. corticum pomici citrij tantuadē,
 theriacis antiquæ, electuarii de gemmis, v-
 triusq; ʒ j. moschi ḡ iii. oſis cordis ceruini
 ʒ ii. succi pomorum Apianorum, mellis, my-
 robalanorum chebularum, sing. ʒ. ꝑ. saccha-
 ri ad omnium pondus: quæ omnia in bocia
 vitrea clausa, duobus madefacta diebus, sua
 ui destillentur igne: quôdq; primò stillaue-
 rit, ad vsum reponatur, deturque die singula
 cochlearium magnum: hoc enim vnum est
 ex veris in peste medicamentis probatum.
 Quum verò quod stillat ad quandam ver-
 git albedinem, aut incipit turbari, vt quid
 inutile, abiiciatur, Fumanellus.

Aqua composita ad pestem ex speciebus
 liberantis. Speciebus liberantis affunde a-
 quā, & destilla eo modo, quo oleum caryo-
 phyllorum, aut anisi, aut aliarum herbarum
 sicca

ficcariū destillatur. Hac destillatione saccharum clarificatur, tum pro lb j. specierū 3 q. conficiuntur in forma tabellatum.

Aqua composita damascena, & oleum damascenum, R. Vini maluatici lb iii. aquæ rosatum, lauridulæ ana lb semis, cinnamoni, caryophyllorum, ana 3 lb. florum anthos, maioranæ, ana M. iiii. radicis caryophyllatæ, corticis arantiorum, cupressi, costi, balsami, ana M. lb. foliorū lauri, nucis moschatæ, ana M. j. ladanī, nigellæ, styracis calamitæ, ana 3 j. pulueris ireos vncias q. calami aromatici, piperis longi, ana 3 j. lb. camphoræ 3 q. ambre musci, ana 3 lb. terenda terantur, incidenda incidantur, macerentur per dies tres: postea destillentur per vitrum, primò aqua, deinde oleum destillat: rectificetur, vel decoquatur in vase duplici.

Aqua ad ægrotudines ex atra bile provenientes, cordis tremorem, quartanam febrem, lienis vitia, & muliebres affectus ex frigida causa. Florum libanotidis, quam rorem marinum vocamus, florum & radicum buglosi, cotoneorū, sing 3 iiii. oroci drach. semis. trita omnia, & vini albi lb. ij. excepta, per dies quindecim in vase vitreo, sub fimo recondita, destillato & vitior, Fumanellus.

Aqua ut quis non corripatur à febre. Summe succum fumaricæ seu fumiterræ depuratum

tum, in quo passulæ diebus iij. quatuorve macerentur, & elambicatum stillatitium liquorem, cum aqua lactis præbeto, Idem.

Aqua à morte liberans nuncupata, vim omnibus præstans facultatibus corporis. R. Caryophyllorum, nucis moschatæ, cardamomi, cubebarum, mastiches, zingiberis, toris marini, rutæ, scabiosæ, sing. ʒ iij. terantur subtiliter, & cū chelidonij succo mixta, & aqua ardenti, per duos digitos supernatantibus, post diem vnum. suavi destillentur igne in vase duplici, & ad vsum seruetur quod exierit.

Aqua reiuuenescere faciens atque reuiuiscere. R. Terebinthinæ electæ lb j. mellis puri lb v. aquæ ardentis dictæ lb ij. xyloaloes optimè triti ʒ iij. s. santalorum tantundem, olibani, gummi hedere, olsis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, sing. ʒ iij. gummi arabici ʒ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebarum, cinnamoni, carui, mastiches, maceis, caryophyllorum, spicæ nardi, croci, zingiberis, sing. ʒ iij. moschi electi denarij pondere: omnia terito alembicòque destillato, donec aqua exierit clara, vt aqua fortis, & dum exit aqua secūda, quæ ignea est, ignem gradatim augeto: exibat enim aqua ad mellis consistentiam.

Aqua alia Iuuentutis. Aqua idè iuuentutis

h

tutis

tutis vocata . quoniam iuuentutem conseruat, & vtentem à morbo liberat. Xyloaloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cardamomi, cubebarū, granorū paradisi, rheibarbarici, cinnamomi, nucis moschatæ, aloës, calami aromatici, maceris, sing. ʒ iij. omnia in tenuem pollinem redacta cribrato, additōq; succi chelidonii lb ii. saluæ, bryoniæ, buglossæ, fumiterræ, rutæ, betæ nicæ, mentæ, borraginis, fœniculi, sing. lb ss. omnia in vnum redacta, cum vini albi, dulcis, optimi lb ii. destillato, & stillati liquoris, singulis diebus, æstatis tempore cochlear vnum, hyeme verò duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandū vlcera & fistulas, R. Aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q. u. in ea pone betonica, verbenæ, rorismarini, hypericonis, ana. bene coctas impone ad aquam vitæ, vel iterū destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. R. Rorismarini, lauri, myrti, apii syluestris seu domestici, quas quatuor herbas fac recēter destillari per alembicū vitreū, cuius aquæ sume ʒ i. deinde R. Terebinthine ʒ vi. gummi hederæ ʒ iii. thuris masculi ʒ ii. croci, mastices, cubebarū, nucum muscatarum, myrrinæ, galangæ, cinnamomi, aloës succocini, caryophyllorum, ana ʒ i. sed omnia subtiliter

tiliter puluerizata sint : & in prædictis aquis imbibita, pone in aludel per alembicum destillando. Hanc aquã referua in vase vitreo. Hæc valet ad omnes fistulas à gula infra existentes, & omnia vulnera, si de ea in eisdem posueris, & peciam balneatam in dictis fistulis superponas, eam mutando cum exiccata fuerit. Valet multum & etiam confert cunctis corporis passioni, apostemati & doloribus intrinsecis, bibendo de ipsa modicum. Si verò fistula fuerit à gula superius, addatur prædictis rebus ꝑ i. piperis, & erit perfectissima : fæces autem quæ de dicta destillatione fuerint relictæ, puluerizes, etiam valebit si superponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne breui sanans tempore, scabiem & exiturã ꝑ. Tartari albi calcinati, id est cū argento viuo decocti ac depurati, aquæ ardētis, quantum sufficit ad destillandum : quod si pluries destilletur, efficacior redditur. Fumanellus.

Aqua alia, probata ad fistulam, & quæ ita indurat ferrum, quòd poteris incidere aliud ferrum, ac si esset lignum. ꝑ. Lumbricos terrestres, & de eis fac aquam per alembicum, & ex radicibus raphani, fac aquam per alembicum: tum fac fieri tibi vnã laminam cullælli quæ sit à parte vna acuta, postea ponat eam sãber in igne donec rubefiat, & extra-

h. 2. har

hat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali
quantitate sumptis: & temperata cum acu-
mine ipsius cultelli, inde perforando vitrum
deinde cādidetur: & iterum balnea in aquis
supra dictis: deinde poteris incidere ferrum
securiter, & est mirabilis in fistulis.

Aqua ad omnia vulnera, ℞. Succī agri-
monia, solani, plantaginis, ana ℔ s. vini
albi, (ana vitri albi) ℥ iij. aluminis crudi ℥
iij. mastiches ℥ ij. auri pigmēti ℥ s. albumina
ouorum numero vj agitentur fortiter & de-
stillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fistulas, nodos, lupiā, porra,
scrofulas, omnēque excrecentiā, absque
dolore opus peragens. ℞. Olei ex lateribus
electi ℔ v. thuris albi, mastiches, gummi ara-
bici, terebinthinæ Damascenæ, sing. ℥ iij.
trita omnia alembico destillentur, & denuo
additis salis ℔ v. alembicentur, vsuiq; stilla-
tius liquor seruetur. Fumanellus.

Aqua ad vulnera citō sananda. ℞. Aquæ
ardentis ℥ iij. theriacæ ℥ s. alembicentur, &
vulneribus imponantur, aspersis puluere
myrrhæ & aloës, Fumanellus.

Aqua quæ valet ad omnia vulnera cito
sanāda, in quacunq; parte corporis, siue sint
recentia siue vlcerata, & ad fistulam, quod
expertus sum. ℞. Vini albi optimi destillati
per alembicum, vel per vas æreum cum quo
fit

fit aqua vitæ, lb ij. aquæ roſmarini, aquæ ſalviæ, ſimul deſtillatarum, ana lb v. zaccari albi lb x. quæ omnia prædicta deſtillantur ſimul, deinde, ꝛ. Ampullam vnā plenā folijs roſmarini & ſalviæ, ana, & miſce cū prædicta deſtillatione, & ſic dimittas per vñ diem, poſtea cola, & repone in vaſe vitreo. Modus vtendi, vt imponatur fiſtulis cum petiā, ſemper poſt exiccationem, rurfus humectando.

Aqua alia ad extrahendum oſſa, & ad ſeruandum ne membrum putreſiat, & valet in vulneribus. ꝛ. Terebinthinæ bene mundæ & albæ ſine ablutione, picis naualis ſimiliter benè mundæ, mellis apum, ana lb j. & reſinæ pini albæ & recentis, & mellis lb v. hæc omnia deſtillantur per alembicum de vitro, & aquam illam reſerua in ampulla.

Aqua compoſita, pro iis qui à morbo Gallico conualeſcunt, ex præſcripto Rondelletij. ꝛ. Scobis ligni Guaiaci lb j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conferuæ roſbugloſſ. borraginis, ana ℥ ii. conferuæ helenij, & anthos, ana ℥ j. pulueris electuarij, de gemmis, læritiæ Galeni, ana ℥ ij. fiat infuſio in vaſe oppleto vini albi & aquæ bonæ, ana quartariis iij. ſuper cineres calidos deſtilletur in vaſe duplici cū cinnamomo. Dilue in eo quod deſtillatum fuerit, ſacchari q. ſ. cola per manicam

nicam Hippocratis, dato bibendam his, qui conualescunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiusdē descriptione, *℞*. Theriacē veteris *℔* i. acetosæ *M*. iiii. florū chamomillæ, pulegi, graminis, cardui benedicti, ana *M* ii. temperentur in vino albo, destillenturq; aqua seruetur vsui, capiat æger $\frac{3}{4}$ ii. cum $\frac{3}{4}$ iii. aquæ acetosæ, buglosiæ, & hoc cum ingreditur lectum vel stupham. Hęc aqua curat dolores morbi Gallici, si per se detur, vel cū decocto milii solis, vel bardanę, hoc est, lappę maioris. Ego, inquit, optimo successu curavi multos pueros, senes & debiles hac portione, vel addendo guttas aliquot decoctioni communi Guaiaci: propter tenuitatem partium citò penetrat, & ad extra propellit. Hęc aqua, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat & castigat.

Aqua theriacalis ad epilepsiam, eiusdē. *℞*. Theriacę antiquæ *qr*. j. mithridatii *qr*. *ss*. radicū enulę cāpanę *℔* *ss*. gallitrichi *M*. ii. chelidonii maio. *M*. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia simul ponantur in alembico vitreo, & fiat destillatio. Hęc aqua valet in omnibus affectibus cerebri & neruorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in morbo Gallico vitur. *℞*. Ligni Guaiaci *℔* *ss*. aque

aquæ lb viij. vini albi nō dulcis lb ij. aquarū fumaræ, cichorij, chamomillæ, anā lb j. macereatur simul per noctem super cineres calidos, adde polypodij quercini lb ss. epithymi ʒ ij. asparagi ʒ vj. conferuæ rolarum cichorij, borraginis, buglossæ, ana quar. ij. theriacæ bonæ, conferuæ emulæ campanæ, ana quartar. j. destillentur vase duplici benè obturato. Dosis ʒ ij. vel iij. Quod si velis, poteris vncijs tribus aquæ theriacalis, addere sacchari ʒ j. cinnamomi ʒ j. & rursus per manicā Hippocratis destillare. ita enim sapor erit grator. Datur mane in lecto ad sudores prouocandos.

Aquæ octo Sācti Aegidij. ad apoplexiam recentem, paralytim, vulnera & febres. R. Hyssopi. pulegij. caryophyllatæ, cichorij, singulorum partes æquales. in mortario conterantur, & destilletur in alembico aqua seruanda. Postea accipe rutæ, petroselinī Alexandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calaminaris, ana partes æquales: contendantur simul, & in prædicta aqua decoquantur ad tertiam partis consumptionem, colectur deinde per pannum, & seruetur in vitro benè obstrueto. Elapsis quadraginta diebus, bibant de ea singulo quoque die mane diebus contumacibus, qui laborauerint prædictis morbis, forte perite) & cibus tardetur horis 6. Bibenda prædicta

ea ieiuno stomacho, præseruat ab apoplexia & paralyfi, confortat enim supra modum membra. Si bibatur à ieiuno cum castoreo, recentibus his adhuc morbis, auxilio est. Vulneribus cum neruorum & venarum sectione, optima est si cum ea lauētur. Omnes febres cuiuscunque qualitatē curat, potata nouem diebus mane ieiuno stomacho.

Aqua Philosophorum secunda: Accipe rutæ (agrimoniæ) satirionis, chelidonijs, zacchari, lapidis calaminaris (aliàs tutiæ) ana, contendantur omnia, & in alembico destillentur lento igne. Hæc aqua valde est pretiosa, sanat quemuis oculorum affectum. In cibis sumpta à ieiuno, contra omnia venena valet eiiciendo ea per vomitum. A ieiuno potata, curat hydropem, & mundat stomachum ab omnibus excrementis humiditatibus frigidis. Ignem sacrum extinguit vno die, si fiat cum stuppis canabinis & hac aqua emplastrum. Cancrum curat permixta cum aloë, emplastrata cum stuppis canabinis bis in die.

Aqua tertia eorūdem, quæ Petralis dicitur, Accipe seminis pimpinellæ, petroselini, apijs, lappæ, mastiches ana, permixta contendantur cum sanguine hircino, addendo modicum aceti fortis, & stent simul in obturato vase aliquot dies, postea destillentur, & sequetur

quetur aqua, quæ calculum frangit rubrum vel album, acutum vel planum. Si verò calculus fractus fuerit, tunc bibatur stomacho ieiuno de hac aqua, & in arenam ipsum confringes. Qui tineam seu scabiem malam hac lauerit aqua, sanabitur & pili regenerabuntur. Omnis scabies corporis tribus vel quatuor diebus curatur, si ea lauetur. Generat mane potata, bonum sanguinem in corpore. Paralyfim tollit bis in die pota cū castoreo, nisi morbus fuerit confirmatus: sanat etiam morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, Accipe hirundinum pullos, cōtere & in puluerem redige, cui castoreum admisce & nonnihil aceti boni, & per alembicum destilla. Bibita valet contra apoplexiam, aut epilepsiam. Si etiam iuuenis aliquis 14. annorū ea fuerit correptus, si quadraginta diebus mane de hac aqua gustarit, curabitur. Valet tussi & asthmati nouē continuis diebus pota mane. Confert cerebro, purgat stomachum, pectus dilatat & aufert causam paralyfim facientem, auget semen, & refrigeratos calefacit. A ieiuno potata cum hyssopo, hydropem sanat à frigidityte ortam, & febrem quotidianam. Abstineat tamen ab hac aqua omnis prægnaus mulier, quia fœtum interficit. Cum hyssopo pota, morbis capitis auxiliatur, & excitat appetentiam

h s

tiam, somnum conciliat, concoctionem iuuat, & vrinam pellit.

Aqua quinta, *℞.* Hyssopi, gladioli, fabi-
nz, abrotoni, ana partes æquales. ex his fiat
pasta, & stet aliquot diebus impastata, postea
destillatione extrahe aquam, quæ fortissi-
me est facultatis. Valet contra omnes febres
tam calidas quàm frigidas. Prouocat mulie-
ribus menstrua, ab ea tamen sibi temperent
prægnantes, ne interimat fœtum. Pota aqua
fluxus sanguinis sistit, seu dysenteriam, &
contra omnes fluxus ventris auxilio est.
Purgat ab humiditatibus malis stomæ-
chum, & vermes enecat. Cum castoreo po-
ta, paralyticis confert, calidè sumpta singulo
quoque die.

Sexta aqua Philosophorum ex talpa, ad
ringendum colore albo aliquid in corpore
humano vel animalis: Accipe talpam, eam-
que in puluerem redige cum sulfure, adden-
do succum chelidoni, & simul stet per ali-
quot dies, ac postea destilla. Eius virtus est
eiusmodi: Si animal colore nigrum nouem
diebus laueris hac aqua, eius pili reddentur
albi instar niuis. Item si huic aquæ commi-
sceantur cera & aloë, membrum paralyti-
cum curat inunctione. Sanat morbum qui
dicitur, Noli me tangere, si emplastri modo
imponatur. Capitis debilitatem emendat.

Præ

Præterea aqua hæc commixta cum lapide calaminari & aloë, sanat Lupum morbum, si bis in die emplastri modo imponatur, aut etiam si eadem aqua lauetur: caue tamen ne intra os ea utaris.

Aqua septima, quæ dicitur aqua conseruationis: Accipe petroselinum, & contere in mortario, & destilla in alēbico. Hanc aquam bibat quis qui cibum non appetit, ieiuno stomacho, omnem flatuositatem & cruditatem eius emendat, concoctionem procurat. Purgat quoque pectus à superfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, Accipe seminis apij, & olei papaueris, sacchari albi, caryophyllorum, ana conterantur in mortario, quibus adde aquam conseruationis prædictam, & simul mixta ponantur in alembicum ad destillandum. Valet hæc mirum in modum contra tussim & dolores pectoris, si mane frigide, vesperi verò calide bibatur. Bibita calide cum castoreo, valet in omnibus splenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrumque confortat. Octo has aquas, sancto Aegidio inscriptas, ex Germanico trāstulimus. Restabat nona quoque, sed eius descriptio imperfecta erat, ideoque intermisimus.

De

De aquis compositis, quæ Elixir vocantur, quarum aliqua ad balsama etiam, de quibus inferius, referri debent.

ELixir factum olim per D. Ioannem Beniuolum, & expertum: Nutrit & restau-
rat mirabiliter, deinde confortat membra
neruosa, & nervos ipsos, stomachum scilicet
& cor: stomachum purgat, memoriã auget,
ventositates resoluit, & appetitum excitat.
Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dimi-
diæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat cū
aqua endiuivæ, etiam tempore calido: qui ve-
rò stomachum habebit frigidum, tempore
etiam frigido sumat cum aqua melissæ aut
absinthij, aut simili. *℞.* Rosm. mētæ, ana ℥
ss. cinnam. ℥ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ rasæ,
ana ℥ j. rhubarb. electi ℥ j. spicæ ℥ iij. cro-
ci ℥ j. caryophyllorum, macis, nucis mo-
schatæ, galangæ, ana ℥ j. mannæ electæ, olei
de terebinthina, ana ℥ ij. tartari ℥ j. ss. pulpæ
caponis ℥ ss. pulpæ perdicis ℥ j. diarrho-
don abbatis ℥ iij. fisticorum, amygdalarum
dulcium, pinearum mundatarum, ana ℥ viij.
dactylorum passularum, penidiorum, ana ℥
vj. musci ambre ana ℥ ss. contundantur
omnia, & infundantur in aqua vitæ per dies
tres, & postea in alembico vitreo destillētur,
& ha

& habebis aquam vitæ puram. Si destillatio, aut infusio potius, facta fuerit in vino maluatico, multò erit melior. Ex Italico manuscripto translatum.

Aqua secreta, R. Vini maluatici optimi, infunde in eo flores, herbas, species, & quasunque res volueris: stet tribus aut quatuor diebus in boccia benè lutata ad putrefactionem, postea destilla lentissimo igne, & non fiat sequestratio nisi in fine, tunc abstrahè aquas ne fœteant & comburantur species. In illa aqua resolue saccharū, post adde musci, ambræ, cinnamomi: & si vis habere aquam multū delectabilē, tūc R. Saccharū candi superfunde aquā vitæ optimā, & destilla aquā vitæ à saccharo, quousq; transeant spiritus: alteram pone aquā in boccia prænominata, & cadent in ea iij. vel iiij. guttæ rubæ aromaticæ, & potest reiterari talis destillatio cum saccharo cando vt prius, idq; toties quoties, & erit res mirabilis. præsertim cū auro, sicut scis, & habebis aurum solutū, mirabile, efficacissimum & dulcissimum: & si vis habere purum aurū, pone caput mortuū in loco humido, & habebis artē mirabilē. Et iste supra dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat, quam nō reuelabo, propter causas quas scio.

Aqua aurea, vel elixir vitæ, R. Saluæ qr. iij. nucis moschata, macis, zingiberis, granorum

rum paradisi, caryophyllorum, cinnamomi, ana ʒ ij. rhabarbari, castorei, spicæ nardi, ana ʒ ʒ. olei laurini ʒ ij. aromata seorsim commixta in mēsuris sex vini optimi in olla inuitreata benè cooperta, per mensem macerentur: quo elapso tēpore, coletur vinum, & aromata contūdantur minutim, vt redigātur ad formā puliculæ: & rursus affuso priori vino, stent per triduum cooperta, ac tandem per alembicum destillentur, & sequetur aqua clara instar crystalli, quam serua in vase vitreo obstructo, & vtere ad sequētia. Si hac aqua conspergas pisces, aues, caræ ferinā, & alia, incorrupta manebunt, quā & vuleris. Vinū alieni odoris, pendulūq; redditur odoratū & integrū, si huius aquæ modicū affundas. Apostemata interna, pota sanat, aut illita. Viscera omnia cōfortat, & colicę prodest. Vulnere sanat, si petia madefacta hac aqua, vulnere admoueatur. Apoplexiā imminuentem præcauet, bibita, aut cerebro illita. Oris & gingivarū affectus curat, & anhelitus graueolentiā ob gingivarū putredinem, nariū item atque auriū emendat. Si bibatur à viris conseruat eorundem vigorem, & timiditatem corrigit, exiccādo, humiditates. Faciei maculas, oculorum, atque etiam totius corporis corrigit, ex Germanico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis singularissi

filsimæ. ℞. Foliorum saluæ ℥ ij. nucis moschatae, caryophyllorū, zedoariæ, granorū paradisi, ana ℥ ss. cinnamomi ℥ j. lauendulæ ℥ iiij. vini boni qt. iiij. hæc omnia habeantur in vase benè obturato per 14. dies, postea coletur vinum, aromata verò tundantur benè, ac iterū vino cōmisceantur, in alēbico aut balneo Mariæ destillatū fiat Confortat retentiuam stomachi appetitiuāq; , corrigit affectus pulmonis, splenis ac interiorū omnium. Est & amuletum venenorum omnium, sanguinem clarificat. anhelitus graueolentiam ac polypum aufert, sed & grauedinē, tusses, dyspnoeas, spirandi difficultates, confortat cerebrum ac memoriam, visum acuit, oculorum qualescūque defectus sanat, vulneratis, flagellatis, aut ab alto cadentibus, singularis medicina, apostemata discutit: guttam, apoplexiam non admittit: impetiginem, lepram mundat: in spasmo vltimum auxilium. Si vinis corruptis misceatur, rectificat odorem saporemque vini: conseruat senes, formosos & bene coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti, omnium medicinarum facultatem intendit, si modicum iis permisceatur. ℞. Caryophyllorum, nucis moschatae, zedoariæ, zingiberis, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum iuniperi, corticum citri, cort. arantiorum, saluæ

saluix, basiliconis, roris marini, mentæ maioranæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, foliorum sambuci, rosarū albarum, rubearum, spicæ nardi, cubebatum, aloës hepatici, seminis artemisiæ, sem. maioranæ, ana ʒ ij. ficuum, passularum, grossorum, dactylorum, amygdalarum nucum pinearum, ana ʒ. vj. mellis albi lb j. musci orientalis ʒ j. sacchari fini lb iiij. misce, contusis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ lb xv. infundantur. Sit autem aqua vitæ ad minimum tertia vice destillata. Stent ita in boccia bene obturata, decem diebus aut amplius, postea in Balneo destillentur vsque ad sæcum exiccationem. Postea extrahe aquam è recipiente ponaturque in Pellicano, & circuletur in fimo equino per duos menses continuos. Post circulationem tuum elixir habebis paratum. Post hæc accipe bociam cum reliquiis sæcum, & destillentur in cineribus fortissimo igne, etiam extillabit aqua rubra instar sanguinis, quæ admodum foetet, & turbida est: quæ & ipsa circuletur vt prior: & hæc est ignea substantia, quæ etiam mortuos suscitare potest. Post circulationem seruetur. De priori aqua, quæ per balneum est extracta, si tertio quoque die per os ʒ j. accipiat, corporis integritatem conseruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea
made

malescant bis tēve ad summum, curantur:
oculorum morbis omnibus apprimē conue-
nit, gutta vna instillata, visum conseruat. Fa-
cies & pectus sapius hac aqua lota, iuuentu-
tem conseruat. Per os assumpta, venerem sti-
mulat, & mulieres infœcundas, ad conceptū
disponit. Posterior aqua rufo colore prædi-
ta, doloribus matricis medetur per os sum-
pta: pōdere duarū drachmarū assūpta, pleu-
ritidem soluit: colicos dolores inunctione
curat. similiter & lienis duritiem, dentiū, do-
lorem, anhelitus fœtorē, & alia huiusmodi
sanat. Omnis generis febres tollit, quia po-
tenter omnes humores discutit & dissipat.
Sicui ægroto vocis acciderit priuatio, dabis
huius ℥ j. cum altera ℥ prioris aquæ, intra
os, & loquetur: quod ego millies expertus
sum.

Aqua mirabilis quæ dicitur mater Balsa-
mi, cuius infinitæ & mirabiles sunt proprie-
tates. & in fistulis mirabilem operationem
producit. ℞. Terebinthinæ ℥ j. thuris mascu-
li ℥ ij. aloes succocitrini, masticis caryophyl-
lorum, galangæ, cinnamomi, croci, nucis mo-
schatæ, cubebæ, ana ℥ j. gummi hederæ
℥ v. omnia subtilissimè pulueriscentur, dein-
de in alembico benè lutato luto sapientiæ,
destillantur lento igne. Prima aqua erit clara
& alba, donec incipiat croceari & inspissari.

i

tunc

tunc remoue ipsam, & collige secundam, quæ erit crocea, spissa, & priori supernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueat secundam, quia venit tertia, quæ est sicut mel clarum: & propriè balsamum vocabitur, & eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuspidē cultelli in fundo cyathi aqua pleni posueris, non dissoluitur, quemadmodum verum Balsamum: postquam steterit per vnā horam, venit in superficie aqua sine dissolutione. Ardet quoque. Deinde congelat lac, si in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida statim congelat illud, sicut Balsamum. Prima aqua Balsamum dicitur, & hæc curat fistulam, sonitum aurium, si de ea ij. vel iij. guttas mane auri imposueris. Secunda aqua vocatur oleum Balsaminum, quæ curat oculos expalpebratos, leprosos & lacrymosos subito, si cum ea mane & fero laueris. Tertia vocatur Balsaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem est, quod naturale. Curat & stringit omnem tinea, icabiem & superfluitatē, in quacunque parte humani corporis acciderit: omnia apostemata & omnia vlcera recentē euenientia, omnemque tumorem oculorum, si cum ea laueris. Reperculsiua est magis humorum frigidorum, quā vlla alia medicina. Omnem dolorem dēpum, vel ex vermine, vel ex humo-

re

re fluente, si cum ea laueris: curat, restringit,
& interficit. Et in omnibus venenis frigidis,
sicut bufonis, araneæ, serpentis, scorpionis,
optimè valet, nec est possibile vt hominem
lædant, si aliquis ab illis punctus, guttam te-
pidā huius apposuerit. Omnia vlcera quan-
tumque profunda sint, siue in carne, siue in
neruis & osse, & apostemata saniosa, si cum
ea laueris, sine aliqua tenta, curat intra nouē
dies, quantūcunque terribilia, seu immūda,
fistulata vel cancrata fuerint, etiam noli me
tangere, & morbum Aegidii: habet etiā mi-
rabiles effectus in dulcificatione corporum
metallicorū. Omnem guttam frigidā, si cum
ea laueris, & si cum pāno lineo supra locum
doloris emplastraueris, curat. & percussiones
lapide, vel casu, læsione loci facta, panno li-
neo in eo tincto & superposito desiccat, & re-
stringit, neruōsq; fortificat vel confortat: &
scias quòd est calidissima supra omnem gra-
dum, & nulla res calidior reperiri potest: &
est tantæ penetrationis & caliditatis, quòd si
vnā guttam tepidam posueris super ma-
num, statim penetrat sine læsione, & non sen-
ties. Tumorem pedum, tibiārū, & dolorem
iuncturarum læsione ibi facta superposita
curat ex frigida causa, vel ex sanguine corru-
pto. Dicitur hic liquor mater Balsami, quem
si probare volueris, accipias pullum de-
i 2 plu

plumatum & mundatum à visceribus, postea calefac eum ad ignem tandiu, quod vix possit teneri in manu, postea line eum cum dicto oleo, & expone soli per duas horas ad exiccandum, & iterum iteretur vngendo cum dicto oleo, & desiccetur: postea ubi vis repone, quia nunquā putrescet, & huius generis plures habet facultates. Berta palia.

Aqua seu oleum magnificum, variæ ad multa facultatis, ad visum utrique instaurandum memoriâque. Membrū quodcunque litum roborat, pituitam ventriculum lardentē digerit, & ipsum roborat, cochlearis mensura præbittū, quo etiam modo ieiunē singulo die sumptum, ab omni tuetur morfu, & venenosorum morsui impositum, liberat à veneno: illitum scabiem sanat, & tineâ: auribus impositum, grauem tollit auditum, ad oculos confert humentes, & ad omnem hebetudinem: internorum verò tumores, potū liberat & dentes lotionē: & si vlcus cancerq; quaque die madefiant, curatur: pari modo & neruorum resolutio: crurū sanat tumores, omnemque ægitudine à causa frigida prouentientem. Accipit autē terebinthina: lb̄ ss. aquæ ardentis lb̄ ij xyloaloes, santalorum citrinorum & rubeorū, cinnamomi electi, cubebæ galagæ, nucis moschata, cardamomi,

moni. croci, thuris, maceris, mastiches, zingiberis spicæ nardi, caryophyllorum. de vno quoque ʒ iij gummi Arabici ʒ j. moschi ʒ j. ambari tantundem, omnia per se trita, & in cerniculo cribrata, cum aqua ardenti in vitro vase per diem excipito, igneque molliusculo destillato, donec stillans aqua exierit clara: cūque colorem mutauerit aliud vas supposito, & vtrunque per se seruato. Fum.

*Elixir, siue aqua vitæ composita,
que ad Balsameleæ quoque erit
referenda.*

R Ecipe caryophyllorum, nucis moschatæ, zingiberis, galangæ, piperis longi, piperis nigri, zedoariæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ, rorismarini, mentæ, baccharū lauri, pulegii, aristolochiæ rotundæ, stœchados, sigilli b. Mariæ, cardui benedicti, florum cheiri, florum primulæ veris, rosarū rubearum, florum sambuci spicæ nardi, ligni aloës, cubearum, cardamomi, cinnamomi electi, calami aromatici, saluiæ, basilici, gentianæ, calamēti, santalorum omnium, acori, pæoniæ, radicū & granorum, macis, nigellæ, cornu ceruini, rasuræ eboris, chamædryos, chamæpityos, melligetæ, mastiches, thuris albi, aloës hepatici, myrrhæ, florum camomillæ, a-

i 3

nethi

nethi. artemisiæ, betonica, ana ʒ iij. florum
 borraginis, florum buglossæ, melissæ, semi-
 num anisi, feniculi, carui, ana ʒ ij. specierum
 electuarij de gemmis, specierum diarrhodon,
 specierum triasantali, specierum aromatici
 rosati, ana drachmæ dimidium, diamoschi,
 dulcis diambre, electuarii de gemmis, theria-
 cæ, diacori, dianthos, ana ʒ i. florum lychni-
 dis, altilis, rubrorum florum calendulæ, radi-
 cum bardanæ, radicum filicis, ana ʒ i. cheli-
 donii maioris cum radiculis à terrestri im-
 mundicia repurgatis, & resectis foliis marci-
 dis, si quæ fuerint, ʒ j. rhabbarbari electi ses-
 quiunciam, olei de terebinthina lb j. Omnia
 supradicta benè puluerizata vel conqussas-
 ta, ponantur quælibet & singula suo tempo-
 re (incipiendo à vere, continuandôq; per æ-
 statem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex
 vino Rhenano antiquissimo, generosissi-
 mo, non marcido aut sæculento per alembi-
 cum vitreum non æneum, fermenteturq; in
 ea toto singulorum præsertim florum & her-
 barum colligendorum tempore, obturando
 quam exquisitissimè vas siue bociam (quæ
 vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Sa-
 mia nostra) operculo vitreo circumlutato.
 Aqua autem vitæ in qua macerabuntur di-
 ctæ species, sit ad pondus librarum vigintisex,
 plus minus. Si in tres diuersas bocias diuide-
 res

res aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vici-
bus, quàm in vna. Et pone bociam cum su-
perimposito alembico in balneo Mariæ sub
moderato igne. Primum exibat elixir vitæ,
& serua illud per se benè obturando vas vi-
treum, ne respiret. Deinde stillabit aqua gros-
sior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces
verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbi-
ta vel vesica, æquivalent theriacæ, & seruiūt
pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud, mirabiliter caput robo-
rans, priori ferè simile, nisi quod minori sum-
ptu & labore comparari potest: R. Caryo-
phyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, ze-
doariæ, galangæ, piperis longi & nigri, cor-
ticum citri, seminis iuniperi, foliorū saluiæ,
basilici, rorismarini, maioranæ, euphrasiæ,
fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij,
gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spi-
cæ nardi, ligni aloës, cubebarū, cinnamomi,
cardamomi, calami aromatici, stœchadis,
macis, thuris masculi, ana 3 j. postea, R. Fi-
cū siccarū, passularum, dactylorū sine ossi-
bus, amygdalarū dulcium, ana 3 j. ss. mellis
3 vj. sacchari albi ad pondus omniū, teran-
tur omnia simul benè, & ponantur in aqua
vitæ trium coctorū, & postea repone omnia
in ampulla vitrea, & destillentur lentè vt in
aliis

aliis elixir vite.

Aqua laudatissima, Balsami vires in se continens, ad multas ægritudines necessaria ex Fumanello. Aqua quæ Balsami facultates emulatur, lætitiā affert, cerebrum confortat, tumores intrinsecus suppuratos, seu vomicas rumpit pota, oculorum ruborem & maculas delet, fistulam curat, & cancrū imposita, potu morbum sanat comitalem: membrorum resolutionem, seu paralyfim inuncta curat, quæ ex frigida est causa, vino modico cōmixta cochlearis mēsurā, ieiunēque ebibita, senectutē retardat, & sanitatē cōseruat, lētigines à facie, putredines, omnesque maculas linita delet guttāmque rosaceā, vulgo nuncupatam, faciei morbum ex erysipelatis genere: dentium tollit dolorem, & aurium spiritum flatuosum imposita, narium foetorem & gingivarum synanchen, omnēque gutturis rumpit abscessum: melancholicis confert, ischiadicis, podagricisque: ascitē curat, colique dolorē à causa frigida, & coronariæ futuræ lita, omnē tollit capitis dolorē, ex frigida causa euenientem: vermes interficit, ad ʒ ss. quātitatē sumpta, quo modo & veneno obstat. Plura etiā promittit, quā scripta sint. Cuius confecturæ hic est modus. Mastiches, caryophyllorum, nucis muscatæ, cardamomi minoris, cubebarum, piperis

piperis longi, cinnamomi, galangæ, zingiberis, ligni aloës, cardamomi maioris, de singulis, ʒ. ʒ. spicæ nardi ʒ. iij. maceris ʒ. j. caphu-
ræ ʒ. j. ʒ. nucis Indicæ ʒ. ʒ. vini albi, subtilis,
dori quod sufficit, inuicem commixta suauiter
destillato igne.

Species pro vino Maluatico destillato loco
co auri potabilis, ʒ. Vini maluatici electissi-
ci mensuras vi. ponatur in bocia & destille-
tur suauiter igne per cineres, septem vel nouem
vicibus; aquam vitæ sic benè rectificatam
pone in vitro cum sequentibus: ʒ. Sperma
ceti, ambræ electæ, rhabarbari optimi sing.
ʒ. ii. musci fini & electissimi ʒ. i. vel plus: po-
ne huiusmodi res in sacculum vel pilam de pano-
no raro subtili & bene mundo. Huiusmodi
sacculus postea ponatur ad vinum supra re-
tificatum, & bene claudatur orificium vitri;
efficietur tale vinum aurei coloris. Posset &
cinnamomi interioris aliquid addi, & erit
magis delectabile. Virtutes huius aquæ: ve-
nena curat & expellit. Ad præseruandum,
contra pestem detur gutta vna mane, cum
modica medulla panis, factis prius aliis pur-
gationibus, & phlebotomia. Infecto verò da-
restam nucis muscatæ plenam cum mica pa-
nis albi, deglutiendo curat. Ego verò do cum
aliis medicinis bezoarticis, & misceo cum
electuariis cordialibus ad dirigendam opera-
tionem

tionem. Et in hac destillatione inueni multa bona iuuamenta, Incert.

De aquis metallicis, & forti.

Aqua argenti sublimati ad cancrū, extirpans eum radicitus, & citò interficit, si superponatur, ita vt non longa curatione sit opus, nisi quatenus vlcus est: fiat autem aqua hæc hoc modo, Liquefiat stannum & dum incipit refrigerari & condensari, proiciatur super ipsum de Mercurio tantum, quantum est ipsum stannum, incorporentur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta super lapidem purum & leuigatum poni & duci & optimè trituri debet, & postquam ita factū fuerit, addatur ei de Mercurio sublimato. quantum est ipsa pasta, & iterum teratur & ponatur super lapidem, & tunc fiet sicut aqua, & hoc per alembicum debet destillari, & quæ inde extrahitur aqua, debet colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impetiginem, serpiginem, & morpheam, &c. liquor destillatus, ex Theophrasto. ℞. Enulæ campanæ ʒ j. axūgiæ lb ss. argenti viui ʒ ss. sulphuris ʒ ij destilla per alēbicum, & vnge.

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuiusdam viri nobilis secretum. ℞. Succu agrimonie, solani, plantaginis, ana lb ss. vini albi ʒ iij.

iiij. aluminis crudi 3 iiij. masticis 3 ij auripig
menti 3 ss. albuminum ouorum numero vj.
agitantur fortiter & destillantur. Hac aqua
lauatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris
& aliarum corporis partium, omnibus vlce-
ribus corrosiuis, mira vbique locorum facta
est experiētia. Accipiuntur autem aluminis,
succij portulacæ, succij plantaginis expressi,
seu vix omphacinæ, & albuminis, seu candi
di ouorum, ana partes æquales, & more a-
quæ cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni. R.
Albuminum ouorum numero quindecim,
aluminis rochæ, soccorum plantaginis, por-
tulacæ, folani, aquæ rosarum, succij agrestis,
ana ss. ij. misce omnia, & destilla in alembi-
co: perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsum fuisse quidā
retulit chirurgus, ad carcinomata. Lateritio
namque lapidi ignito aquam infundebat a-
luminosam, & refrigerato lapide ac penden-
te, aquam destillatam colligebat, in eaque
lindeolum madefactum vlceri imponebat,
mirūmque modū carcinoma post dies pau-
cos curatum fuisse retulit, Fuman.

Aqua præstantissima ad maculas oculo-
rum. R. Mellis albi ss. ij. antimonii, tutiæ præ-
parate, sacchari candi, ana 3 ij. aloës optimi
3 ss.

℥ ss. chelidonii, rutę, euphragię, ana M ss. destillentur in alembico.

Aqua tutię preparatę. R. Aquę euphragię, aquę fęniculi, aquę matrilylę, ana ℥ ss. aquę ros. ℥ ii. tutię preparatę ℥ ij. aloes ℥ ss. cuperosę albę ℥ ss. camphorę ℥ j. misce & fiet aqua probatissima, ex Arnolde, ad maculas oculorum.

Aqua Marchasitę quę oculorum destruit suffusiones, & confirmatas emollit. Marchasitę frusta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritęque, destillato, & de nouo cum facie sua terito, destillatęque.

Aqua ad lepram aliósque morbos. Aqua stillatitia ad leprę, omnęque corporis defędationem, oculos mundans, iuuentutem conseruans, & ad alia quę plura efficax, vt experimęto conici potest, Limaturę, seu ramentorum argenti, æris ferri, plumbi, chalybis, cadmię, auri, ærę, & argentię, styracis, de omnibus æquale pondus, macerętur die vna & nocte in vrina pueri non polluti: altera verò die in vino albo calido. & die tertia, in succo fęniculi, & quarta die, in lacte mulieris masculum lactantis. quem peperit, quinta die in vino rubeo, & sexta in septuplo sui, albuminum ouorum: qua destillata, ad vsum reponantur.

Aqua contra leprę. R. Roris maialis męsuras

furas quinque, sulfuris lb j cryftalli lb ſ. camphoræ ʒ j. miſce & mitte ſtare, poſtea decoquantur leuiter, & rurfus quieſcant, tum deſtilla, adde margaritas. Purgat choleram aduſtam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, ſupérque marmoreum deducta lapidem ita ſtillato, vt quod craſſius eſt deſcendat, & per diem & noctem in loco ſeruato humido, & denuo deſtillato, ad faciẽ dealbandam.

Alia aqua dealbatiua. R. Calcem & incorpora ſuper marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum deſtillatorum: & fac ita ſpiſſum, ſicut ſalfam, deinde pone in vrinali in loco humido per diem & noctem, poſtea deſtilletur aqua ex his per alembicum, cum ſuaui igne, & ſine fumo, & quod deſtillatur pone in vaſe vitreo.

Aqua faciẽ dealbans. R. Albuminis oui, boracis petroſi ſalis, aluminis rochiæ, ſing ʒ j. quodlibet per ſe tritum albumini ouorum commixtum, deſtillato, vt ſitôrque.

Aquę fortis hodie magnus eſt apud Chymiſtas & Aurifabros uſus, ſed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Luſitanus fœliciter uſus eſt ea, in magno & maligno faucium vlcere. A principio ſuſſuſionis quidam ea curantur

rantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquādo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, caneros & porros, dum non fuerint inossata, & concaua, solummodo madefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua separatur aurum ab argento. Antiqui ut aurum ab argento separarent, utebantur atramenti sutorij stillatio liquore, ut nunc quoq; in Asia faciunt illi, qui ab argento aurum separant. Nostri verò ut aquā fortiorē reddant, & vehementiorem, salē petræ adiciunt. Bellonius de medic. cadauera seruantibus, In aquam fortem, si ferrū aut alia aliqua materia proiciatur, statim ebullit, & sursum fertur, & nisi expiraret, vasa dissilirent. Sin aurum in eam inieceris, non æquè intumescit, resoluit id in arenā, reliqua metalla omnia in liquorem. Argentum vbi in ea fuerit liquatum, immittantur laminæ cupræ, & argentum his adhærebit, quod postea scopa separatur, ac tandem fusione vniuntur.

Aqua fortis. R. Vitrioli, salis petræ, fiat aqua per destillationem, in quam ponas vasa argentea deaurata, & eliquabitur luna, & sol manet integer, postea cola, & si Solem demulcere volueris, appone ad prædictam aquam

aquam salis *. postea verò quodlibet sicca & præpara. Alia.

℞. Aquæ fortis, salis cōmunis & salis ammoniaci parum, destillētur simul: aut si aqua fortis prius fuerit destillata, iam dictæ species destillentur, & vocatur aqua regis, & separat aurum. Aqua fortis verò communis, separat tantum argentum, aurum graduat & illustrat.

Aqua causticativa in fistulis sine dolore: & etiā valet ad glandulas, scrofulas, & porros, & ad omnes excrecentias in corpore humano, & aufert sine dolore. ℞. Olei laterini optimi, mastice electi, gummi Arabici, terebinthinæ, ana ℥ iij. pistentur pistanda: & omnia simul misceantur, & per alembicum destillentur: quam destillationem misce & incorpora, cum lb ss. cineris cerri: & iterum destilla per alembicum, & quod fluit, reserua in vase vitreo benè clauso.

Aqua mirabilis in fistulis, cum qua scribi possunt literæ aureæ in ferro. ℞. Cornu arietis abrasum exterius, & incidatur subtiliter, & ponatur ad destillandum in alembico vitreo subtiliter, tunc ista aqua quæ exit operatur in ferro calido ipsum deaurando, & mirabiliter valet in fistulis. Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterii, adeo ut etiam corrodat ferrum, ℞. Salis nitri ℥ ii. vitrio

trioli Romani lb j. cinnabaris, aliàs vcifur ℥
iiii. quælibet per fe terantur, deinde simul
mifceantur, & per alembicum deftillantur,
& hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit inci-
dere tumorem, abfcelfumve abfq̃ue ferro.
Habet autem vitrioli Romani rubefacti ℥
vj. falis, nitri, vtriusque ℥ ij. gallarum, fa-
lis ammoniaci, fingulorum ℥ viij. vitrioli
non rubefacti ℥ ij. omnia deftillantur alem-
bico, & in vafe feruentur vitreo. Vfus qui-
dem eft, vt oliuæ farmento, lignove acu-
to in hac madente aqua, tumor incidatur,
qua pariter & porri tolluntur, Fumanel-
lus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodo-
cunque maligna & fistulas, Religiofi cuius-
dam apoftatae medicamentum, de quo alibi
fcripfimus, mihi à pluribus iam annis rela-
tum, & experientia comprobatum, omnem
detergens putredinem, & ad fanitatem re-
ducens, quod habet chalcitidis, feu vitrioli
Romani lb j. falis nitri tantundem, aquæ
quod fufficit, coquantur fimul cum modico
argenti viui. Accipito autē aquæ huius cla-
rificatae lb ij. argenti viui lb j. & omnia com-
mixta alembico deftillato, & peracta deftil-
latione, vitream bociam frangito, & quod
intus eft veluti fax conterito, & denuo cum
præ

prædicta destillato aqua ter quaterve. quæ
nanque antiqua sunt vlcera, pulvis sanat,
pariter & iniecta aqua. Idem.

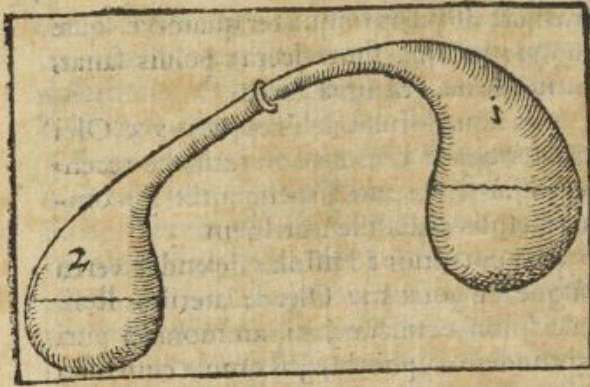
Alia aqua fistulas delēs & porros. ℞. Olei
ex lateribus ℥ v. calcis non extinctæ recen-
tis ℥ iij. arsenici puri ℥ ij. euphorbij ℥ j. om-
nia alembico destillentur. Idem.

Alia potentior ad fistulas delendas, verru-
cæque seu porros, ℞. Olei de lateribus ℥ ℥.
calcis non extinctæ ℥ iiii. ammoniaci puri
tantundem. euphorbij ℥ ℥. omnia cum oleo
mixta, alembico destillentur & stillatitius li-
quor ad vsum seruetur. Idem.

℞. Tartari albi, salis nitri, ana pulue risen-
tur subtiliter super lapidem purificatum, po-
stea fiat fouea in medio pulueris, & impone
carbonem ardentem, & oleum quod inde
fluit serua, & loca morpheatica cū eo inun-
gas, & sanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞. Salis ni-
tri. vitrioli, ana ℥ ij. aluminis vsti ℥ viii. om-
nia subtilissimè terantur, postea ponantur in
eucurbitam vitream benè lutatam, hoc mo-
do. da sibi ignem, per horas decem semper
augendo.

Aqua

Aqua fortis, $\mathcal{R}$. Auripigmenti, floris æris, ana $\mathfrak{z}$ ij. vitrioli Romani lb j. β . salis nitri lb ij. aluminis lb iij. omnia pulueriscentur, & fiat secundum artem destillatio.

Aqua fortis ad fistulam antiquam, & profundatam etiam in osse mirabilis, ex lib. manuscripto vetustissimo. $\mathcal{R}$. Salis ammoniaci, vitrioli, auripigmenti rubei & citrini, viridis æris, ana $\mathfrak{z}$ ij. vel plus, vel minus, pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, destillatum seruetur in vase vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret. Tantę enim virtutis est aqua ista, quod ossa penetrat, & idē in cōcauo fistulę ponatur vna gutta modica: statim cauterizat, sicut ignis. Postea remoueaturs arsuracū
albu

albumine oui aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ℞. Salis petræ, vitrioli Romani. ana ℥ ij. aluminis calcinati ℥ ss. puluerifentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum guttulam tantum apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & ablue.

Species aquæ fortis ad vermes (verrucae) & tubercula ℞. Salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis, ana ℥ ij. aluminis saccharini, calcis viuæ, ana ℥ ss. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissoluens margaritas, & aurum in foliis. ℞. Salis ammoniaci ℥ ss. salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij. salis cōmunis ℥ ss. omnia puluerizentur & destillentur per alembicū, in vase vitreo feruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ℞. Cuperosæ ℥ j. & smerilij ℥ ss. subtiliter puluerizati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri bene clausa.

Ad tollendum cancrum, secretum magistri Francisci. ℞. Destillationem per alembicum argenti viui, argenti sublimati, vitrioli Romani, & vtete.

Aqua fortis conueniens moro, Berrapal. cap. 16. de apostematibus, ℞. Vitrioli

k 2

Roma

Romani, aluminis rochæ, salis ammoniaci, salis gemmæ. iij. iij. ij. & j. hæc sunt pondera secundum ordinem, & fiat destillatio ad alembicum vitreum aptatum cum luto sapientiæ, & cum stercore bouis, & paleis mixtis. sicut faciunt dominæ, quando imboccat canistros. Ista aqua mirabilis est, & tangendo morum, destruit ipsum & omnem aliam carnem additam, & ista vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valēs in fistulis, & est multæ virtutis & potentia in vlceribus. & Salis nitrī, vitrioli Romani, aluminis rochæ, ana lb j. quælibet per se terantur subtiliter, & simul incorpora, & pone in alembico, fac lentum ignem, & accipe primā aquam per se, donec rubescat alembicum, tūc remoue aquam illam, & collige aliam per se, quia prima nihil valet: & auge ignē donec incipiat rubescere, & tunc reduc cineres qui sunt in vase vsque ad collum, & fac ignem fortem, donec rubescat alembicū, & cessabit fumus ille rubeus qui apparebit in vase vitreo, & sigilla bene cum cera, & serua supradictā aquam. Infrigido furno, in fundo vasis inuenies massam rubeam, quam serua. Aqua dicta, est fortior aqua mundi, & habet mirabiles operationes in se. Nam hæc aqua soluit, corrodit carnem

carnem, & redigit omnia mundi in puluerem & aquam: sicut lapides & metalla. Si calefiat,emittit fumum rubicundissimum & fortem. Hæc aqua si tangit per se carnē vel vestem,tingit eam colore croceo, qui nunquam deleri potest: in carne durat color pluribus diebus, si laueris maculam cum lixiuio,fit valde rubeus color. Item si posueris paululū bonæ lunæ, hoc est argenti,in aqua ista,tingit colore nigro, qui deleri nō potest. Item si posueris aliquid Mercurij, hoc est, argenti viui,ita quod liquefiat,fit fortior igne. Nam si tangit carnē, cauterizat ad modum ferri igniti,& non sentitur: & est optima ad faciendum cauteria.mortificat omnes fistulas,& canculos & carbunculos,humores prauos & venenosos. Item si apponatur ferrum in dicta aqua,statim calefit. & bullit absque igne,& facit de ferro aquam rubeam,per intromissionem ferri. Et si extraxeris aquam per Alembicum,remanebit ferrū in fundo vasis,& erit puluis rubicundissimus,qui dicitur,crocus Martis. Itē si in prædicta aqua posueris Venerē,bullit,& fit de ea, aqua viridis. Et si extraxeris aquam per Alembicū, remanebit Venus in fundo vasis puluis nigerimus,qui est calx veneris. Nota quod si posueris in dicta aqua saturnū, facit aquam claram,& si extraxeris, remanebit sal albus,

k 3 &

& amarus. Item si posueris in ea Iouem. faciet de eo pastam sicut butyrum: & si deficcaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formam glaciei: & si deficcaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in Mercurio. tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optime, exibit Mercurius: quod vero remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum: & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus ut terra, valet in deficcando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem unam de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem unius istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebunt omnia ista in fundo vasis ad formam lapidis: de quo lapide pone partem unam supra quatuor partes aeris & fiet albu, sicut argentum de xxiij. solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argento, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris fieri

fieri vasa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti. & si postea acceperis panem rubeum, qui remansit in fundo vasis aquæ supradictæ, & puluerizabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fistulas, porros, verrucas, & callos tollendos. *℞.* Cuperosæ, id est, salis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis, ana partes æquales, terantur. & destilla per alembicum. Prima aqua exiens est alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ supra dixi.

Aut. *℞.* Calcis viuæ recentis ζ iiij. arsenici ζ iiij. euphorbij ζ j. & tere & cum olei laterini lb ss. misce & destilla, serua ad porros & verrucas.

Alia. *℞.* Salis nitri ζ iiij. vitrioli Romani lb j. cinnabaris ζ iiij. tere, destilla per alembicum, & serua pro deauratione Martis.

Alia. *℞.* Salis nitri, vitrioli Romani, salis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, salis alkali, tere, destilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua dissoluens solem. *℞.* Salis petreæ, vitrioli, gypsi, aluminis iameni, ana quart. xij. cinnabaris ζ ij. aquæ salis * ζ iiij. pone in alembico, & exhibit aqua prima dulcis, secū

k 4 da&

da & vltima est rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo soluat, R. Olei tartari partes ij sulfuris partem j. & destilla, vnge metallum vel ferrum, postea igneatur, & proiciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis separans solem à luna. R. Salis * partem vnā, vitrioli partem j. salis niri partem mediam, viridis Græci partē quartā vnius partis, hoc imbe aceto fortissimo in modum pastæ, & exicca, postea sublima aquam.

Alia operatio melior, quæ separat lunam ad vnā partem & solem ad aliam, ad modum massæ. R. Tegularum 3 j. salis communis vsti 3 lb. æris vsti, viridis æris, ana 3 lb. puluerisentur simul, postea pone materiā quam vis separare in istum puluerem in testa, & tege eam cum alia, & cum dissoluitur, separatur vnum ab alio.

Aqua & oleum è sale ammoniaco. R. Sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuum verò spacium oui repleas sale ammoniaco puluerisato. Ponantur in vas arena repletum, cui modicum aquæ sit affusum, & mane in cortice aquam reperiēs, quam serua, postridie rursus eodem modo aquam euacua, vsq; totum sit resolutum. Sin oleum eius

eius habere volueris, aquam per alembicum separa, & remanebit oleum, quod serua. Vfus eius præcipuus ad fixandum, & alia multa Alchymica opera. Marcell.

Aqua mollicans omnia metalla, vitrum, chalybem, electrum. ℞. Salem ammoniacum, & salem nitri cum tartaro, ana bulliant (an in liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollicat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarum æqualiter sumpta, emolliunt metalla secundum aliquos.

Aqua fortis, ℞. Salis nitri, salis, * ana, fac aquam ad solem. Si solem & lunam in aqua separare volueris. ℞. Salis nitri ℥b j. aluminis vsti & exiccati ℥b ij. destilla per alembicum, & in aquam pone laminas tenues foliatis super prunas. tunc bulliet, & cum bullire desinit, depone, & aquam in frigidatam moue & turbescet, tunc subtiliter effunde aquam in aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in fundo residere: tunc ℞. Aquam modicam fontis, affundēdo Soli, & laua, & aquam funde tum ad priorem aquam. tunc Solem in tegulam super prunas pone, & siccat: postea ℞. Modicum salis nitri, & solē cum ipso demulce (*schmelz*) & funde tunc in formam. Cum autē lunā habere volueris, ℞. Aquam effusa, & destilla per alembicum, & manebit luna in vitro, quam tunc effunde, sicut de

k s auro

auro dictum est: tunc abluta prima aqua, posset fœcibus apponi, si plus de luna in pulvere nigro foret, quod tunc etiam dissoluetur, & postea effunde iterum, & affunde aquam fontis, & laua vt prius Lunam autem vltimò sic caram poteris ponere in crucibulum, cum medio suo nitri obstruendo, & superius mittendo paruum foramen, sufflando ignem & habetur depurata.

Aqua Philosophorum, è scheda, lingua Gallica manuscripta. R. Vitrioli Romani lb. j. salis nitri lb. ss. cinnabaris ʒ. iij. pistentur subtilissimè, misceantur destillenturque in alembico, qui ponendus in olla è terra facta. Postea sumatur cinis cribellatus, & vas terreum impleatur, vsque quo materiam in alembico contentam, penitus comprehendat. Excitetur deinde ignis lucidus & lentus subtus, & posteaquam cœperit destillare, colligatur aqua. Prima aqua destillans, tum perfecta dicetur, cum collum alembici parte superiore flauum comparuerit, atque tum secunda à priore erit separanda, & singulæ seorsim seruandæ. Virtutes huius aquæ multæ sunt. Deaurantur hac aqua calices, galeæ armorum, gladij, cultri, & similes res: scribendo literas, pingendo folia aut alia ornamenta hoc modo procedendo: Primò vernice obducatur res deauranda, quæ postea iuxta

iuxta ignem exiccetur. Deinde cū stylo acuto ligneo è duro ligno, pingatur aut scribatur quodcunque placuerit. Demū aqua prædicta madefiat locus depictus aut scriptus, ibique aliquandiu relinquatur, postea igni lento admoveatur, paulò post valido: vbi benè incaluerit, detergatur panno lineo aspero, & mundetur à vernice. Si aurichalcū dealbare volueris, bulliat in aqua hac, & argenteum videbitur. Si in aliquo vis curare porros, lentigines, aut carnem superexcrecentem auferre, in quocunque loco fuerit, aperiatur locus acu, & modicum aquæ inmitte, & subito tollitur. Sin fistulas, apostemata, cum tenta aqua imponatur, dissecabit fistulas, radicisque earum aufert biduo, malam carnem auferendo, restituendo bonam. Sin apostema sine ferro aperiendum, sumatur cera alba & fiat ex ea emplastrum in medio perforatum, & loco affecto imponatur, foramini postea aquæ prædictæ modicum indatur, & aperiatur. Mollificat corallia: sumenda autem vna harum aquarum, vel ambæ simul, cui corallia imponantur, & post eius mollificationem elaborabis, aut formabis ad libitum, ac tandem redibit ad suam naturam. Pota ab animali, interficit. Vinum, cui admiscetur, corrumpitur, vbi reparare voles, adde rorismarinum. Sed alias quoque habet non manifestan

standas facultates, propter impostorū & circulatorum nequitiam, qui eiusmodi aqua in hominis perniciem abuti possent.

Aqua regalis dicta, ad multa utilissima. *R.* Sulphuris flauī, aluminis rochæ, salis gē-mæ, ana lb ij. borraginis, masticis, ana ℥ ij. contundantur in mortario, & commisce in bocia cum capitello & recipiente destilla secundum artem, in fine fortissimo igne omnem humiditatem extrahendo: quæ destillat aqua, alba est & turbida, quæ coletur per pannum subtilem & in ampulla vitrea seruetur, adiungendo musci soluti carat. j. aquæ rosaceæ ℥ ss. & ubi aliquātulum quieuerit aqua, fiet clara & odoratissima. Dolorem aufert vulnerū, si vulnus ea madefiat. Ad dolorem dentium, & gingiuarum corruptionem, & omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquādiu, ac postea expuendo, quia mirabiliter sanat. Dentes dealbat, cū lineo panno eadē madefacto & affricato. Febrium paroxysmos tollit dando ℥ ss. cum brodio per os, mirabiliter certè iuuat.

Aqua pretiosa ad oculos ex vitriolo. *R.* Vitriolum, & in cucurbita per destillationem aquam eius extrahe, in arena. Vitriolo calcinari nihil opus est, nec debet. Aliter.

R. Ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticem, & in partes duas

duas per medium scinde. Ablato verò vitello substitue vitriolum album magnitudine pisi, & vertetur in aquam, exprime per pannum in vitrum, & serua ad oculos. est enim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorum maculas delens, & oculos clarificans. super omnia iuuentutem cōseruat, & omnem maculam faciei delet: sed & guttæ rosaceæ, & lepræ non veræ valet. ℞. Limaturam argenti, stanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachymix argenti & auri secundum diuitias & paupertatem, ana ponantur per diem & noctem in vrina pueri virginis calida. Secundo die in vino albo calido. Tertio die in succo fœniculi, verbenæ & chelidonix. Quarto in albumine ouorum. Quinto in lacte mulieris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo. Septimo in septem albuminibus ouorum, & hoc totum ponatur in vase in quo destillatur aqua ros. ad lentum ignem, & quantum destillauerit, reserua in vase aureo, argenteo vel vitreo benè obturato, ne respirare possit. Ex ipsa aqua oculis immitte ij. vel iij. guttas mane & sero, lauando prius oculos, &c. Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem lepram scabiem, fistulam, morpheam, serpiginem, impetiginē & cancerum, & confortationem

tionem omnium membrorum corporis : & omnem morbum contagiosum paliat, & interficit omnem morbum solutionis continuæ. ℞. Limaturæ ferri, chalybis, auri, argenti æris, stanni, plumbi, ana myrrhæ, aloës, ana quantum de omnibus, terantur omnia simul & misce, & ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas destillationis supra se habeat, & supra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum destillat in vase vitreo collige, & vsui reserua, quoniam est mirabilis ad omnia supradicta, Ex eodem.

Aqua benedicta destillata contra podagram. ℞. Vitrioli Romani ℥ ij. mellis destillati ℥ iiij. destilla sicut scis. postea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura, & vsui serua, & cum penna columbina alba fiat inunctio, vt scis.

Aqua probata ad limositatem, & scædum colorem dentium, ex Guidone. ℞. Salis ammoniaci, salis gemmei, ana ℥ ss. aluminis zuccharini quar. j. pulueriscentur, & ponantur in alembico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de scarlato fricentur.

Aqua flauos reddēs capillos. Cineris cerri ℥ j. aquæ fontis ℥ vj. diu concoctis, addantur vitrioli Romani ℥ ij. & diebus tribus sub dio expositis vitior.

Alia

Alia. Salis, gemmæ, squammæ, seu batituræ æris, alcannæ, partes æquas, omnia trita alembico destillato.

Alia. Salis gemmæ lb j. vitrioli Romani lb β. salis nitri ℥ iiij. radicum chelidonij viridium ad omnium pondus, ex contusis, & tritis, alembico aquam eximito, quæ primò exit, abiicito, quæ secundò, capillos colorat prius lotos & feruenti sole siccatos.

Pulvis per sublimationem factus fortissimus ad corrodendum & mortificandum carnem mortuam, Lanfranc. in Antidotario, &c. Limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iameni, antimonij, ana ℥ ij. salis ammoniaci, arsenici citrini, sulfuris viui, floris æris, ana ℥ j. & β. calcis viuæ lb β. hæc omnia terantur, & addatur ℥ j. argenti viui cum salina extincti, temperetur cum aceto, vel aqua maris, vellixiuo forti, quod erit melius, si erit de cineribus fabarum, & fiant inde trochisci & siccantur, siccati ponantur in aludel, & sublimentur. Modus autem sublimationis est talis. Habeatur vas vitreum grossum, quod ab igne findi non possit, vel sit terreum interius vitreatum, & habeat operculum ita artificialiter ei coniunctum, quod una pars operculi intret vas, quod erit inferius, & arctè sibi coniungat, ne possit inde aliquid exhalare, & cum hoc lutetur, luto sapient

pientia vel gypso. Pulvis sublimandus ponatur in fundo vasis, & operiatur operculo, & orificia fortiter obturètur, & ponatur in furnello, in quo fiat ignis lentus vel levis per dimidium diem, postea vas auferatur ab igne, & dimitte in frigidari: quo in frigidato, discooperiatur, & quod remansit in fundo inferius, abiiciatur. Quod verò operculo adhæret, remoueat, & feruetur in frustis. Cum verò opus fuerit, operare cum eo cum cautela, quoniam comburit vt ignis, & putrefacit & corrumpit locum cui apponitur.

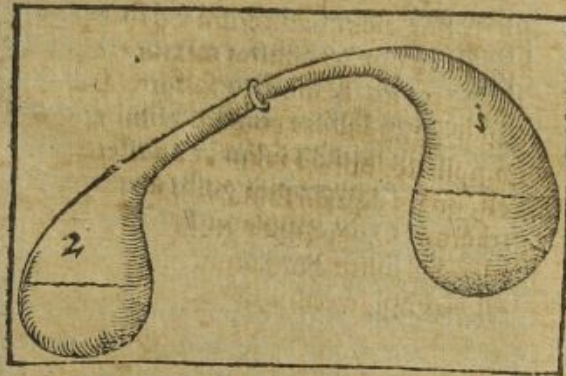
De mercurio præcipitato pauca quædam, aquæ fortis subnectenda.

Mercurius præcipitatus hoc modo fit. R. Aquæ fortis lb j. Mercurij crudi ℥ iij. dissoluatur in aqua, postea in arena euaporet aqua, aut destillatione separa fortiter, vt rubescat & exiccetur, teratur deinde in porphyrio, & affunde ei aquam vitæ destillatam quinquies vel septies, accende etiam, & sine vt consumatur. Postea rectificetur aqua rosacea optimè permiscendo, ac tandem per filterum aquam rosaceam separa & relinque vt exiccetur. Tū rursus de aqua vitæ vt prius affunde, & accende vt exiccetur, idque

tertia

tertia vice repetatur, & habebis quod voles. tantum autem de aqua vitæ est affundendum, quantum ad cooperiendum solum satis sit, non vt multum excedat.

Mercurius præcipitatus à Gallo empirico.
℞. Argenti viui ℥ j. aquæ fortis ℥ quindecim, omnia simul ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, & destilla more aquæ fortis, vt supra dictum est, semper augendo ignem.

De mercurio præcipitato, qui est remedium contra omnes infirmitates, causatas ex humorum putredine.

R Ecipe partes æquales vitrioli Romani, & salis nitri, & ex eis fac aquā cum capello

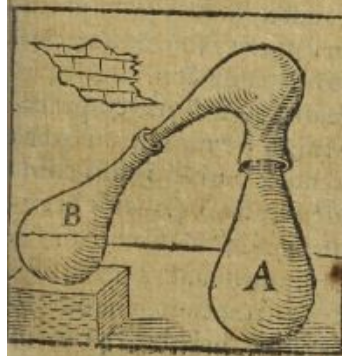
pello & recipiente, in quo recipiente pone sextam partē ponderis de Mercurio crudo, hoc eⁿ, Si vitrioli & salis nitri sint tres libræ, pone vj. 3 Mercurii, postea permittit vt aqua cum suis spiritibus descendat in recipientem. Postea omnia quæ sunt in recipiente, euacua in bociam mundam & lutatam: sub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac destillare, & cum aqua erit in recipiente, iterum pone in boccia in qua remansit Mercurius, & hoc reiterabis vsque ad Mercurii rubificationem, & rubefacto Mercurio, accipe ipsum, & ablue in aquis cordialibus, vt borraginis & melissæ & huiusmodi, sed primò ablue ipsum multoties in aqua fontis, vel putrei destillata, quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum isto modo.

Si corpus fuerit robustissimum, da x. ḡ. Si mediocre, da viij. Si debile, iij. Si puerile, fac tu considerationem bonam. Sed aduerte quod miscere eum debes cū theriaca, postea dabis infirmo venenato, & hydropico, & pestilenti, vel alia infirmitate detento. Et plus, si sanus annuatim, vel triennio, vt opus fuerit, hoc præcipitato vretur, cum prudenti humorum digestionem, hoc est præparatione purgationis, non infirmabitur.

Nota quod loco Mercurii potes vti amalgama, facto ex sex partibus arg. viui, & ex
yua

vna parte auri, & sic facies maiora mirabilia. Et aduerte quod potes curare vulnera cū primo vel secundo præcipitato, quo vtere sic. Pone de ipso circa vulnera & intus. Lauda qui fecit totum, quia hoc est magnū secretum. Et scias quod in quatuor destillationib. hoc facies. quo facto, pone in boccia munda in igne, vt spiritus quantum potest recedant, deinde fac vt supra.

Modus conficiendi pulueris rubei, id est, præcipitati, siue argenti viui calcinati, ex Mariano. R. Aquæ, qua argentarii separant aurum ab argento 3 vj. argenti viui 3 iij. misceantur simul in alembico vitreo, quod bene illutabis. Habet enim alembicū bociam, quæ illutanda est, (in qua ponuntur elambicanda) & capellum & recipientem cuius forma talis est. Sed

A. id est, bocia est illutāda. Pūctus dicitur capellum. B. recipientes. Sic ordinato alembicū. In fornace, A. vndiq; argilla præmunitū ponito & destilla igne (qui

qui paulatim augeatur) temperato, donec tota defluerit aqua: inde frāgas phialā, &c. Aqua verò, quæ separat aurum ab argento, fit hoc modo. ℞. Salis nitri, aluminis rochæ, ana ℥b. ʒ. misceantur in mortario molendo cum pistillo tam diu donec benè misceātur. Quo factò, pulvis grossò modo factus, ponatur in bocia, quæ illius pulueris capax sit, & illutata. Verum etiam orificia omnia illutabis, ne aqua exhalet, sicque destillādo aquā extrahes, qua rectè uti poteris. Signum autem suæ bonitatis est, quod quando de ipsa parum in terrā ceciderit, statim ipsam ebullire videas. Sic habes modum pulueris & aquæ conficiendæ, quæ est tantæ virtutis, quantum nemo existimabit. Hic pulvis, intra corpus sumendus, præparatur etiam à Matthiolo: sumit autem aquæ fortis partes quatuor, Mercuriū partem j. ℥. & non cum capello, sed in retorta parat. &c.

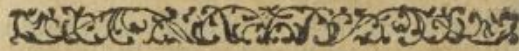
Mercurius sublimatus à Gallo empirico. Recipe argenti viui ℥b. j. extingue in aceto forti, vitrioli exiccati & puri ℥b. ʒ. salis communis albisimi ℥b. iʒ. postea ponatur in cucurbitam vitream benè lutatam, cum suo recipiente, ut supra. lutata iunctura, & da sibi ignem per horas sex, semper augendo: frange postea cucurbitam, & habebis optimum sublimatum.

Argen

Argentum viuum è plumbo ita extrahitur ab eodem. ꝑ. Plumbi minutissimè incisi lb̄ x. salis nitri. tartari calcinati, ana ʒ xij. simul ponantur in vas terreum deuitreatum, postea dissoluantur in aqua vitæ, collocentur in calidiore loco totius hypocausti, per quatuor vel sex dies, & habebis lb̄ vij. argenti viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem iniicitur, sic totum illud redigitur ad formā olei ferè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c. quòd si autem malum interius in ore fuerit, præstat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus est, & hæc dosis, ex literis ad Ges. Dedi aliquoties huius pulueris grana hordei quatuor, cum conferva rosacea, hora quarta vespertina, ita vt nihil assumeretur in crastinum usque de cibo. Vfus huius in affectu durante biennium, triennium aut amplius, feliciter se monstrat. Quibus autem affectibus conferre videatur, hoc meum est iudicium, quod πολύχρηστον sit.

DE OLEIS.

1. DE OLEIS IN GENERE.
2. DE BALSAMELAEIS, ET OLEIS COMPOSITIS.
3. DE OLEIS E PLANTIS, LIGNIS, AROMATIBVS, RESINIS, &c.
4. DE OLEIS EX ANIMALIBVS.
5. DE OLEIS EX METALLICIS.

De oleis quadam in genere.

ON minus humana natura ad sui conseruationē oleis indiget, quā aquis. Quū etenim eorum quæ possidemus, quædam sanis tantū ad conseruandam nimirum corporis valetudinē maximē conducant, vt ea quibus alimur, vestimur, calceamur, & in quibus habitamus, quædam verò ægrotantibus: alia verò sint eiusmodi, quæ vtrisque ex vsu sint, benè videlicet valentibus & ægrotantibus: oleum ipsum, Galeno etiā teste, est eiusmodi, quod tum sanis, tum agris ex æquo, & intra corpus exhibendo, & forinsecus adhibendo, utile

utile est. Nam inter ea medicamenta quæ externis partibus admouetur, non infimum locum tenent olea, tum simplicia, tum composita. Et horum quidem usus est frequentissimus, ita ut illis solis utamur aliquando, sæpius autem ad vnguentorum, ceratorum, emplastrorum etiam confectionem usurpamus. Sunt autem olea & vnguenta, non tantum consistentia, sed etiam viribus tam propinqua, ut sæpe olea vocentur vnguenta à Dioscoride, quale est vnguentum nardinum, mastichinum, & consimilia, quæ olea potius quàm vnguenta dixeris. Cæterum oleorum multiplicia sunt genera. Oleum enim simpliciter & propriissimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis est expressum, omnis ferè excedentis qualitatis expers. Ob id non solum ad multorum medicamentorum compositionem utilissimum, quod eorum quibus permiscetur facultates faciliè suscipiat, sed etiam per se ac solum intra corpus, ad quorundam morborum curationem exhibeatur. Nonnunquam ex immaturis oliuis exprimitur, quod Omphacinum appellant, & ὀμφάκιν, refrigerandi & astringendi facultate præditum. quod iam aliorum medicamentorum materia, ut dulce, esse non potest. Hæc duo olea, propriè & verè sunt olea nuncupata. Reliqua verò, de quibus hoc libro institui-

mus sermonem (oleum enim hic nobis dicitur, quicunque succus oleaginus & pinguis) per quandam similitudinem olea dicuntur: quales sunt succi oleaginosi & fluxiles, expressi, destillati, aut quocunque alio modo facti ex fructibus, seminibus tritis, ut amygdalis, nucibus auellanis, nuce Indica, balano myrepfica, semine sinapi, lini, ricini, & similibus.

Fiunt autem huiusmodi olea multis modis: quædam enim expressione, alia verò impressione, ut vocat Mesue, quando nimirum simplicia medicamenta in oleo communi in cocta, macerata, insolata, suas vires in oleo relinquunt. Quædam verò fiunt resolutione Chymistica, ut cum id quod oleosum in singulis partibus, per destillationem resolvitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementissima sunt in agendo, & tenuissima. Potest autem ignis beneficio, ferre ex omnibus oleosis quid elici, ex aliis tamen largiori, ex aliis pauciori copia: quibus hoc est peculiare inter reliqua, quod essentia tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrime in partes profundas penetrat, & vires suas citissime exerit, qualia sunt olea, quæ Alchymistis ex sulphure, vitriolo, lateribus & consimilibus educuntur. Habet enim hæc omnia vires maiores, quam illa, à quibus extrahuntur.

Elicium

Eliciuntur autem hæc olea per destillationem, in arena potissimum, ita ut tula aromata, aut semina, iniiciantur trita in cucurbitam vitream luto intestam optimè: vna autem vice, ad ℥ iij. iniiciantur, secundū capacitatem cucurbitæ, infundantur deinde circiter ℔ vj. aquæ clarissimæ, ac misceto diligenter. Pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci, & arena imple, ut non attingat fundum, sed intersit arena. Cucurbitæ impone alembicum vitreum, cuius rostrum desinat in stanneam vel ferream fistulam, (stanno) intus & foris illitam. Ea fistula transeat in obliquum per vas, quod habet in se aquam frigidam, ut inter destillandum vapor egrediens cum oleo, refrigeretur. claudere iuncturas accuratè, madefacto papyro vel lintheo. & suppone exceptorium. Postea accende ignem lentum, & vide ne nimium surgat, & ebulliat in alembicū, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædā ut anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simulq; viscosum quod habet, largiter ebulliunt. ideo nō statim alembicum imponere debemus: sed posteaquā bullas excitari videris, & vaporem sursum ferri: depone alembicum, & immisso bacillo agita, ita resoluetur in vaporem spuma quæ postea mediocri igne moderari, cōpesci & exiccari potest. Quo facto impone rursus

l 5

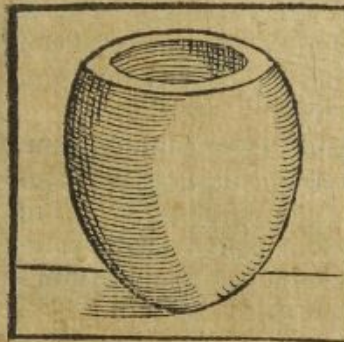
alemb

alembicum, & circumlutato satis ac destilla sine cessatione, donec conieceris nullū amplius intus contineri oleum: quod visu & gustu statim percipies: nam cum gustu destillantes guttæ, non amplius respicient iniectionis aromatis saporem, desistendū est, ne aroma fundo cucurbitæ inhæreat, & exuratur. Deinde segrega contentum in destillata aqua oleum, optimè, ut inferius dicitur. Porro notandum est, quædam ex his oleis aquæ innatare, quædam fundum petere. Innatant piperis nigri, & recentis cardamomi & anisi: fundum petunt, cinnamomi, macis, & caryophyllorum, &c. Aqua cinnamomi & anisi cum destillantur, lacteum habent colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur. Hactenus Cordus.

Rursus est intelligendum, duo præcipuè in extrahendis oleis requiri: primum, ut materia copiosa aqua perfundatur, ut ea tanquā vehiculo ad superiora feratur, minusque aduratur, aut consumatur. Deinde ut vel capitellum, vel tubus, vel nasus, continuè aqua frigidissima refrigeretur. Quæ duo hunc usum præstant, ne olei spiritus, qui subtilissimi & calidissimi sunt, quique quàmprimum capitellum inflammant, reprimantur & in oleum abeant.

De

*De oleorum destillatione per
vesicam vocatum instrumen-
tum.*

Primò fiat
vas figuli-
num, crassitu-
dine digiti, vt
firmius sit, oua-
li figura, oui su-
pra mediū pau-
lo secti, hoc mo-
do: capax pro
arbitrio: sed
quoniam pro

duabus libris specierum, ꝑ aquæ xx. poni
debent (& vas æneum replendum est ita, vt
tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout
hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus
minúsue destillare volueris, vasis figulini ma-
gnitudinem facito: in cuius fundo arena po-
natur ad duos digitos vel vnum, & circum-
quaque, pro oleis ex aromatibus ac semini-
bus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, opti-
mèq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix
autem ante tres septimanas fiet) pro eius cir-
cumferentia fornacem extrues ex lateribus,
(nam

(nam figulinum dum assatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciendum) basin altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidium pedem sint duæ virgæ ferreæ transuersæ parùm distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferreas emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro lb ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ lb xx.) ita ut vndiquaque sesqui digiti vacuitas sit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

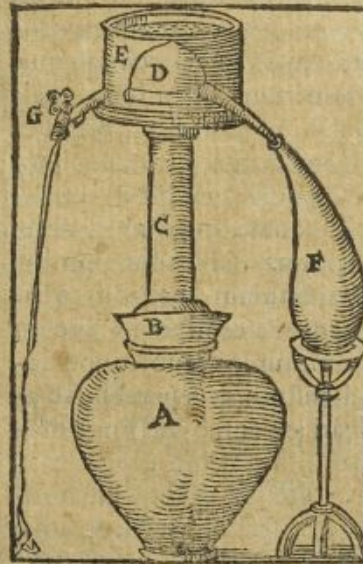
4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatū, ut vapor non recidat deorsum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidunt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quæ nasi curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, ut canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis sit longus, sex non benè pedes, transeatque per aquam frigidam.

6. Ignis primum maiusculus fiat: deinde paula

latim remissus, in æquali vigore seruetur. Oleum simul cum aqua & phlegmate transibit, &c. aliud subsidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum Tum rursus aqua destilletur. & quod primùm fluxerit, erit suauissima aqua, reliquū phlegma. Destillatio perfici octo horis potest. hæc Gef.

Instrumentum aptissimum, pro extrahendis oleis ex radicibus, herbis, seminibus, aromatibus, &c.

A. Vesica cōtō
nens materiā.
B. Venter hic
collo adheret,
vt commodius
collum amplo
vesicæ ori ac-
commodetur,
quod cōmodē
collū nō admi-
sisset, nisi hoc
intermedio.
C. Collum ob-
longum, vt mi-
nus citò incal-
seat capitellū.
D. Capitellū.
E. Vas circūdans capitellum, in quod continuē
aquæ

aqua frigida illabatur.

F. *Recipiens oblongum.*

G. *Epistomium, aquam calefactam educens.*

Hanc fornacis figuram, accepi nuper à Felici Platero Medico Basiliensi.

De oleorum extractione per distillationem aque bullientis.

A Ccipe ollam ex cupro factam, decem aut quindecim mensuras capientem, eam imple vino aut aqua, aut mixto ex utroque, ut tertia tantum pars vacua relinquatur. Aquæ impone rem tuam, extrahedis oleis aptam, crassiusculè puluerisatam, & stet in infusione horis tribus, quatuor, aut etiam sex. Deinde ollæ suppone alembicum, perlutetur optimè, fac aquam fortissimè bullire, tunc cum vapore aquæ, ascendunt spiritus oleaginosi, qui per fistulam, per aquam frigidam transeuntem, descendunt in vitreum recipiens, & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digestionis, separabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum poteris extrahere oleum è nucè moschata, macere, aniso, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis, baccis iuniperi, & aliis. Furnus digestionis est vas, in quod infunditur aqua & oleum simul, in loco temperate

ratè calido, vt separentur ab inuicem. Quo-
modo autem separatio fieri debeat, mox
dicetur.

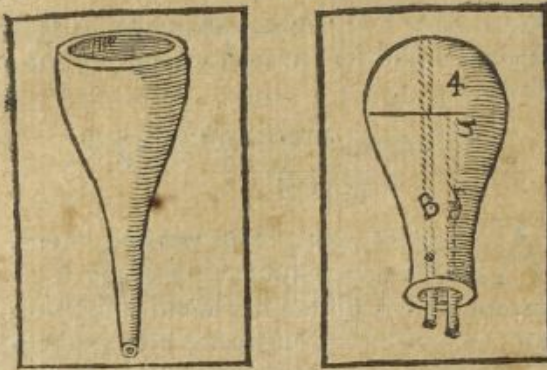
*Modus extrahendi olea per
torcular.*

Accipe torcular, cuius vtraque latera,
lamina sint obducta, quæ calida sit fa-
tis, non tamen ignita. inter latera comprima-
tur res quælibet, ex qua oleum est extrahen-
dum, imposita in panno lineo, raro, & pro-
dibit oleum. Quod si res fuerit ficcior & ari-
dior, humectetur, affuso tantillo aquæ vitæ
optimæ. Oportet autem res omnes, crasso
modo prius esse contusas.

Aliter parat huiusmodi olea quidã prin-
ceps: Accipit flores camomillæ, aut alterius
herbæ adhuc recentis & viridis, incidit, & de-
coquit in oleo: vbi refrigeratum fuerit, expri-
mit, & recentibus aliis floribus superaffun-
dit, ac tandem ad solem reponit.

*Quo ingenio oleum quod inter de-
stillandum simul cum aqua efflu-
xit, sit separandum.*

Separatio olei ab aqua fieri potest, aut
cochleari, præsertim si oleum in superfi-
cie

cie aquæ natauerit: aut quod magis indu-
 strium est, parato ad id peculiari instrumen-
 to, quale est hoc appositum, quod in fundo
 foramen habeat cera obturatum: aut vase
 habente tres fistulas, imam, mediam, supre-
 mam. Fufius hæc docet Bessonus in lib. de
 extrahi. oleis, ad hunc modum: Primò, in-
 quit, da operam vt receptorium fundo sit
 aliquantulum acuminato, & præterea in-
 star puncti perforato, pluribus clauiculi icti-
 bus. Hoc demum foramen tempore destil-
 lationis cera tractabili diligenter obturatur.
 Deinde aqua & oleo destillatis, ac iis in re-
 frigerato aëre aliquandiu seruatis, obserua
 accuratius in receptorio perspicuo, quem lo-
 cum occupet oleum in aqua. Hoc autē cer-
 nes ex diuersitate coloris. Quod si imū oc-
 cupat, ablata cera è receptorij foramine,
 præsto

præsto exhibet oleum in admotam phialam, & aqua refidebit, si libeat eam seruire occludendo foramen. Sin autem supremum teneat, patefacto rursus foramine, exhaurietur sensim tota aqua in vas subiectum, & reseruabitur oleum in fundo receptorij, nisi fortè per imprudentiam ipsum effundatur citius in vas subiectum, quàm in phialam adhibitam. At si oleum cum aqua vehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum in aëre, dico, frigido, & destillatione refrigerata: tum demum omne oleum sic coactum in panno refidebit, quod postmodum cultello facile colliges, indèque in phialam conicies, per quam tandem, si opus est, in subtilem liquorem resolues, vel minimo calore, &c.

De rectificandis oleis è lacrymis, lignis, seminibus, atque etiam balsami.

Oleum quod semel vi ignis extractum est, siquidem rectificandum sit, infundendum erit in aliam cornutam mundam, & lentissimo igne, in cineribus destillandum: qua destillatione perfecta, habebis oleum purissimum, penetrans, & in profundum subingrediens.

m

Nota

Nota, quod è cinnamomi libris ij. vix colligitur $\frac{3}{4}$ lb. E lib. duabus caryophyllorum $\frac{3}{4}$ ij. vel j. lb. E fœniculi semine $\frac{3}{4}$ ij. E nuce moschata vnciæ fortè ij.

De oleorum usu.

Multiplex oleorum destillatorum usus est, ut patebit inferius. Sed & sic commodè vsurpantur. Saccharum dissoluatur in aqua violarum aut rosarum, aut cinnamomi, aut alterius aromatis, & eo dissoluto affundatur vna aut altera gutta olei, cuius quaeritur usus, & fingantur tabellata.

De Balsamo, & Balsameis destillatis, & paucis non destillatis, & alijs oleis compositis, Balsamum artificiale referentibus.

Quid Balsamum verum, & vtrum etiam hodie nobis cognitum, parte huius operis priore, capitulo proprio dictum est. Nobis hoc loco de artificiali sermo est, quod imitatione quadam Balsami veri à veteribus est inuentum. Etenim cum animadverterent, ab impostoribus nunc hos, nunc illos liquores, qui tamen neque substantia neque
facul

facultatibus vlllo modo vero Balsamo respōderent, vendi, hominibúsq; obtrudi: coacti sunt, ne tanto thesauro diutius, magno cum dispendio, carendum esset, in eam cogitationem incumbere, qua liquorem, huic pretioso quàm simillimum, substituerent. Quòd vt commodius præstarent, generalem quandam ceu ideam qualitatum & facultatum veri & naturalis Balsami, ob oculos posuerunt. Itaque cum natura, Balsamum sit calidissimum, penetrans & exiccandi facultate non mediocri præditum, ideòque etiam à corruptione aut putredine corpora inuncta, quàm diutissimè cōseruare possit, & senectutem arcere: selegerunt eiusmodi medicamenta simplicia, quæ easdem intentiones simul mixta præstarent. Eius generis sunt, quæ præ cæteris primum locum tenent, myrrha, thus, & aloë. In secundo ordine terebinthina est, & aqua vitæ. Tertium gradum occupant, gummi hederæ, galbanum, storax liquida, lignū aloës, &c. Sed nec à proposito aliena sunt, galanga, nux moschata, caryophylli, & multa eius generis alia. His omnibus in vnum collectis, artificiosa accedente coniectura, factum est, vt iusta proportionem omnia commixta, chymistica arte, oleum extraxerint, facultatibus & consistentia vero Balsamo quant

m 2 fini

simillimum. Hæc ferè è libro Italico Leonhart. Fierauanti. In conficiendo autem Balsamo artificiali, vtile est, vt terebinthina per se cum essentia, (vini) destilletur in balneo: deinde reliquæ species dissoluantur in essentia, & cum superiori oleo terebinthinæ per balneum rursus destillentur. In cinere enim, etiam leuissimo igne ascendit oleum crassum quod intro sumptum, nihil valet.

Si balsamum verum aut bonum, à malo secernere volueris, inquit in secretis Fallopius, proice balsamum aut instilla in aquâ limpidam, & cum baculo agitato: quod si aqua turbatur, non bonum: sin verò clara manserit, perfectum est, & sese colligit semper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus libris terebinthinæ admixto salis M. j. & essentiæ vini parum, destillantur olei terebinthinæ in balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum dimidia. Possunt tamen prius per aliquot dies in putrefactione stare. Præterea, quod terebinthina plus olei de se dat, si per cannam destilletur, quàm per bullientem aquam. Incertus.

Balsamum arte factum, laudatissimum, Leonh. Fierauanti Medici, lib. Capricciorum 2. cap. 3. R. Terebinthinæ finissimæ lb j. olei laurini ℥ iiij. galbani ℥ tres, gummi
Ara

Arabici ꝑ iij. thuris, myrrhæ, gummi hederæ, ligni aloës, ana ꝑ iij. galangæ, caryophyllorum, consolidæ minoris, nucis molchatæ, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, dictamni albi, singul ꝑ j. musci, ambræ, ana drachmam j. contundantur omnia simul, & retortæ imponantur, quibus adde. aquæ vitæ optimæ lb vj. In aqua vitæ madescat pannus, qui accensus imponatur retortæ, ut aqua ardeat, commiscendo materiam, sicque relinquuntur omnia in infusione novem diebus, ac tandem in cineribus fiat destillatio: ita destillabit aqua cādida, vnā cum oleo, semper procedendo cum igne lento, donec colorem olei mutatum animadverteris ad nigredinem quandam. Quo viso, mutetur recipiens, & adaucto igne, destillatio perficiatur. Finita destillatione, aqua ab oleo separanda, & singula seorsim servanda: id quod etiam de prima aqua est intelligendum. Aqua prima candida, vocatur aqua balsami, & oleum primum separatum, dicitur oleum balsami. Secunda aqua nigricans, vocatur mater balsami, liquor verò separatus ab aqua nigra, est id quod balsamum artificiosum vocant, quod ceu pretiosissimum, est diligenter custodiendum. Prima aqua clarificat oculos & visum conferuat. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchrā

m 3 &

& conseruat iuuentutem, calculos renum rumpit, vrinam propter carnositatem impeditam mouet: omnis generis vulnera partium qualiumcunque sanat mirabiliter, si ea lauentur, & plumaceoli in eadem madefiant, & imponantur. Hecticis, catarrhosis, tussientibus subuenit: dolorem ischiaticum aufert subito fomentata. Altera aqua mater balsami dicta, scabiem sanat facillimè: idem facit in tinea, lepra, & omnibus viceribus, modo sine corrosione sint. Oleum balsami, in finitis morbis succurrit, imprimis capitis vulneribus, cum ossium læsione, & membranarum idoneum est. Mirabiliter pleuriticis prodest, si cum aqua bibatur ʒ j. pro vice. Balsamum verò ipsum miraculum est huius mundi. Dolorem iliorum, pondere duarum ʒ sumptum, subito leuat: tussi, catarrho, capitis refrigerationi, & stomachi, vulneribus capitis, semel in die peruncto toto capite, prodest. penetrat enim facilè etiam ad partes longius remotas. Tumores corporis omnes dissoluit: quartanam curat, vnctione totius corporis, ita vt nulla pars intacta relinquatur. Infirmities omnes tum calidas, tum frigidas, proprietate quadam occulta, sanat: quod ipse expertus attestari possum.

Modus destillandi balsamum artificiale
D. Ioh. Mag. Primò omnium destillantur
resinæ

resinæ terebinthinæ lb̄ xiiij. cum aqua ar-
dente rectificata, & excipiat̄ illud oleum,
quod per balneum ascendit, nempe clarissi-
mum, tenuissimum & leuissimum Huius o-
lei ℞. lb̄ j. & quartarium vnum, florum bor-
raginis, rosarum, buglossæ, stœchados Arabi-
cæ, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ,
chamomillæ, ana P. j. sem. anisi, basiliconis,
proniæ, ana ʒ ss. radicū angelicæ, enulæ,
phu, ireos, acori veri, dictamni, glycyrrhizæ,
proniæ, spicæ, ana ʒ j. corticis citri, aran-
tiorum, ana ʒ ij. herbarum saluæ, maio-
ranæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi,
mentæ, betonicæ, foliorum lauri, ana P. j.
Hæc omnia contendantur & incidantur se-
cundum artem, prouinciantur in bociam
vitream perlutatam, aut bociam cupream,
vnâ cum destillato iam terebinthinæ oleo:
hisque omnibus affunde aquam anisi, aut
caryophyllorum, aut postremam illam in
cinnamomi destillatione, ita vt repleatur
quasi bociâ. Deinde hunc capitellum im-
pone, & iuncturam luto obline. Tum ex-
citato igne fiat destillatio eo modo, quo
anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte ca-
nali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc
est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces
herbarum, florum, & radicū, & denuo in
bociam immittatur styracis liquidæ quar-
m 4 tarius

tarius vnus, eique affunde quicquid proxima destillatione extraxeris, & rursus destilletur vt prius. Quod si aqua prioris destillationis, in quantitate fuerit imminuta, plus erit affundendum. Vbi iam secundo ita destillatio fuerit peracta, boccia rursus munde-
tur, & imponentur, storacis calamitæ, myrrhæ, ana vnciæ ii. masticis, thuris, assæ dulcis, ana vncia i. s. quibus puluerizatis & impositis, affundatur iam destillatum oleum & aqua. Si non sufficiant, adde aquam, vt supra, donec satis videbitur, & fiat destillatio, vt supra de herbis dictum. Quo facto, auferantur quæ in bociæ fundo fuerint, & sequentia in locum reponentur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli styracem liquidam simul cū gummi iam dictis commiscant, vt peculiari destillatione nō sit opus. Sunt autem hæ species, Accipe zingiberis, zedoariæ, galangæ, sing. 3 ij. rhabarbari 3 s. gēianæ, cubebarum, ana 3 j. s. croci 3 s. cinnamomi 3 j. nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, ana 3 vj. calami odorati 3 s. puluerizentur aromata hæc, & cucurbitæ imponentur vna cum oleo & aqua postremæ separationis, & destillentur vt prima vice. Quo sic peracto, separa oleū ab aqua, & serua oleum balsami artificialis in vitro, quo vteris, vt sequitur. Potest in postrema hac destillat

stillatione nodulus fieri ex sequentibus speciebus, & simul destillari, vt odor ei concilietur suauior. ℞. Musci in aqua rosarum dissoluti gr. v. camphoræ gr. ij. cinnamomi, caryophyllorum, ana ʒ j. misce vt dictum est. Quater repetita est huius balsami destillatione, Primò cum herbis tantum, secundò cum styrace liquida, terciò cum gummis, quartò cum aromatibus. Vim habet confortandi omnes neruofas & exangues partes, quales sunt stomachus, intestina, vesica, vterus. Peculiariter stranguriæ admodum confert & calculosis, si de eo octo vel decem guttæ, in aqua filicis, aut vino, bibantur. Omnes internas opilationes aperit, sanitatem præsentem tuetur in statu, qualibet septimana bis mane aliquot guttæ, in brodio sumptæ, &c. Breuis huius destillationis recapitulatio. Accepit lb j. olei terebinthinæ, & addidit species herbarum, florum, seminum, & radicum superiorum, & miscuit omnia in vitro lutato, & addidit lb v. (aquæ) caryophyllorum & simul destillauit per cannam. Altero die accepit styracem liquidam & alia gummata, & rursus destillauit, & hæc destillatio difficilis est. facile enim ebullit, ideo carbones sunt subtrahendi, quando venerit ad ebullitionem. Tercio die destillauit aromaticas species cum balsamo per cannam, &c. & sic habuit

m 5 præp

præparatum balsamum.

Balsamum G. à Flee. Terebinthinæ bonæ & claræ lb j. olei laurini ℥ ij. & simul ista duo misce, thuris albi masculi, ligni aloës boni ana ℥ ij. mastice ℥ ss. myrrhæ, ladanii, castorei ana ℥ ij. omnia ista tere & cum superscriptis misce, & stent per dies triginta in oleo prædicto. Accipe præterea, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi, nucis moschatæ, zedoariæ, cubebæ, ana ℥ ss. diptamni, consolidæ maioris, ana ℥ ij. omnia ista collige & pone in ℥ iij. aquæ vitæ bonæ, & misce, & sic stent simul diebus quatuor: quibus expletis, omnia simul permisce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne destilla. Primò sequetur aqua quæ dicitur aqua balsami. Postea exhibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue ampullam aquæ balsami, & statim appone aliam, & collige pretiosissimum liquorem in modum olei, qui dicitur mater Balsami. Postea destillabit liquor magnus, & tunc rursus muta recipiens, & collige seorsim liquorem nigrum, & emittitur vna gutta per magna intervalla post aliâ, & hic liquor est prioribus multo pretiosior. Serua hos tres liquores in ampullis vitreis benè obturatis cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine virtutis eius, tandem efficitur mol

lis vt pasta. Secundus liquor est citrinus, qui est mater balsami. Tertius niger est, qui xylo balsamū dicitur, vt & primus, opobalsamum. Primus est bonus, melior est secundus, longè verò præstantissimus est horum, tertius. Vidi paralyticum, cui vna gutta posita fuit in fronte, alia super vmbilicum, & sanatus fuit subito. Alius paralyticus amisit sensum brachij & pedis dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubitos, manum manca, genu, collum, pectus, quolibet loco tres guttas consumendo, qui paucis post diebus è lecto surrexit, & sanatus est. Monachus deferens trabem Papiæ, strinxit manum inter columnam & trabem, & statim denigrata est manus vt carbo, cum intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo matris balsami inunxisset, cessauit dolor: & mane & serò iterum vnxit, & sic est alba facta manus & restituta. Ego digitum incidi profundo satis vulnere, & hoc oleo sanauit.

Aliud balsimum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, præcedenti haud multū dissimile. ℞. Terebinthinæ lb j. olei laurini ℥ ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia ana ℥ ij. Vñus hoc balsamo est quidam nobilis habēs
ma

manum retractam vt mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperita) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiem in gula, vt non posset exire salua ex ore, illito gutture hoc oleo, maximè dilatatum fuit totum collum: & post die illito loco læso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonem pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationē stomachi & dolorem, spasium, colicam, puncturas, aurium surditatem, instillādo guttam vnā mane & sero: neruos contractos & omnes plagas: cancrum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memoriæ confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysem illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. ℞. Xyloaloes, mastice, macis, galangæ, nucis moschatae, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubebarum, caryophyllorū, zedoariæ, gummi Arabici, santali mulcellini, thuris, croci, olibani, ana ʒ ij. Hæc omnia conqussentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet, ℞. Terebinthinæ, mellis, ana lb ss. destillentur simul seorsim, sine specierum commixtione. ℞. Aquæ vitæ semel rectificatæ lb j. misceatur

ſceatur cum confectione ſupra ſcripta, putrefiant in ſole, in vaſe benè ſigillato cum cera, diebus octo, vel ad placitum. Poſt fiat ſeparatio per alembicum, vt moris eſt, & prima aqua vocatur, aqua baſſami. Secunda oleum baſſami. Tertia baſſamum artificiale, & in fine aromatizetur cum muſco & ambra, & ille modus plurimum placet, & tenendus in omni confectione baſſami.

Mater baſſami ſimplex. ℞. Terebinthinę optimę lb iij. thuris maſculi, ligni aloës, ana ℥ iij. caryophyllorum, galangę, cinnamomi, nucis moſchatę, cubebarum, gummi elemi, ana ℥ ij. piſtentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & ſtent in fermentatione per dies quinque, vel ſex, & poſtea deſtillantur in cineribus, primò lento igne, deinde augmentando, donec totum deſtillauerit, & hoc eſt, mater baſſami prima. Pone igitur de ipſa matre baſſami & de elixir vitę tantundē in alembico, & iterum fermententur vt ſupra, poſtea in balneo Marię fiat deſtillatio, & primò deſtillabit aqua clariffima, quę vocatur mater baſſami coniuncta ſeu compoſita.

Baſſamum Romę factum. ℞. Terebinthinę ℥ ℔. olibani ℥ vj. aloës, ſuccocitrini, maſticis, galangę, cinnamomi, croci, nucis moſchatę, caryophyllorum, cubebarum, ana ℥ j. gummi

gummi hederæ, ʒ ij. puluerifentur, & misceantur cum terebinthina, & ponantur in alembico vitreo, & addantur camphoræ, ambræ griseæ, ana ʒ ij. & destillentur lento igne. Prima aqua est alba & clara, & visnum balsami, secunda crocea & vocatur oleum, tertia magis crocea, & est balsamum verum.

Descriptio quædam balsami seu aquæ Protomedici cuiusdam, de qua plura prædicauit, & dedit ei titulum, Reuiuiscens & iuuenescere faciens. ℞. Terebinthinae lb j. mellis puri lb ss. aquæ vitæ lb ij. ligni aloës benè triti, santalorum omnium, ana ʒ iiij. ss. olibani, gummi hederæ, ossis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, ana ʒ iiij, gummi Arabici ʒ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebæ, cinnamomi carui, masticeis, caryophyllorum, spicæ nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iiij. ʒ j. moschi fini pondus denarii, destillentur, vt lento primum igne elicias primam aquam, quæ clara est, vt aqua fontis, secunda erit ignita vt carbo, & tum auge ignem, & tertia elicitur nigra.

Liquor Balsamites Ioan. Mesuæ, longè optimus, & ad multa utilisissimus, recipit myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumie, opobalsami, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocolle, croci

croci, masticeis, gummi Arabici. styracis liqui-
 da, ana 3 ij. (aliàs 3 ij. ℥.) ladanii electi,
 succi castorei. ana 3 ij. ℥. muschi 3 ℥. tere-
 binthinæ optimæ ad pondus omnium, pul-
 uerizanda puluerizentur, & omnia miscean-
 tur cum terebinthina. reponanturq; in fur-
 nibulo, seu destillatorio, quod alembicum
 vocant: & illa ingeniosè ac lento igne, vt de-
 cet, destillentur: liquorem autem per destilla-
 tionem sublimatum, vase vitreo forti excipe.
 Hic liquor proximè accedit ad verum suc-
 cum balsami. Guido à Cauliaco quandoque
 huic pretioso liquori addebat herbas dica-
 tas paralyfi, & tum generosius atque effica-
 cius multò (vt ipse testatur) experiebatùr au-
 xilium. Hoc liquore Mesuæ in paralyfi solo,
 aliquando erat contentus, illinens eo cervi-
 cem, totamq; spinam dorsi, atque etiam affe-
 ctam ipsam particulā. Confert namq; hoc pa-
 cto mirificè reborandis membranis medul-
 lā spinālē obuoluētibus, substantiæ spiritali,
 qua viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proin-
 de paralyfi, omnibus neruorū egritudinibus,
 cordis palpitationi & tremori. atq; etiā ma-
 nifestæ lassitudini, mirè & supra humanā opi-
 nionem prodest. Adde quod nullū medica-
 mentum eo præstantius inueniri potest, vbi
 cor celeri festināue eget refectione ac refocil-
 latione, si saltem ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorum è terebinthina &
 cera

cera : est autem balsamum quoddam occultum infinitis præditum facultatibus, superas omnes eius generis liquores, propterea quod conficitur ex duobus simplicibus quæ corruptioni minus sunt obnoxia, ex Caprice. Leonh. Fierauanti. Recipit autem terebinthinæ claræ abiegna, ℥ xvij. ceræ flauæ odoriferæ, ℥ xij. cinerum vitis, ℥ vj. ponantur singula in retortam lutatam, destillentur in cineribus, donec nihil amplius sequatur. Vbi destillatio fuerit finita, videbis ceram circa retortæ collum, & hoc ipsum signum est finitæ destillationis. Quod destillari seruetur in vitro diligentissimè clauso. Qui vncti fuerint bis in mense hoc oleo, iuventutem quam diutissimè conseruabunt, omnia imposita à corruptione, aut putredine custodit. Vulnere qualiacunque, ter quaterque eo illita, sanat. Cui vrina fuerit retenta, ℥ ij. datæ per os, vrinam prouocant, & simili modo datur cōtra vermes, puncturas lateris, tussim, catarrhum, febres pestilentes, & similia.

Aqua seu balsamum Hermetis, ex fine libelli Trotulæ de passionibus mulierum : recipit terebinthinæ tribus vicibus destillatæ : ultimo coniunctim, ℔ j. ligni aloës similiter tribus vicibus destillati, ℔ j. ambrae crudæ, ℔ j. nucis muschatæ trita super lapid. m

pidem, ad modū liquidi vnguenti, cum eiusdem superaddito oleo, vt fiat vnum corpus. Et destilla nouem vicibus. Balsamum hoc conferua, quoniam est perfectum & sustinet omne iudicium ignis & aquæ: penetrat manum, vngendo faciem, iuuentutem conseruat, omnem incisionem consolidat, oculos mirè purificat: vngendo cum eo totum corpus, nunquam putrescere ferunt, nec vermes ipsum ascendere. Ego, inquit author, feci & probaui, & est verissimum.

Oleum balsami magistrale, ex dispensatorio Medicorum collegii Florentini, recipit terebinthinæ lb j. olei veteris ℥ vj olei laurini ℥ iiij. spicæ nardi, cinnamomi, ana ℥ ij regularum recentium benè coctarum ℥ viij. tritis tritūrandis, per alembicum destilla. Vrinam mouet, lapidem frangit vermes enecat, aurium tinnitui à flatu crasso, paralyfi, spasmo cynico, ischiadi, gonagræ, & cæterarum iūcturarum doloribus prodest, potum aut inunctum, sed parua eius portio, aquæ affectui aptæ mista bibatur.

Oleum balsami Petri de Ebano. ℞. Myrrha, aloës, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumia, opopanacis, carpobalsami, bdellii, ammoniaci, sarcocollæ, croci, mastiches, gūmi Arabici, styracis liquidæ, ana ℥ ij. ladani, castorei, ana ℥ ij. s. moschi ℥ s. terebinth

binthinæ ad pondus omnium, tritis conterendis, misceantur omnia, & alembico destillentur, secundum artem. Eadem potest quæ & præscriptum, & efficacius.

Oleum Balsami optimum, contra dolorem ex gutta tam frigida, quàm calida, vel alio accidente. immediate valet: recipit terebinthinæ Venetæ partes duas, mastice nouæ partem vnā, opopanax & corticum granatorum, singulorum modicum, & pone ad destillandum.

Balsamum ad podagram frigidam, vngendo partes dolentes, post vniuersalia, à quodam sene Chymico, accipit lb iij. terebinthinæ thuris, mastice, myrrhæ, ladani, ana ʒ j. destilla per retortam & oleum serua.

Balsamum cuiusdam Empirici, maximè apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ ʒ iij thuris ʒ ss. ligni aloës, ʒ ij. mastice. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatæ, cubearum, ana ʒ ij. gummi elemi ʒ j. ss. Mira hoc balsamo præstitit, lepram à duobus depulit, intra & extra dando: & multos alios incurabiles morbos, vt cancerum & fistulas, & eiusdem generis.

Aliud cuiusdam Angli, quo curat vulnera linteo imposito, febres, ventriculum infra costas tumentem, asthmaticos, phthisicos, tumores

mores, præter hydropem. Contusiones sedat, spasmus & paralyfin ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autem rebinthinæ lb ij. myrrhæ electæ, castorei, mastice, ana ʒ ij. olibani, aloës, succocitrini, ana ʒ iiij. radicū consolidæ minoris ʒ j. tormentillæ, gummi hedere, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ, ana ʒ ss. cubebæ ʒ j. (destillantur) prius ad lentum ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuentutis, quæ est magnum secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. R. Ligni aloës, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi, cinnamomi, nucis minoris (muscatae) calami aromatici, macis, ana ʒ ij. omnia subtiliter terantur & cribellantur, deinde R. Succī chelidonii lb j. succi saluæ, bryoniæ, rutæ, betonicæ, mentæ, florum borraginis & buglosi, succi feniculi, ana lb ss. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omni mane in die vnum cochlear in æstate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscūq; est utilis. nā stomachū in virtute magna cōseruat, & bona virtute ducitur, si nō est cerebro & hepati magna caliditas, & liberat ab hæctica

& icteritia, & hydrope: maximè cōferuat & iuuat visum & auditum confortat: valet contra venenum, & confortat omnia membra, sanguinem in bono colore & ab omni putrefactione præferuat, & destruit foetorem anhelitus.

Balsamū mirabilissimæ virtutis in tremoribus, paralyfi, quā quidā maximus medicus tenuit pro maximo & pretioso secreto in abscondito cordis sui: sumit galbani, ℥ j. gummi hederæ, ℥ iij. minutim conterantur & misceantur terendo simul, & mittantur in bociam vitreatam, cum suo alembico, & destillentur in balneo Mariæ: hoc destillatum cōmisce cum ℥ j. olei laurini, & terebinthinæ ℥ j. tunc destilletur, & separetur aqua ab oleo. Vñs est vt collocetur patiens paralyfim, contractionem, spasmus & tremorem, resupinus, & infunde de hoc oleo calido temperatè in fundo vmbilici sui, & videbis mirabilissimam operationem, potius diuinam quàm naturalem, & confert valde paralyfi post colicam.

Oleum siue balsamum, cui non reperitur simile, contra tremorem & spasmus, torturam & stuporē. R. Myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumie, opopanax, carpobalsami, croci, mastice, gummi Arabici, storacis liquidæ,
stora

ſtoracis rubræ, ana ʒ ij. ſ. muſci fini ʒ ſ. her-
bæ paralyſis M. ij. terebinthinæ ad pondus
omnium puluerizentur & miſceantur & de-
ſtillentur ingenioſè, iuxta modum declara-
tionis. eſt enim de elegantibus medicinis,
qua ſpina nucha vngatur ſpaſmoſi, tremu-
loſi, paralytici, ſtuporis, & torturæ.

Baſſamum pretioſiſſimū ad paralyſim &
alia multa ex Leonello ꝛ Ligni aloës loto-
nes ij. opopanacis, refinæ pineæ, bdellii, gal-
bani myrrhæ, maſticis, ſarcocollæ, ana loto-
nē j. olei benediſti, lotones nū iij. ladani lo-
tones ij. carpobaſſami, xylobaſſami, opobaſ-
ſami vel baſſami artificialis, ana lotonē j. oli-
bani, daphnelæi, * ſanguinis draconis, caſto-
rei, ſpicæ nardi, galangæ, cubebarū, maceris,
cinnamomi, cardamomi, melicetorum, corti-
cum citri, ana lotonē j. olei de terebinthina
ad pondus omniū, oliui veteris lb j. ſ. piſten-
tur gūmi ſubtiliter, deinde ſuperfunde tātū
vini aduſti, vt alia obruat, aut obtegat, poſt-
ea ponatur in balneū Mariæ per triduū ad
digerendū, poſtea reliqua adde. Puluerizan-
da pulueriſcentur, & addito oleo de terebin-
thina & oleo communi, iterum digeratur in
balneo Mariæ, vel in ſimo equino per xiiij.
dies, demum deſtilletur in cinere lento igne
ſecundum artem.

Aqua pretioſa & mirabilis, quæ valet in

ꝛ 3

vulne

vulneribus, vlceribus & fistulis, & valet contra pestem, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totum debet destillari per alembicū vitreum. Nam in tali destillatione resultāt tres liquores habentes diuersos colores, & sic quilibet distinctē debet colligi in suo vase. Et nota quòd prima aqua valet contra pestem, & debet potari tēpore pestilentiae: confortat cerebrum per nares trahēdo, destruit polypum & omne vitium narium, tangendo polypum cum dicta aqua. Si tempora pulsus, tangantur cum aqua, & spina dorsi, in loco calido, curabitur. Si aliquis esset de aliquo loco lapsus, vngatur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrum vel memoriam debilem, vngatur caput, parte anteriore rasa pluries, curabitur. Contra venena subito potata destruit illa. Valet contra vulnera & vlcera. Contra paralyfim linguæ vel membrorum, si sint apostemata vel cancremata, & contra omnem ægritudinem corporis. Secunda vero aqua quæ exhibit, assimilatur oleo, & est oleum quo veraciter possumus vti loco balsami: nam si proicies vnā guttā in aquam, ista gutta vadit vsque ad fundum, & potest iterum colligi. Item si proicias acū in dicto liquore, supernabit acus. Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici balsam

balsamum, cuius virtutes sunt infinitæ. Ber-
tapalia. ℞. Olei de vico seu lacryma, quod
idem est, (paulo post cap. 2. de vulneribus
neruorum scilicet, videtur explicare quid sit
oleum de vico. Glutamen inquit, albotim,
debemus intelligere de lacryma, & non te-
rebinthina, vt affirmavit Dynus, siue oleum
vici, quod idem est) ℥ ij. vel terebinthinæ
loco lacrymæ, mellis despumati ℥ ij. aquæ
vitis ardentis ℥ j. ligni aloës fini, santali mu-
scati, macis, cubearum, galangæ, nucis mo-
scatæ, caryophyllorum, spicæ nardi, masticis,
zingiberis, cinnamomi, croci, granorum pa-
radisi, ana ʒ iij. gummi Arabici ʒ iij. musci
fini ʒ. ss.

Ad diuersos morbos oleum, Balsami vir-
tute, à D. Gesnero, vt puto, descriptum. ℞. Vi-
ni albi optimi mensuras ʒ. ss. lactis recenter
emulsi ʒ iij. mellis ʒ viij. radicis gentianæ ʒ
viij. astrantiæ ʒ iij. angelicæ ʒ ʒ. baccarum
lauri selectarum ʒ j. ss. rutæ, iuniperi, rosar.
rubrarum aridarum, ana M. j. enulæ cāpanæ
ʒ j. caryophyllorū, corticum citri dulciū, ca-
lami aromatici, cinnamomi, anisi, fœniculi,
masticis, belzoini ana ʒ ss. cōcisa & contrita
macerentur in phiala vel phialis vitreis luta-
tis. per dies 7. vel 8. loco calido. Deinde destil-
lentur cum alembico lutato, cucurbitæ pars
tertia aut amplius vacua sit. Destillentur in

n 4

cinerib

cineribus cribratis lēto igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vase ſeorſim, & primò vinum & lac ſimul deſtillando. Ex hac deſtillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena, peſtem, calculum, quartanam, quotidianā, ad ſudorem mouendum, & c. ad aſthma & viſcerum obſtructiones, ad omnes phlegmaticos, ad epilepſiam quoque & præſeruandum ab apoplexia. Exiſtimat idem, Baſamū hoc, pro conficienda theriaca, non incommodè ſubſtitui poſſe.

Liquorem Baſamo parem, deſcribit author Viatici noui, capite de Paralyſi. ꝛ. Thuris albiſſimi, maſticis, ana ꝑ ij. ligni aloës ꝑ j. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatae, cubebæ, ana ꝑ vj. myrrhæ, aloës, ladani, ſarcocollæ, caſtorei, ana ꝑ ſ. baccarum lauri, nucleorum pini, ana ꝑ j. gummi elemi, opopanacis, belzoini, ana ꝑ ij. ſuccorum iuæ, herbæ paralyſis, ana ꝑ iii. terebinthinæ ad pondus omnium, deſtilla in vitro. Exibit primò aqua, ſecūdò oleoſum quid, tertio quaſi mel.

Oleum Ariſtotelis compoſitum, contra podagram calidam & frigidam, & contra incuruationes neruorum, dūmodo nerui non ſint inciſi, ex lib. manuſcripto Italico. ꝛ. Aquæ vitis ter deſtillatæ, ſucci betonicæ, ana ꝑ iij.

℥ iij. croci ℥ ij. succi artemisiz, succi ebuli,
 succi *capreolæ, aut caprellæ, ana ℥ iij. succi
 maluaufci ℥ viij. caryophyllorum, carpobal
 sami, xylobalsami, ana ℥ ij. cerussæ, thuris, tar
 rari vini albi, ana ℥ iij. vrinæ pueri, mellis bo
 ni ℥ viij. olei terebinthinæ, ℥ iij. olei ouorum
 ℥ iij. olei sulfuris ℥ ij. olei lumbricorum ℥ vj.
 olei rorismarini ℥ ss. olei laurini ℥ iij. omnia
 destillentur per alembicum, & prima liberat
 à podagra calida, secunda à frigida, & om
 nem dolorem sanat, in quacunque corpo
 ris parte fuerit.

Oleum siue aqua, quæ virtutis dicitur, &
 potus iuuentutis, è lib. Germanico Michaë
 lis Schrick. R. Foliorum saluæ quartaria iij.
 cinnamomi, cubebarum, galangæ, piperis
 longi, anisi, macis, nucis molchatae, zingibe
 ris, granorum paradisi, ana ℥ ss. misceantur
 singula, & commisce de vino optimo sexies
 tantum quantum est de omatibus, in vase
 stanneo, & cooperi diligenter, ne quid eua
 pore: stent ita in loco calido diebus qua
 tuordecim. Quibus peractis sepata à specie
 bus vinum per colatorium, & contunde spe
 cies subtiliter, vt fiat instar puluenti, & tum
 denuo eū prædicto vino coniunge, ac tādē
 destilla. Hæc aqua carnibus aut piscibus af
 fusa, à putredine custodit: vino verò cōmix
 ta, corrumpi id non finit, sed clarescit, etsi

n s iana

iam corruptum fuerit, in integrum restituit. A ieiuno pota, consumit apostemata & omnes internos morbos, & sanat morbos quoque externos, illita: oculorum quoscunque affectus emendat, vulnera illita, intra octiduum vnit. Pota alacritatem, & iuventutem conseruat. Valet morbis capitis & apoplexiæ. Hæc aqua comparari Balsamo potest, & supernatat cuius humor permixta, excepto oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas curat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in memoria excitanda, è Michaële Angelo Blondo de Memoria. Factis quæ præmittenda sunt circa ventris solutionem, contundito thuris, cubebarum, caryophyllorū, nucis moschatæ galægæ, baccarum iuniperi, ana ʒ β. cinnamomi ʒ iij. castorei pinguis ʒ iij. costi, piperis longi, ana ʒ j. & tritis omnibus admisceto aquæ vitæ opportunitatem. Hæc demū cuncta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierū vndecim & ultra, dum libuerit: post tempus hoc sublima hæc etiam in balneo Mariæ, & sublimationi addes mellis anacardini vncio las duas vel tres, & sublimato hæc cum melle, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo per spacium duorum vel trium mensiū: sed finis iste singulis octo diebus mutetur, ne nimia caliditate discutiat vas ipsū: hoc tandem

dem tempore sublimatio hæc erit perfecta ad acuendam memoriam. Vfus eius est huiusmodi , priusquam memoriam exercere volueris per diem vnum , illuc tempora & occipitium, infunde & naribus guttam , deum degluties guttas aliquot mane, priusquam recitare volueris orationē, vel quouis modo exercere memoriā. nam hoc est præstantissimum excitandæ memoriæ medicamentum.

Oleum sanctum, quod ad diuersos morbos est optimum , præcipuè verò valet contra omnē cancrū & fistulas , & omnes morbos antiquos, ex lib. manuscripto secretorū. R. Olei antiqui lb ij. vini albi antiqui, & optimi lb iiij. terebinthinæ claræ & optimæ lb j. seminis hypericonis lb ij. 3 j diptamni albi, tormētillæ, gentianæ, ana ʒ j. omnia sint puluerisata, & simul mixta , pone in vase vitreo & bene obturato cum pasta, ne respiret, fac isto modo bulliant. Ponatur vas dictū in caldario aquæ pleno , & plena palea, & bulliant suauiter tantū. postea eleua ab igne, & cum infrigidatum fuerit , pone illud vas in cantharo pleno arena, & tale vas sit circumdatum & totum coopertum vsq; ad collū dictæ arena , & collocetur in loco vbi à Sole toto die percutiatur, ibiq; dimitte p dies 40. Postea è dicta arena remoueatur , & arenæ im-
impo

imponere vas, ita & taliter, quòd sol per octo dies totū circundare possit: ac deinceps colla per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari, postea oleum à vino separa, illudq; seorsim seruato. Fieri autē hæc destillatio debet mense Iulio vel Augusto. Valet hoc oleum cōtra fistulam & cancrum, si prius lauetur cum prædicto vino, & postea vngatur cū dicto oleo, citò sanabitur. Itēq; valet ad omnes ægitudines & dolores nervorum. Valet & guttæ sciaticæ & doloribus iuncturarum, & podagræ frigidæ. Et si fiat emplastrum ex eo & ammoniaco, dissoluit apostemata splenis, & duritiem eius, breui tempore: similiter ad omnia apostemata dura. Valet omnibus passionibus aurium ex causa frigida, vermes earundem interficit, & sanat sibilum & surditatem. Valet paralyfi & torturæ oris, si sæpius vngatur. Prouocat menstrua, si in matricem proiciatur, & educit embryonem viuum vel mortuum. Si de eo parum bibatur, dissoluit sanguinem coagularum. Si syrupo rosato aliquid huius olei commisceatur, purgat pulmonem humoribus grossis & viscosis, & anhelosis. Valet mirabiliter ad omnes ægitudines oculorum, & maximè cataractas. Valet contra venena epotum: si de eo parum biberis, extinguit venena. Contra quartanam & tertianam febrem

brem, itidem utile est, si ex eo ungatur dorsum & medulla spinalis iuxta ignē, in principio accessione. Immediatē tollit spasmus vulnerum, si tepidē loco apponatur. Sanat omnia vulnera tam antiqua quā recentia, melius ac verius vno die, quā nulla alia in mense.

Linimentum, ut vocauit Michaël Angelus Blondus libello de Memoria, quod virtute balsamo comparari potest. Cōmisceto, inquit, terebinthinæ electæ vnciolas triginta, olei laurini vnciolas vj. demum contundito gummi elemi, resinæ pini, ana 3 vj sarcocoliæ 3 ij. gummi hederæ, ammoniaci, bdellij, thuris, ana 3 ij. mastiches, aloës hepatici, castorei, ladani, ana 3 j. galbani 3 vj. xyloaloes vnciolā cum dimidia, cinnamomi, caryophyllorū, nucis moschatae, macis, zingiberis piperis, galangæ, granorū paradisi, cubebarū, zedoariæ, ana vnciolam, xylobalsami, carpobalsami, tormētillæ, diptamni albi, matrisyluæ, chelidoniij, vtriusq; cōsolidæ, ana vnciolā cum dimidia & tritis omnibus commisce, addendo aquæ vitæ in vnā formā & corpus reducēdo, & sic relinquantur tribus diebus: verū die quarto, addes terebinthinā, oleum, & refinam, & alia ex gummis quæ teri non possunt, tandē sublimato hæc in vitro vase secundū artē, lento supposito, sed
conti

continuo igne:& quoniam tres species succorum inde sublimatur, propterea cum primus apparuerit, q̄ suberocœus erit, alter verò oleaginosus, tertius tandem fusci coloris, in mutatione colorum, vasa mutanda erunt: singuli demum per se seruandi sunt, præteriti ne euanescere possint: hoc autem moneamus, vt studiosè curetur ignis, donec perfecta fuerit sublimatio omnium: nam compresso vel interposito igne, liquores non extraherentur exactè. Hi tandē succi, vel hæc triformis sublimatio, eadē dotati sunt proprietate, verumtamē iuxta gradus ipsos. Primus namq; succorū minus potēs est altero, alter verò imbecillior tertio, tertius tandem præstantior est duobus. Fertur autē quòd citra memoriam, cōprimunt caua vlcera, debellant cancerum cum non hæret ossi: sternunt etiam conuulsionē, stillicidia frigida componunt, languores stomachi vincūt, & frigidos corporis cruciatus, præcipuè iliorum, curāt etiam sonitum aurium & dentium dolores, neruis opitulantur cōtractis, soluunt & duros abscessus, demum plurimos languores frigidos sternunt: memoriam verò amissam concitat, illitunt occipiti, ductis succis peccantibus, cum caput purgio ex radice cyclamini, naribus supposito, vt retulimus. Post hoc, gluties pillularum de hiera cum agaria

co 3 j. & postero die subicito naribus aliquot guttas huius olei, & naribus absorbe-
to, quoniam hoc excitat virtutes cerebri, con-
citatur intellectum & ipsam memoriam. Po-
stremò sunt illinenda tempora & occiput,
hoc autem est faciendum aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami com-
positio. R. Terebinthinæ claræ 3 vij. lava vi-
no benè. deinceps R. Mellis albi lb iij. despu-
mando igne lento cum modico vino, & cla-
rifica benè, tunc adiunge terebinthinam
optimè commiscendo, quo facto affunde
aquæ vitæ lb iij. & rursus commisce in cu-
cubita benè lutando. Dehinc R. Buglossi,
borraginis, melissæ, saluæ, lavendulæ, ana
M. j. hyssopi, chamomillæ, millefolij, rosarum
rubearum, ana M. ss. absinthij 3 j. rorisma-
rini M. ij. Deinceps R. Ligni aloës, xylobal-
sami, trium santalorum, ana 3 j. macis, nucis
moschatæ, cinnamomi, galangæ, caryo-
phyllorum, cubearum, zingiberis albi, pi-
peris longi, croci, spicæ nardi, granorum
paradisi, cardamomi, ana 3 j. zedoariæ 3
ss. squinanthi 3 ss. cort. citri, seminis citri,
stœchados, ana 3 j. calami aromatici 3 ss.
carlinæ, id est, cardopaciæ 3 ij. bistortæ,
3 ij. ireos 3 ss. baccarum lauri, valerianæ,
polypodij, ana 3 ss. liquiritiæ, anisi, ana 3
ss. fœniculi 3 ij. coriandri præparati 3 ss. file-
ris

ris montani, cymini, ana 3 j. amygdalarum
excorticatarū lb ss. vuarū passarū maiorum
cum vino lotarū lb ss. omnia ista cōtusa po-
ne in prædictā cucurbitā cum melle & aliis.
Et si aqua vitæ nō sufficit, tunc plus appone,
& stent sic septem diebus benè obstructa,
postea destilla in igne cineris, ita vt cucurbi-
ta in latitudine trium digitorū, non tangat
fundū inferius, & cineres circumponantur,
lutato alembico optimè cum cucurbita, sup-
ponendo vitrū. quod cum rostro alembiculi
tetur, & ad quatuor horas sublimetur lento
igne, ne mel bulliat, & fluat aqua clara: tan-
dem ignē auge. & cum aquam croceam vi-
debis, tunc aliud vitrū appone, quod etiam
lutabis cum rostro cucurbitæ, & primā aquā
serua seorsim. & vigora ignem. Vbi croceus
color in aqua defuerit, iterū ignē intende, &
exibit aqua nigra, & cum videbis fumū, tunc
sufficit, & illā quoque aquā separatim serua,
& cucurbita stet in fornace ad refrigeratio-
nem. In primā aquā pone folij Indi 3 j. am-
bræ 3 j. musci totidē, & quindecim folia au-
ri, & misce custodiēdo. Si vis ad caput, ℞. Be-
tonicæ vel buglosi 3 j. & aquæ (albæ puto)
misce & bibe ieiunus. Fortificat omnia mē-
bra, ℞. Maluatici vel vini boni 3 j. aquæ hu-
ius cochlear vnum, misce & erit alba vt lac,
quā bibe ieiuno stomacho duabus horis an-
te cibum

re cibum, & præferuat omnia mēbra. Ad he-
 par, cum aqua ſaluiæ vel cichorij, vel moro-
 rum, vel endiuæ ʒ j. Ad pectus & tuſſim de
 catarrho frigido, cum aqua hyſſopi, vel leui-
 ſtici. Ad cor, cum aqua bugloſi vel borragi-
 nis, vel millefolij. Cum abſinthio vel balla-
 mita, ad ſtomachum. Pro pulmone cū aqua
 pulmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro
 ſplene, cum aqua ſcolopendrij. Contra verti-
 ginem & apoplexiam, cum aqua radicis pæ-
 onix, vel hypericonis. Pro calculo, cum a-
 qua raphani, vel aqua alkekengi. In retēti-
 one vrinx, cū aqua naſturtij, vel petroſelini,
 vel ſaxifragiæ. Ad oculos, cū aqua fœniculi,
 enphragiæ. In retentione menſium, cum a-
 qua artemiſiæ, cum aqua rad & herbæ ru-
 biæ tinctorum. In fluxu nimio menſium,
 cum aqua plantaginis, vel ſolani. In læſione
 matricis ab obſetrice, vel ex frigidityte, vn-
 de amplius nō concipit, vtatur ea, cum aqua
 valerianæ, vel betonicæ, vel matrifyluæ. In
 maculis faciei, R. Aquæ pimpinellæ partes
 4. aquæ huius partē 1. miſce & vnge faciem
 mane & ſero, bibe etiam eam in ſeptimana,
 bis vel ter cum aqua endiuæ. Curat cancrū
 inuncta, & fiſtulā inſtillata: confert in arthe-
 tica frigida, inuncta. In febris, aſari M. ſſ.
 pone in vitrum, & adiunge aquæ aluminis
 quartar. j. ſtent tribus diebus obſtructa, poſt

o

ea

ea effunde in aliud vitrum, de his ante accessionem febris per horam, bibe cochlear j. & tēpora inunge & nasum, & pulsus, dorsum & splenem Citrinum oleū habet virtutes multas, si fuerit inunctum Oleum nigrū est magis virtutis in arthretica, in modum balsami, & alba dicitur aqua aurea.

℞. Lauendulæ ꝑ viij. saluæ totidem, cinnamomi, macis, ana vnciam j. zingiberis, nucis moschatae, caryophyllorum, ana ꝑ j. & ꝑ j. rhabbari, galangæ, ana ꝑ j. passularum paruarum ꝑ ij. granorum paradisi, santali rub. ana ꝑ ss. cubearum ꝑ ij. passulæ cōtundantur seorsim, & species ponantur seorsim, tunc totum pone in cucurbitam, & aduice vini maluatici, vel alterius boni, mensuram j. ss. obstrue pone in terra recenti versus solem quindecim diebus, postea per alembicum receptorio lutato destilla lento igne. Recipe terebinthinæ ꝑ vj. diagridij ꝑ v. zingiberis ꝑ ij. masticeis, santali albi, ana ꝑ j. sacchari lb ss. farine albisimæ lb j. fiet pasta tenuis, & coque in modum hostiarum, de quibus mane sumas j. vel ij. cum brodio carnis, vel pisorum, & c. cum aqua buglosi.

Oleum excellentissimum pro memoria debili, propter humiditatē & frigiditatem cerebri, quod experientia comprobatū est. ℞. Florum rorisma. qm quantum videbitur, & ex

ex iis destilletur aqua, huius aquæ ℞. ℔ j. & in vtrinali ponatur destillatorio, optimè lutato: postea ℞. Nucis moschatæ, caryophyllorum, granorum paradisi, cinnamomi, cubebæ, macis, zingiberis, ana ℥ j. musci carat. iij. piperis longi ℥ j. croci ℥ iij. galangæ ℥ ij. pulverizentur omnia, & cum aqua rorismarini commisce, & putrescant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseverando in destillatione ad fæcum adustionē. Postea habeas aquæ ex foliis rorismarini destillatæ ℔ j. & cum iam dicta commisce, & in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞. Olei oliuarum antiquissimi ℔ j. olei de been ℥ j. euphorbij, castorei, ana ℥ iij. sinapi ℥ vj. olei sesamini, olei de tiro, olei hypericonis, olei citri, olei de spica, olei ex zibeto, ana ℥ iij. & omnia suprascripta, ponantur in bociam vitream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres menses continuos, & habebis oleum paratū ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne impedimentum memoriæ soluit, vngendo noctu, quando cubitum itur, caput & stomachum. Hoc tantum est notandū, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æstatis, alioquin toto anno tutò vti poteris.

o 2 Hoc

Hoc oleo ego & in me ipso & in multis aliis certa experientia sum vsus nec vnquam alio præter hoc ipsum, vtaris : reliqua enim omnia si ad hoc respicias, vanissîma sunt, Leonhart. Fierauant.

Oleum mirabile & diuinũ, eiusdẽ, quod quasi è mortuis suscitatur eos, qui sumplerint eius guttam vnã aut alteram per os, cum vino, vel brodio, aut simili liquore. R. Sanguinis humani, spermatis ceti, medullæ tauri, ana. ℞ j. musci ℥ j. cineris oleæ ℥ ij. misce & in retorta destillentur secundũ artem, separando elementa. Nam primò aqua destillabit alba : secundò oleum citrinum, tertio liquor quidam rufus maximæ facultatis, qui ad diuersa utilissimus est.

Balsamum quomodo faciendum, ex Fallopi secretis. R. Terebinthinæ ℥ ß xylobalsami tantundem. caryophyllorũ ℥ ij. destillentur, & primũ quod destillat aqua est, secundum oleum. tertium balsamum.

Aliter, ex eodem, R. ℞ j. terebinthinæ, aloës hepatici ℥ j. myrrhæ ℥ ß terantur & misceantur omnia, & ter destillẽtur, & habebis balsamũ, ad omnia, præterquam ad cõseruationem corporum (mortuorum) optimum.

Oleum, corpus incolume seruans, & ingenium acuens, quo vtẽdum est post exactam corporis euacuationem & decens victus regimen

gimen. Olei philosophorum lb iij. olei oliuarum antiqui, aut saltem alembico sublimati. olei de alcāna, vtriusque lb iij. pinguedinis talpæ & mustelæ, vtriusque, sing ʒ ij. castorei ʒ iij. succi acori lb iij. succi anthos, succi betonicæ, vtriusque lb ss. succi gallitrichi, succi cyperi, vtriusque ʒ iij. vini cretici lb ij. aque ardentis lb ss. omnia igne coquito suavi, ad consumptionem quandam, additōque ladanī austero prius vino macerati. tritūque ʒ j. ss. nucis moschatæ ʒ ss. maceris, caryophyllorum, euphorbij trium piperum, singulorum ʒ ij. trita omnia in vase optimè clauso, diebus triginta conseruata, alembico destillantur. Vtus eius est hyeme, semel in hebdomada: æstate autem semel in mēse, capite prius loto, & posteriore capitis parte, & temporibus prius inunctis. Fuman.

Descriptio Balsami Christi, è Theophrasto Paracelso. Accipe olei oliuæ lb j. vini lb iij. misce in phialam, pone in balneum Mariæ ad mensem, & fiet ex oleo liquor: caue ne nimium vitrum repleas: satis sit, si quarta pars plena fuerit. Emendatio Theophrasti. Recipe olei oliuarum lb j. vini nigerrimi pontici lb iij. destilla, deinde adde hypericonis ʒ vj. liquoris de mumia vncias iij. iterum destilla ad mensem, & serua: Valet articulo- rum vulneribus.

o 3

Olenm

Oleum pretiosissimum, pro vermibus v-
 bicunque lotorum, Bertapalia de Vlceribus
 capite quinto. Recipe nucleorum persico-
 rum, amygdalarum amararum, gentianæ,
 absinthij, prassij, vel lupinorum, seminum
 caulium, foliorum persici, calamenti fluvia-
 lis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicum
 graminis, ana M. ss. omnia pistanda pisten-
 tur, & imponatur intus fel vituli, & succi
 porrorum, mentæ, ana ℥ ij. olei nenuphari-
 ni ℥ j. olei de absinthio ℔ ij hæc omnia mi-
 sce, & dimitte in fimo per vnum mensem
 marcescere, in vase vitreo benè obturato,
 postea destilla hæc omnia ad alembicū, & ha-
 bebis aquam & oleum, lumbricosos viui-
 ficantia, sumendo aquæ per os ℥ ij. cum
 vino maluatico: & cum oleo vngendo tem-
 pora, & pulsus pedum, & manuum, & vbi-
 cunque, & os stomachi & circum spatulas:
 & vidi multos pueros quasi mortuos, viui-
 ficari, & cum aqua & oleo isto multa vlce-
 ra sanari.

*De balsamis quæ extra corpus usur-
 pantur: quorum alia per destil-
 lationem, alia cura destillatio-
 nem parantur.*

Balsamum artificiale, ad omnia vulnera
 antiqua, & contra ariditatem membro-
 rum

rum & ad membra cōtracta. ℞. Galbani, am-
moniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi ele-
mi, bdellij, ana ʒ ss. terebinthinæ ʒ j. β. vel ij.
quod melius est. olei oliuæ lb ij. viridis æris
ʒ ij. β. pulueriscentur omnia & imbibantur
in aceto fortissimo per sex vel octo dies, post
destillantur per alembicū, primo die per bal-
neum Mariæ, post per arenam : & si vis for-
tius habere, & melioris saporis, tū adde sub-
scripta: & fiat eo modo, quo supra. ℞. Stora-
cis calamitæ, gummi hederæ, spicæ nardi, ca-
rabe colophonæ, tragacanthi, serapini, opo-
panacis, ana ʒ ss. euphorbij ʒ ss. viridis æris ʒ
ij. terebinthinæ lb j. Hoc balsamum curat
omnia vulnera antiqua, in causa frigida &
calida. Valet etiam contra ariditatem mem-
brorum & contractionem, si inuncta fuerint
cum illo balsamo.

Contra tremorem manuum, oleum de-
stillatum. Destillantur olei laurini, rutæ, & sal-
uæ, ana partes equales, pone post decē dies
in vino potenti, & in alembico destillantur:
cum aqua collecta, vngantur manus & pe-
des & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præ-
scriptas ℞. & pone eas in aqua vitæ 4. die-
bus; postea per alembicum destillantur, &
hac aqua vngantur tempora mane & sero.
Vbi intelligendum est per res præscriptas,

non intelligi olea, sed baccas lauri, rutam & saluiam.

Balsamum destillatum ad vulnera & ulcera profunda. ℞. Terebinthinæ lb. vj. olibani ℥ ss. ligni aloës, mastice ana ℥ j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatæ, cubebæ, galangæ, ana ℥ iij. olei oliuæ ℥ vj. misce & destilla lento igne: valet ad venena frigida bufonum, fistulas, & noli me tangere & paralyfim. & vulnera venenosa cum tenta. Est autem obiter hoc loco, ex Theophrasti Paracelsi opinione, monendum, balsama per destillationem præparata, minimè vulneribus esse imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad nervorum mollificationem seu paralyfim & ipsorum contractionem, spasmodicæ morbum comitialem, vel epilepsiam tremorem, omnemque morbum frigidum, memoriam etiam augere atque intellectum. ℞. Galbani ℥ ss. gummi hederæ ℥ v. terito, & alembico destillato, & cum lb j. sebesten commixta denuo destillato, & occiput. cervicemque somni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes nervos & ad iuncturas, coxendicem vel sciaticam, chirogram, podagram, arthritimque valde celebre, corpore prius euacuato post morbi initium.

tum. liniatur autē locus affectus ad ignem vel solem bis in die: Sume puerorum urinam ad pondus lb xx. sulfuris lb j. calcis non extinctæ lb ij. trito sulfure atque calce, cum urina per palmum supernatante, omnia coquito, donec in colorem peruenierit viridem, & percolato, & partes crassiores fæcalësue denuo cum alia coquito urina, hocque ter, quaterue peracto, & donec urina in suo exierit colore, ad mellis quod superest crassitiem coquito, & in frigidatum alembico destillato vitreo. quôdque primo in colore exierit aque, abiicito, & quod secundo in solis colore, aucto igne. seruato, Idem.

Vnguentum ad neruorum intercisiones præstans, in quacunque extiterint corporis parte, inflationes discutiens, omnesque durities, cancrum, ignem sacrum, omnemque plagarum dolorem, & contusionem, & vna hebdomada plus operatur, quàm quodlibet aliud per mensem. Medicus quidam gregalis multa promittens, se plures sanasse professus est morbos, hoc vno medicamento, vlcera scilicet neruorum quæcunque, iuncturarum dolores, conuulsiones, & tumores, & vt vno dicam verbo plura facere, quàm scribi possint: cuius hæc est confectura. Suman-
tur lb iij. cere nouæ depuratæ. macerentur in lb xij. vini albi potentis: cera macerata

o s com

comprimatur, manu ducatur, & in aliud
proiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vi-
ni pari pondere, tēque alembico destilletur,
vſuique ſeruetur. Idem.

Oleum ad cācrum & fiſtulam optimum.
℞. Olei antiquiſſimi ℥b ij. vel iij. deſtillati
igne ſatis tenui, diebus duodecim. quod em̄
ſtillauerit, doloribus iuncturarum benefacit
& doloribus neruorum: quod verò reſidet,
vt ſæx in vaſis fundo, cancris opitulatur, &
fiſtulis, & admixta caphura perfectius opera-
tur Idem.

Aqua ſiue oleum magne efficaciz ad vul-
nera ſananda. ℞. Terebinthinæ lotæ, ſorum
hyperici, quantū libet. libani triti, olei oliua-
rum, butyri, ana parū, alembico deſtillentur,
quodq; primò effluit, ad vſum reponito, igne
que adaucto, quod exibat vulnera ſanat. Idē.

Oleum benedictum ad vulnera, Fallopij
in ſecretis Italicis. ℞. Olei abietis, quod eſt
ſpecies terebinthinæ clariſſimæ ℥b j. albu-
minis ouorum, per decoctionem indurato-
rum extracto vitello, ℥b j. reſinæ pini pinguis
℥vj. gummi elemi ℥ij. ponantur omnia ſi-
mul in retorta perlutata, & fiat in cineribus
deſtillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum
quod deſtillat colore eſt nigrum, quod vbi
quieuerit rubescit obſcurè. Hoc oleum à
Fierauante quoque eſt deſcriptum, qui ta-
men

men id ex oleo abietis & albuminibus o-
uorum tantum destillat, reliqua verò (in-
quit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior
fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse
sum expertus. In vulneribus contusis, maxi-
mè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera,
eiusdem. R. Terebinthinę clarę lbj, s olei
laurini, galbani, gummi Arabici, gummi he-
derę, ana ʒ j. thuris, ligni aloes, galangę, ca-
ryophyllorū, nucis molchatar, consolidę mi-
noris, cinnamomi, zedoarię, zingiberis, ana
ʒ vj. dictamni albi, storacis liquidę, ana ʒ ij.
musci orientalis, ambrę, ana ʒ j. pistentur o-
mnia, & ponantur simul, & in octo lb aquę
vitę infundātur, quę quater fuerit destillata,
stetque simul diebus octo, in retorta vitrea.
Post octiduum in fornace venti, fiat destilla-
tio, primò quidem igne lento, & sequetur a-
qua alba vt lac est. Vbi attentè animaduerte-
ris, videbis paulò post aquā fieri clariorem,
tunc permuta recipiens, & aquam claram
seorsim collige. In hac aqua continetur oleū
albicans, quod etiam est separandū & seruan-
dum. Aqua hæc, dicitur aqua balsami, & o-
leum, oleū balsami. Post hæc prodibit aqua
alia albicans vt communis, quę vbi nigte-
scere cœpit, muta recipiētem, & hæc vocatur
aqua balsami secūda. Post augmēta ignem,
& se

& sequetur balsamum nigrum colore, cuius fumus foetet, vbi absolueris, separa aquam nigram à balsamo nigro, quæ hæret in fundo vasis & serua in vitro. Hæc temporis diurnitate foetorem amittit, & fit odorifera. Prima aqua capiti inuncta, catarrhis prodest, surditati, lepræ, debilitati visus, vulnera mirabiliter sanat. Oleum balsami contusiones resoluit, subito faciem decorat, iuuentutem conseruat, & diuinum est in vulneribus penetrantibus, si inungatur, & in vino potû. Aqua secunda faciei decorem præstat, si semel in die ea lauetur. Balsamum tandem, naturale balsamum facultatibus superat. Aqua nigra separata à balsamo prodest omnibus vulneribus à materia frigida. &c. Est in vniuersum res pretiosissima & certissima ad multos morbos.

Oleum magnæ efficacæ & potentæ, in consolidandis vulneribus, bonum & expertum, Accipias terebinthinæ lb ij, florum hyperici ʒ x, thuris triti ʒ ij, olei cômuniis ʒ iij, butyri recentis sine sale ʒ iij, omnia commixta alembico destillentur, & quod prius stillat collige ad vsum: quod vero in vasis remanet fundo, igneq; aucto destillat, ad vulnera sananda potentius est. Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem. ʒ. Olei de terebinthina lb j.

℥ j gummi hederę recentis ʒ vj. thuris, vernicis liquidę limpidę, vtriusque ʒ ij. omnia alembico destillato. Idem.

Oleum, seu vnguentum ingenium acuēs, & memoriam augēs, Fumanelli. ℞. Stœchadis, florum rorismarini, florum buglossi, florum borraginis florum chamæmeli, maioranę, saluię melissę, violarum, rosarum rubearum, foliorum lauri. sing. ʒ j. s. omnia in boccia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici, Græcive, aut aque ardentis ℥ iij. diebus quinq; macerata destillantur, & destillato addantur terebinthinę optimę ℥ j. s. thuris masculi, myrrhę electę, mastiches, bdellij, gūmi hederę, sing. ʒ ij. vernicis integrę ʒ j. mellis anacardi ʒ ij. tusa omnia, & diebus quinq; cū prædicta destillatione macerata in vase operculato, denuo destillato, additq; cinnamomum, caryophyllos, macerim, nucem moschatā, cardamomum, grana paradisi, piper longum & rotundum, zingiber, xyloaloën, cubebas, de quocunque ʒ j. tritam, moschi, ambari, vtriusque ʒ ij. omnia simul commixta destillantur (postquam in vinum collecta in priori destillato diebus māsferint quinque) igne in principio imbecilliori. aucto verò in processu. Vsus est, vt hyeme semel in hebdomada, æstate autem semel in mense, capite prius loto, posterior

rrior capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod super omnia alia, vulnera curat, eoque nomine Benedictum est appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, sed capitis præcipuè, cum fractura ossis aut panniculorum: & aliarum partium, maxime nervosarum, muscutorum, venarum, partium nobilium, breuissimo tempore & tutissimè curat. Paratur autem sic. ℞. Albuminū ouorum decoctione induratorum ʒ xij. terebinthinæ claræ ʒ xij. myrrhæ electæ ʒ iij. misce. & in retorta destilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magisque fortificando, ad finem destillationis perge. Post destillationem separato ab oleo aquam, & seorsim quodque diligenter serua. Hoc cuiuscunque qualitatis aut conditionis vulnera, vti dictum est perfectissimè curat. Prolongat præterea capillos, & deperditos breui tempore restituit, & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iilorum, & urinæ retentionem subito sanat, quia dissecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. ℞. Terebinthinæ puræ & claræ lb j. s. ceræ flauæ odoriferæ lb j. nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ʒ j. cineris communis, ʒ vj. ponantur simul in retortam lutatam, & fiat lento

lento igne destillatio. Post destillationem ponatur in boccia cum capitello & recipiente, eique impone de lateribus tritis ℥ iiii. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus neruorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus, pectori inunctum, & aliis multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. ℞. Carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatae, ana uncias ij. croci unciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castrati de renibus, medullae ossium tibiarum asinae, ana ℥ iiii. terebinthinæ ℥ vi. olei communis antiqui lb j. ceræ virginis ℥ iiii. vini Græci veteris lb ij. ranarum aquaticarum viuarum numero xxx. succi summitatum cannarum. succi hederæ muralis, quæ facit grana crocea, succi rad. verbenæ, ana ℥ iiii. pistentur omnia seorsim, & postea ponantur in alembico ad destillandum suavi igne. Prima aqua erit clara, & valet podagræ humidæ: tertia erit rubea, & valet podagræ frigide, & recorderis quod ranæ debent poni viuæ in alembico, & hoc est probatum & expertissimum.

Oleum mirabile ad paralyfim & contractionem

tionem neruorum epilepsiam, spasinum, & ad omnem morbum frigidum, vel ex frigida causa generatū. ℞. Galbani lb̄ s. gummi hederæ ℥ iij. terantur & misceantur simul, & in vase destillationis ponantur, & aquam & oleum, quæ inde destillauerint, collige, & misce ea cum ℥ j. olei laurini, & lb̄ j. terebinthinæ, & iterum destilla oleum & aquam, deinde separa oleum ab aqua, & oleum serua sicut balsamum. nam equipollet in omnibus virtutibus suis balsamo. Quidam posuit vnam guttam in fronte illius olei, & aliam in vmbilico cuiusdam paralytici, & statim surrexit, vt stupidus: & fuit liberatus post horam in loco in quo fuit dolor ex vulnere: & contractus neruorum inunxit, & liberatus fuit patiens. Et in aliis ægritudinibus, diuersimodè probatur hoc oleum esse maximæ efficaciz. Occipitium vinctum ex eo in introitu lecti, qui & in mane ℥ s. vuarū passarum comedat, subtiliat memoriam. Valet contra surditatem, & omnem morbum ex frigida causa, & contra amissionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralyfi.

Oleum multarum virium, maximè verò præstans in vulneribus, ex secretis Italicis Fallopij. ℞. Terebinthinæ claræ lb̄ ij. olei lini lb̄ j. resinæ pini, ℥ vj. thuris, myrrhæ, aloës

aloës, masticis, sarcocollæ, ana ʒ ij. macis, croci, ligni aloës, ana ʒ ij. ponantur hæc omnia in retortam, destillentur primo lentissimo igne, & destillabis aquam claram, paulò post verò sequetur oleum rubicundum, tum augmenta ignem, semper magis magisque intendendo, ad finem destillationis. Quo facto separa oleum ab aqua, & vtrunque seorsim serua. Aqua succedente tempore rubescit, & oleum acquirit rubini colorem. Valet oleum vulneribus, præcipuè verò partium nervosarum, ossium, venarum. citò enim vnit hæc & consolidat, & sine dolore. Hoc solo oleo curavi iuuenem scholarem quatuordecim vulnera habentem, ex quibus octo erant mortalia & omnes futuram requirebant, & fuit spacio tredecim dierum in integrum restitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter valet in curandis cuiuscunque generis vulneribus, ex eodẽ. ʒ. Terebinthinæ lb j. thuris, masticis, myrrhæ, sarcocollæ, ana ʒ j. aquæ vitæ ʒ viij. ponantur omnia in retortam lutatam luto sapientiæ, & destillentur in cineribus. Post destillationem separa oleum ab aqua, & vtrunque serua seorsim in vitro. Curat & consolidat breuissimo tempore sine dolore omnia vulnera, præsertim capitis, claudendo eo vulnus, & in superficie

P imp

imponendo, prohibet eorundem putrefactionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balsamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manserit signum magnum in facie, vel alibi, cum sequenti balsamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, sed ne videatur tanta, & appareat modica. ℞. Mastiches ℥ j. corticum granatorum dulcium, gummi Arabici, ana ℥ ss. croci ℥ ij. cyperi ℥ j. carpo-balsami ℥ ss. aloës ℥ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ lb ss. olei oliuarum antiquissimi ℥ j. terenda tere, misce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim destilla. Et postea receptorium bene sigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & utere. Præstat eadem quæ balsamum, ad omnem probationem.

Balsami confectio, quod balsamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. ℞. Turbith ℥ ij. ss. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. ss. piperis longi, caryophyllorum, ana ℥ ij. zingiberis ℥ j. 3. ij. zedoariæ ℥ j. ss. & 3 ij. nucis moschatæ ℥ vij. cardamomi ℥ j. ss. 3 ij. cubebarum ℥ viij. cinnamomi ℥ iiij. rad. pimpinellæ ℥ j. anisi ℥ vij. sacchari candi ℥ iiij. 3 ij. pulueriscentur singula seorsim, postea accipe olei oliuarum lb iiij. olei lini lb j. succi absinthii lb ss. Calefiant olea primum,

num, postea adde pulueres, ita ne nimium incalescant. Postea destilla in cucurbita vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda secreta, quæ delet vestigia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas, & lentigines, & claram & splendidissimam reddit faciem, Bertapalia. $\mathcal{R}$. Terebinthinæ benè claræ lb ij. & de ea facias aquam per alembicum, & deinde ei quod destillatum fuerit ex illa terebinthina, misce ista puluerizata. $\mathcal{R}$. Mastice electi $\mathfrak{z}$ ss. thuris albi $\mathfrak{z}$ iij. tragacanthi $\mathfrak{z}$ ss & omnia simul bene misce cum prædicta aqua, pone in alembico, & destilla aquam cum facili igne, & quod fuit serua in ampulla. $\mathcal{R}$. Postea axungia porcina colata per pannum spissum lb j. zingiberis electi $\mathfrak{z}$ j. caryophyllorum $\mathfrak{z}$ ij. nucis moschatæ numer. iij. cinnamomi electi, euphorbii, ana $\mathfrak{z}$ ss. spicæ nardi $\mathfrak{z}$ ij. cubebæ $\mathfrak{z}$ ss. camphoræ $\mathfrak{z}$ iij. omnia subtiliter puluerisa, & misce benè cum dicta axungia. Item. $\mathcal{R}$. Mercurii crudi lb iij. argenti fini $\mathfrak{z}$ j. & fac argentum subtiliter limare, deinde incide & cum dicto mercurio misce, & de istis duobus fac argenturam, tum incorpora benè omnia cum mixtura axungia, & pone in vesica vitrea, & alembico superposito destilla lento igne in principio, & in fine da fortioré, & quod destillaueris serua. Postea $\mathcal{R}$. De prima

P 2 aqua

aqua terebinthinæ lb ss. & de ista alia, mixta cum axungia lb j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primò bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manu scripto. ꝛ Terebinthinæ electæ ʒ ij. rad. consolidæ mai & symphyti petræi, per tabellas incisarum lb j. cort. rad. vlmi ʒ vj. foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolii, & herbæ Indicæ, ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi eleui ʒ ss. myrrhæ electæ belzoini, & styracis calamitæ, ana ʒ ij. thuris, mastice, ana ʒ iij. nucis mosch. ʒ j. ss. lumbricorum in vino rubro diligenter lotorum ʒ j. ss. ros rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis, ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ʒ ij. reponantur omnia in alembico vitreo diligentis. tecto, deinde lento igne destillentur. Primò tenuis liquor educitur. Secundò oleum, balsamum viribus representas, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, &

ad

ad alia permulta. Est autem id oleum vase diligenter tecto reponendum, ne virtus exhalet.

De Balsamis non destillatis.

Oleum balsamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuscripto. *R.* Florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad solem per xv. dies: quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies reponne in fimo equino, è quo ubi abstuleris, circundetur fœno, & adiciantur myrrhæ, mastificis, terebinthinæ Venetæ, resinæ, ana $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ij}$. pro quantitate olei faciendi, omniæque sint pulverizata, deinde claude ampullam, ne perspirare possit, & ponas in lebetæ aqua pleno super ignem, bulliatque per aliquod tempus, & postquam satis ebullierit, cola per pannum stamineum, & sæcem abiice, & oleum reserva in ampulla, quod quo fuerit vetustius, eò maioris est efficacix, cum uti volueris, modicè calefacias.

Aliud pro plagis. *R.* Gummi hederæ & myrrhæ, ana $\mathfrak{z}$ j. gummi elemi, colophonix, thuris, mastificis, storacis calamitæ, ligni aloës, croci, sanguinis draconis, ana $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ss}$ sarco-

collæ, ammoniaci, opopanax, bdellii, aristolochix

lochiae lōge, castorei, gummi Arabici, nucis
moschatae, caryophyllorum, gallarum, ana-
drach. j. ladani, styracis liquidæ, ana vnciam
semis, aquæ vitæ ℥ iij. terebinthinæ lb j. o-
lei antiqui lb ij. olei perforatæ cum simplici
flore, lb ss. omnia fiant, vt decet, in balneo
Mariæ.

Balsamum bonum multarum virtutum,
peculiariter verò vulnera consolidat recen-
tia, sine vestigiis cicatricum, mundificat o-
culos, conseruat carnem à putrefactione, &
mirabiliter valet ad inflationem iunctura-
rum, & ad dolorem podagræ calidæ, ex lib.
manuscripto secretorum Italico. Recipe li-
quorem vesicarum vlini, & cola eum cum
panno lini, & pone in vase vitreo in arena
per dies quindecim, & cola de tertio in ter-
tium, postea fac stare eum per duos menses
in sole, & nota quod fieri debet à medio mē-
sis Martii, vsque ad medium Iunii.

Aliud, Recipe olei oliuarum ℥ ij. picis al-
bæ ℥ j. galbani ℥ ss. liquefiant omnia cum o-
lei vitrioli Romani ℥ j. cum olei papaueris
albi ℥ iij. cum olei amygdal. amararum ℥
iij. cum olei olibani ℥ j. pulverizentur &
misceantur simul, Incert.

Aliud ex Fallopiū secretis. Accipe suc-
cum porri, succum mentæ, pone in ampul-
la m

Iam, & diebus canicularibus insolentur, eritque optimum balsamum.

Aliud Tarquini Schnellenbergii Recipe
 mastice, olibani, ana ʒ ij. ammoniaci ʒ j.
 galbani ʒ iij. bdellii ʒ vj. opopanax ʒ j. la-
 dani vnciam semis, assæ fœtide ʒ j. ʒ iij.
 gummi hederæ ʒ ij. gummi Arabici ʒ se-
 mis, terebinthinæ ʒ ij. ʒ. camphoræ vnciam
 semis, olei oliuarum lb ij. dissoluantur om-
 nia in cacabo igne lento, fortiter agitando,
 postea adde viridis æris minutim triti ʒ lb.
 bulliant parum ad coloris in viridem muta-
 tionem postea exprime per pannum, & ser-
 ua in vitro, & obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad ve-
 rum balsamum requiruntur, penetrat facil-
 limè omnia vulnera, & quibuscunque ac-
 commodatur, quàm citissimè sanat. R. Re-
 sinæ albæ ʒ ij. dissoluatur in vino bono, post-
 ea per pannum lineum exprimatur, expres-
 sio coquatur ad vini consumptionem: post-
 ea accipiat olei oliuarum lb j. in quo dis-
 soluatur iuxta lentum ignem resina, postea
 accipe gummi ammoniaci, galbani, opopa-
 nax, ana ʒ j. gummi elemi ʒ ij. quæ omnia
 permisce tandiu, quod satis sit.

Aliud eiusdem. R. Galbani, ammoniaci,
 bdellii, ana semis, myrrhæ, mastice, olibani,

ana ʒ ij. terebinthinæ ʒ ij. viridis æris vñ-
ciam semis, olei oliuarum lb j. ꝑ. gummina
per triduum in aceto vini macerentur, vt
cooperiantur ab aceto postea decoquantur
cum oleo, in olla inuitreata, ad aceti con-
sumptionem: postea cola per pannum, &
fortiter exprime, tum viride æris subtili-
ter puluerizetur, & diligentissimè cum oleo
oliuarum teratur, & expressioni addatur:
vbi iustum viriditatis colorem acceperit, in
vitro serua.

Aliud ad omnia recentia & antiqua vul-
nera, præcipuè ad capitis vsum. ꝑ. Terebin-
thinæ ʒ xij. gummi elemi ʒ v. resinæ, ʒ iij. li-
quefiant simul, & vbi erunt liquefacta, adde
pulueres sequentes, aristolochiæ longæ ʒ ij.
sanguinis draconis ʒ iij & fiat massa.

Balsamum non destillatum ad omnia vl-
cera & vulnera, & pro tentis faciendis, mū-
dificat & sanat. ꝑ. Oleorum terebinthinæ,
de lino, amygdalarum dulcium, rosarum,
ana ʒ j. oleum rosarum bulliat in vitro, cum
viridi æris, quantum cultri cuspidè caperes,
& cum bullierit modicum cola per pannum,
tunc misce cum reliquis oleis.

Aliud. ꝑ. ʒ j. terebinthinæ, succi limonum
maturorum ʒ ij ponantur in cyathum, &
ignis exciterur ita, ne attingat cyathum, &
decoquantur ad vnciæ vnius consumptio-
nem,

nem, postea accipe parum cum spatula ferrea, & lapidi frigido guttas instilla, donec coloris rubri fuerit, & hoc vttere tanquam perfecto balsamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atque vulnera, Incert. R. Resinę pini ʒ ii. olei communis ʒ j. s. terebinthinę ʒ j. fundantur omnia simul, colentur, post addatur thuris, masticis. ana ʒ j. gummi elemi ʒ ij. applicetur calidum in bombace.

Descriptio balsami in vulneribus ossium, Theophrasti Paracelsi R. Axungię de mumia, succi hypericonis, centaurii, sophię, ana ʒ vii. liquoris myrrhę, masticis, thuris ʒ s. li. thargyrii preparati de liquoribus centaurii, * trebanę, spicarię, patomicę, ana ʒ j. olei de baccis lauri ad pondus omnium, reduc in balsamum.

Oleum compositum. experientia certa cō probatum contra venena, Leonhardi Fiera- uanti. R. Olei communis antiquissimi, s. i. aloës hepatici, rhabarbari, spicę nardi, myrrhę, ʒ iiii. tormentillę, dictamni albi, gentia- nę, bistortę, consolidę maioris, rubię tincto- rum, ana ʒ iiii. theriacę, mithridatii, ana ʒ iiii. scorpionum viuorum numero sexaginta: primò scorpiones decoquantur in oleo qua- tuor horis. postea adde reliqua, & ebulliant in balneo horis quatuor, postea colato & co-

P 1

laturam

laturam in vitro seruato diligenter. Vtendi
modus est talis: Sicui venenū esset propina-
tum, statim hoc oleo est inungendus, & 3
ij. eius sunt per os exhibendæ, cum aceto al-
bo, idq; mane & vespere, & curabitur à quo-
cunque veneno, excepto sublimato, aut ada-
mante, quòd mineralia hæc sint.

Oleum optimum, quo mediante scrofu-
læ nouæ & recentes in pueris specialiter, ci-
tò sanantur, ex Breuiario Arnoldi de Villa
noua. & Radicis thapsiæ & raphani, ana 3 j.
olei communis veteris 3 ij. ponatur hoc o-
leum ipsis radicibus tritis in eo positis, in
ampulla, vel in vase aliquo, & illud vas in cal-
dario aqua pleno bulliēte, ponatur sic quod
semper in ipsa aqua iaceat, quousque medie-
tas ipsius aquæ cōsumatur, & de hoc tepido
oleo ij. vel iij. guttē instillentur in aurē patiē-
tis, in illa parte vbi sunt scrofulæ, & hoc fiat
pluribus vicibus. Et si propter illud oleum,
auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quod
aliqua putredo exhalare incipiat, scias tunc
quod solum ponendo sic qualibet nocte pa-
rum de illo oleo calido in ipsa aure, curari
poterunt huiusmodi scrofulæ, & earū mate-
ria per illam euacuabitur: & tunc cum eo in-
fiste, secundum modum prædictum, quous-
que patiens fuerit liberatus. Si verò auris
non intumuerit, vel aliquid non emiseric,
tunc

tunc alijs remedijs vtaris.

Oleum siue liquor quidā magnus Leonh. Fierauanti, diuersarum facultatum. R. Olei communis lb xx. vini albi lb ij. decoquantur simul ad vini cōsumptionem. Postea ponatur in vas terreum inuitreatū, optimè clausum & duorū cubitorum latitudine sub terram defodiatur, ibiq; per mēses sex relinquitur: tempus autē quo defodi debet sit dies j. vel ij. mensis Augusti, & rursus extrahatur mēse Februar. & erit oleum, tāquam si esset vetustissimū, 50. quasi annorū. Cum sub terram abscondere volueris, imponas ei sequētia, florum rorismarini lb iii. ligni aloēs ʒ vj. thuris, bdellii, ana ʒ x. Postquam ē terra extraxeris, Soli exponatur, & addatur hæc, saluiæ, rorismarini, rutæ, betonicæ, millefolii, radicis consolidæ maioris, tamarisci, viticellæ, ana M. j. galangæ, caryophyllorum, nucis moschatae, spicæ nardi, croci, ana ʒ j. farcocollæ, sanguinis draconis, masticis, ana ʒ ij. aloēs hepatici, resinæ pini, ana ʒ viii. picis græcæ lb j. ceræ flauæ, axungia porci, ana ʒ xvij. hyperici cum semine lb ij. musci ʒ j. misceantur simul, decoquantur in balneo, vsque quo herbæ exsiccentur, tum extrahe ē vase, & per pannū cola, eique adde balsami artificialis nostri, pro omni lib j. ʒ vj. In mense verò Septemb. huic adde lb ij. fructus

fructus herbæ balsaminæ rubræ, & habebis liquorē magnum paratum, seruetur in vase ne respiret, & quo fuerit vetustior, eo est melior. Sanat hecticos & hydropicos, exhibendo semper mane ʒ iiij. cum ʒ j. fyrupi rosati, calidè, & diebus 40. curantur. Hoc liquore curantur petechiæ, si inungantur. Sanantur eo breuissimo tempore vulnera venarum, neruorum, ossium, vnctione, & instillatione calida. Curat præterea tineā capiti inunctus. Capitis refrigerationi, & catarrhosis cōfert, si naribus inūgatur. mane & sero. odor enim eius diffecat, & consumit corruptionem humorum in capite, & stomacho. Si inungatur stomachus eo, digestionem cibi promouet, urinam retentam à carnositate, aut gonorrhœa, aut alia quauis de causa mouet. Pilos crescere facit, barbam conseruat nigram, & valet contra vermes. His omnibus dictis iam morbis succurrit, vt experientia est cognitum. Caterum nocet vehementer doctibus à morbo Gallico excitatis.

• Oleum secretum, & expertum ad crura exulcerata, omniâque vlcera, tam antiqua, quàm noua. præter ea quæ sunt capitis. Valet & ad cancerum, & fistulas: quod habet. ʒ. Apii, rorismarini, millefolii, plantaginis, absinthii, sing. M j saluix, rutæ, tapfi barbari, chelidoni, lanceolæ, sing. M. j. sepi castrati, ʒ j.

℥ j. ℞. herbæ laurentiæ, florū omnium mē-
 ſium, ſing. M. iij. olei communis ℔ ij. refinæ
 terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. ſucci hederæ,
 quæ in arboribus reperitur ℥ ij. ℞. aluminis
 rochæ ℥ j. ℞. refinæ pini ℔ ij. viridis æris ℥
 ij. thuris, diachylonis, theriacæ, ſing. ℥ j. gen-
 tianæ, aristolochiæ rotundæ, vtriuſque ℥ j.
 ℞. vitrioli, tartari, agarici, ſalis vſti, ſing. ℥ ii.
 ſucci pulicariæ ℥ iii. rad. iridis ℥ j. ſarcocollæ
 ℥ ℞. minii, pulueris plumbi ℥ iii. ex herbis
 omnibus ſuccus extractus, in vaſe æneo
 condatur cum roſaceo. refina terebinthina,
 & galbano, coquanturque donec ſuccus cō-
 ſumptus fuerit, continuè agitando cum ru-
 dicula, ſeu ſpatula ad ignem carbonum: poſt
 percoletur, & addatur viride æris tritum,
 continuo agitando, donec frigefcat, quæ &
 in aqua ardenti decoqui poſſunt: ſeruetur
 autem in vaſe vitreo. Fumanellus.

Oleum pretioſum, aurōque comparan-
 dum, quoniam omnia ſanat crurum mala,
 & inciſos neruos, carnem creat, & vlcera
 conglutinat, dolorem remouet, fiſtulam cu-
 rat, cancerum, omniāque antiqua vlcera, præ-
 ter ea quæ capitis ſunt. Menſe Maii ſuman-
 tur api M. j. roſiſmarini tantundem, ſaluiæ
 atque rutæ vtriuſque M. ii. herbæ, quæ à vul-
 garibus Laurentia appellatur, florū omniū
 menſium, vtriuſque M. iii. tapſi barbati, lan-
 ceolæ

ceolæ, chelidonij, sing. M. ij. absinthij M. j. olei com. lb ij. resinæ terebinthinæ lb j. galbani ʒ ij. resinæ pini lb ij. viridis æris, aut diphrygis triti ʒ ij. ex omnibus herbis succum percolato cum oleo, resinæque terebinthina, semper commouens, ad succorum consumptionem, ad ignem carbonum coquito, & cocta cribrato, additæque viride æris commotum, donec ab igne depositum refrigerit, & vsui in vase seruetur vitreo, bene clauso.

Balsamum artificiale citra destillationem factum, valet ad vulnera, curat ea sine puris generatione, paralyticis membris cōfert, & sanguinem sistit, & aquam quæ ex vulneratis articulis emanat: ex lib. manuscripto Germanico cuiusdam Empirici. R. Rhabarbari ʒ ij. scindatur in taleolas, huic adde camphoræ ʒ j. ʒ. ponantur hæc in scutellam è stanno, quibus affunde cyathum communem olei oliuarum, & insoletur diebus 14.

Balsamum expertum aliud, ex eodem libro. R. Vitrum quod semimensuram capiat, repleatur spica nardi, & affunde dimidiam mensuram olei communis boni, stent per mensem in loco calido, semper agitando. Postea adde olei violacei ʒ ij. olei spicæ tantundem, olei camomelini, olei rosacei, ana ʒ ij. commisceantur omnia, & per mensem stent.

Aliud

Aliud non contemnendum eiusdem. Re-
cipe galbani ammoniaci, bdellij, singulorum
℥ ss. myrrhæ electæ, masticis, thuris albi, ana
℥ ss. infundantur omnia per triduum in ace-
to fortissimo, & dissoluantur: deinde ponā-
tur in peluim intus vitro obductum, & car-
bonibus imponatur sine flamma, iisque ad-
diice terebinthinæ ℥ ij. & olei communis ℥
ij ss. decoquantur simul, agitando, donec fæ-
ces fundo adhæreant. Quo facto, adde viri-
dis æris triti ℥ ss. & ab igne depone, & refri-
geratum vbi fuerit, coletur per pannum &
seruetur in vitro. Valet ad omnia vulnera
madefactis liciniis & impositis.

Aliud Balsamum nobile. R. ℥ ss. olei com-
munis, cui commisce violas in vitro, & info-
lentur, & idem facito cum floribus genistæ,
& eiusdem foliis. Post accipe galbani ℥ ii. ss.
bdellij, ammoniaci, myrrhæ, ana ℥ ss. masti-
cis ℥ ij. gummi omne in aceto dissoluatur,
postea accipiantur flores, cum suis oleis, &
colentur in ollam inuitreatam, & eam car-
bonibus impone, & vbi oleum incaluerit,
adiice terebinthinam calefactam, & gum-
mina dissoluta continuo agitando ne adu-
rantur, cauendo ne exundet. Tum accipe vi-
ridis æris triti subtiliter ℥ ss. aut ℥ vj. & im-
pone, rursus igni admouenda, postea serua
in vitro.

Aliud

Aliud ad membra contracta, Theophrasti. ℞. Terebinthinæ destillatæ ℥ j. gummi galbani, diptamni ℥ ss. misce, & adde olei laurini ℥ j fiat balsamum, cum quo inungantur membra contracta, per menses multos. Item oleum benedictum mixtum cum pinguedine taxi & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞. Olei oliuæ ℥ j. hypericonis, betonicæ, centaurij, prunellæ, ana M. j. contundantur & misceantur, destillentur ad solem per æstatem, deinde exprime, & serua: nobilius non extat ad vulnera. nam curat sola inunctione mane & fero, sine omni alio medicamine, humores expellit, & omne contrarium, plus quam dicendum est, & quæcunque factu sunt impossibilia, huius beneficio perficiuntur: pro omni incarnatione, consolidatione, tam in fracturis, quàm contusionibus & similibus.

De oleis ex floribus.

Oleum de spica fit, si maceretur in vino, & destilletur, primò oleum sequitur, cum alioquin aqua destillatione (in arena puto) separetur. Renibus inunctum, gonorrhœam sanat. Amicus quidam vxori suæ subinde valetudinariæ, olei de spica destillati guttas ij. ex vino propinauit, bibit illa, & de
vita

vita periclitata, multos lumbricos excreuit.

Oleum de spica nardi vulgari, quod ex Gallia affertur, Brasauolus commendat: in-
eptius verò esse ait, quod in Italia quidam ex lauendula parant: id inquit, nonnulli balsaminum vocant, & pro opobalsamo vtuntur. De oleo de spica quò balsami loco vtuntur plerique, eiusque facultatibus, dictum est suprà.

Oleum de floribus verbasci fit, floribus contritis, positisque in vitro benè obturato ad solem, per quinque aut sex septimanas: hoc oleum vtile est ad guttam in membris, vulgo *gsichte*. Curat etiam vulnera recentia, & si temperetur oleo oliuarum, ad multa vtile erit. Oportet autem flores cum sicci fuerint colligere.

Oleum factum ex floribus tapfi barbati cum oleo & vino, solique expositum, vel in duplici vase decoctum, sicut oleum hypericonis, valet in dolore sciatico.

Oleum hyperici calidum est & siccum, stipticum, ob id vulnera incisorum neruorū, & combustionem ignis consolidat: sedat dolores femoris, & vesicæ, & vrinam mouet. Confectio eius hæc est, ex Adami Leoniceri naturali historia. *℞.* Summitatum hyperici iam iā maturescantis $\mathfrak{z}$ iij. maceretur in vino odorifero diebus tribus, bulliant deinde in
9 vase

vase duplici, obturato orificio vasis: hinc exprime & recētis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque, & exprime, idque tertio facito, & si vinum minuatur, aliquid adde: ℞. Deinde terebinthinæ claræ ʒ iiij. olei veteris clari ʒ vj. coquantur in vase duplici ad vini consumptionem, postea exprime, & à sedimento purgatum oleum repone.

Oleum hyperici Iohan. Tanwylser iunioris, Chirurgi Augustæ. ℞. Florum hyperici ʒ iiij. infundantur in vino rubro per dies 14. postea bulliāt modicum, & alia vice ponantur, florum hyperici ʒ iiij. olei optimi lb ss. stent rursus octo dies infusa, deinde cola & adde succi millefolij ʒ ij. vermium terrestriū ʒ ij. terebinthinæ ʒ i. & ss. croci ʒ ss. mastiches ʒ vj. myrrhæ, olibani, ana ʒ ij. opopanax, sarcocolle, ana ʒ ij. ss. rubiæ tinctorum ʒ iiij. bulliant omnia ad consumptionem vini & succi, fiat oleum secundum artem.

Oleum hypericonis compositum, Leonhart. Fierauanti, valet mirabili modo in vulneribus, maximè partium nervosarum. consolidat, & cicatricem inducit sine vestigio. Qui febre pestilentiali fuerit affectus, vnctus toto corpore hoc oleo, curatur. Hypericon sumatur cum foliis, ramulis, floribus & radicibus, & in mortario contundatur, postea
vino

vino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole stent Iunio & Iulio mensibus. Postea accipe hypericon cum seminibus maturis, rursus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis sit, primo lb ii. & postea cum seminibus similiter lb ii. & omnibus in boccia vitrea positis, adde terebinthinæ ℥ vi. croci ℥ iiii. myrrhæ ℥ ii. nucis moschatæ ℥ iii. viticellæ ℥ v. betonicæ, millefolii, rosarum, ana ℥ iiii. Quibus omnibus in cucurbita existētibus, olei communis quantitas sit lb x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, resinæ pini, ana ℥ vi. in balneo Mariæ decoquantur, cum suo capirello, & recipiente optimè obturato. Signum autē perfectæ decoctionis est, quando nihil amplius destillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro serua diligenter. Vfus eius est, vt sit calidum, & vulneribus tantum in superficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licet fiat modis, hic tamen est perfectissimus, ex Fallopii secretis Italicis. Accipe bdellii, opopanax, galbani, serapini, gummi elemi, ana ℥ j. terebinthinæ, resinæ pini, masticis, ana ℥ j. vermium terrestrium vino ablutorum ℥ ij. antimoniij, florum & foliorum hypericonis

nis, plantaginis, vtriusque consolidæ, vtriusque cantaurii, millefolii, caudæ equinæ, ana ℥ iiii ponantur omnia in vas vitreum cum oleo communi, aut quod melius est, rosato, vt cooperiantur, & ponantur ad Solem per dies quindecim. Postea in retorta, lento igne extrahatur primò aqua, ac tandem fortiori igne, & permutato recipiente, colligatur oleum. Post destillationem peractâ, aqua & oleū simul ebulliant per horæ spaciū: postea accipias rubiæ tinctorum ℥ j. granæ finæ ℥ ss. croci ℥ ij. & florum hypericonis Manipul. & in priore vase, quo insolatæ sunt, coniungantur. Ex his si volueris oleum pretiosissimum parare, defode in terram per menses sex, tum habebis oleum ad omnia vulnera vtilissimum: dolorem sedat vulnerum, exiccat, abstergit, confortat, & præcipuè vulneribus neruorum vtile est. Vsus est eius, vt calidè apponatur.

Eiusdem authoris compositio alia magistralis, pro vulneribus. Olei communis, dulcis, & grati saporis quantum placuerit, in eo maceretur hypericon cum floribus & seminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, postea his adde, terebinthinæ ℥ j. pro libra olei, nucis moschatæ, croci, belzoini, ana ℥ j. pro olei lb j. axungia porcina ℥ ij. millefolij, ros. rub.

rub. consolidæ maioris, cumini, ana $\mathfrak{z}$ j.
 fl. pro olei $\mathfrak{lb}$ j. vini optimi $\mathfrak{z}$ ij. pro $\mathfrak{lb}$
 olei, stent hæc in infusione per mensem,
 postea in cucurbita vitrea decoquantur in
 balneo ad consumptionem vini, & herba-
 rum exiccationem, tum colato, & serua-
 to in vitro optimè clauso. Hoc oleum mi-
 rabile est in vulneribus, si calidè cum pe-
 tia imponatur. Valet contra venena, & pe-
 techias.

Oleum ex floribus mali arantijs. $\mathfrak{R}$. Semi-
 num melonum benè contusorum q. u. ho-
 rum pars ponatur in vasculo vitreato, aut
 vitreo, ac superponantur flores arantiorum,
 tum rursus cooperiantur seminibus melo-
 num. Quibus factis, stent per diem, cra-
 stino flores abiiciantur, & seminibus recen-
 tes flores, prædicto modo addantur. Sicque
 singulis diebus flores permutentur. Tan-
 dem semina, florum arantiorum facultati-
 bus & odore imbuta, in sacco lineo, aqua
 rosacea prius madefacto exprimantur, &
 oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascena-
 rum. $\mathfrak{R}$. Amygdalarum cultro excorticatarū
 q. u. secantur in partes, & fiat, ut cum oleo ex
 floribus arantiorum dictum est, & postea
 oleum exprimatur.

Oleum ex floribus iasmini, fit eodem mo-
 do, quo

do quo præcedens.

Oleum rosatum ex insolatione fit ad hunc modum, vt docet Rogerius Tract. 4. cap. 8. Accipe flores rosarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro lb. j. rosarum, sint duæ lb. olei, obtruretur vas & exponatur Soli per dies 40. & singulis diebus moueatur semel. Post huiusmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleum superaquam frigidam proiciatur, & moueatur cum virga coryli exoriata, & iterum ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies. ex ista enim lauatura maiorem acquirit frigiditatem, & minorem siccitatem. Quare magis infrigidat & humectat. Item ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vsque quo humiditas quæ poros intrat consumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris nō potest decoqui, ponatur in vas plenum aqua, & bulliat per ij. vel per iij. dies ad tertiam partem olei: & si non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recētibus excorticatis, & fiat oleum rosaceum: vel excorticentur nuces veteres, & infundantur per duos dies in aqua frigida, deinde extrahatur oleū. Vnde dico quod lac nucum recentium, potest dari febricitantibus continuè, in frigida regione, sicut lac amygdalarum in calida. Specialia huius olei sunt:

sunt: si fiat inunctio febricitantibus continuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & super venas pulsatiles, dolorem reprimat, calorem alterat, somnium inducit, sed hoc non debet fieri die critico, ubi speras de vniuersali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo rosaceo, & fiat emplastrum super regionem hepatis, vel super ignitum apostema, vna vel altera appositione, dolorem mitigat, & fumositatem & acumen materiæ obtundit, locum detumescere facit, ruborē à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere succi plantaginis, pro clystere in dysenteria: potenter vulnera cicatrizat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modò posita olea, licet citra destillationem, sed vel per expressionem, vel infusionem parètur, omittere nolui, quod tum faciles, tum verò egregij & industrij videantur modi, & olea sic parata, ad hominum vtilitatem sint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum rosaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet atq; rosaceum, sed hoc insuper laxatiuum est, cum aliud sit constrictiuum. Si cum æquali pondere succi mercurialis per clysterem iniiciatur, in acutis, continuis, & in

q 4 ter

terpolatis, suauiter emollit intestina, & suauiter superfluitates expellit, Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigines vocamus. ℞. Florum rorismarini quantitas debita, & in vitreo vase recondito, sub fimo à pluuia tuto, diebus triginta seruatur, quòdque liquatum erit soli diebus nouem exponatur, puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi potest, de quo singulo die per mensem sumatur.

Oleum ex floribus rorismarini non destillatum, fit secundum sequentem modum ex libro quodam manuscripto Italico meo. Florum rorismarini, accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter comprimendo cum baculo. Post superaffunde olei oliuarum quod satis est, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur, tum claude diligenter ollam cum pasta, ne quid respiret. Quo facto sepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno facto, ita vt super se habeat trium digitorum altitudine finum, per dies quadraginta tum extrahe & serua. Cum vsus eius fuerit colato oleum. Valer doloribus lumborum, ischij, brachiorum, & aliarum partium. Est adhunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

De

De oleis ex seminibus.

Quoniam ut aromata quædam, ita omnium umbelliferarum herbarum semina ferè, constant magna ex parte, calida, tenui, & aërea substantia: ideo necesse est, aliquid de oleaginosa substantia habeant. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. Destillatur autem ex seminibus, tam calidis quam frigidis olea, hoc modo.

Eliciuntur hæc olea per destillationem in arena, ita ut tusa semina iniiciantur in cucurbitam vitream. luto intectâ optimè. Una autem vice uncia sex, vel septè, vel octo iniiciantur seminis alicuius tritici, secundum capacitatem cucurbitæ. Affundantur his singulis vasis, quinque, aut sex, aut septè libræ aquæ clarissimæ, ac misceto diligenter. Quod si ita diligenter permixta, in infusione loco aliquo calido, dies aliquot, vel octo, vel decem, seu digerenda aut putrefacienda, aut infusa stare permiseris, pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cucurbita fundum non attingat, sed intersit vndiq; arena. Et destilletur oleum eo modo, & iisdem vasis ut inferius docebimus, ubi agemus de destillandis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum, ut ignis lentus succendatur, & videas ne nimium infurgat & ebulliat.

¶

ebulliat

ebulliat in alembicū, quod in cucurbitā continetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simulque viscosum quod habet, largiter ebulliunt: ideo non statim alembicum imponere debemus: sed posteaquam bullas excitari videas, & vaporem sursum ferri. depone alembicū, & immisso bacillo, agita. Ita resoluetur in vaporem spuma, quæ postea mediocri igne moderati, cōpesci, & excitari iuxta libitū potest. Quo facto impone rursus alembicū euestigio, & circumline cōmissurā luto, & destilla, donec conieceris nullū amplius intus contineri oleū, quod visu statim percipies & gustu. Nam cum gustu destillātes guttæ nullam amplius recipient manifestam iniecti aromatis qualitatem, desistendum est, ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi, &c. præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis Germanica lingua scriptis ad Gesnerum, collegi. Primò accipio, inquit, semina ea quātitate quæ placuerit, verum semper t̄b quinque aut sex, ea ego cōtundo grosso modo, videndo ne vilum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam, vt cooperiatur semen, & imposito alembico, optimè & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, obstruo.

struo; sic putrefiant tribus aut quatuor diebus: postea lento igne destillo, & sequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam transit, sit valde frigida) vt vidisti. Hoc tamē est animaduersione dignissimū, quod oleum anisi, æstatis tempore destillari planē nequeat, propterea quod spiritus eius plus satis sint subtiles, & multo ipsis fœniculi subtiliores, qui per calorem euaporant, vt vt lentē destillationem suscipias, ignēque regas: sed tempus destillationis commodissimum est hybernum, quò enim aër fuerit frigidior, eò citius, vbi in recipientem extillarit, coagulatur, instar camphoræ. Vbi postea per pannum nitidū colaueris, aquositas omnis perfluit, oleum verò in panno relinquitur, quod postea in amplo vitro dissoluo in hypocaufto, & phlegma facile separatur.

In destillandis huiusmodi oleis, primò est sciendum, quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus destillari non debet. Deinde, vt materia destillanda, in mortario contundatur grosso modo, non in puluerem subtilē. Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita, vt superemineat, & commiscetur simul in cucurbita cuprea, cum alembico eiusdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne spiritibus detur exitus. Destillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, transeunte

cana

canale stanneo vel plumbeo, ne oleum adu-
ratur. Quibus paratis ignis succenditur lentè
vsquedum incalescat fornax, tum augetur
ignis, magis magisque, vt destillare incipiat.
ita enim cum aqua oleum destillat, quod se-
cundum artem est separandum. Vbi cœpe-
rit destillare, potest de igne detrahi nonnihil
& obseruari, vtrum in eo tenore igne existen-
te, nihilominus destillatio pergat, tum relin-
quendus eo vigore ignis & conseruandus:
sin minus, eidem adiciatur. Tertiò est intel-
ligendum oleum quod primò destillat, om-
nium esse efficacissimum, ideòque secundo
vel tertiò permutari recipiens poterit. Ferè
intra horæ spacium. 3 ss. destillari potest. vbi
in cucurbita nihil supererit, nihil quoque de-
stillabit amplius, sicque finitum erit opus.

Anisi oleum hoc modo fit R. Anisi, (est
autem hæc forma communis, ad reliqua quo-
que ex seminibus destillanda olea) lb j. po-
ne in cornutam, cum suo recipiente, in fur-
no cinerum, lentissimo igne, labiis benè si-
gillatis, destilla, & aquam & oleum simul
accipies. Aquam per reuolutionem extra-
hes, remanebitque oleum, cuius ad colicam
passionem & dolorem intestinorum vsus
est. Cæterum ex aqua fit electuarium cum
saccharo: id post prandium, vel cœnam po-
test exhiberi, tabula j. Stomachum & dige-
stio

stionem roborat, flatus discutit. Prodest quocunque tempore sumptum, sed in aurora præcipuè confert pulmonibus, tussientibus, obstructionibus cholerae, & sanat partes internas. Vfus eius in guttis est.

Anisi oleum multò est quam ipsum anisum in agendo fortius. Etenim naturalis calor nunquam ita exactè potest de aniso integro, veram substantiam elicere, aut separare, ac ipsa artificiosa præparatio potest, & humana industria. Quemadmodum enim omnibus siquidem innoxie sumi debeat, præparatione externa indiget, ita etiam necesse est, in medicamentis fieri, ut subtiliores partes à crassioribus separentur, priusquam intra corpus sumantur. ita enim facilius potest quodcunque medicamentum, in corpore actionem propriam perficere sine noxa. Vfus huius olei est in vertigine, asthmate ex catarrho suffocatiuo, in stomachi debilitate & ventositate, in hydrope, & aliis morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & nervosis, ut stomacho, venis, vesicæ, utero, fluxum uteri album exiccat. Sumi potest per guttas, dando aliquot eius in vino, in iusculis, mane, & tempore necessitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis, renibus, vesicæ: fieri ex eo
tab

tabellæ possunt, ad eisdem vsus, aut per se quocunq; tempore, mane & vesperi aliquot guttæ sumi possunt. Fit autem hoc oleum, ex semine sicco extractum, sine vlla alia additione, perquam odoratum & suauē, vt ipse gustauit: colore autem est album, quod primò destillat.

Cumini oleum, vtile est, vulneribus ad lienem pertinentibus, inflationibus corporis ex frigidityte, quæ aliquando causa existit, cur vrina retineatur: ad hunc vsum gutta vna, aut altera, in aqua filicis sumi potest, aut etiã in tabellis, si cum eo fiant.

Oleum ex seminibus hyoscyami, eodem quo rosaceum oleum, modo paratum, ex præscripto Rogerij, idem valet, quod oleum ex pomis mandragoræ. Valet in arthritica calida, dolorem mediocriter reprimendo, & stuporem inducendo: in arsuris & in excoriationibus, subtilem cicatricem facere potest, & arsuras mitigare. Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arsuris operatur. Accipe in vigilia Iohannis Baptistæ, summitates, flores, & folia, & impleatur noua olla inferius habens angustum foramen, & cooperiatur os ollæ superius, & tunc supponatur alia olla, & ligetur fundus superioris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc sepeliatur sub terra, & sit ibi per annum, & facta

facta anni reuolutione extrahatur. & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terræ, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederæ. (Aliàs relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. ℞. Sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucæ & seminis portulacæ, de vnoquoque P. iij. seminis fabæ inuersæ, quæ telephium est, P. ij. clambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ℥ ij. cum modico opi.

De oleis ex fructibus.

Oleum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundendo aquam, citò & facile stillat. Primò quidem oleum, deinde verò aqua, quæadmodum quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in boccia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgæ, quod est quasi gonorrhœa. ad colli dolores ex catarrho. Agyræ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autem quo destillari debet est. Accipio modium baccis iuniperi plenū, quas cō-
rundo

tundo minutissimè, iisque affundo aquam puram ea quantitate, vt optimè cooperiantur, postea in ahenò cupreo, velut hoc est, in quo aqua vitæ distillatur, vnà cū canali cupreo per aquam frigidam trāsēunte, destillo, canali adaptò recipiens magnum, quod quatuor mensuras possit capere, & sic destillat oleum cum aqua. Verū aliud instrumentum capitello adaptatū habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos spiritus ne adurantur. Ex prædicta baccarum quantitate, suprà vncias iij olei non extraho.

Per expressiōem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. &c. Baccas iuniperi contusas, mixtas primū aqua ardēte deinde etiam oleo oliuarum: bulliant parum, vel saltem simul maneat. sæpe agitando spatula, per dies octo, in cucurbita ad fornacem, tum exprime prælo, & oleum supernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contusum.

Poma mandragoræ per partes diuidantur, & decoquantur in oleo, in duplici vase in frigida regione, vt de oleo rosaceo ex Rogerio dictum est, vel ad solem. Olei huius specialia sunt in febribus continuis & interpolatis, eadem quæ & olei rosacei: sed quia istud oleū narcoticū est & fortius alterat, quàm oleum rosaceum, debet reprimi cum lacte mulieris mixto

mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram. Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, easq; teras, & cum foliis decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccæ lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacculo, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam passionem.

Oleum è baccis hederæ, iisdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra causas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hederæ est, valet contra arthriticam, unde oleum, quod fortius operatur sic fit de hederæ. Accipe ligna sicca hederæ, & grana, & gummi, si poteris habere, & frustatim decisa, ponantur in vas terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc supponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus superioris cum orificio inferioris, benè sigillabis cum argilla vel pasta, & ita disponantur, ut olla superior tota sit super terram, cooperto orificio,

r &

& fiat ignis circumquaque & destillabit oleum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expressionem. Rapæ partem internam excavato, servato operculo, partem vacuam oleo communi repleto, & clauso orificio impone cineribus calidis prius inuolutum stupis madefactis, & cum paucis carbonibus per horam dimidiam ibi relinquito: tum auferas, & remoto operculo, oleum colatum seruetur, ac simul etiam rapa per pannum exprimatur lineum. Valet ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E lib. manuscripto.

E nucleis pineis vidi quandoque oleum (per descensum) extrahi, ad erugandas mulierum cutes, Manardus.

Oleum è cēpa & theriaca, sudorem euocans in peste: Accipiat cēpa alba, in medio euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur, & foramine obrurato, circumdata panno lineo madente, per horæ dimidium cineribus calidis obruta, alembico destilletur, & liquoris stillatitii dentur patienti ℥ ij. Idem efficiunt, liquoris stillatitii nucum viridium, ℥ vj. Fumacellus.

De

De oleis ex aromatibus : Cinnamomi verò oleum vel aquam , inferius inter cortices quare.

Generale hoc præceptum, obseruandum est in destillatione omnium penè aromatum. Aromata quæcunque volueris, conrunde in puluerem, & superaffunde aquam fontanam, quæ vbi colorata fuerit effundatur in aliud vitrum, & noua aromatibus affundatur, idque tandiu, donec aqua nullo colore inficiatur: postea destilla in balneo Mariæ, & separa aquam ab oleo, G. Rast. Sed & aquæ, & olea, quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa citò ascendunt, nec ferunt secum aromatum vim: aqua autem, non sine aromate ascēdit. Et in vniuersum huc sunt transferenda, quæ supra inter olea ex feminibus, à principio obseruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muscata, pipere, macere, & cinnamomo, fiunt contusis aromatibus, & in cucurbitam vitream aut cupream perlutata[m] impositis, cum alēbico, & destillabis cum refrigeratorio, ita ascendet cum aqua oleum, quod postea separabis. oleum enim semper supernatat aquæ,

1 2 præ

præter quam oleum caryophyllorum, quod fundum petit.

Oleum nucis muschatæ ad imitationem huius generalis regulæ, penè præparari docet quidam incertus. Recipe tertiam aut quartam partem aquæ vitæ destillatæ, & nuces muschatas minutim conscinde, imponantur bociæ omnia, ita vt per tres digitos aqua vitæ, nucis muschatæ partes coequantur, relinquantur in infusione horis vintiquatuor, & aqua vitæ colorem flauum acquireret, quam in aliud vitrum effunde: tunc aliam aquam vitæ de nouo affunde, vt prius, idque repetito toties, quoad colore non inficiat aquam vitæ. Quo facto, aquam vitæ sic coloratam omnem in bociâ, in balneo Mariæ secundum artem destilla, vt ascendat aqua vitæ, & oleum nucis muschatæ remaneat in priore bociâ in fundo, & sic habebis oleum nucis muschatæ paratum. Eodem penitus modo potest ex omnibus aromatibus oleum destillari.

Vidi, inquit quidam ex Gesneri amicis, destillationem olei nucis muschatæ, factum oleum odoratissimum, & in magna copia ab Alchymista, in hunc modum: Accepit nuces muschatas, & puluerisauit, & affudit duas mensuras aquæ simplicis, posuit in cucurbita vitrea luto sapientiæ optumè perluta
ta.

ta. (Lutum autem erat factum ex simplici luto, cui permixta erat lana, quæ de pannis detorta erat) ut solent ij cucurbitas perlutare, qui aquam fortem parant, postea capitel lo imposito, eodem luto perlutauit, similiter & recipientem (tantum in iunctura) ne spiritus euanescerent. Tum ita ad ignem posuit, & primò fecit ignem lentum, secundò maiorem, tertio fortem, eo modo quo solent aquam fortem destillare: & factum profectò est oleum optimum, supernatans aque in recipiente, quod collegit, & erat magnæ virtutis.

Oleum macis, calidæ est facultatis, ideòque commodus eius usus est in colica à causa frigida, & à catarrho à capite descendente confortat cor, ventriculum, & matricem. Imprimis maximum auxilium sensi huius olei, in tremoribus cordis ex timore, aut ex vesicæ obstructione, aut matrice: valet in stranguria, & quicunque à frigiditate ortum habuerint morbi. Possunt eius tres vel quatuor guttæ, per os sumi, in cochleari ferreo, cum ossa, aut in primo haustu vini, Incert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri potest per expressionem, eo modo quo dicitur inferius, in ratione parandi oleum caryophyllorum.

Oleum è pipere destillatum, omnibus fa-

r 3 cul

cultatibus, quibus & ipsum piper, præditum est. nisi quod ignea illa vis, quam linguæ imprimit piper, in oleo eiusmodi non sentitur. Est enim oleum piperis nihil aliud, quàm elementum aëreum separatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & sulphuris destillato, idem probauimus. Eodem planè modo oleum pipetinum, à suo igne est separatum, & maioribus facultatibus ipso pipere constat, penetrandi facultatem habet eximiam. In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iusculo, ad incidendam eam, & dissipandam. Exhibui, inquit quidam, in tertiana febre, post purgationem & venæ sectionem, dando huius olei guttas tres cum scrupulo vno mixturæ, duabus horis ante paroxysmum, frigus & tremorem ipsamque etiam febrem prohibuit inuadere, si non prima vice, at saltem secunda.

Oleum de caryophyllis, paratur ut & oleum de baccis iuniperi, non ut oleum cinnamomi. Multò citius & facilius oleum habebitur, si cum aquis destillatio fiat, ut pluviali vel lacustri, aut aliis mollioribus. Humiditatis præterea multò plus habent caryophylli, quàm cinnamomum habeat. Sunt nonnulli qui per expressionem ita parent.

Accipe

Accipe caryophyllorum quantum videbitur, pistentur grosso modo, & macerentur in aqua rosacea tandiu, quoad facultates caryophyllorum penitus aqua extraxerit. Tū accipe amygdalas decorticatas cultro, incide leuiter, easque in prædictam aquam impone, vt odorem & saporem caryophyllorum imbibant, tum exiccentur seorsum: quibus exiccatis rursus in eandem aquam ponantur, denuoque exiccentur, idque est quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expressum fuerit, in sole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri possunt, vt ex musco, ambra, belzoino, storace, cinnamomo, macerè. Ex lib. manuscripto meo.

Oleum caryophyllorum vt & ipsi caryophylli, calidum est & siccum, tertio gradu, confert stomacho, hepati, cordi, diarrhœæ à causa frigida, & stomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos dissipant, & clarificant crassos illi: sed oleum hæc omnia multò præstat efficacius, & quod verè affirmare possum, omnes virtutes habet balsami. Extrinsecus vulnera recentia sanat, vulnerum sanguinem fluentem & aquam sistit. Intrinsecus partes naturales cōfortat, sanguinem melancholicum purgat, con-

r 4 for

fortat cor & caput, præsertim conuenit vertigini, & debilitati visus, si mane tres vel quatuor guttæ à ieiuniis in cochleari cum ossa, aut vino sumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius: hoc affirmare ausim, quòd balsami virtutes obrinet. Vidi inquit, vulnus eo, per Ioachimū Rhœticum, absque suture coniunctum atque conglutinatum fuisse. Taceo reliquas effectiōnes, quas in corroborando, & restaurando collapsas vires potissimum obrinet. Oleum caryophyllorum haustum, quantitate duarum aut trium guttarum in brodio seu iusculo caponum, valet in colica, & vteri suffocationibus. Tabellæ ex oleo caryophyllorum paratæ, manēque & sero commestæ, capiti conferunt robur, & catarrhos sistunt.

De oleis è gummis, lacrymis, seu liquoribus densatis, & resinis.

Olea de gummis seu lacrymis sic destillari possunt: Accipe de gummis, quantum videbitur, pone in cornutam in cinere, primùm igne lento, deinde sensim aucto, donec nihil destillat amplius, & oleum extrahe, quod sic rectificandum est: Recipe

cipe aliam cornutam mundam, & impone oleum, deinde lentissimo igne in cineribus destilla, & habebis oleum purissimum, pene trans, & multo melius poros subintrans. Eodem modo rectifica quoque oleum è lignis, balsamo, & seminibus. Lullius gummi & gummosa destillat benè trita, & in agrestam vel acetum imposita vno die ante.

Oleum è mastiche, fit per descensum in retorta, ita ut ignis supra infràque sit, & habebis oleum masticeis, quod postea rectificetur. Augustæ Vindelicorum quidam destillat, accipiendo mastichen integram, & solam in retorta lutata, vsque ad partem eminentem extra fornacem, quæ quatuor ventilia habeat, & superius tegatur, lento igne destilletur, balsamum est mirificum ad vulnera. Nota, destillaui, inquit, quidam ignotus mastichen per cannam, sed quicquam dare noluit, nisi odorem & saporem. Fuit tamen ipsa mastiche nihilominus levis & porosa in fundo. Aqua item, quæ mansit in fundo cucurbitæ, fuit subcitrini coloris & subamara. Et summatim mastix inter decoquendum deponit virtutem per alembicum. in eam rem, in qua decoquitur: cum essentia maiorem virtutem præstet per alembicum.

Confectio olei ex thure & carabe, fortè

r s etiam

etiam ex assa dulci, camphora, styrace calamita, &c. Sume primò bociam perlutatam: haud ita longam, sed resecto utcunque collo, ut orificium sit amplum (huic enim inferendum aliud) in quam infunde pulueris thuris, aut carabæ ꝑb ꝑ. Deinde habeas aliud vitrum album, cuius generis sunt ea, quibus bibitur & formam habent mogollæ, (forte boccalis vocati, aut angesteri) in quod infundas aquam calidam, hocque imponas priorî cucurbitæ, ut in medio consistat erectum. Tum claude cucurbitam suo capitello, in summitate perforato. Foramini adaptato infundibulum, quod foramine paulo altius habeat epistomium, cuius pars angustior, & extrema, vitrum cum calida aqua respiciat. Quo peracto in infundibulum infunde aquam calidam, & aperto epistomio, paulatim nec nisi per guttas, aqua calida in subiectum vitrum destillet, ita regendo, ne inundet vitrum: sic una cum vapore aquæ calidæ, ascendit in alembicum oleum suavisimum & odoriferum, odore thuris, quod alioquin sine hoc vapore pessimè olet.

Iohannes Manardus in epistola de lumbricis 3. 1. observata à se scribit aduersus lumbricos duo olea simplicia, nempe oleū thuris & vitrioli, arte chymica parata. Priore
(inq

(inquit) venter inungatur. In secundo valde cautè agendum est, ne locus exulceretur, si intro sumatur: sunt tamen qui ausint eius guttulam potui dare cum melicrato.

Oleum myrrhæ, virtutes habet balsami, nam cōseruat & tuetur à putrefactione omnia ea, quæ ei imponuntur, similiter faciei in unctum pulcherrimam cōseruat, & faciem inuenilem conciliat, vulnera citissimè cōsolidat, & omnes alios morbos internos curat, exhibendo per os ꝑ. ad aurium surditatem, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adulteratæ ꝑ. vi. aquæ vitæ sine phlegmate ꝑ. xij. & hæc duo in boccia vitrea coniunge, quæ in fimo equino calido diebus sex quiescat. Post ea destilla in balneo, usquequo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ videbis oleum myrrhæ, quod per pannum lineum est colandum, sicque ad prædicta seruandum. Ad faciei splendorem & colorem cōseruandum, sic est procedendum. Fiat decoctum vrticæ in aqua communi, & dum ebullit, vapor in faciem recipiatur, vt sudet, postea excietur optimè, & postea statim unge faciem oleo myrrhæ. Et hic modus est seruandus in inungendis manibus, pectore, & aliis partibus, Leonardi Fierauanti.

Aliter paratur à quodā, ad dolores podagricos, præmissis vniuersalibus. R. Oua per
dec

decoctionē indurata numero decem, & scindantur per medium, & vitellum extrahe, & eius loco impone myrrham, quantum est medietas vitelli, aut minus. Tum rursus duas partes oui coniunge, & pone in vase vitreato, & reconde in cella vinaria, & ibidem permitte per dies 15. aut plus, & exhibit liquor, quem serua in vase vitreo, pro inunctione.

Oleum belzoinum fit, accipiendo tantum aquæ vitæ, quātum est belzoini puluerisati subtiliter, & ponantur in retortam latam, & vnā cum suo capitello in iunctura clausam, destillentur in cineribus lento igne, quoad extracta fuerit aqua, quæ reseruanda est ad suos vsus Postea fortificetur ignis paulatim, vbi oleum apparuerit, magis magisque, vsquequo totum oleum extraxeris. Tandē in fine sequetur gummi quoddā, instar manne, quod valet ad faciendā aquam odoriferam, vnā cum aqua puteali, aut rosarū, Fallopius.

℞. Belzoini ℔ j. & subtiliter pulueriza, pone in alembicum ad destillandū. tunc affunde pulueri, aquæ rosarum ℔ ij. obtura diligenter alembicum, & lento igne subtus accēso primò, quoad aqua cœperit destillare, deinde augmētetur paulatim vsquedum oleum conspexeris. Quo apparente, mutetur recipiens, & fortiori igne elice oleum, quod

quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Fallopii Ladani puluerizati quantum placuerit: pone in vas cupreum instagnatū, cui admisce ℥ j. aut ℥ β. aquæ rosarum pro quantitate ladani, & olei amygdalarū dulciū medietatem. Postea capitello eiusdem materiæ cooperi vas, & claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est. prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum Antequam auferas materiam, refrigerare permittito, ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur, adde aliquid aluminis vsti, aut ambræ.

De oleo terebinthina.

ANtiqui terebinthina ipsa utebantur. nō oleo, tamen oleum eius est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affectibus conueniens, & omnibus ægitudinibus frigidis ac flatuosis: in asthma & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum, & in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis cōuenit, cicatrices deco

decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinæ oleum est, & paucas sæces in fundo bociæ, post destillationem relinquit. est enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem oleum vel extremæ frigiditatis vi, vel extremæ caliditatis, sicut & ex omnibus ferè rebus extrahi potest.

Valet autem terebinthinæ oleum destillatum, penna illitum naribus, ad scabiem, & rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit, & pituitam absque sternutamentis detrahit: sanat & rimas vberum in mulieribus. Ad memoriam, surditatem & spasmodum principatum obtinet. Ut vulnera citissimè consolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commisce ei viridis æris partem æqualem, & feras vsui. E libro quodam manuscripto insignis empirici.

Modum quendam destillandi oleum terebinthinæ, vide inter Balsamelæa.

Oleum terebinthinæ simplex, multarum facultatum. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet lb accipe ℥ iij. cineris è ligno duro aut forti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus, ad humiditatis destillationem: postea augetur ignis ad olei destillationem. Et hoc est oleum simplex, quod simplicia vulnera

nera intra horas 24. sanat. Valet neruis contractis à frigiditate: accipiendo ʒ j. cum vino, vinam mouet, & omnes dissoluit corporis neruositates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus pestilentibus confert eodem pondere, per os accipiendo; & vngēdo stomachi orificium, digestionem promouet, Fallop. Paduæ destillauimus eodem modo, permiscendo lotam arenam, quæ prohiberet ne terebinthina ascenderet, & oleum mirabile in vulneribus experti sumus.

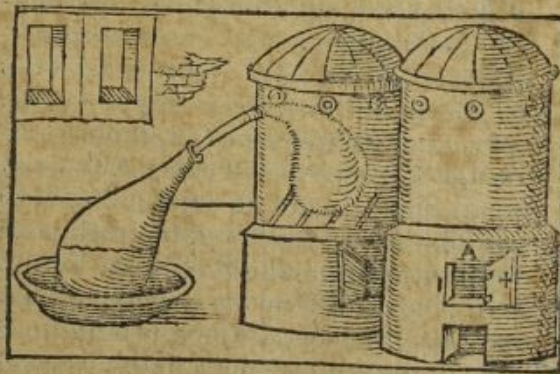
Oleum terebinthinæ compositum, contra spasmodum, & alios dolores. ʒ. Terebinthinæ claræ lb j. olei communis ʒ x. thuris, myrrhæ, sarcocollæ, masticis, croci, ana ʒ j. panis porcini, caudæ equinæ, rubiæ tinctorum, ana ʒ j. vermium terrestrium ʒ iij. ponantur omnia in catinum cupreum, & iuxta ignem lentum incorporentur simul, ac postea in vitrea retorta destillantur. Post destillationē, separa aquā ab oleo, & serua oleum in vase vitreo. Valet hoc mirabiliter contra spasmodum, etiam qui in vulneribus & aliis morbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (larigna) contra contractionē membrorum mirabile, si inungantur eo membra, authoris Incerti. Sumit autem terebinthinæ partem vnā, vitrioli

trioli calcinati partem vnam, pomorū exicatorum & puluerifactorum siue cortice, partem vnam, olei oliuæ partem vnam, laterum exustorum partem vnam, pulueriscentur omnia subtiliter, & misceantur, & in olla inuitreata stent in loco calido, diebus quatuordecim, singulis diebus agitādo. Postea destilletur totum per descensum, in vase quam diligentissimè, trium digitorum crassitudine perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum saluia extrahendū, sic fit, quod valet ad paralyfim membrorum, relictam post apoplexiam, vel hemiplexiam. Ponatur in cucurbitā vitream, retortam dictam. foliorum saluæ viridis minutim incisæ, circiter libram vnam, cui adiunge eam quantitatem terebinthine, quæ sufficiat ad formandam pastam quandam cum saluia, vt tractari manibus possit, hoc est, vt vnus sit tantum, quantum alterius, ita tamen vt ambo simul mixta non amplius quàm duas tertias retortæ repleant. Retorta ante omnino sit benè perlutata, pro more. Dehinc venter retortæ in fornace ponatur, vnà cum receptaculo diligenter in iunctura clauso, ne aliquid respiret. Recipiens sit magnū, capax, & forte, alioquin si nimis parū fuerit, propter spirituum vehementiam reclusorum, facile rumperetur. Primò procedatur

datur lento igne, in eodémque tamdiu perseverandum, quoad omnis humiditas saluæ destillauerit, postea enim non est periculum in ignis vehemētia. Interea dum destillatio fit, collum retortæ vehementer calet. Vbi in ea nihil præterea contentum fuerit, quàm excrementa saluæ, & reliquæ seu fæces terebinthinæ, quæ nihil aliud quàm colophonia sunt, collum retortæ refrigerabitur, licet utcumque ignis intendatur. nihil enim amplius ascendit, quod collum calefacere possit. Verùm ut facilius, minori quæcum periculo tota perficiatur destillatio, utque ignis melius regi pro necessitate possit, parandæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-

rum altera est pro igne, altera pro retorta:
hæc recipit calorem igneum, p. foramen
ad

ad id aptum medium inter vtranque, quod modò claudi, modò aperiri, magis minùsve, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunque occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis. vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationē valet: neque enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

De oleis ex corticibus.

Aqua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtilis est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme, quòd stomachum corroboret, & omnes viciosas humiditates mirabiliter discutiat, ac ventriculū tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnemque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefactionē arcet, extrinsecus omnia recentia vulnera siue vlcera consolidat. Aqua valde conuenit omnibus morbis frigidis, tum virorum, tum
fæmi

ſceminarum, præſertim quibus ſtomachus affectus eſt, ita vt non appetant. Item cum ſpiritus ſunt debilitati, prodeſt cyathus huius aquæ, cum modico vini maluatici, aut ſucci mali punici, ſumptus, vt ſuprà dictum eſt. Homines penè mortuos, vna aut altera gutta in os immiſſa, reficit: animi deliquiis, præſertim quod ſenibus accidit, eſt præſentiſſimum. Ad parturientes vtuntur obſetri- ces ac mulierculæ, ſummo cum ſucceſſu. In accelerando, iuuandóque partu, præſentiſſimum eſt remedium. Modi quibus deſtilla- tur aqua vel oleum, ſunt varij, ex quibus ali- quot ſubiiciam. Quidam in aqua roſacea macerant, alij in vino albo: nonnulli in cucur- bita perlutata, ſed facilè adurit. In veſica ſi deſtilletur, magna tantum copia faciendū. Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed de his omnibus nunc ſatis.

Solebant olim Pharmacopole cinnamo- mum macerare per aliquot dies, in aqua ro- ſacæ, vt quæ cor reſpiceret, atque viribus quoque refocillandis eſſet accõmodata, ſed quia non parum eius aquæ retinetur odor, vilior aqua à plerisque iudicatur: ideóque melius eſt, vino albo veteri, odoro, ante de- ſtillationem macerare, ita & excellentior & ad penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandæ modus, quæ
f 2 acce

accepit à quodā suo amico, huius rei exper-
tissimo. Sumatur cinnamomi electi lbj cō-
tundatur, vt per cribrum falis penetrare pos-
sit. nec torum in puluerem sit redactū, & po-
natur in cucurbitam, cui affundatur aquæ
borraginis, buglossæ, endiuix & melissæ,
ana lbj s̄ stent in infusione bene obstructo
vase, diebus quatuor, vel quinque. Postea ex
hac cucurbita in cupream cucurbitam effun-
datur, quam in fornace cum suo capitello &
refrigeratorio collocabis, cauendo ne cu-
curbita nimium igni sit vicina, sed interme-
dia sit lamina ferrea perforata, vt euentilari
ignis, & vapor sursum pelli possit. Primò ac-
cendatur ignis lentus, quoad destillatio cœ-
perit, postea verò augeri potest, vt expedi-
tius destillet. Vbi mēsurā ita extullarit, remo-
ue hanc, vt pote optimā: nam quæ sequitur,
multo hac est inferior, & seruari potest pro
nouo cinnamomo in eadem macerādo. Eo-
dem modo ex caryophyllis destillari potest.
Vbi notandum vt refrigerationis habeatur
ratio, vbi si quidem fuerit aqua calidior, illa
emittatur statim, & noua adiiciatur.

Aquā cinnamomi, si quis destillare volet
per vesicam ex cupro factam, vnā cum fi-
stula, per aquam frigidam transeunte, ma-
gna quantitas simul erit destillanda: neque
enim facile esset in pauca quātitate. Verum
in

in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura est, ne aduratur in fundo. & aqua inde adustionem redoleat. Quod si ignis fuerit intensior, etiam oleum destillat, eoque magis, si in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita destillata colore alba.

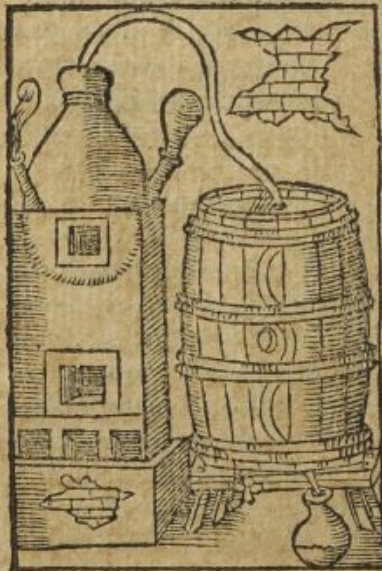
Accipio cinnamomi debitam, quam volo quantitatem, & impono cucurbitæ non perlutatæ, vnâ cum aqua, aliquot diebus macerandam, postea destillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomum continetur, aquam non attingat. quemadmodum docet Manardus, & ita extrahi aquam claram, non turbidam, nec etiam nimium incalescunt spiritus cinnamomi. Interdum vbi aquam efficaciorē voluero, modicum zingiberis adicio. Et hoc modo Pharmacopola quidam aquam cinnamomi destillat.

Alij hunc modum sequuntur. R. Aquæ partes 6. cinnamomi partem vnâ, quod crassiusculè cōminuatur, & in cucurbita bene obturata aliquandiu maceretur, hoc est, tribus vel quatuor, aut etiam quinque diebus. Deinde superimponere alembicum, & in balneo Mariæ temperatissimo calore, qui non excedat calorem urinæ hominis, eliciatur aqua odoratissima. Inter coquendum subinde affundatur aqua tepida, vt semper ma-

f 3 neat

neat eadem quantitas, ne absumatur, & excipies in recipientem distinctas aquas: prima eximia secunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio destillandi reliqua aromata, & nonnulli sunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, *℞*. Cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam mensuræ partem, vini tantundem, & misce.

Alij parant hoc modo lb j. cinnamomi contundunt, huic aquæ puræ affundunt sextariū j. ss . & macerant horis octodecim, postea igni lento imponūt, & destillant instar aquæ vitæ, per vas ligneum aqua plenū, per quod trās-
eat canalis

tortuosè, instar serpentis, ne adurantur spiritus.

Mulier

Mulier quædam, destillatrix aquam cin-
namomi sic facit: parum autem differt à mo-
dis supra positis. *℞.* Cinnamomi optimi sub-
tiliter in mortario pulverisati, sed non cibra-
ti, *℥b* *℥*. infundatur in vas destillatorium sub-
tiliter, ne quid parietibus adhæreat, eique af-
funde aquæ fontanæ mensuram *j.* & *℥*. tum
claudatur vas suo capitello: ac primò quidē
lēto igne destillatio inchoanda, paulatim au-
gēdo, prout videris guttas celeriter, aut tar-
dē procedentes Naso alembici aptetur cana-
lis per aquam frigidam transiens, cuius extre-
mitati recipiēs aptato. Vbi aqua processerit,
opus est tribus, qui destillationem perficiāt:
quorum vnus obseruet capitellum & cana-
lem, vt semper linteis aqua frigida madidis
capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta
vas recipiens, obseruet aquæ destillantis co-
lorem: tertius vitrum, aut recipiens aliud por-
rigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet.
Aqua destillans quatuor habet differentias,
vnde etiam quatuor recipientibus vasculis
erit opus. Prima aqua nōnihil pinguis est &
fortis, idēq; optima. Vbi hæc præterierit, &
ceperit color lacteus prodire, tū aqua secun-
da colligēda, quæ in fortitudine sua à priore
deficit. Vbi hic color euauerit, & aqua pro-
fluens fuerit in colore, vt aqua alioquin ex
aliis rebus destillata, memento tertiæ aquæ,

℥ 4 quæ

quæ itidem est ſeorſim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut ſubſtauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodiſt: finis huius quoque erit, ſi guttæ cœperint eſſe puniceæ, tum aufer totum: nihil enim ineſt, quod vſui ſit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam deſtillatio procedat. Abſolues autem vnius horæ ſpacio. Huius aquæ guttæ iij permixtæ aliis appropriatis aquis, epileptiæ auxiliantur. Si venulæ ſub lingua hac fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parum olei deſtillatione extrahi poteſt: quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiufdem, quæ primo loco extillarit, vtpote quæ facultatibus eſt prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi ſic fit. Ex ſchedis manuſcriptis incerti authoris. Accipe vini maluatici optimi menſuras tres, & bis deſtillato. Poſtea rurfus tertia vice deſtillato, vt tamen vna tantum menſura in cucurbita relinquantur. Rurfus deſtilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rurfus alia vice deſtilletur, vt menſura tantum vna ſuperſit: ſicque habebis vinum optimè rectificatum, quod ſeruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnâ cum vino re

no rectificato, vt excedat cinnamomū duobus digitis. Cucurbita cæco alembico diligenter claudatur, & in balneo Mariæ tribus diebus lento igne ponatur. Peraçto hoc termino effunde vinū cauendo nequid sæcum vnà effluat, & vinum seorsim serua. Tum aliud vinum rectificatū affundito, & vt prius pergito. His peraçtis, vtramque aquam vitæ in cucurbita commisce, & cum capitello claudatur diligenter, & in balneo lentissimè destillatio inchoetur, vt ad nouem tactus guttæ destillent: idque continuabis, quoad vinū ascenderit, tum in fundo alembici habebis oleum, quod serua.

*Ratio parandi aquam cinnamomi
& oleum eiusdem, quam nos candidè docuit clarissimus Medicus
Iohan. Crato à Krafftheim.*

Accipito cinnamomum electissimum, confringe in tenuissimas partes, deinde in sacculum lineum indito, suspendaturq; hic sacculus in vase, in quo aqua sit in fundo, ita tamen vt aqua sacculum non contingat, ac clauso diligenter vase, immittatur hoc vas in cacabum plenum aqua calefacta & feruida, ita vt aqua illa, quæ in eo vase continetur, in
f s quo

quo cinnamomum dependet, bulliat: maneat hoc modo aliquandiu cinnamomum, in calido illo vapore, quoad benè attrahat. Deinde cinnamomum sic madefactum vapore aquę bullientis, contudatur, & fiat quasi pasta quędam, & simul cum impresso liquore, quem assumpsit, infundatur in alembicum: si opus videbitur, poteris adhuc aliquid calidę aquę affundere: sed quanto minus aquę affuderis, tantò habebis præstantiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei aliquid. Si tantum cupis habere aquam non ita præstantem, affunde aquam copiosè, sicut quidam faciunt, ad lucrum comparati magis, quàm hominum vtilitatem: sed sic, aut nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A Operculum ollę illius, in qua cinnamomum suspensum est: hoc operculum, si intus haberet capitulum, in medio scilicet concavitate, quale in galearum vertice cernitur, & præsens figura adumbrat, commodè intus sacculus alligari posset, sicque in medio optime deperderet. Quod si non habuerit, posito per transversum ollę ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.

B.B. Cavitās vasculi vacua.

C.Sa

C. Sacculus cin-
namomo refera-
tus.

E. Infundibus-
lum, per quod
aqua, si forte
deficiat, infun-
datur, sed dilia-
genter rursus
foramen obtu-
retur.

F.F. Cacabius
plenus aqua,
qui & vascu-
lum excipit, in
quo cinnamo-
mū imponitur.

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit
amplum, non opus est aquam per fistulam
galeæ ducere, sed si concalescat vas excipiens,
lintheum aqua frigida immerlum ei appona-
tur, & eundem usum præstabit. Eodem au-
tem modo, quo aqua cinnamomi præpara-
tur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillan-
da, aliam habent rationem, & requirunt in-
spectionem in putrefaciendo: omni conatu
enitendum, ut lentissimus sit ignis, idemque
perpetuò æqualis: nam si coeperit spiritus se-
mel

mel exhalare, oleum & opera perditur. Accipienda autem ad vsum non putealis, sed fluminis aqua.

Rursus cinnamomi oleum, quidam affirmant fieri ab aliquibus, cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menses quotidie guttam cum aqua maiora, aut simili.

Oleum è cortice mali arantij siccato, præstantissimum sit, verum vtrum tantum insolatione an destillatione, nondum cognoui. Est autem albicans & odoratum, sed nihil acrimoniæ habebat, quod gustavi.

Oleum è corticibus nucum. *℞.* Cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutata, illam impone igni non nimium magno, & extrahes oleum & aquam è corticibus. Deinde separabis oleum ab aqua per balneum Mariæ. Postremò ter aut quater purgabis oleum, in arena destillando in vitro paruo. Hoc ferè melius est oleo vitrioli, maximè in peste & veneno. *G. Raf.*

De oleo tartari.

Oleum tartari: Accipe tartari vini albi, aut vini maluatici, si haberi posset (melius enim esset) quantum videbitur calcinetur, primò puluerifatur, post calcinationem,
rur

rursus pistatur, & in colatorio suspenditur in loco humido per dies octo vel sex, & oleum in vase supposito collectum, serua. Valet maculis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei tollit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, & lepra oborientes. *℞.* Tartari contriti ℥ iij. in olla inuitreata ponatur cum aceti mensura j. decoquatur per dimidium horæ spacium, despumando diligenter, postea ab igne deponere, obstruendo ollam, ne vapor egredi possit. Tum rursus cineribus calidis, aut carbonibus ignitis appone, & decoquatur aut calcinetur vsquequo in puluerem redigatur. Post refrigerationem pulverisā, & in loco frigido & humido, aut cella vinaria in sacco suspendatur, supposito aliquo vase. Vfus huius olei est eiusmodi: Patiens balneum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum iuerit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ apparent, & cooperiatur panno diligenter, ne ab aëre ante eius exiccationem contingatur. Hoc continua per octo dies, mane & vespere.

Ad calcinandum tartarum subito, cum nitro vt albescat, & valet contra verrucas, ex lib. manuscripto Germanico. *℞.* Salis petreæ & tartari puluerisatorum, ana partes æquales. Calefac regulam aut testam non inuitrea

vitreatam, huic infunde nitrum & tartarum, & ubi stridorem excitauerint, ignitâque fuerint, statim albescunt. Tartarum hoc ita calcinatum in sacculo suspendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, si eo vngantur. Notandum autem, quod ubi minus nitri, quàm tartari coniunxeris, non ita albescit, quanquam vnciæ quatuor salis petreæ cum ℥ss j tartari permixtæ, tartarum calcinare possunt, non autem ad albedinem redigere, sed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum destillari solet.

De oleis è lignis extrahendis.

Oleum ut è quouis ligno extrahas. R. Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per descensum, ut nosti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si verò vis ut fortius operetur, & nobilius sit, destilla per ascensum in cornuta, eritque oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunque ponatur.

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius successit) ex sancto, inquit Manardus, usus sum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem usum etiam oleum ex iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit, eius

eius vsus est in arthetica frigida : excoriatio-
nes cicatrizat , morpheam albam propriè
soluit, & ipsam denigrat. Et eo modo oleum
ex omnibus lignis extrahi potest. Rogerius.
Curat præterea tale oleum paralyticos.
Manardus refert oleum fraxini, non solum
inunctum , sed etiam ebibitum , conferre
lienicis.

Oleum è lignis hederæ. vt extrahatur, di-
ctum est superius, vbi docuimus oleum ex-
trahere ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit,
quo oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis
causas remouet vel reprimat, & typum quar-
tanæ : sed magis singulare & speciale, facta
inunctione ab vmbilico vsq; ad muliebria,
est renes, & matricem confortare, & eius hu-
miditatem exiccare, & ad conceptionem præ-
parare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fistulis, in se-
ctionibus cutis, & malo mortuo : tibiæ
serpigni & cancro, vulneribus & vlceribus
malis. Recipe ex lignis iuniperi quanti-
tatem sufficientem, & incide in frustra, &
imple ollam vel dolium magnum vitrea-
tum interius, cuius orificium sit arctum, &
fac foueam in terra, & præpara parietes eius
cum terra figuli : deinde pone ollam vitrea-
tam in fundo ex directo foueæ, habentem
orific

orificium magnum , & cooperiatur corta (lamina) ferrea subtiliter perforata : deinde præpara ista duo vasa cum terra figuli , ne ex vtriusque orificiis respiret : deinde cooperi terra , & adde ignem per tres horas , finaliter refudabit oleum de iunipero optimum.

Oleum è ligno iuniperi rectificatum , fit primò destillatione per descensum : deinde totum simul in bociam infusum destillato sursum , vel in balneo , quod tardius fit , sed pulchrius : vel in cinere , arenâve , quod fit magis rufum.

Oleum ex ramentis subtilioribus Carpen-
tatorum , quæ nos *hobelshoen* vocamus , fit ,
ad oculorum affectus , ad hunc modum : Ac-
cipe matrem perlarum bonam , reponatur
per noctem , vel in cellam vinariam , vel in
aquam frigidam . postea diligentissimè exic-
cetur : quo factò , huic matri perlarum im-
pone quantum potes de ramentis ligni ,
eâque accende , & habebis fuluum oleum
ad oculos.

*De oleis ex charta , & petijs è rela-
lini.*

Oleum chartæ fit , accipiendo patinam
stanneam , cui impone chartam , quam
accende , & apparebit spuma subflaua , è pati-
na

na exiens. Spumam collige, & palpebris in-
uerfis inunge, aut alioquin pro oculis affe-
ctis vttere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam
è charta alba, eminentem capitis partem re-
scinde: caudam reflexam forfice tene, ita vt
capitis margo intus lancem attingat, donec
dimidia, aut amplius pars, consumatur flam-
ma, nec permittes in lancē incidere flammā.

Oleum è petiis lineis: petiolam mundam
accipe, eamque accende super stannum, &
defluet oleum causticum, cum quo vlcera
inungantur: tādē creta in aceto dissoluta,
in modum vnguenti albi circumquaque li-
niatur, tanquam defensiuum.

*De oleis ex animalibus aut eorun-
dem partibus, vnā cum epistola
Arnoldi de Villa noua, de san-
guine humano destillato.*

*Epistola magistri Arnoldi de Vil-
la noua, ad magistrum Iacobum
Toletanum, de sanguine huma-
no.*

Magister Iacobe amice charissime: Du-
dum me rogastis, vt vobis secretum
meum

meum de sanguine humano, quod diuina fauente potestate, perque meam industriam (quamuis non totaliter) per multiplices experientias, cum multiplicibus laboribus adinueni aliqua, de aliquibus expertus sum, transcribendo significarem. Et quamuis diu distulerim, tamen iam senio appropinquante, omni liuore semoto, ea quæ de hoc secreto sum expertus, plenius enodabo. Audiat ergo, & audiant secreti electi, verba oris mei, quia Spiritus sanctus, ubi vult spirat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur, qui fatuo alicui & impotenti reuelabit, quod antiqui quæsiuerunt, nec inuenire poterunt: scrutati sunt, nec illud habuerunt. Est etenim donum cœleste, nobis indignis à Deo destinatum, quod nec medici cognouerunt, nec etiam philosophi qui in Calchymia laborauerunt perceperunt. Sed testor Deum, quod per varios labores, quos longo tempore in arte Calchymia sustuli prout scitis, per experientiam cognoui istius rei efficaciam tantam esse, quod non sufficio vobis, tantæ virtutis vigorem plenius explanare: & ideo in puteo pœnitentiæ recludimus.

Accipiat ergo hoc secretum, scilicet sanguinem humanum, & sit sanguis virorum sanorum, & ætatis infra 30. annos, & extra-
hatis

hatis quatuor elementa prout benè nouistis ex calchymia, & obturetis bene quodlibet elementum per se, ne aër subintraret.

Aqua enim valet in omnibus aggritudinibus tā calidis quā frigidis, eò quod occultæ est naturæ, & complexionem lapsam reducit ad temperamentum, & maxime valet in patientibus vitium in spiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipsas habet dilatare & humectare, & dico pro cōstanti, quod phlegma grossum in pulmone contentum sine molestia dissoluit, & ipsum ulceratum (non obstante commotione) consolidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris spiritualibus purgat, & ea purgata præseruat. Sanguinem ultra omnem medicinam mundificat. Item fluxum ventris à tota specie curat. Apostema etiam lateris mire sanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quā aqua, & maxime valet iuuenibus, vt in eo statu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, si vtantur eo paulatim, & in modica quantitate. Et est quasi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit sanguinem putrescere nec phlegma superdominari nec choleram aduri. Præterea ultra modum multiplicat sanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, sæpe phlebotomare. In-

t 2 super

super illud elementum aperit venas & nervos, & si aliquid fuerit in ipsis diminutum, reducit ipsum ad debitum temperamentum. Insuper probavi, quod si iuuenis, ante statum suæ ætatis, scilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento vnā guttam intra oculum ponat, & se tenuerit in quiete per mensem, sine dubio reddetur sibi visus. Item si in aliquo membro, aliquod superfluum existit, vel aduenit aptum putrefactioni, statim dissoluit & tollit, & si inueniatur diminutum, reddit restau-rando. Et valet hoc elementum in apoplexia, epilepsia, scotomia, vertigine, dolore hemi-craneo, & in omnibus istis debet administrari cum aliquo electuario, ad propositum valente.

Ignis verò pretiosior & admirabilior est, & ad omnia valet ad quæ valet aer, & quod plus est, de mortuo homine facit viuū, hoc ita intelligendum est. Quod si in hora (singultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, distemperato cum vino, ita tamen quod guttur transeat, reuiuiscere faciet ipsum hominē, & ingredietur ipsum cor subito, expellendo superfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalem ipsius hepatis, & ita, quod quasi per vnā horam, ipse infirmus poterit loqui, & disponere de
testam

testamento, &c. Et per hunc modum, vidi
facere miraculū, apud Dominum Comitem
Parisiensem, qui quasi mortuus iacuit, &
statim postquam hoc medicamentum sum-
psit, rediit aliquantisper ad se, & post horam
expirauit. Et istud apud quamplures sum-
expertus. Item si senes vtūtur hoc igne om-
ni die, in modica quantitate, subleuat sene-
ctutem, exhilarando corda eorum, ita quod
iuuenilia possidebunt corda. Et ideo voca-
tur hic ignis, Elixir vitæ. Nec tamē est elixir
calchymix, quia hæc est de sanguine putre-
facto. Istud quoque si esset de sanguine pu-
trefacto, natura humana nimis abhorreret
huiusmodi medicinam. Et scias quod si ele-
menta ipsa secundariē destillata fuerint, e-
runt optima, & per ea homo viuere poterit,
vsque ad periodum ultimam suæ vitæ, sine
infirmirate, si ipsis vtatur omni vel altero
die. Et tanta est scientia in his destillationi-
bus ultimis, quemadmodum est in destilla-
tionibus Calchymix. §. Nota de isto san-
guine humano, quod permisceo ipsum re-
centem, cum optima aqua vitæ fortissima,
& ipsum destillo, & erit pro primo elemēto.
Et super fæces, pono aliam aquam vitæ for-
tissimam, & facio similiter, & erit pro secun-
do elemento. (Videtur aliquid deesse.) Et
hoc sic probo, Fiat scyphus vel cupa de au-
richal

richalco. & ponatur in mensa, & si venenum appropinquabit scypho. scyphus vel cupa incipit mutari in diuersos colores, per lineas multas, &c. Et sic cognoscitur venenum, similiter de febre.

Oleum sanctissimū ex ossibus hominum mortuorū ad omnes dolores, sepe mihi expertum. post debitā purgationē ℞. Ex ossibus magnis mortuorū hominum, concidantur frustatim, sine vt excandescant in igne, ignita pone in cassula aut olla in qua sit oleū commune antiquissimum, & ea extingue, & quamprimum inieceris frustum in ollā olei, mox illico operculo claude, vt vidimus in oleo philosophorum. Hæc ossa aliquot horis imbibita contūde per se (absque illo oleo quod superfuit in olla) & pone in cornutam, & destilla vt oleum philosophorum, serua ac vtere. Res magna est ad omnes dolores iuncturarum.

Oleum ex ossibus ad epilepsiam. ℞. Ossa futuræ lambdoidis hominum mortuorum: pone ad calcinādum donec rubescant: deinde extinguantur in oleo, tum triturentur, vt dictum est de ossibus superioribus: hoc est medicamentum optimum, vngendo locum idoneum.

Oleum de ossibus hominis per descensum, ad podagram maximè valet.

Oleum

Oleum extractum de excrementis puerorum ad tineam valet: Destilla bis in alembico vitreo excrementa puerorum, & ex eo oleo, quod inde extrahitur calido, frices affectam partem, si prius pilos raseris, atque locum affectum laueris lixiuo, in hunc modum confecto. ℞. Cineris ex farmētis quantitatē decētem, pro quantitate aquæ quā coeperis, atq; illū inuoluas linteo, & permittas madefieri in ea aqua diem integrum cum dimidio, & simul iniicias cum ea aqua, spicatū filiginearum M.j. postea illa aqua, siue lixiuo laues affectum locum, singulis diebus semel, deinde sicari finas, quo facto vnges vt dictum est.

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum, & mortificat fistulam. De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus.

Oleum siue pinguedo, ex anserē, contra arthriticam frigidam, & guttam, credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquus repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, ana ℥ ij. thuris ℥ iij. ceræ modicum; assetur, & quod destillat reserua, & cū eo sæpe vnge locum patientem. Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi, &c.

Oleum seu liquor destillatus ex taxo per descensum, ad membra contracta, ex nervorum retractione, è Germanico: Accipe taxum, cui corium detrahe, abscisisque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abscondas, & altera imposita olla, utramque optimè claude in commissura, ne quid transpiret, idque facias etiam parte superiore ollæ superioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita ut pinguedo omnis ex superiori olla in inferiorem destillet: vbi totum destillarit, quod coniecturare licet, pinguedine illa membra inunge.

Oleum mirabile, contra omnem paralyfim & extenuationem, è castoreo. Recipe castoreum, ponatur in aquam vitæ fortissimam, putrefiat, post destilla lento igne, cum quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (resoluti) destilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli recentis, cum saluæ manipulis v. & piperis ʒj. vnge.

Oleum ex ouis destillatum mirabile, & expertum ad multa, authoris Incerti. R. Vitellos ouorum per decoctionem induratorum, numero quindecim, teratur digitis vel manib

manibus, cum 3 j. pyrethri puluerisati, & simul in vitro destillentur, primò quidem lento, postea verò, hoc est, ad ultimū, forti igne, vt omnis liquor extrahatur. Quo facto, accipe thuris albi, castorei, ladani, ana 3 ℥. pulueriscentur omnia, & commisceantur cum oleo iam extracto, & quater rursus destillentur, semper oleū rursus pulueribus affundendo: ignis primæ & secundæ destillationis, minimè sct fortis, & tandem in vitro diligenter obturato, serua. Est enim secretum magnum, & res probata, ad ea quæ sequuntur. Oculorum sanat vitia, si gutta vna fuerit instillata. Mortificat & curat inunctione fistulas. Cancrum sanat, & vlcera difficilis consolidationis, quæque alioquin nullis remediis vinci possunt. Ficus quoque extirpat. Puncturas quarumlibet partium aufert, & curat. Tineam sanat, si pili abradantur primò, deinde linteo fricetur cutis, & tandem oleo pars inungatur. Apoplexiæ prodest, & præcipue podagra, si quatuor diebus bis in die vngantur. Ignis combustionem quoque inunctio citò sanat, & lupum morbum curat.

Oleum de ouis. Recipe oua sex, bulliant in aqua ad duritiem, decortica & aufer album. Vitellos manibus confricos, pone in sartagine, & coque vertendo subinde, vol-

t s

uen

uendóque paulatim cum cochleari, donec incipiant ita liquefcere, vt iam in chylum conuertantur æquabilem, inftar pultis aliquius: maneat autem materia, adhuc flauí coloris. Cum ita apparuerit, infunde in linteum, idque circumuoluens & torquens vtrinque, exprime. & habebis liquorem, siue oleum flauum, quo inunguntur adustiones.

Alii, vbi vitelli sic in patella cocti, ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquant, donec ficcari & denigrari occipiant. paulo post enim quam ficcati denigratique fuerint, iterum liquefcunt, & copiosum de se humorem, nigrum, & ex adustione graueolentem remittunt. Tum cochleari quæ in sartagine sunt, crassiuscula comprimunt, vt oleum & humor omnis, inclinata sartagine, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, contra podagram frigidam ex libro Italico manuscripto. Recipe septuaginta vitellos ouorum coctorum, de quibus extrahitur oleum, isto modo: ponantur in patella ferrea, super ignem, & cum cochleari volue benè, & tandiu assentur ibi, donec benè liquefiant, postea pone in sacculum de panno lineo, qui infusus in aqua, cum expressorio exprimatur, & oleum extillabit. Cum hoc oleo permisce pyrethri, castorei, masticis, & ladani,

ana

ana ʒj. hoc totum pone in alembico vitreo, more solito super ignem ad destillandum, benè clausis iuncturis ne respirent: & quod destillabit, reduc ter super fæces, & de isto oleo unge locum dolorosum, & sanabitur: hocque est probatissimum.

Succus siue liquor, ex ouis per decoctionem induratis, expressus, auribus instillatus, ad aurium tinnitum valde prodest. Oleum ouorum bibitum ante cibum, ebrietatem arcet, vtcunque strenuè bibas. Si dolor urgeat, ex incisione alicuius membri, curatur oleo de vitellis ouorum, cum axungia anseris incorporato, ad formam vnguenti, & impositum mirabiliter dolorem remittit, & somnum inducit. Mitigat etiam dolorem penis, inunctum. Vsus eius quoque est in Alchymicis operibus. fixat enim aliqua medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pellicula interiori, à quibus pulli exierint, triti subtiliter, & drachmæ pondere si bibantur cum aqua saxifragiæ, vrinam prouocant, Leonellus.

E melle extrahitur quinta essentia destillatoria arte, quæ mirabiles & stupendos multos effectus præbet: sit autem ad hunc modum. Accipiuntur mellis lb ij. (sit autem necesse est mel, clarissimum, boni saporis,

ris,

ris, & in optima regione collectum) infunditur in bociam capacem, vt ex quinque quatuor partes restent vacuæ, eaque sit diligentissimè lutata, cum capitello & recipiente. Succendatur ignis tantisper, quoad fumi aliquot, aut vapores albi apparuerint, qui in aquam conuertuntur, ad motis petiis, aqua frigida madefactis, & impositis capitello, & recipienti. Aqua destillans rufa est instar sanguinis. Post perfectam destillationem, ponatur aqua in vitro optimè obturato, ibique relinquatur, quoad aqua clarissima fuerit facta, & coloris rubini. Tum rursus in balneo est destillanda, sexies aut septies, vt colorem rubrum exuat, & auri colorem induat. odorem verò acquirat suauissimum & fragrantissimum. Hæc quinta essentia, aurum dissoluit, facitque potabile, & omnes alios lapides intinctos. Sicui datæ fuerint duæ vel tres drachmæ, qui in extremis fuerit, reducit eum ad sese. Si ea abluantur aut madefiant vulnera, aut alia eiusdem generis sanantur, similiter valet tussi, catarrho, & splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit destillata cum argento fino, visum cæcis restituet. Exhibui paralytico quadraginta sex diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à putredine seruat. Quibus per os exhibui, ita exhibui, ne à quoquam animaduerneretur,

& ar

& arbitrati sunt me incantationibus vsum fuisse.

Oleum ex melle, ad capillos flauo colore tingendos. Recipe mellis lb j. impone farinae frumenti manipulum j. destilla, & extrahe aquam ab oleo, deinde misceantur simul aqua & oleum in ampulla, & eo pectinentur crines.

Aqua seu liquor prohibens calculi generationem, Recipe mellis recentis lb ij. terebinthinæ Venetæ lb j misce, destillentur lento igne, capiat uncias ij. (forte drach ij.) pro dosi mane.

Liquor siue aqua ex melle, per destillationem extracta, ad faciendum capillos flauos, citrinos & aureos. Recipe salis petræ, & mellis, ana misceantur, & destilla per campanam, & cum illa aqua pectinentur capilli. Facta autem postea lotionē, caue ne tangat cutem, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam extractum, ad emolliendas durities præstantissimum est: maximè enim penetrat, emollit ac discutit, nec vulgare medicamentum est ad cicatrices pulchras reddēdas, modò post aliquot dies à vulneris consolidatione co vtaris, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc sic paratur. Nouam cerā sumes (virgineam Gesnerus accipiendam censet) & quàm maximè

ximè pingue, quam in vase aliquo igne modico colliquabis, & eam in vino sæpius manibus cōprimendo lauabis, hanc rursus colliquabis, & in eam tegularum vel coctorum laterum frustra calefacta & ignita, quæ cerā illā absorbeant, proicies: frustra deinde hæc in vas (quod bociam flexam appellant) optimè luto sapiētix obductum ponatur, igniq; vas admoueat, cui vas alterum, quod stillas recipiat, supponatur: prius aqua egredietur, vltimò tandem purissimum oleum stillabit, quo ad emollienda membra vti poteris, Bartholomæus Maggus de Cura sclopetorum. Ego Patauij quondam à quodam fumido chymista didiceram, arenam optimè lotam, siccata, & cribrata cum dissoluta cera commiscere, quæ ceræ ascensum prohiberet. Sunt quidam, qui ceræ & etiam aliis resinis destillandis, vitrum contusum & pulverisatum, eadem de causa permisceant, verum ab eo abstinendum censerem, quòd oleis destillatis alienum quendam & ingrati odorem communicet propter salem alkali. Aiunt inter destillandum crepitus edere, tanquam vas sit rompendum. Oleum de cera miracula facit in doloribus sedandis, vt podagræ & arthritidis. Summum certè est remedium & temperatissimum oleum, quare etiā in vulneribus & vlceribus est laudatū.

Oleum

Oleum de cera sanat crepaturas & fissuras labiorum, rimas & corrosiones papillarum in mammillis mulierum, ex lib. quodam manuscripto Italico. ℞. Olei de cera noua destillati per alembicum vitreum, eo penitus modo quo thuris oleum destillatur, & hoc oleo rimas inungas labiorum & papillarum in mammillis, & subito sanantur: & nihil impedit etiam noctu puerum lactare. dolorem enim tollit.

Oleum de ranis utile podagricis, arthriticis & membris *μυρραμύδασι*, cuius descriptionem à Georgio Pictorio accepit Gesnerus. ℞. Olei oliuarum lb j. ranarum fluuiatilium numero iij. infundantur ranæ viux in oleum, donec moriantur, hinc in noua olla incrustata, coquantur lento igne, bene tecta, usque ad carniū ab ossibus dissolutionem. Post accipiantur ranæ ex oleo, & in mortario confringantur, & inde iterum in oleum mittantur, & lento igne bulliant, vnica ebullitione, deponantur ab igne, & fiat colatura, vt oleum ab omnibus facibus fiat mundum, cui adde terebinthinæ ℥ iij. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona mixtura absque aliqua decoctione. Hoc oleum pretiosum est supra modum. De aqua ex ranarum cruribus, vide inter aquas ex animalibus.

Contra

Contra scrofulas oleum ex serpente rubro. *R.* Serpentē rubrum, detruncato illi caudam & caput, reliquū corporis impone ollæ perforatæ foraminibus multis. Hanc ollam alteri ollæ impone, secundā verò, in aquam feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec tibi videatur, quod oleum ex serpēte in ollam subiectam destillarit, & ipse serpens sit consumptus. De hac pinguedine, & puluere radicis capparorum simul mixtis, inungantur scrofulæ octo diebus, & sanantur.

Oleum scorpionum destillatum contra venena, ex lib. quodam manuscripto. *R.* Olei antiqui quantum vis, & ponē in eo de scorpionibus, mense Iulio collectis, quot habere poteris : quibus adiunge diptamni albi, foliorum absinthij, betonicæ, verbenæ, & rorismarini, stent omnia per plures dies simul in infusione, postea in alembico destilla, & destillatum serua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vrtica simul destillatis, inunctum renibus, & vesicæ, urinam prouocat, Leonellus.

De oleo antimonij, & quæ ex eo preparantur, vitro dicto, seu gemma, & puluere.

S Timmi, siue stibiū, recentioribus: Chymistis & Seplasiariis, antimonium, nunc vulgò

vulgò magna experientia celebrari, atq; miris laudibus extolli solet. Parantur autem ex eo tria remediorum genera, quibus vel intra corpus exhibita, vel foris admota miracula faciunt: Oleum siue quinta essentia, Puluis, & Vitrum iis dictum.

De oleo antimonij.

Confectio olei ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi, talis est. R. Antimonij crudi, tartari crudi, ana ℥b β. contundantur hæc simul in mortario, vel super lapide, postea immittantur in ollam, prius bene vitro obductam, quæ operculo & luto exactè occludatur, & figulo tradatur, vt vnà cum ollis, quando eas coquit, in fornace vrat. Per hanc vstionem fit pasta, in nigro rufescens, conglobata, friabilis, quæ postquam olla refrigerata est, & olla aperta, eximatur, contundatur & conteratur rursus in tenuem pollinem, postea mittatur rursus in ollam vitro obductam, & superaffundatur acetū destillatum, vt altitudine duorum digitorum transcendat acetum, sic ponatur super fornace calefacta, vt acetum extrahat rubedinem, eaque tingatur. Stare autē super fornace oportet, per horas tres vel quatuor, postea acetum effundatur in vitrum destillatorium, & aliud acetum affundatur, idq; roties
v. fiat

fiat (puto sexies vel octies) donec nō amplius tingatur acetū. Illud omne acetum effusum destillatur per alembicū, vt separetur acetū per destillationem. materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaque vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & inclusum sacculo confecto ex panno albo, suspendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiat, supposito vitro. Atque hoc modo præparare solebat quidam Pomeranus.

Fit quoque Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritissimo viro, Gesnero communicato. Antimonium in tenuissimum puluerem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo, & destillato maceratur super leui ignis calore (ne scilicet vas crepet) tantisper, donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouūmq; facibus superaffunditur, donec rursus rufum colorem concipiat. Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces, toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittant. Acetum verò collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigeranda sunt vasa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fumo calido, macerari debet, donec perfectam

Etiam olei formam acquirat. Illud sacchari instar, dulce affirmant, omnesque vulnerum dolores sedare, ac perfecte sanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlcetibus contumacibus ac cancriosis prestare.

Aliud de Antimonio secretum, quod etiam ad album non mediocriter valet. $\mathfrak{x}$. Antimonij pulverizati $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{xj}$. tartari calcinati $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{viii}$. misce, & impone in tigillum aurifabrorum, perlutetur diligenter, ac ponatur in fornace per duas horas, & calcinetur bene. postea refrigerat, & aperto tigillo videbis totum hoc colore cinereo subobscuro, cum maculis quibusdam flavis. Pistetur in mortario, & imponatur feruenti aquae, & in sartagine ferrea decoquatur, post per filtrum destilletur, quomodo lixiuum destillatur. Prima aqua egrediens est rubra & turbida, quae tandem rursus facibus affusa, destillabit clara. Hanc aquam in vitrea cucurbita in arena euapora, eo usque quoad exiccetur, aut resoluatur. At hanc relictam materiam in arena destilla, primo quidem igne lento, postea fortiori, usque dum spiritus antimonij coeperint ascendere, & coeperint quasi collum alembici deaurare. Tum inter se circuletur materia. Dicunt autem, quod si laminae argenteae huic imponantur, deaurantur, ita ut etiam lydio lapidi attritae, aurum referant. Ego vero puto lon-

gè melius fore si prima aqua turbida colorata seorsim seruetur, ac noua facibus superfundatur. fortassis enim secunda & tertia plus rubedinis secum extraherent ex antimonio, quæ postea in vnum collectæ, suaui igne exhalare possent, vsque ad rubedinem oleaginosam.

Alius modus, quo quidam frequenter vtitur. Primò extrahatur rubedo Antimonij per acetum destillatum multis vicibus, vt supra ostensum est, & fiat exhalatio aceti super leui calore, ac seruetur in fundo puluis rufus. Postea affundatur ei quinta essentia vini, stentque simul in circulatorio per quadraginta dies. Hoc tutissimè intra corpus vteris.

Alius modus eiusdem. Tartarū ad albedinem calcinatum, fluat cum antimonio in tabella lapidea, postea hoc in puluerem reductum, in aqua calida dissoluatur: & ita inuenies rubedinem quandam aque innatare, quæ colligenda est omnis, & in retorta aqua transeat primò, ac postea sequetur oleū pulcherrimū rubrum, id circuletur diebus quadraginta, & habebitur oleum antimonij optimū, minimè corrosiuum. Atq; hunc modum quicumq; intellexerit, charum habebit.

Aliud Antimonij oleum, à Gallo Empirico. Accipe Antimonij lb ij. tartari, salis nitriana 3 iij. cupri incisi lb j. omnia simul re-
rantur

rantur, postea pone in vas vitreum, non de-
uitreatum, & da sibi ignem magnum per ho-
ras tres. Postea permittit ut refrigeretur sua
sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mer-
curium antimonij à sulfure separatū, quem
separabis à superiore: combure postea super
ficiem tandiu donec fiat impalpabilis, colo-
risq; rubri, tūc pone in alembicum vitreum
benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit
dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & ha-
bebis oleum sanguini simile pretiosissimum.
Nota, Mercurius ille ex antimonio extra-
ctus, est purissimum aurum: quod si tingere
volueris, accipe olei antimonij ℥ j. æris viti,
viridis æris, ana ℥ iij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli
combusti ad rubedinem ℥ iij. salis nitri ℥ v.
predicti auri albi ℔ iij. pone in vas terreum
bene lutatum, & da illi ignem in fornace ven-
ti per horas sex, & inuenies massam citrinā,
quam pones ad cementum regale, postea ad
capellam, & habebis purissimum aurum.
Cementa autem regalia, faciunt aurifabri,
& capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij
descriptio, Gesnero cōmunicata à quodā ex-
pertissimo, harūque rerum studiosissimo.
℞. Antimonij ℔ iij. aut iij. dissoluatur in ti-
gillo aurifabrorum, ut fluat. Postea infunda-
tur in ollam testaceam inuitreatā aceti men-
sura

fura. Quo facto, & fuso antimonio, magna cura & diligentia parum huius fusi antimonij stiller in acetum (cauendum diligenter, ne vna vice nimium instillare permittas, quia rupto vase perderes oleum & operam) & exhalabit fumus rubeus, & acetum etiam colorabitur colore rubro instar sanguinis. Per vires igitur & paulatim, nec nisi quasi per guttas, totum antimonium sic est instillandum. * Est autem in boccia vitrea, id quod aceto supernatat separandum semper, & toties quoties in tigillo funditur. Tum rursus Antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & si quidem liquatum fuerit, paulatim est in acetum instillandum vt prius, idque est septies repetendum, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum consumetur eo modo, ideoque est aliud affundendum (nam si olla aut nimium fuerit vacua, aut supra modum repleta disilit, proptereaque ab utroque excessu est cauendum) ne vas rumpatur. Quod si septies fuerit repetitum, acetum rubrum in boccia diligenter perlutata, in cineribus destilletur, & acetum album transibit, oleum vero in fundo relinquetur. Quo sic facto, aqua fontana oleum ita relictum perfundendum mediocriter, & rursus destillandum, vt aceti sapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factum fuerit, hoc est, secunda vice aquam fontanam affuderis,

affuderis, ac postea per destillationem separaueris, habebis antimonij oleum dulce & bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc destillandi forma scriptis non æquæ, atque oculari inspectione, describi potest.

Est & hæc quoque non contemnenda ratio faciendi oleum antimonij, quam, ut puto, Theophrastus Paracelsus pro secreto habuit. Recipit antimonij ℥b ss. sacchari candi ℥vj. fiat pulvis subtilis, destilletur in arena, aut balneo iuxta artem. Huius olei accipe ℥j. aloës succocitrini ℥ss. ambræ ʒij. croci ʒiij reducantur successiuè in massam, fiant pillulæ parvæ, dentur tres cum conserva borraginis, ante accessionem febris, educeturque sudor si fieri potest.

Oleum antimonij Vlmæ, à quodam Medico in cornuta ferrea, sicut etiam aqua fortis (separationis) fieri solet, destillari audio, contuso scilicet prius eo in pulverem tenuissimum, & permixta parua quantitate aquæ vitæ. Sumitur tutò intra corpus ad sananda ulcera. Norimbergæ quoque oleum eiusmodi habent pro chirurgis, quod illico carnem superfluum, vel putridam tollit illitum. Paratur autem ex antimonio, sale gemmeo, & ammoniaco. Aliud est oleum, quod propinabat quidam (volunt tamen non oleum istud esse, sed abluionem quandam ceu lixium)

v 4 destil-

destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id
sicut vitrioli oleum, de quo vide Cœlum phi-
losophorum, vbi parandi huiusmodi modus
docetur, & hoc oleo Norimbergenses chi-
rurgos vti frequenter audio.

Fit præterea ex eodem oleum quoddam,
quod ratione rubedinis nominatur Sanguis
stibij: quod oleum præstantissimum est ad
ulcera serpētia, & maligna. siccatur enim & au-
fert omnem malignitatem: conficitur autem
oleū hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu
fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt
intelligas, regulum vocatur antimonij quin-
que, vel sex vicibus eliquatum & refrigera-
tum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinde
sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant,
& refrigerant, & sic procedunt vsque ad quin-
que, vel sex vices, & stibium quod vltima vi-
ce refrigeratum & compactum remanet, ap-
pellant regulum. Accipiunt ergo regulum, &
emolliunt supra matmor, affuso aceto stilla-
titio, & emollitum cum optimè fuerit, collo-
cant in panno ex filtro, & affundunt acetum,
donec totum antimonij fuerit dissolutum,
& nihil in filtro remanserit, sed totum ex fil-
tro in vas subiectum percolarit. Capiunt de-
inde colaturam, seu liquorem illum, & po-
nunt in alembicum, extrahuntq; liquorem:
quo extracto remanet in fundo alembici
sub

substantia quædam veluti fæx rubra, quam accipiunt, & ponunt in panno, & appendunt in loco humido, & subiiciunt vas: fæx illa acta ab humiditate eliquatur, & illud quod eliquatur, est oleû, quod vocatur Sanguis antimonij, medicamentum, vt dixi, optimum ad serpentia & maligna vlcera.

Oleum antimonij, quod flos est omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus (sic enim Agyrta cõmendat) tutò sumitur per os, triû granorû pondere: sapore dulce est, leuissimè de acredine participans: 3 iij. æstimat duobus coronatis. Vsum nescit, id magno, vt refert, sumptu primû inuenit. Ego ipse gustavi, dulcedinem sensi, colorem sanguineum ad rubedinem tendentem vidi: in aqua missa gutta eius vna atque altera, fundum petit. Ex literis ad Gesl.

Aliud oleum antimonij habet (quod ego nō vidi) rufum, priori colore dissimile, igneæ naturæ, cuius minima portio statim vesicam excitat, & vrit, vt hinc eius vsus per os, etiam minima portione tutus nō sit, ob malignam & non satis correctam naturã (an de crudo?) Hoc oleum iniectum aquæ forti (ex vitriolo, alumine, sale petræ) Mercurium tingit colore croceo. Hæc ex ipso audiui, videre non licuit: æstimat huius vnciam semis florenovno. Ex literis Medici cuiusdam ad Gesl.

v s

Oleum

Oleum seu quinta essentia antimonij, ex Leonhardo Fierauanti, dari potest ad morbos multos corporis interiores, per os, cum vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ vnus tantum quantitate: & extrinsecus quoque vlceribus malignis illitum, eadem fortiter mundificat. Sume aceti ter destillati & antimonij puluerisati q. u. ponantur in bociam vitream, vt acetum operiat antimonium per tres digitos, commisceantur probe, & in cineribus calidis decoquantur aliquantisper, ad aceti nimirum rubificationem, tum quiescat: vbi acetum fuerit clarificatum, effunde in vas peculiare vitreum, & facibus relictis nouum affunde, & vt supra fiat ebullitio, clarificatio & separatio, quod toties est repetendum, donec acetum amplius non coloretur. Quo habito, facies abiiciantur, acetum verò sic coloratum omne in retorta lutata destilletur: & quando id, quod destillat mutatum fuerit ex albo & claro colore in rubrum, tum recipiens mutandum, & fortiori igne destillatio perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij essentia, quæ in obstructo vitro seruanda: mortificat vlcera putrida & maligna, si ea lauentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita scribit: Oleum antimonij inuenio fieri, stibio trito subtilissimè, acetoque toties abluto, quoad

man

manum non inficiat. deinde sublimato : hoc aiunt efficacissimè cancerum ulceratum ne serpat, cohibere: & ne cancer ulceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymistis ad tingendam Lunam sic fit, vt scriptum reperimus in libro Alchymico veteri. &. Acetum tribus vicibus destillatum. in isto solue salis artificiosi vnā partem, salis alkali partes duas, post solutionem destilla aquam fortem. Postea recipe antimonij q. u. éiq; affunde aquam prædictam, & destillato lento igne, post iterum superfunde aquam, hocque fac quatuor vicibus. In fine vbi humiditas ascenderit, & fumi albicantes apparuerint, tum fortificato ignem fortiter, & habebis verum oleum antimonij. De hoc oleo recipe partes tres, olei solis partem vnā, olei Mercurij partem vnā: pone ad fixandum, tingit Lunam, Mercurium, & Iouem præparatum in Solem firmissimum.

*De antimonij præparatione, quod vi-
tri instar pellucet, & nonnulla de
eiusdem puluere.*

VLmensis quidam elegit stibium, longis striis præditū, quæ quo fuerint longio

giore, eo etiam meliores, & partem superio-
rem ceu spumam eius aufert. post per dies
10. aut 14. stibium terit in lapide cum aceto
per diem semper: noctu vero semper reficcat,
postridie semper rursus terit.

Gemmam antimonij hyacinthi instar per-
spicuum, tali modo conficiunt. Stibij pulve-
rem cacabo fictili impositum, alio cacabo
contegunt, ac luto muniunt & siccant. Igni
deinde cacabos superponunt, & postmo-
dum contegunt, donec pulveres liquefiant
& confluant: hanc massam rursus exem-
ptam, tritamque, secundo & tertio igni man-
dant, ac sic tertia vice super tabulam mar-
moream, massam liquidam affundunt, quæ
citò consistit, ac instar gemmæ seu vitri, pel-
lucet. Assatur seu calcinatur binis vicibus,
tertia liquatur & effunditur.

Antimonij præparatio alia, non multum
dissimilis ab ea, quam Matthiolus in secun-
da editione sui Discoridis præscripsit, nisi
quod ille adiicit etiam alia quædam, hic ni-
hil omnino antimonio admiscet. R. Antimo-
nium crudum, id conterere super lapide minu-
tissimè, cōtritum immitte in fictile paruum,
non obductū vitro, atq; admoue ad ignem
lentum, ut ita mundificetur, ac agitetur con-
tinuè cum spatula ferrea, donec incipiāt ve-
luti conglobari, tum remoueat, & rursus
super

super lapide, vt ante comminuatur, iterum-
que igni admouetur, fiatque hoc per tot vi-
ces, donec puluis cineris subalbidus formam
adipiscatur, puto decies, vel duodecies, vel
amplius. Postea immittatur in fictile, quali
utuntur aurifabri, & cooperiatur, inque co-
piosum ignem immittatur, atque obruatur
ita, vt carbonēs trium digitorum altitudine
excedant ipsum fictile: ita liquabitur, & co-
quetur sufficienter, intra dimidiæ horæ spa-
cium: postea eximatur, & in pelui aurichal-
cea tenuiter diffundatur, & refrigeretur, &
habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quam
nonnulli pro maximo secreto abscondunt,
hanc misit descriptionem insignis medicus,
& singularis Gesneri amicus. Postquam cal-
cinatum est stibium, toties funditur, quoties
potest liquefieri, in tabula lapidea. Liquefcit
autem dum ei aliquid impuri inest. Ideoque
semper spuma detrahenda. Ac dum postre-
mò liquefcit, parum de spuma iniiciendum,
eâque pars cui inhæserit spuma, quasi nebula
abicienda. Est autem rectè præparatum pla-
nè perlucidum atque transparens, ferè sine o-
mni macula, referens hyacinthum, qui ad
croceum magis colorem, quàm ad rubeum
atque nigricantem accedit. Ac quo pallescit
magis, eò melius est, dummodo sit purum
absque

absque vlla nebula vel macula nigra.

Antimonium vt vitri instar transluceat & rubescat, ab insigni medico tanquam secretum Gesnero communicatum. Primò recipe antimonij minutim triti, (super lapide, aut in amore) quantum voles: id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt super latus iaceat, sicuti figuli plumbum vrunt, & subinde agitato spatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, si sapis) effundito in marmor, & tere donec refrigeretur. Tum rursus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effusum terito, vt prius. Hoc repetito, donec incipiat leucophæi coloris fieri: alioquin enim vitrum nigrescit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam semis, lique scat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vsti, tritique, vt dictum est, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fusi semunciam, donec totum immiseris, & ita simul liquari finito: cùmque modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuem ac frigidum. Refrigeratum rursus liquato, idque repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini instar, splendeat. Quod si præscriptum hoc diligenter sequaris,

ris, non falleris. mihi crede.;

Antimonij sic præparati grana pauca (quinque aut sex) miscent cum succi ellebori nigri artificiose extracti scrupulo vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mirè prædicant. Et ne quid desiderent lectores, etiam succi huius præparationem, haud grauatè huc ascribam, vt intelligant omnes nihil me habere, quod posteritati inuideam, nihilq; à Gesnero accepisse, quod bona fide in communis reipublicæ literariæ gratiam & fauorem, non sim redditurus. Itaq; ellebori succus sic extrahitur. Ellebori nigri lb̄ j. maceratur in aqua calida aliquot horis: tum ea abiecta, affundatur alia recens aqua, idq; repetatur quater aut quinques, & demum illa aqua, quæ non amplius amara est, decoquatur ad consistentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde succi halicacabi depurati ℥ ij. ss. sub finem verò, anisi, cinnamomi, ana ℥ j; fœniculi ℥ ss. florū nymphææ ℥ ij. (vbi considerandum, an hæc non in substantia ingredi debeant: sed potius in vltima infusione ellebori poni, & simul colari, vt postea aqua sola decoquatur ad consumptionem) postremò addatur modicum mastiches, aut saltem in formatione pillularum. Alius ter aut quater nulla molestia subducitur, & per multos etiam post dies
satis

fatis lubrica manet. Quidam pro vna dosi harum, petebat talerum sibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem à quodam artifice, qui id præparabat domi suæ, didicerat, sic obiter & breuiter annotatum, in charta reliquit. Stimmeos emi ʒ iiii. & β. hoc est, quartarium vnum, pro solido nostrate, id cōtritum & cribratū in tigillo liquauimus (imposito tigilli orificio, carbone ignito magno, qui illabi nequiret) supra carbones in foco: & cum refrigeratū deinde fuisset, obseruauimus ntum quis inesset regulus sic enim vocant stannum, aut potius stanno simile quiddā (sui omnino generis) quod vt plerunq; in antimonio separato sublidit, & facile dignoscitur: qui nisi remoueatur, non finit antimonium, cum funditur clarum (diaphanum) fieri: sed nullum inuenimus in hoc stimmi: quod si præsciuissemus, non opus fuisset liquari. Rursus igitur iam nigrum hoc tritum, imposuimus in patellam fictilem de optima terra factam, nouam, & nūquam madidatam, super mediocri pruna, ad calcinandum: ad quam rem opus est ferè sesquidie, spatula ferrea lata, tum semper agitari debet (quidam vt puto, in patella ferrea calcināt, sed putabat colorem minus clarum fore à ferro) interim semper exhalat odor sulfuris pessimus (quo aiebat sepe quidem dum faceret

faceret, sibi doluisse caput, non aliud sympto-
ma sequutum.) Satis tandem calcinatum in-
telligitur, cum odorem (sulfuris) nullum
amplius reddit, & colore cinerem refert, nec
potest calcinando aduri. Fictile tandem vide-
tur igniri, & licet rimam agat (sicut fecit hoc
nostrum) durare tamen adhuc potest, usque
ad finem operis, nisi rima maior fuerit. Post-
ea teritur in pila rursus, ac in tigillum im-
ponitur ad spatium horæ ferè, & ignitur per
mediâ ferè horâ, inde paulatim ignis immi-
nuitur, vt si quid alieni adhuc inest, aufera-
tur aut auolet. Tigillum tamen testa aliqua
tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refri-
xerit, additur ʒj. chrysocollæ, cumq; ea trita
in mortario miscetur, & in tigillum impo-
nitur hoc totum, vt liquetur, ferro vtere ob-
longo. periculum enim aiebat imminere, in
contingendo materiam, qualis nam esset.
Fusio autem, seu eliquatio, per quam diffi-
culter fit primo (per horam enim ferè in fo-
co aut amplius, cum magnis carbonibus
vndique circumpositis, & magno folle, in-
flando subinde, crucibulo semper ignito ap-
parente, vix tandem liquabatur) verum vbi
fuerit liquata, super marmore aut lapide pla-
no, funditur, secundum longitudinem ceu
per fila crassiuscula continua. Lapidis color,
qua tangitur albescit. Secunda liquatio &
x reliq

reliquæ deinceps, citius succedunt. A prima fusione, statim incipiebat transparenere in gilluo obscuro: nec postea sexies liquatum, in colore multum profecit, mansit ferè in eodem. Cum fusa materia refrigerata est, iterum teritur in mortario & liquatur.

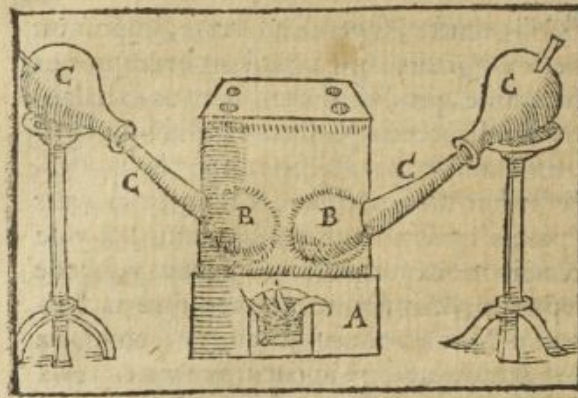
Aliter stibii quantū satis est, tere ac in subtilissimum puluerē redigito. Lava primum frigida fontana, vsquedum ea à lotione maneat limpida, rursus rosacea & cardui benedicti aquis lava, quas imbibat. Tum exceptus hic pulvis insoletur, quoad coierit in grumos, denuò in subtilissimum puluerem redigito, tum crucibulo indito. Liquefcat moderato igne: cum primum luteus & arsenici colore vapor cœperit exhalare, spumęq; purpureę in summo labro intumescēt, ignē augeto, atq; salis nitri, vrina hominis rufi dissoluti, vnà cum hydrargyri (salua seu sputo eiusdem hominis, quoad fieri poterit fixi) ana (an partes æquales?) spectata quātitate totius, indito eodem, atque misceto, agitando rudicula ferrea, aut chalybea, donec exhalant penè vapores virides & lutei. Eius viscositatem & pertinaciam glutinosam, sic correxeris, & quod alioquin non verè liquidum erat, sed tantum intabuerat, instar glutinis fluxile reddideris. E regione crucibuli, lapidē marmoreū pones, & inter agitandum

dum sensim rudicula in gyrum, spatula latio-
 re liquidum metallum, super marmoream
 planiciem egerito : vbi opus est industria.
 Nam summas partes & spumeas longiuscu-
 lè, medias propius, infimas & faculentiores
 proximè cum spatula egerito, id quod con-
 tinuis ductibus, ne misceantur summæ, aut
 infimæ mediis, quas (medias scilicet: nā eas
 ceu meliores videtur probare) oportet dili-
 genter excipere, educēdo donec totum de-
 pleueris. Quid autem & quatenus excernē-
 dum sit, satis ostendent, tum tinnitus, tum
 splendor argenteus mediarum partium. In-
 ter agitandum porro & egerendum, ne fu-
 mus virulētus, siccūsq; spiritus ingruat in os
 & nares, cauendum est, quippe paulò minus
 quàm lethalis est : sunt qui vesicam porcina
 vultui obtendant. Nunc quicquid erit purif-
 simi & notæ illius (tinnientis scilicet & splen-
 didi) in ampullam ponito, & aqua ardenti
 sexies rectificata totū operito, ac destillato,
 (an per retortam?) aqua rubea primū ema-
 nabit, hanc sepone & aliud receptaculum
 subdito, quod effluerit excipito. Postremo
 hyeme aut tempore frigidiorē (vt coëat me-
 lius nimirum) in stabuli solo, scrobē duum
 pedum altitudine fodito, area quoquouer-
 sum trium pedum, eius solum carbonibus
 accensis & baccis laurinis purgato, tum s-

mum equinum mediocriter humidum, altum pedem sterne. Ibi ampullam condas (in qua nimirum sit liquor, qui priore destillatione effluxit) & operias, (illius fistula, quæ immissa erit in receptaculum luto philosophico diligenter obturata) & quarta quoque die aperias, & recens fimum mittes. Quando iam amplius nihil effuxerit, habes liquorem densum & ambræ colorem præ se ferentem. Hunc effunde super crystallinas & argenteas laminas, & cœlo sereno atque frigido, aquilone flante, pone sub dio, ut glacescat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, instar gummi liquefcit: ad deploratos cancrios, paralyfim, apoplexiam, arthritidem illinunt: si intro, terunt grana ij. aut ad summum tria. Audio eum dedisse peste infecto, non misso sanguine, qui paulò post obierit: item alteri, qui sanguine misso euaserit.

Qualiter spiritus rubeus eliciatur ex antimonio, secretum maximum insignis cuiusdam Chirurghi. Recipe antimonii puri lb ij. aut tres: exiccetur & redigatur in puluerem, comminutum imponatur cucurbitæ fictili, cui subiiciatur ignis primo lentus xx. horarum spacio: deinde fiat ignis paulò intēfior, postea concitator vsq; ad finem triginta & sex horarum. In receptaculi, seu cucurbitæ, fictilis

ficilis ventre , supernè ad latus , imponitur codex ligneus , qui interdum exemptus ex foramine , prodit colorem spiritus exhalantis & adhærentis, primum candidū, post giluum flauūque, vltimo rufum planè. Perfecta hac sublimatione, & refrigeratis vasis (puluis ignis potentia sublimatus) à vase recipiente expurgatur vel penna vel pede leporino, & imponitur retortæ, quæ in balneum Mariæ collocatur, fitque secundaria exhalatio, quæ item in cucurbita vitrea vel lapidea excipitur. Eo modo habebitur pulvis totus sanguineus. Receptacula in quæ spiritus seu fumus antimonii exhalat, semper lintheolis frigida madefactis refrigeranda sunt. Nam receptacula frigefacta fumum antimonii tanto citius ad se alliciunt. Receptaculorum ventres sursum collocandi sunt, ora in quæ cucurbitæ inferuntur, infernè collocanda. Cucurbitæ in quam comminutum antimonium sublimandum ponitur, luto munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes ex luto ignem perferente formari debent. Collum eorum sit oblongum, brachii longitudine : venter largus idèò, ne spiritibus distentus rumpatur. Sit tamen collum adeò largum vt manus cum cubito intromitti & eximi faciliè possit, prout hæc apposita figura ostendit.

A. Furnus est, & locus ignis, pro antimonij preparatione ad remedia, meliore modo quā Matthiolus habet.

B. B. Cucurbita antimonium comminutum continens, formata è bona argilla.

C. Cucurbita collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scamno. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus. Est autem codex epistomij loco, ut aperiri possint, & inspicere sublimati antimonij color, &c.

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi, obstr

obstructionibusque pectoris, pituita morbo gallico, cum aquis appropriatis, &c exhiberi solet. Sunt qui scabie Gallica infectum, tri-
dui vel quadridui spacio, curari posse affir-
mant hoc modo. Patiētem doho includunt,
(vt caput solum promineat) scabello perfo-
rato insidentem, cui massam ferri ignitam
leuiter subiiciunt, ac prædictum puluerem
superpergunt, vt fumus eius totum corpus
ambiat, infernasque partes subintret, iubent-
que patientem tribus horis ita sudare, si fer-
re possit: sed si nequeat, crebrius hunc sudo-
rem repetere. Ita omnem luem hoc fumo
tot dierū spacio tolli, quotquot huic sudori
operam dederit. Expertum autem se, mihi
retulit nobilis quidam Thuringus equitum
magister, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiusculo,
& super ignē tenetur, horis aliquot (x. fortē,
non expressit Gesnerus:) tunc finitur refri-
gerari: rursus liquatur vt prius, & refrigera-
tur: id repetendū puto ter, quater, nec opus
teri (vt puto) super marmore, & sic vapor
eius paulatim consumitur, & color tandem
mutatur in croceū: sicq; subtilis omnino &
leuis puluis croceus fit, qui fortior est quā
vitrum seu gemma stibii. Satis est ꝑ. vel iij.
eius grana exhiberi. Puluis est gemma sti-
bii trita, crassiusculus est, nec ita leuis & cro-
ceus:

ceus:cuius grana vij.& plura dari possunt.

*De antimonio preparato iudicium
doctorum, deque eius usu.*

DE Antimonio preparato, quod instar vitri splendet, sic quidā iudicat, ex literis ad Gesnerum. Antimonii preparati & rubri essentiam ad iudicium vocavi, & inuenio, vitrum hoc, non illud esse veterum Philosophorum, de quo multa scribunt, quamuis ex eodem fiat, quia magis terrestre & crassarum partium est, ideoque licet aliquas vires & facultates eius experiamur, eas ipsas tamen, quas veteres suo illi vitro ascribunt, minimē possidet Philosophorum enim vitri quidem nomē obtinuit, sed vitrum non est, quin potius saccharum quoddam naturale, & dulce, crysalli instar pellucidum, & frigore, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio non eadem est, apud omnes, ideoque non eadem quoque facit. Quod si ratam huius & certam haberemus præparationem, thesaurus esset maximus.

De usu Antimonii, vt ipse est expertus, sic Gesnerus scribit. Antimonium præparatum (vt Matthiolus docet) dedi anno 1563. 22. Ianuarii, melancholico, qui manum sibi conciscere

sciscere proposuerat, iuueni carnosio, nempe
 ḡ v. ferè, trita cum paucula conferva rosa-
 rum, & vino in bolo: vesperi media tertia
 (cum iam tres aut quatuor dies, minimo ci-
 bo vsus, decūberet, & caput vix leuare pos-
 set nisi cum vertigine quadā, & dæmones se
 videre sibi imaginaretur, timidus & an-
 xius subinde, & Deum suspiriis inuocans)
 hora vna post, iusculo pingui dato, vomit-
 us processit, & aliquot deinde. simulque se-
 des: verum cum maxima molestia circa ven-
 trem & cor, & cum summo capitis dolore,
 qualem se in vita nunquam expertum aie-
 bat, (sed augebat nimirum malum, latens
 in eo melancholia, & quod cum sitis maxi-
 ma esset insequuta, nimium aquæ cum vino
 bibisset) cœnam detrectauit, nihil dormiuit:
 anxius subinde tota nocte, vomebat adhuc
 paulo post octauam. Dabam rob. de rubo
 idæo, do ribes, de cotoneis. Rosas cum vino
 & aqua calefactas, præcordiis imponebam.
 Postridie mane datum ei, licet nolenti, iuscu-
 lum est, post quod dormiuit ad horam ferè,
 & meliusculè habere cœpit. Apposui etiam
 capiti (fronti) linteum malidum aqua la-
 tucæ, rosarum, oleo ros. & aceto: quod cum
 dudum facere iussissem neglexerāt. Oleum
 de vitriolo dedissem, ni melius habuisset, &
 fortè nymphææ confervam, vel syrupum.

I 5

Eadem

Eadem nocte dari iusseram aliquid theria-
cæ nouæ post mediam noctem, si vomitus
non remitteret, aut non dormiret, sed nimis
parum dederunt. Nota verò. Ego digitos
tantum, lambens dum miscerem medica-
mentum, duabus post horis, capitis dolo-
rem quasi vertiginosum sensi, & plurimum
sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris ven-
tris dolore, dextri præsertim, vomitum mihi
prouocaui, absinthiatum bibi, melius ha-
bui. Antimonium illud pulchrum crocei
coloris, & vitri aut gemmæ instar tranluci-
dum, fragile dentibus erat. In hospitali hîc,
alteri cuidam infano dedit Gesnerus, stibii
præparati, vitri instar lucentis, & nihil fu-
mantis, grana vj. & cum vomiturus videre-
tur, parum panis deglutiuit, sic descendit,
nec nisi molestiam aliquam in ventre fecit.
Sedes quatuor tantum habuit. Postridie
dicebat, sibi caput mirabiliter affectum fuis-
se. Item grana vj. stibii præparati opaci & fu-
mantis parum, dedit Gesnerus hydropico,
qui postea magnos præcordiorum dolores
patiebatur, etiam postridie manente adhuc
dolore, supra, infraque purgauit, modica ta-
men quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, e-
gregius antimonii præparator, se plus quam
400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis,
hoc

hoc suum antimonium exhibuisse, citra omnem non solum noxam, sed felicissimo quoque successu. Exhibuit Curiaë Rhœtorum quinque viris pestilentiali febre correptis, quos sanitati restituit. Is asserit præsentaneum esse pestis remedium: quibus verò offertur antimonium, iis neque ante eius assumptionem, neque post, vena est secanda. Huius antimonij sui miserat partes aliquas, triplici coloris differentia inter se distantes, ex quibus quod rufo colore præditum fuerat, reliquis præferebat: propterea quod longiori in igne mora, ut colorem acquirat, virtus exhalat. Verum quod ita maiori igne coloratur, maiori quoque dosi est exhibendum. Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam robusti corporis viro, grana quinque: qui verò sunt mediocris valetudinis, & mulieribus, offert grana quatuor. Debilitatis verò tria. Si verò, validissima quis complexione fuerit, sex grana tutò offerri posse, neque hanc dosim excedendam putat. Vbi necessitas urget, qualibet diei parte exhiberi potest, media quinetiam nocte, dummodo cibus differatur ab eius assumptione per horas quinque aut sex, & ante assumptionem per horas duas aut tres ieiunarit. Verum ubi necessitas non ita urget, commodissimum exhibendi tempus fuerit, mane per horam unam ante solis

te solis exortum. Exhibeo inquit hoc antimonium contra omnes febres, hydropem, ictum, dysenteriam, mulierum melancholiam, catarrhos, capitis dolores, morbum gallicum singulariter, aluum astrictum, pectoris & ventriculi pituitam & repletionem, anhelitum foetentem, venena, insaniam & alios infinitos morbos. Hæc ille. Contra epilepsiam. Recipe pulueris antimonii, sanguinis draconis, castorei, ana drachmas ij. misce: fiat pulvis subtilis, pueris etiam sub lingua ponitur.

De eiusdem vtendi modo, sic etiam annotauit Gesnerus, ex aliorum sententia. Præparati, stimmeos dosis est in robustis, granorum quinque vel sex pondere: in mediocribus verò trium vel quatuor, è saccharo violaceo vel rosarum. Pueris natis annos quatuor, quinque vel sex, datur granum vnum & semis, in rob ebuli vel sambuci. Aniculis granum j. cum lacte. Operatur autem intra horam, vel sesquihoram. Potest etiam grauidis citra noxam dari (de quo valde dubito.)

Qui sumunt antimonium præparatum, sumant stomacho ieiuno, & cibum post septem vel octo oras demum gustent: paulo verò post assumptionem, ius cicerum calidum bibant, in pauca quantitate. Cōtineant se

& intra parietes per dies duos, & à potu quoque eo tempore sibi temperent. Aliqui stibij tritissimi & calcinati tantum, cinere seu calce vtuntur eodem modo, sed tutius videtur, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit, primò quidem pestilentia. & qui ea sunt infecti, iis quam primum offeratur: quin etiam præseruationis gratia ad purgandum exhibetur. Est præterea singularis medicina, contra hausta venena. Deinde competit iis, qui diuturno capitis dolore vexantur. Tertiò catarrhis ad pulmonem descendantibus. Quartò doloribus ventriculi, & eius debilitati. Quintò hydropisi. Sextò asthmæ prodest, & difficultati anhelandi. Septimò paralyfi particulari. Octauò epilepsia. Nonò, febribus quartanis. Decimò melancholicis & delirantibus & insanis. Vndecimò, quorum corpora ad elephantiasim inclinant, & scabie mala affecti sunt. Parant nonnulli ex stibio pillulas, ad hunc modum.

℞. Aloës ℥. ss. cinnamomi ℥ ss. caryophyllorū ℥ ss. mastiches ℥ ss. rosarum, liquiritia, ana ℥ ss misce & fiat massa cum aqua rosarum. Accipe huius massæ iij. cicerum magnitudinem, & permisce ei ḡ. iij. stibij præparati, & cum aqua rosarum aut vino subigendo in pila, fac duas aut tres pillulas.

Secret

Secretum quoddam cuiusdam magistri in cura polypi, cum antimonio præparato: R. Pulveris antimonij præparati, fac tentam, quam inunge vnguento appposito, post inuolues tentam in dicto puluere, & impone in nasum super polypum: id quod pluries expertum est.

Post vsum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his sequentibus medicamentis uti solent. R. Vini aromatici, Hippocraticum dicitur. partes duas, iulepi sequentis, partem vnam. In his simul mixtis, intinge panem tostum: cui asperge, pulueris electuarij trium santalorum, & tantillum mentæ & absinthij siccorum. Iulepus est talis. R. Partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo anisi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ destillatæ, aquæ rosacæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem aliquid caryophyllorum, & misceantur, addendo saccharum. Galli solent offam, aut ius aliquod post antimonij vsum, exhibere, cum iam quis vomitum sentit, ut facilius vomat. Ex literis cuiusdam insignis Medici ad Dominum Gesnerum.

Quartanariis omnino tutò exhiberi testatur quidam empiricus, cuiusque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico aliquando

quando proprio affini, idem exhibuit, & magno successu. Tamen neque hunc quidem periculo caruisse initio, affirmat. Cuius cum causam requireremus, respondit, non satis paratum haberi posse antimonium.

In summa tunc antimonium sumitur, inquit quidam. hoc enim medicamenti genus, tam habet à natura facultatē, ut nullum benignum & utilem in corpore humorem adoriatur, sed noxios tantum expellat, idque aut per sudorem, cui si quidem appareat, locus dandus est, aut per vomitum, aut per secessum.

Mirifice quidam Antimonij usum extollunt, & superare omnia reliqua remedia, in iis qui pestilentia sunt infecti, putant: verum ego, inquit vir doctissimus in litteris ad D. Gesnerum, qui tam bene præparatum, quam illi habent, habeo, in multis malè periculum factum scio. Nam illius usu cor graviter affligi, quod præcipue in febribus pestilentibus adfitur, certum est.

De Antimonij usu, sic alius quidam ad D. Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præparatione & usu, per omnia respondet. Antimonium usu, sed non præparatione, quod hyacinthum (non) referat, respondet. Nunc primum præparavi, ac præparationem eius quidam, utpote perfectam, approbarunt.
Eorum

Eorum itaque autoritate, & propria præparatione confusus, cuidam ḡ. iij. exhibui, post duas horas cum dimidia, sexies vomitum, ter aluum mouere, nec vllum post se reliquere incommodum.

De Antimonio præparato, eiusque vsu, sic quidam alius doctus ad Gesnerum scribit. Mitto hic tibi vel minimum frustulum stibij præparati, prout D. Matthiolus super Dioscoridem docet, cuius insignes enumerat vires, de quibus si certo constaret, quis obsecro me foelicior esset? qui hoc pharmaco à diuturno illo meo & sæuo morbo liberari possem, vt ibidem historiam cuiusdam flatuosi ita curati recitat. Puluerem huius ego hactenus plus quam viginti variis ægrotis exhibui, in quibus omnibus, primò quidem vomitum, deinde verò aluum, satis copiosè, & haud incommementer etiam (sicut Matthiolus eo in loco asserit) concitauit. At quamuis quidam ex iis postea melius habuerunt, nullus tamen omnino à morbo liber euasit. Ideò num sæpius fortassis exhibendum sit, iam ambigo. Nobiles nostri valde commendant, cum in tam parua quãtitate sumptum, tam egregias in euacuando exerat vires. Soleo cum suauissimis cōseruis, succisq; hoc venenum permiscere, ita vt sine omni nausea, facilè id deuorare queant. Ego ipse quoq; tandē vsus sum,
duobus

duob. tantum granis, cum aliàs tria exhibeā,
& certè sine aliqua ferè molestia: primo vl-
tra semilibram porraceæ bilis, cum tenacis-
sima pituita euomui: postea nouies satis co-
piosè egeſsi: at morbus inde nihil remisit,
imò deterius aliquot postea diebus habui,
quod mihi hypochondriaca melancholia af-
fecto, ab omnibus purgantibus medica-
mētis accidere solet, siue vehemētia, siue mi-
tiora fuerint, &c. Quod si aliquis ad vomē-
dum facilius sit, & ad expurgandum diffici-
lius, aut saltem mediocris, huic tutò hoc
stibium propinare poteris duorum vel trium
granorum pondere. In iis verò qui difficul-
ter vomunt & lubricam aluum habent, aut
debilioris naturæ sunt, vt picrocholi, non ab-
est periculum, id quod ego studiosè hactē-
nus obseruari. Hæc ille.

Rursus alius quidam Medicus, de antimo-
nij præparati vsu, ad Ges. scribit. Antimoniū
ad te mitto, quemadmodum petiuiſti, igne
præparatum & puluerisatum, non potui autē
integrum nunc habere: mitto autem gemi-
num, alterū quod ad nigredinem vergit, est
illud ipsum quod hic multis fuit sæpe exhibi-
tum De eius vsu innoxio possum testari, sed
arbitror alterum esse adhuc melius & præ-
stantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularum
forma exhibent, facta incorporatione cum
y idoneo

idoneo serapio. Exhibent verò paulò ante cibum, ita vt cibus medicamenti assumptionem mox sequatur: ita retineri affirmant, & operationem eius esse potentem. Reici verò vomitu plerunque, si longius sit inter assumptionem medicamenti & cibi interuallum.

De oleo sulfuris.

Sulfur licet aridum, siccümque aspectu appareat, proindèque nihil penitus humoris, è quo aliquid extrahi oleosi possit, in se continere videatur: vsque adeò siccum tamen non est, calidümque, quin ex elementorum mixtione, humiditatem quandam, eamque pinguem, per quam nimirum hac forma constet, adiunctam contineat. Destillatur autem ex eo oleü, aliquando absolute & per se nullis aliis admixtis simplicibus: aliquando verò permixtis ei corporib. etiã aliis.

Oleum ex solo sulfure, vt asserit Brasauolus, vi ignis & glaciei mirificè extrahitur. Sed optimum esset, si quis, inquit, sulfuris refudationem haberet, quæ in locis sulfureis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos sulfuris appellari potest & debet: nam vt ros, ita sudor saxa exit. Cum illustrissimum ducem nostrum 1535 Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus essem, inquit, Baias inuisi, & puteolana loca, vbi inter mon-

tes

tes pulcherrima adest conuallis, in cuius medio feruentissima ebullit aqua, & in angulo alio adest ebulliens fouea, huius conuallis solum cyaneum visitur, montibus undique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitosque in os imponere, & lingere: quid facerent interrogavi: respondere, quod sulfur edebant, & quod dulcissimum erat. Cœpi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus uti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum sulfuris dulcissimum, & hoc est illud, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. Et rursus alibi, inquit idem: Oleum sulfuris destillari potest, tum ex apyro, hoc est, sulfure igne non experto, tum ex eo quod ignem est expertum. At verò optimum esse coniiciendū est ex flore sulfuris oleum: ex sulfure verò ignem experto, depurato scilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius: ex eo verò, quod ignem non est expertum, bonū. Sulfur seorsim ac simpliciter sic destillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuitreata forma campanæ amplæ, ad formam ferè campanæ, qua reliqui liquores destillantur: ea liberè in aëre, ut nihil quicquā ea parte qua dependet contingat, ex filo seu corda

y 2 suspen

suspendatur. Sub hac campana, vas aliud, angustius tamen campana, terreum aut ferreum collocetur, cui sulfur tritum imponendum est. Distet verò campana à subiecto vase tantum, quòd fumus exiens, ignem non suffocet, sed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit sulfur, vt liberius ardeat. Animaduertendum autem est, oleum non ita citò in campanula colligi, vt destillet, sed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris sulfuris, vix vnciam olei colligi. Est autem sulfur tritum non simul & semel copiosè affundendum, sed paulatim. Atq; si hoc modo perrexeris, colliges oleum rufum, obscurum. quod seruari debet in vitro. Hoc quoq; oleum, inquit Leonh. Fierauant. lib. 2. Capric. tantæ est efficaciz & virtutis, vt vix quisquã satis credere possit, si effectum non vidisset. Ego, inquit, nunquam eo sum usus, quin non miracula viderim, præsertim, vt idem testatur, si per os exhibeatur. Dari verò potest cum appropriatis aquis, aut syrups liberè, ad grana quatuor, ad sex, neque vltèrius tamen. Potest coniungi cum omnis generis electuariis, & pillulis, quoniam hoc modo multò scèlicius operationem propriam perficiet. Confert omnibus morbis tam calidis quàm frigidis, &c. Sed & efficacissimum idem hoc oleum est ad dealbandos dentes
exiccat

exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam magni nominis, in Gallicis vlceribus, & virgæ. licet enim primò mordicet, postea tamē dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extinguendus est, albumine oui conuassato, & iniecto, aut cum vnguēto de cerussa, aut butyro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarum, & oris in pueris. ad gangrenas, ad verrucas (quod ego in meipso sum foeliciter expertus) & alios contumaces morbos. Ad fistulas ani & ceterorum membrorum, oleum sulfuris per siringā iniicitur: & ardor, si quis fuerit, vti supra, exstinguitur: replet verò fistulas ex puluere ellebori albi, & est bonum.

Olei sulfuris descriptionem, Matthiolus quoq; habet, huic ferè similem, nisi quod vas forū quædam sit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis suspenditur) ponatur in arenā vel cinere, in aliquo vase ligneo, vt stabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, suspendatur vasculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inserta sint fila ferrea, quæ imponantur marginibus phialæ, ita vt vasculum ipsum nusquam tangat phialam, præterquam filis: & super phialam suspendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum ascen-

dentem recipiat, unde iterum destillet per
imas margines calicis in subiectam phialam.
Oportet autem subinde dum sulfur vritur,
nouum cochleari infundere, & laminam (cu
ius pars ima ad magnitudinem & figuram
articuli pollicis accedat) ignitam apponere,
atque sic nouum semper sulfur infundere, do
nec lb j. aut ij consumantur. Quod si sulfu
ris oleum sic non succedat, fortè quod sul
fur nimis aridum fuerit, calix qui fumum
receperat inuersus, ponatur in locum frigi
dum & humidum, & post biduum colli
getur.

Sulfur, inquit quidam, non destillat à vase
vitreo, superius suspenso, sed adhæret lateri
bus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in
vitrum, ita vt omnes partes vitri tantum ma
desiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes
partes vitri. Deinde vitrum totum operia
tur orbe ligneo, interposito folio. papyra
ceo, ne quid euaporet, & in locum frigidum
& humidum ponatur dies aliquot, donec o
mnis materia in fundo resideat, & destilletur
per alembicum vitreum. Vel si tota materia
sit clara, in aliud vitreum vas clarum, ob
longum ponatur, & separetur, vt olea sepa
rantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem qui
dam Medicus mihi indicauit. Primum calci
nari

nari sulfur modicè debet, sed cautè ne vratur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem redigatur. Postea destillato id per ascensum. facile enim ascendit. Cæterum difficile esse hoc oleum parare, affirmabat, nec posse se describere, sed opus esse præsentì inspectione. Ad Gesnerum missum fuit alicunde paruum frustulum sulfuris sublimati, ex quo oleum fuit extractum: quod non aliter astringit, quàm oleum vitrioli, & est aqueæ potius substantiæ quàm oleaginosæ, quod miror. Ex epistola quadam ad Ges.

Rursus ad Gesnerum à veteri amico, & viro docto, de eodè sulfuris oleo sic est scriptum. Sulfur ignem nondum expertum in lebetè fictili accèdatur, & supra lebetem capitellum, vt vocant, seu campana (vitrea nimirum) luto incrustata collocetur in tripode, vt halitum sulfuris excipiat, qui ibi densatus in oleum, per canalem seu nasum campanæ extillat in vas subiectum, recipiens nominari solitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione faciunt. Ad partem vnâ sulfuris triti addunt partem alteram silicis in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignem apponunt, & oleum optimum eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vsurpetur, & quocum exhibeatur in singulis, quaque mensura & quomodo, bre-

breviter ostendendum.

Vsurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum causa sunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuū adest copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peste in vulneribus, in vlceribus maximè cauis & sinuosis, in affectibus plerisque cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, vesicæ, intestinorum & articulorum, iis videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem pauxillum huius olei, cum destillatio liquore, vel decocto herbæ convenientis, pro cuiusque partis & affectus qualitate. Mensuræ modus hic est, Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis seu olei pennæ, id in liquore, seu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Quibus autem coniungatur in singulis affectibus: In febre quidem quotidiana in vino decoctionis rorismarini aut mentę paulò ante accessionem. In tertiana, cum decocto centaurij in vino. In quartana, cum aqua buglossi. In peste, cum vino decoctionis raphani, cui admixtum sit parum theriacæ & mithridatici. In vlceribus & pustulis oris, penna aut gossypium oleo madens loco vlcera o ad
moue

mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties repetito, perfanatur malum. Epilepticis, in decocto betonicæ & pæoniæ propinatur. Tussientibus, cum semine vrticæ & hyssopo coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthij. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua chamæmeli. In hepatis frigidityte & hydrope, cum aqua iridis, chelidonis & melle. In obstructionibus & dolore lienis, cum aqua tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum genistæ. Cōtra vermes, in aqua graminis aut absinthij. In dolore matricis, cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ. In urinæ suppressione, cum vino decoctionis allij. Ad podagram frigidam, cum aqua chamæpityos. Atque in his omnibus idem vtendi modus est, is videlicet qui supra est expositus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo linendus est, cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus est. Sed si pariter omnes doleant, decoctum mentæ calidum, cui immixta sit olei guttula vna atque altera, ore continendum est.

Oleum sulfuris, Romani cuiusdam medici, ex quodam lib. manuscripto secretorum, translatus ex Italico. Oleum sulfuris facile

y s quidem

quidem & citò cum vitrea campana paratur, sed melior modus & perfectior hic est : Puluerifetur sulfur subtiliter, & de pumice tantundem pistetur, quæ duo misceantur simul, & ponantur in retortam, cui adiunctum sit satis amplum & magnum recipiens, & bidui spacio, leuissimo igne oleũ sulfuris destillabis, quod Italis dicitur oleũ, Da grata, ouero. De regestro. Additur autẽ pumex, ne sulfur ascendat, ac etiam citius vapores sursum mittat. Eadem penè facultates assignantur ei, quas modò supra recensuimus, nisi quòd in paucissimis hãc diuersitatem notauimus. Valet ad vulnera, accipiendo puluerẽ ex foliis quercus, pimpinellæ, agrimonix, consolidæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè contusis, decoquantur in vino, & colaturæ admisceatur pauxillũ huius olei, aut saltem quantum satis sit pro malitia, & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recēs aut inueteratũ vlcus, & subitò curatur. In morbo Gallico post sufficiẽtem purgationem, valet oleum eodem modo quo supra. Atq; hæc quidem, & alia supra scripta, quæ huc referenda, perhibẽtur experta à medico Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

Oleum sulfuris odoriferum, & potabile, quod sanat & curat ferè omnis generis morbos, vtunque pertinaces & malignos, ex lib.

Ita

Italico secretorum Fallopij. Sulfur puluerizatum crassiusculè, ponitur in vas terreum, cui per spacium duorū vel trium digitorum supra suspendatur campanula seu capitellum nasutum, cui accommodetur recipiēs, in quo sit musci aliquid dissoluti in aqua rosarum. Quibus peractis, accenditur sulfur, & fumus in capitellum recipietur. Priusquam autem sulfur destillet, in capitelli parte interiori generabitur quasi tunica quædam, aut pellicula (neque enim quicquam prius destillaret, quam ita pellicula intrinsecus fuerit nata) semper addendo aliquid sulfuris, ubi prius fuerit absumptum. Hoc oleum ita destillatum fit suauē, odoriferum, & gustu acidum valdè. Iam ut potabile fiat, & per os sumi possit, fiat inlep ex melle, eo quo ex saccharo quoque fit modo, & huic instilletur tantum de oleo sulfuris iam facto quantum videbitur tum ex usu esse, tum verò ne nimium accescat. Hac portione prouocabitur sudor & urina; dissecat & digerit omnes prauos stomachi humores, omnes febres, quæ cum frigore inuadunt, sanat, lapides renum dissoluit, omnis generis vlcera sanat, si madefiant hoc oleo, quandoquidem ex natura propria calefacit & exiccat. Atq; hæc omnia oleum sulfuris eo modo paratum, præstare, certo experimento & infallibili comperi.

Alium

Alium modum, per destillationem nimium, docet idem author, lutatis scilicet & sigillatis iuncturis, procedatur lento igne, semper augmentando mediocriter. Hoc modo destillatum oleum, est maximarum virtutum. Primò expellit omnis generis apostemata interna corporis, ad superficiem. si accipiatur de eo tribus vel quatuor diebus de mane 3 j. (vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo, aut vino aut simili liquore. Valet ad asthma, ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispositiones, ad omnis generis scabiem, & maximè contra pestem. Vulneribus & ulceribus est thesaurus.

Alius modus. Accipiatur vas aliquod ferreum, quod cum alembico sigillari possit, altum sex digitos aut paulo altius, idque parte inferiore per duos digitos, habeat foramen amplum trium digitorum, per quod sulfur immittatur. Huic vasi imponatur alembicū perlutatum cum luto, deinde per foramen inferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et hic modus licet sit fastidiosus, est tamen minimè contemnendus.

Fit quoque ad opera Chymistica oleum sulfuris per descensum, hoc modo: Sulfuris citrini vel vini triti pars vna in testa terrea lento igne liquefiat, & misce cum eo tantumdem

dem aluminis rochæ etiam ad ignem liqua-
ti. Postea tere simul & mitte in descensorium
sub terra locatum ad foueam aptam, sibi de-
super adhibito igne, & quod collectum fue-
rit, vsui serua. Diod. Euchyont.

Oleum sulfuris sic componitur. ℞. Sulfu-
ris calcinati ℥ ij. Infundatur in aceto, quod
quatuor vel sex digitis supernatet acetum
in cucurbita, hinc in fimo equino sepelia-
tur quatuor hebdomadis, post destilletur
igne forti, tunc ascendit spiritus sulfuris cum
aceto, quod iterum sepeliatur in fimo equi
per duos aut tres dies, post in vase lato, non
stricti orificij euaporetur acetum, tunc ma-
nebit spiritus & oleū sulfuris in fundo. Idem
oleum iterum sepeliatur in fimo ad octo
dies, post destilletur per alembicum, & tunc
ultimo in fine abscondatur per mensem unū,
& sic purificabitur oleum sulfuris. Est enim
magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad
summum. Item fimus equi semper est re-
nouandus.

Oleum naphthæ, id est, sulfuris incombustibile,
quod est inceratiuum spirituum (an
incensiuum, & clarificatiuū, sic fit. ℞. Naph-
thæ, id est, sulfuris cuiusvis citrini vel viui par-
tem j. salis ammoniaci partes v. hæc duo tere
& commisce. Postea adde sibi de oleo cōmu-
ni parum, & distempera ad modum farinatæ
sue

sive fale spissæ. Postea pone in cucurbita, & lento igne destillabit humor magnæ virtutis ad multa. Perfecta verò prima destillatione, adde ei de fale communi partes v. calcis viue partes quinque, tunc facta farinata, iterum pone ad destillandum, & sic facito quater, & omni vice proba cum candela vel aliter, donec non comburatur. Nam cum tali oleo naphthæ, inceratur Mercurius sublimatus & arsenicum sublimatum, & fit clarum valens ad album vehementer.

Oleum sulfuris citra destillationem, contra dolorem podagræ, hoc modo fit. ex libro manuscripto. Recipe sulfuris viui lb̄ duas, vitellos ouorum, num. xxv. terantur simul, & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet, & habebis quod quæris.

Oleum de sulfure citra destillationem, sic parat Brasauolus, Accipe sulfuris citrini, terebinthinæ, ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei rosacei lb̄ j. bulliant lento igne ad vini consumptionem, quod relinquitur, est oleum de sulfure.

Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouum ei innater.

In

In hoc lixiuio decoquatur sulfur tãdiu, quoad pinguedo in superficie lixiuij apparuerit, & fæces fundum petierint: tum despumando quasi, pinguedo auferatur.

Aut coniiciatur sulfur tritum in feruẽtem aquam, decoquatur donec terrena pars refideat, oleosa verò in superficie natet.

Aut recipe olei feminis lini partes ij. mitte in ipsum partem j. sulfuris viui, & simul optime tere, & dimitte sub fimo per duos dies, in vase bene obturato, eritque clarum & pulchrum.

DE OLEO VITRIOLI.

*De faciundo oleo Virrioli, ex
Valerio Cordo ferè.*

Oleum Vitrioli, quod à quibusdam Oleum vitæ appellatur, aut Melancholia artificialis, quòdque nonnulli volunt auri potabilis speciem facere, propterea, quod minera vitrioli, species sit mineræ auri, à Chymistis pariter & medicis expetitur. Est autem etiamnum hodie in frequenti omnium penè Medicorum usu, ideòque tanquam res secretissima occultatur & suppressitur. Est autem nihil aliud, quàm aluminosa qualitas & substantia, ex vitriolo per artem extracta, modicèque sulfurimixta

mixta. Nam ipsum vitriolum ex quo fit, triplici constat mixtura: videlicet multo alumine, modica ærugine, & paucio sulfure. Aluminosa enim aqua in metallis, per æris venas & Marchasitam destillans, æruginosam qualitatem acquirit, & sulfuri, quod Marchasitæ inest mixta paulatim cōcrefcit, aut industria ad spissitudinem coquitur. In destillando autem aluminosus & sulfureus vapor tantum ascendit, æruginosa qualitate in fundo retortæ relicta: quo fit, ut hoc oleum aluminis, & non æruginis saporem habeat. Est autem duplex hoc oleum: austerum videlicet & dulce. Austerum duplici constat mixtura, hoc est, alumine multo, & modico sulfure. Dulce verò simpliciter sulfure constat. Nihil enim aliud est, quàm liquidum sulfur, ex austero oleo extractum. Quapropter gustu nequaquam alumen, sed sulfur æmulatur. Faciendum autem est utrumque maxima cura & diligentia, adhibitis, apta fornace, retorta & receptaculo: siquidem aptitudo instrumentorum, ut asserunt Chymistæ, magistrum parit. Hactenus Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine olei vitrioli veteres Philosophi intellexerint, hocne oleum nostrum, cuius descriptiones sumus daturi, an verò aliud quippiam, quod modo præparandi saltem differat, non materia ex qua, nō siue ratione quidam huius artis

us

dis peritus dubitat. Cum enim præter alias eius penè innumeras facultates, etiam corrodendi vim in se contineat, (id quod etiam ex eo manifestum fieri potest, quod non nisi optimo vitro Venetiano servari possit, & labia cancrofa, oleo illinita ab eo consumantur) non potest non periculosus eius esse aliquando vsus. Itaque existimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multoque subtilius & sine corrosione fuisse, atque in balneo Mariæ destillatū. At quoniam hic modus est incognitus, cœperunt posteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparationes. Neque enim ignoro, quantopere ad perfectionem horum, præparationes conferant, vt nimirum purum & nocuum ab impuro & innocuo separetur, & subtile & penetrabile, à grosso & immobili. Quocunque igitur modo res quælibet potest fieri subtilior, clarior, & magis spirituosaf, eò maiores vires ostendit in actione. Fæces enim elemētorum simplicium, actiones impediunt. Ideoque veteres Philosophi, mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam vbi ventum fuerit, res extremam subtilitatē acquirit, & maxima quoque in opere practico præstat. Itaque non dubito quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione subtilitatem

z fuerit

fuërit adeptū in actionibus suis sit futurum non perfectissimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remissiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius præparatione & destillatione, quòue fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primò quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonii præparatione propositam habent, etiam vitrioli oleo accommodari possit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimum quæras, optimè calcinato, quasi innuant, non posse, nec rectè, nec tutò Antimonium exhiberi, quod optima ratione venenosam qualitatem non deposuerit.

Electio vitrioli ex Cordo.

Cum plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quænam species eius, huic operi potius conducatur. Et quamvis ex omni & quocunque vitriolo oleum per destillationem elici possit: multū tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex cæruleo aut viridi destillatur, quoniam plurimum ful-

gū

gitiui fulfuris obtinet, quo adiuuatur, vt facilius oleum ascendat. Notandum etiam est, melius esse factitio natiuum, & maxime Vnгарicum. Præterea eligendum quod magnis racemis constat, & maioribus cubis est concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum est, quasi inutile est reiiciendum: quemadmodum etiam quod solis, aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit. Fallop. Rom. Germanico præfert, quod illud aliquid ferri in se contineat.

Coctio vitrioli ex eodem.

Quoniam vitriolum multum in se habet aquei & excrementitii humoris, qui oleum diluit, & non nisi longo tempore, ac magnis molestiis per destillationem ab oleo separari potest, compendiarie ea inuenta via est, qua breui temporis interuallo ea humiditas absorberi queat, ne longa mora artifici fastidium pariat. Igitur prædicti vitrioli lb̄ xij. conijce eas in ollam magnā, nouam, & optime crematā. ollā impone fornaci profundæ super ardentis prunas Vbi liquefieri & ebullire cœperit, spatula agitur, vt integrum liquefacto commisceatur, donec & ipsum liquefiat, bullire deinde finito, vsquequo nullā

z z

pro

prorsus bullam amplius excitet, & donec totum densetur, deinde extractam è fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permittito, loco neq; humido, neque ventoso, sed sicco & tepido. Postquam refrigeratum fuerit, ex olla eximito, & considera an superficies eius vndiq; rubescat. Rubedo enim signū est perfectæ coctionis, vt facilius calcinari possit.

Vitrioli calcinatio, ex eodem.

EXemptum olla vitriolū, in minutas partes cōfringe, & in mortario subtilissimè tere, deinde tertiam aut quartā eius partem in recentem ac robustam ollam conice, ac rursus in profundam fornacē, sicut ante, demitte. & aliquandiu vrito, donec rufus fiat, mox ollam ab igne depone, & moue eam, vt videas an satis calcinatum fuerit vitriolum. Nam si in olla fluctuat argenti viui aut liquefacti plumbi modo, & saltantes bullas eiaculet, satis vstum esse intelligas. Tunc in magnam & recentem ollam prius calefactam effunde, & effluet quasi sit liquidum, aut ad modū argenti viui. Quod autem reliquum est vitrioli, similiter sigillatim vt calcinetur, vras. Cum vstum fuerit, commiscetur rursus optimè in mortario, modestè agitando, ne puluerem excites, nares & fauces offensurum. Vbi hæc omnia executus fueris, vitriolum

lum in bilancem ponito, & animaduerte pondus ipsius. Nam si sex libræ, hoc est, medietas eius quod primò coxisti, superfuerit, benè omnia abs te sunt administrata.

De fornace faciunda.

Primò fornax apta est extruenda ex lateribus in planū positis: quò enim crassioribus parietibus constiterit, eò ignis fortior est, & diutius caliditas conseruatur. Fiat etiam quadrata & equaliter vndique crassa: spacium internum concavum, ferè duorum spithamorum habeat latitudinem, non tamen omnino, sed dempta tertia parte spitham. Extruatur autem hoc modo. Prima & infima cavitās, habeat altitudinem semipedis, cui per transversum imponantur feramenta satis crassa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum spacium seu cavitās super ferreum craterem constituta, *ob dem* *roost*, habeat duum pedū altitudinem, & ex anteriori parte foramen, per quod carbonēs iniiciantur. Hoc incipiat lateris transversī crassitudine super craterem. Per medium deinde spacium, in ipso medio inspicienti fornacem, per transversum insigatur ferreus axis quadrangularis, crassitudine pollicis, qui impositam retortam sustineat. In latere deinde sinistro fornacis, relinquatur meatus,

z 3 per

per quem retortæ collum exeratur.

Destillatio vitrioli.

Postquam fornacem extruxeris, eligito retortam capacem, aptamque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut saltem Hefsiaco factam, prius vndique luto obductam, in eam conicito totum vitriolum, (exempli gratia, lb vj. vt suprâ à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo spiritus ascendere queant: mox transuersam fornaci super ferream trabem itidem perlutatam, vnâ cum fragmēto testaceo perlutato, immediatè inter vtrunque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retorta collocetur. Rostrum eius seu collū extrorsum, modicè pronum promineat, meatus autem qui collum recipit, luto obstruatur. Postea accipe tegulas quinque, & facito ex ijs tectum supra fornacem, sub quo retorta lateat. Tectum luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo foraminibus relictis in singulis angulis, singulis ea amplitudine, vt crassissimus pollex liberè intromitti & exeri queat. Fac etiam quatuor conos ex luto, quibus foramina obstruantur. Quo facto, applica retortæ orificio receptaculum grande, è vitro Venetiano aut Hefsiaco. quo enim maius ipsum fuerit,

eò

eò liberius spiritus recipiet: si verò paruum,
 periculum est, ne spirituum copia disten-
 tum, rumpatur. Infunde etiam in retortam
 aquæ clarissimæ vncias xvj. aqua enim citò
 spiritus ad se recipit, & prohibet ne confrin-
 gatur receptaculum: & diligenter perlutetur
 in iunctura, cauendo diligenter ne quid in
 receptaculum incidat. tingitur enim inde in
 rufum colorem oleum. Cum omnia hæc ab-
 solueris, dimitte per integrā noctem lutum
 exiccari, ac siquā fatiscunt rimæ, luto illi-
 nantur: mane deinde placidum accende
 ignem, ex puris, & magnis carbonibus, aper-
 to vno superius foramine, per quod fumus
 exeat, augeaturque successiue ignis vsq; ad
 vesperam, quo tempore aperiendum est se-
 cundum foramen. Et attende diligenter an
 appareant spiritus qui è retorta egrediuntur,
 ac si quis candidum efflaret fumum. Nocte
 sequente vigili cura cauendum, ne ignis re-
 missior fiat, sed acrior, paulatim tamen: ita
 deinde auctum ignē in vigore teneas, ac al-
 tera die tertium aperi foramen, augendo si-
 gillatim ignem, vsquequo etiam retortæ col-
 lum candescat: sequenti secunda nocte au-
 ge ignem, & post mediam noctem, aperi
 quartum foramen. Cum ita in summo vigo-
 re ignis fuerit constitutus, videbis spiritus e-
 gredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum
 cessare

cessare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & sine intermissione, carbonesingere, usquequo etiam receptaculum candescat, studiose cauendo ne quicquam frigidum aut humidum super retortam aut receptaculum incuria aut casu decidat. Peragenda hæc sunt in loco clauso, quò neque imber neque ventus ingrediatur. Conseruandus autem ignis est donec nulli prorsus spiritus in vitriolo relinquantur, quod visu facile percipi potest. Cum autem nulli amplius egrediuntur, sine vt per se extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quiescere ac refrigerari sinito. Postea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua segregabis, tum contractam retortam inspice, & vide an caput mortuum nigrum sit. hoc enim signum est perfecti operis.

Segregatio infusæ aquæ.

Quoniam in receptaculo continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, segreganda ea est, vt vitrioli liquor syncerus reponatur. Segregatur autem per destillationem in balneo, aut cinere subtili, tutius tamen est in balneo. Quapropter totum humorem qui est in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Hessianam infunde,

de, superponendo alembicum ex simili vitreo factum, quæ benè luto circumlinatur. Sub balneo deinde accenso igne paulatim, sine aquam exire, donec pertransiuerint octodecim istæ vnciæ aquæ, quas infudisti. Quod si vitriolum non benè calcinatū fuerit, plus aquæ egredietur. quam obrem videas ut 18. istæ vnciæ sint boni ponderis. Cum hoc peregeris, refrigerari balneum finito, & aquam quæ destillauit abiicito: quod verò in balneo in cucurbitæ fundo reliquum fuerit, purum est vitrioli oleum. Habet tamen plerunque rufum colorem, ideo secundum sequentem modum rectificandum est.

Rectificatio olei.

Accipe retortam Venetianam, antea luto optimo vestitam, in eam infunde quod in cucurbita continetur oleum. Retortam pone in minorem fornacem in capellâ, quæ pura & lota arena repleatur, & quæadmodū antea in balneo, ita nunc in arena destilla, paulatim ignem acuendo, ut per intervalla delabantur guttæ. Retortæ orificio applica receptaculum ex eodē vitro factum, ac cōmissuram luto optimè claude, ne quicquam expiret. Vbi totum ē retorta destillauerit, refrigerari finito, & postea aufer, & infunde seorsum in purum vitrū Venetianum.

z s quod

quod habeat angustum orificium, ac re-
 ne ceu præsens in multis morbis remedium;
 hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vires
 & naturam nunc indicabimus.

Vires olei.

MErum ac nō dilutū, neq; debet neque
 potest intra corpus sumi, nam propter
 nimiam acrimoniam, ignis modo interanea
 aut quicquid attigerit, adurit. Omnia enim
 corrodit præter vitrum, & pingua veluti ce-
 ram, picem, & liquidorū etiam oleorum co-
 lorem immutat, præsertim olei macis, cui si
 misceatur, sanguineū reddit colorē. Si etiam
 in duobus vasculis contineatur, quantumvis
 frigidum, & repente sibiipſi misceatur, adeo
 incalescit sua sponte, vt manibus vix tenēri
 queat. In terram effusum bullit, quemadmo-
 dum melancholiæ species, vnde etiā Melan-
 cholia artificialis appellatur. Quēadmodū
 enim melancholia, ita etiam hoc oleum ven-
 triculum confortat, & ad cibum inuitat ac
 stimulat, frigidum ventriculum calefacit,
 phlegma omne consumit, crassos & viscosos
 humores incidit, colicæ ac dysentericæ opitu-
 latur, sitim ac feruorem interaneorum in fe-
 bribus extinguit, singultum prohibet confe-
 ssim, & nauseam ac cibi abominationē auer-
 tit: sed temperandum est cum aliis quibus-
 dam.

dam. Quare exemplum vnum aut alterum apponemus.

℞. Olei macis, terebinthine clarę, ana gutt. aquarum anisi, sceniculi, ana ʒ ij. (xij). Syrupi liquiritiæ ʒ j.

Olei vitrioli guttas iij. vel iiij. Misce omnia optimè, & gustato, si acetositatem habeat, quæ dentes non in stuporem trahat, benè est: si non est acetosa potio, instilla adhuc vnam aut alteram guttam, & consule palatum, ac propina securè aduersus calculum.

Vel,

℞. Syrup. de menta ʒ j.

aquæ cinnamomi ʒ iij. ℞.

olei cinnamomi guttas ij.

olei vitrioli guttas iij. Misce, da secure, ad ventriculum debilem. Aut,

℞. Syrup. ex succo aut infusione violarū ʒ j.

aquæ cinnamomi, ʒ j. hordei ʒ iij.

Olei vitrioli guttas iij. aut iiij. misce & contrahe puniceum colorem, & saporem vini austeri, cinnamomo aromatizati, propina contra calores & sitim febricitantium.

De oleo vitrioli austero, quomodo dulce fiat.

A Principio huius capitis de oleo vitrioli, dictum à nobis est, oleum vitrioli austerrum, duplici mixtura cōstare, videlicet mul-

to

to alumine , & pauco sulfure. Quare cum ex austero oleo dulce extrahitur , nihil aliud fit , quàm quod sulfur ab alumine segregatur. Est itaque dulce vitrioli oleum , nihil aliud quam oleum sulfuris , aut ipsum sulfur in liquidam substantiam redactum , & hoc propriè oleum dici potest. Est enim pingue & vinctuosum , quemadmodum etiam ipsum sulfur , quod in oleo & non in aqua liquefcit. Sequitur autem modus segregationis.

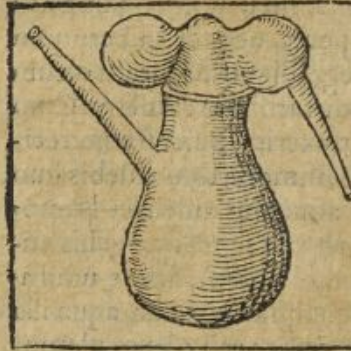
Modus segregationis.

R Ecipe vini ardentis acerrimi , & ter sublimati $\frac{3}{4}$ vj. olei vitrioli austeri tantundem , misce in Venetiano vitro , & pone in cucurbitam parua angusto orificio , & luto optimo orificium claude , dimitte ita per integrum mensem aut duos. Deinde effunde in cucurbitam , cui sit immediatè annexum alembicum , hoc est , *ein solb mit cinem angeschmeltz en helm* , cuius figuram subiiciemus , pone deinde in parua fornacem , ac dimidiam eius partem cinere obrue , postea applica recipientem & luto iuncturam claude diligenter , & extrahe $\frac{3}{4}$ vj. vini ardentis quas infudisti. Vt verò tutius hoc fiat , pone in balneum Mariæ sic solum vinum , absque oleo ascendet. Cum extraxeris autè per balneum infusas vj. $\frac{3}{4}$ vini vsti , pone id quod residuum

Aduum est in fornacem, vt arena mediā cucurbitæ partem attingat, ac nouo & vacuo recipiente, eoque non magno applicato, luto iuncturam diligēter claude. Accende deinde modestum ignē, & sensim extrahe omnem humiditatē, quæ relictā est in cucurbita, donec nihil humidi amplius in fundo appareat, adhibita semper maxima cura & diligentia, vt ignem ita modereris, ne ebulliat vsque ad alembici canalem. Nam si hunc ebullitio attigerit, sedare non potes, neq; prohibere quin in receptaculum egrediatur, ac totum oleum perdat. Solet enim facillimè ebullire. Cum autem sensim extraxeris, aufer statim recipientem cum suo humore: tum videbis duo contineri in eo, aqueum videlicet humorem, & oleosum, ac pinguem. Segregabis autem vnum ab altero statim, ita vt nihil aqueum in oleo relinquatur. Nam aqua illa oleum corrumpit. Solet verò oleum plerunque aquæ innatare, inaximè si infusum prius vinum, omnino per balneum extractum fuerit, sed statim poteris tactu oleum ab aqua discernere. Oleum enim pingue est, aqua minimè. Segregatum oleum deinde vsui reserua.

FIGV

Figura cucurbitæ cum alembico immediatè annexo. Ein solb mit einen angeschmeltzen helm, die muosz man in den glaszbüetten bestellen zuo machen, vß zerbrochnem Venedischẽ glasz, &c.

VIres eius quod segregatum est, sunt omnino eadem, quæ & sulfuris, sed omnia efficacius præstat, quia propter liquiditatem facilius penetrat ad a-

ctiones proprias, quod sulfur nõ potest: quia impeditur à soliditate & spissitudine sua. Illud verò amplius potest sulfure hoc oleum, quod valet præterea ad omnes in corpore putrefactiones, & præcipuè ad pestem, ad educendum è pulmone in pleuritide & peripneumonia, & difficili tussi, pus, & crassos viscososque humores. Tutò enim & absque vlllo periculo, intra corpus sumitur.

tur. Calculum neque in renibus neque vesica, coalescere finit, exulceratam vesicam sanat. Dosis eius est vna, aut altera guttula, aut tres, in vino modico temperata. Miscetur etiam rotulis, morsellis & saccharo factis. Diligenter autem reseruandum est: nam modicum fit ex lb. j. austeri olei vitrioli, & facile propter acream naturam euanescit. Et hæc quidem omnia, aut pleraque saltem, ex Valerij Cordi libro de artificiosis extractionibus.

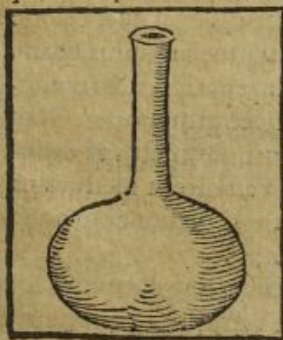
Vitrioli oleum, ad hunc modum paratur, secundum Fallopiū in secretis remediis, ex Italico translatis. Vitriolum Romanum (hoc enim, non Germanicum est accipiendum, quia continet in se de ferro, quod stomachum confortat, eiq; est familiare) in fornace reuerberationis positū, ad rubedinem calcinatur. Deinde posteaquam fuerit ita ad rubedinem calcinatum, ponitur in bociam, quæ forma testudinem, instrumentum musicum, referat, optimè ac diligentissimè perlutata luto purissimo sapientiæ, eaque in furnum reuerberationis eo modo est collocanda, vt collum bocia extra fornacem promineat, & paululum deorsum sit inclinatum. Huic adaptetur recipiens, itidem in iunctura quam diligentissimè clausum, sicq; quatuor diebus continuis & totidem noctibus

bus oleum vi ignis est eliciendum, quoad nihil penitus superfit, quod destillari possit. Quo facto, apparebit nigerrimum, instar atramenti, quod in vitro diligenter clauso, ne perspirare possit, est seruandum. Atque hic modus facilis est, & optimus. Vfus eius talis est. Accipio iulepi violacei lb j. & lb alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ rosarum vncias tres, musci soluti duo carat & drach. vnam olei iam dicti, & commixtis omnibus fit diuinissima mixtura. Etenim si detur cochleare eius patienti febrem acutam & calidam, continuò recreatur & refrigeratur. Contra sputum sanguinis, contra fluxus alui, contra venarum rupturas in pectore, & catarrhos datum, statim prodest. Atque horum omnium certissimam experientiam vidi, &c.

Alius modus. Recipe vitrioli quantum videtur, & calcina in olla, calcinatum in puluerem contunde, puluerem pone in retortam, & superfunde aquam fortem communem, vt imbibatur in loco calido, sine stare vigintiquatuor horas aut amplius. Deinde pone in fornacem retortam, & superius tege, ac perluta, relictis quatuor foraminibus. Destilla primò igne lento, vt post quatuor muscos tactus, gutta exeat: cum aqua non amplius destillat, tum ignis amplificand

plificandus, vt spiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, separa aquam ab oleo: eam aquam serua, donec iterum vis oleum facere. Postea oleum in retorta in fornace, igne magno destillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Rascol.

Alius modus. ℞. Aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculū, ponas quatuor membranas tenuissimas, & fac destillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Postea ℞ vitriolum, & puluerisa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac destillare: aquam verò quæ destillabit, rursus excipe, & pone illam super fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius destillet. Postea

rursus tere, & simili vase impone benè lutato, cū aqua vitæ sic præparata vt supra, ita tamè quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vase prædicto bene clauso, & maneat per sex horas in igne lēto, & hāc aquam seorsim
A serua,

serua, iterumque aliam aquam vitæ impone
 (sex horis) vt supra, idque tertio est facien-
 dum. Postea accipe istas tres aquas, & destil-
 la in balneo Mariæ, cum vitriolo supra di-
 cto, & quod destillabit, abiice, si volueris, &
 inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum
 quis acceperit septem vel octo guttas cum
 vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo
 rosarum, aut violarum, ante pastum, conser-
 uat valetudinē. Cum aqua pimpinellæ mun-
 dificat sanguinem, lætificat cor, & conseruat
 calorem natium. Cum decoctione buglof-
 sæ & mastice vel eorundem aqua, sanat ver-
 tiginem. Cum aqua saluæ valet contra spas-
 mum. Cum aqua maioranæ & basiliconis,
 valet contra tremorē cordis. Cum aqua fœ-
 niculi & fileris montani, sanat debilitatem
 visus. Cum aqua ireos, bonum est contra ca-
 tarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione
 rosarum, compescit fluxum sanguinis nariū.
 Cum aqua capillorum veneris, tussi mede-
 tur. Cum aqua citri, appetitum mouet. Cum
 aqua betonica, sanat omnes ructus & dolo-
 res stomachi: quod si verò dolor hic fuerit à
 causa calida, dabitur rectè oleum cum aqua
 rosarum & diarrhod. abb.

Oleum vitrioli, ex relatione domini Geor-
 gij Haymberferi, &c. Vitriolum commune,
 q. vis, destilla aquam eius ab eo, per alembi-
 cum

cum, vt ſcis: poſtea R. Faces, ſeu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm pòtes maxime, tunc affunde aquam, quàm prius à vitriolo deſtillaſti, ſuper terram vitrioli calcinatam, & pone in ſiccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata, debet prius benè conteri, & tunc aqua ſuperaffundi. Cum hoc oleo, & cinnabrio, fac vt ſcis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuſcripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli, accipe vitrioli Romani ſubtiliter triti lb̄ xx. & diſſoluatur paulatim in vaſe non vitreato, ſupra carbones, & poſtquam fuſum fuerit, ſine vt tãdiu bulliat, quoad benè ſit exiccatũ. Quo facto, pulueriſetur diligèter, & ponatur in aliud vas nō vitreatũ, ſed bene cooperatũ, nequid immūditiei accedat. Deinde excitetur ſupra infraq; ignis clarus & vehemēs, ex carbonibus, vt vitriolũ inſtar cinnabaris rubefcat. Huius rubificati vitrioli, accipe lb̄ xij. & imponas retortæ optimè perlutatæ, cū ſuo recipiente, ſimiliter lutato in iunctura: ac primo quidē die lento igne, ſecundo verò fortiori ex carbonibus tātũ, ac tertio fortiffimo etiam ex lignis facto, deſtillabis oleũ vitrioli. Notandum autem eſt, quod in recipiēte aliquid aquæ vitæ eſt ponendũ, vt vitrioli ſpiritus

A 2 ritus

ritus retineantur. Ac post destillationem eadem euaporari debet, posito nimirum recipiente supra carbones: ita eleuatur vapor fortidus, & ubi nullus vapor apparuerit amplius, aut grauiter forteat, tum oleum vitrioli purum relictum erit. Facultates huius olei sunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis valet contra passionem splenis. Cum aqua raphani vel puluere tabularum marmoris, valet contra lapides, & omnem passionem renum ac eorundem oppilationem. Cum aqua calendulæ ac verbenæ, valet contra pestem. Cû aqua saluiæ & buglossæ, contra morsum serpentum. Cum aqua vitæ est summum remedium ad superfluitatem menstrui. Eodem modo datum tollit tertianam. Cum aqua pentaphylli & marrubij, curat quartanam. Cû aqua filicis, necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vsque ad quantitatem octo guttarum bibita ieiuno stomacho, lætificat cor, mundificat sanguinem, & lepram reprimat, conseruatque & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumi terre, & aqua myrobalanorum, citrinorum, curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis. Cum aqua buglossæ & melissæ, tollit dolorem capitis, hemicraniam, vertiginem & scorbutum. Post purgationem sumptum cum
aqua

aqua liliorum alborum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargū. Cum aqua fœniculi, vel apij vel acori, confert memorię, & prodest ad diminutionem intellectus. Cū aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat somnū. Cum aqua borraginis vel buglossæ, prodest melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phrenesim & apostema calidum, & prodest in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, post purgationem, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentastri, valet contra paralyfim. Cum aqua saluæ, valet contra spasnum. Cum aqua basilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & fileris montani, tollit omnem debilitatem visus. Cum aqua sigilli Salomonis, valet contra surditatem & tinnitum aurium. Cum aqua ireos, valet contra rheuma capitis. Cum aqua capularum glandium & rosarum, restringit fluxum narium. Cum aqua saluæ & hyssopi, valet contra paralyfim. Cum aqua morsus diaboli, valet ad squinanciam. Cum aqua capillor. veneris & hyssopi, valet ad tussim. Cum aqua plantaginis, valet contra pleurisim, & eos qui emittunt sanguinem per os. Cum aqua cuscutæ & capill. Veneris,

A 3

valet

valet contra pleurifim. Cum aqua rofarum,
aut vini granatorum, valet contra syncopē.
Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem
appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra de-
bilitatem & frigiditatem stomachi. Cum a-
qua myrtillorum, valet contra dolorem sto-
machi calidi. Cum aqua portulacę extinguit
fitim. Cum aqua betonicę, tollit eructatio-
nem & dolorem stomachi, & si dolor est ex
causa calida, debet dari cum aqua rofarum,
vel puluere diarrhodon abbatis. Cū aqua ci-
toniorum, tollit vomitum, & si est cum san-
guine, detur cum aqua plantaginis, vel cum
aqua burfæ pastoris, & puluere diarrhodon
abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vn-
ge cum calce corticum ouorū, & sanabitur,
dando mane singulis diebus per mēsem cō-
tinuū. Cum aqua pulegiij & puluere diarrho-
don abbatis, facta purgatione, valet cōtra in-
flammationem stomachi. Cum aqua scabio-
sę, tollit torsionē corporis, quę venit ex cau-
sa veneni, & si est ex alia causa, detur cum a-
qua rutę: & syrupo de nenuphare. Cū aqua
rutę, valet ad colicam passionem. Cum
aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæ-
morrhoidas & alias passiones inferiores. Cū
aqua absinthij, valet aduersus morsum vene-
nosarum bestiarum. Cum aqua endiuiz vel
cupatorij, valet cōtra omnia apostemata he-
patis,

patris, & contra hydropisim. Cum aqua pentaphylli, valet contra ictericam. Cum aqua artemisiæ, valet contra passionem matricis & asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem dentium. Cum aqua mentastri, vel aqua vite, tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit podagras frigidas. Cum aqua parietariæ & plantaginis, curat podagras calidas. Cum aqua agrimonix, valet paralyticis. Cum aqua eupatorii, tollit passiones splenis. Cum aqua rorismarini confortat stomachum. Cum aqua calamenti, valet ad catarrhum, qui descendit in pectus. Et tandem valet omnibus passionibus, si detur cum aqua appropriata passioni, & dicitur aurum potabile, & est pretiosius omni medicina, sicut aurum præstat reliquis mineralibus. Cum aqua betonicæ, valet contra iliacam & colicam passionem. Cum aqua nasturtij & millefolij, prouocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superioribus non multum diuersus & bonus, quem ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsierit victum: translatus ex manuscripto Germanico. Sunt aliqui, inquit, qui ex vitrioli Romani aut Vngarici lib. x. aut xij. in boccia perlutata, aut terrea inuitreata olla, quam in

A 4 latus

latus inclinant in ipsa fornace, iunctura cum suo recipiente diligenter perlutata, vi ignis oleum vitrioli eliciunt Alij per ascensum vbi destillauerint separant phlegma ab oleo, rursumque idem phlegma capiti mortuo affundunt, & denuo destillant vt prius, idque repetunt toties, donec vitriolum penitus factum fuerit inutile, nihilque olei contineat. Et licet his modis extracta olea, ad multa variaque sint vtilia: ego tamen, vt intra corpus, aut quocunque alio modo vsurpari oleum possit, ita in eius præparatione procedo. Accipio ollas nouas etiam nõ inuitreatas, quibus indo vitriolũ, & igni admoveo, vt lique scat vitriolum. Potest tamen etiam quamuis non ita necessarium sit, eidẽ aqua affundi, & spatula lignea agitari, & sic iuxta ignem exiccari. Hac prima calcinatione, à venenositate sua perpurgatur vitriolum. Tum rursus in puluerem redigo vitriolum, & per cribrũ fetaceum subtile transmittito, vt exactẽ in puluerẽ redigatur, & si quid fuerit crassiusculũ, rursus tero, &c. Postea calefacio aquam, eamque ita feruidam, in vase satis amplo & capaci existente puluere, affundo, atque spatula lignea agito aliquoties, sicque sino, vt per noctem quiescat. Mane post residentiam, aquam puriorem omnẽ, quoad eius fieri potest, aufero, turbidam verò per fultum destil-
lo.

lo. Fæcibus iisdem post destillationem reli-
ctis, rursus affundo aquam feruidissimam,
rursúmque agito, separo, vt supra, idque tan-
diu repeto, quoad vitriolum nullam amari-
tudinem in se habeat, aut aquæ cõmunicet.
Hoc clarum ex vitriolo lixiuium aut aqua,
iuxta ignem, tandiu coquatur, donec in vase
in lapidẽ coierit, aut concreuerit, consumẽdo
aquam. Huius decoctionis beneficio, tollun-
tur omnes phlegmaticæ & crassæ humidita-
tes, & quo penitus exiccabitur, eo subtilius,
melius, ac præstantius fiet oleum. Vitriolum
sic percoctũ & exiccatum, rursus pulueriso,
eiusque pulueris lb̄ vj aut viij. in bociam ter-
ream inuitreatam, aut ollam mitto, atque in
fornace ita in latus inclino, vt collũ eius ex-
tra fornacem, per duorum digitorum longi-
tudinem, promineat, & coniungatur cũ reci-
pienti suo, bene iunctura perlutata. His para-
tis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix
sentiatur, deinde verò paulatim ignẽ fortifi-
co, per diem vnum aut alterũ. Etenim si ignis
à principio fuerit vehementior, recipiens mi-
nimè erit ferendo, sed disiliet. Apparebũt in
destillatione spiritus candicantes, qui in reci-
pienti cõspici possunt. Illi enim indicio erũt,
deficientis aut excedentis caliditatis. Cauen-
dum autem est, ne spiritus cohibeantur à de-
bili igne, valido enim igne promouentur. Est

A s

autem

autem ignis tandiu seruandus, quandiu spiritus apparuerint. Vltimo debet fortissimus esse, etiam ex flammis. Vbi spiritus deficiunt, refrigescat per se, & infunde in bociam Venetianam vitream, ibi per duos dies stet, ut clarescat. Quo facto, oleum separetur à scæcibus in aliud vitrum Venetianum in quo seruetur. Neque enim quouis vitro, sed fortiori conseruari potest. Vfus olei est multiplex. Pestis tempore, sumitur in ceruisia, vino, aqua, carne, aut brodio calido, mane. sic enim præseruat ab aëre venenato, & à veneno quoque. Contra infinitos alios morbos, datur diuersis modis, nunc guttæ ij. nunc iij. plures aut pauciores, pro necessitate. Oportet autem ut cum liquore cui admiscetur, probè misceatur, agitando: nam sua natura oleum fundum petit. Modus autem in exhibitione olei sit, saporis in acidum mutatio. Bibitur in die bis, mane iij. vel iij. horis ante cibum, & vespere à cibo. Quomodo autem ad particulares morbos, & cum quibus liquoribus exhiberi debeat, lege in præcedentibus. Contra sitim datur cum aqua portulacæ. Ad synanchem & inflammationem oris & paristhmiorum, cum aqua foliorum quercus. Ad epilepsiam valet oleum vitrioli, si vnà destillentur persicorum nuclei. Ad ventris dolores, conferunt vinum optime rectificatum, & oleum oliuarum pur

purgatū, cōmixta cū oleo vitrioli & potata: purgat enim & sanguinē mundificat, appetitū excitat, & omnes futuros morbos abigit. Valet ad memoriam, & acuit ingeniū, cum aqua fœniculi, vel apij, aut aqua lilior. Mēses mulierū inordinatos, reducit in viā: nā abundantiā eorū cohibet, defectū verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, sic scribit quidam ex Gefneri amicis. Præcipua eius vis est, Montano etiam astipulante, vt homines tardius senescere faciat, dentēsque pessimos ac purulentos, efficiat pulcherrimos, ac firmissimos, gingiuas etiam firmas reddat, si cum vna aut altera guttula, quotidie dentes leuiter fricentur. Quo & curtisana quædam mulier, dentes suos Venetiis ab omni immunditie ac prauitate, in plurimos annos, solidissimos retinuit & conseruauit. Noluit tamen Montanus, absq; aliorum simplicium additione ad morborum curationem, & symptomatum remotionem vti: semper enim ad ea quæ moderatiora, & tutiora essent, respexit. Hæc ille. Ad morbum schorbugium (scorbaticum) quidam non sine maxima mercede, vsus est fœliciter.

De vsu olei vitrioli Arnoldi. ℞. Theriacam optimam, adde paucas guttas olei vitrioli, stēt simul mixta donec vtaris. Si quis decumbat, nō tamen ad mortem, ℞. huius mixturæ
pond

pondus aurei. aut si homo non imbecillis sit, paulò plus, & cum pauco vino mane hora 4. mediocriter calidum propina totum: & si quid parum remanserit in fundo, id quoque vino ablutum bibatur. Inde æger in lecto bene coopertus & capite obuolutus, ita ut totius corporis nihil quam os emineat, per 4. horas iaceat, & sudet quantum potest, nec dormiat. Tum linteis mutatis, maneat adhuc in lecto (non sudando) per 3. horas priusquam edat aliquid. Tunc edat aliquid, & bibat vinum vetus bonum.

Post hoc pharmacum medicus poterit etiam aliis medicamentis uti, ut purgantibus & confortantibus. Natura huius medicine est, omnem morbum imminuere, & viam præparare ad sanitatem, idque cito & breui tempore, fac modo ut æger pareat, & bonam dietam seruet. Curandum ut quatuor prædictis horis rectè & copiosè sudetur. Ritè enim adhibitus hic potus, nunquam frustratur medicum. Curandū ne æger cū sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vitrioli utitur. Recipit vini maluatici 3 ij. olei vitrioli 3 ss. Experimentum mirabile, si datur in hora doloris sine febre. Prodest etiam si locus dolorosus inungatur cum oleo vitrioli, præmisso enemate. Ad anginam remedium expertissimum, Alexij Pedemontani
lib j.

℞. Olei vitrioli Romani, guttas tres, quibus in vinum iniectis, fiat gargarismus. Eius guttæ ij. cum aqua saxifragiæ, vrinam prouocant. Ad vlcera mala tiliarum, aqua aluminis valet, cum modico olei de vitriolo mixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcinarum, & puluerifatum, superinfunde aquam vitæ, vt ij. digitos excedat, sine vt quiescant per triduum aut quatrimum, postea infunde aliam, & similiter fac, deinde abstrahere aquam vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua conuenienti: sex aut vij. dies oleo vitrioli madidum linteolum applicatum fronti, graue capitis dolorem curasse, retulit quidam. Dolorem ventris & stomachi, leuat potio olei de vitriolo, cum 3 ij. vini maluatici. Oleum vitrioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, purgat. Quidam curauit eo colicam desperatam: & exhibuit in asthma phlegmatico, in periculo suffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando sumpserat 3 j. pituitosis omnibus affectibus vtilissimam, præsertim ventriculi. Ad verrucas tollendas, singulare: arbitrat quidam etiam vtile esse ad clauum, quanquam expertus non sit.

Oleum vitrioli nostrum sic fit. Recipe de vitriolo meliori, quantum eius habere poteris, dissolue illud in aqua calida, postea per-

mitte

permitte vt aqua rursus clarescat, & destilla
per filtrum, & quod destillatum est, pone in
vas cupreum, vel deuitreatum. Post rursus in
aliud vas vitreatum pone, collocando intra
carbones, vt vitrum ad summum rubescat:
postea iterum dissolue vt prius, per filtrum
destilla & exicca, quousque bene rubescat,
tum teratur minutissimè, & triti vitrioli po-
ne ℥ j. aut ad summum ij. in vas vitreum seu
bociam, & antequam imponas, infunde aque
vitæ sine omni phlegmate cyathum dimi-
dium in vitrum, ac tandem superaffunde pul-
uerem vitrioli, & mitte bociam contra bo-
ciam in furno apto, & dato ei primo quidem
ignem leuem, quousque fumi albi compa-
ruerint, post augmenta ignem, & dato ei
ignem flammeum, ad finem vsq; continuan-
do. Post accipe omne quod destillatum fue-
rit, & in retorta destilla per arenam. At rursus
quod destillauerit, iterum in retortam infun-
de & rursus destilla, idque toties, quousque
nullæ facies in retorta manserint. Tum de-
stilla in balneo forti, & separabitur quinta
essentia, & phlegma, & manebit oleum pu-
rum in fundo vasis: quod si non satis purum
aut mundum inueneris, ponas iterum per se-
solum in retortam, & iterum destilla semel
per arenam, & habebis oleum optimè recti-
ficatum: quod serua, quia carum.

Olei

Olei vitrioli præparationem ingeniosam, probatam, necnon absolutam integrâque, docet quidâ magnus eius artifex, in sequentem modum, ex Germanico translatus. Ad olei destillationem, ante omnia extruenda tibi erit fornax quadrata, eius amplitudinis, ut in ea collocari facillè possit boccia magna perlutata, vitrea, octo aut decem mensurarum capax, magno & amplo ventre constans. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis aut circiter, deinde craticulam collocato ab hac iâ dicta altitudine, circiter pedem unum cum dimidio distantem. Tum per mediam fornacem ferrum oblongum, & forte, optimo luto perlutatum, & pertingat ab uno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam & ferreum baculum aut stylum, adaptato pigrum Heinricum fornaci, secundum latus, prout sequens figura tibi depingit. Sic autem Henricus piger ea magnitudine, ut caput penè ingerere possis. Quibus paratis, cõtinuetur fornacis extractio supra ferreum baculum per pedis unius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, usque quo vitrum, in quo vitriolum continetur, fornaci imponas. Et nota, istud latus versus pigrum Henricum debere à craticula, usque ad summitatem esse apertum, quoad vitrum fornaci sit impositum. Parata fornace, acci

ce, accipito vitrioli lb xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quoad puniceo colore tingatur, aut instar lapidis induretur: tum perfracto vase terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutissimè pistetur, & puluerisatum, impone vitro huic magno, cuius suprà facta est mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta est, ponatur per transversum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo, quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens comodius postea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad summum vsque claude, vitrum simul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad summitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, cui magnitudine cum suo operculo, quod admoueri & remoueri possit, reliquis tribus angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantum capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in summo foramen quoque ea amplitudine relinquatur

linquatur, quæ manum intromissam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricandum, quod claudi possit, aut aperiri. Posteaquam fornacis extructionem, vnà cum bociâ ei indita, ita perfeceris, rursus alio opus est vitro magno, capaci octo vel decē mensurarum, idque collo bociæ, quod extra fornacem est exertum, accommodandum, more vasorum recipientium, ita vt collum alterius satis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque simul, diligenti studio, & optimo luto, coniungantur, vt moris est. Totam hanc fornacis & vasorum descriptionem sequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Henricum, non debere ita exactè craticulam attingere, sed satis esse, si carbones eò deferat.

1. Porta, per quam aer subingre diens, ignē fouet.
2. Craticula, cui carbones incumbunt.
3. Piger Henricus, carbones deferens.

4. *Locus, quo repositū est oblongum ferrum, sustinens bociam.*
5. *Collū bociæ prominens, deorsum inclinatū.*
6. *Recipiens illud magnum.*
7. *Ventilia quatuor in fornacis angulis sita.*
8. *Foramen magnum, in summitate fornacis existens.*

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Henricus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia claudendum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox stillabit oleum clarum: vbi olei color clarus cœperit fieri obscurior, & oleum vtcunque turbidum, ignis erit fortificandus, & sequenti materia rubra, quæ propellenda est, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam per foramen, quod in summo existit, carbones iniicias, & fornacē iis repleas ad ventilia vsq; quæ aperienda sunt, nec vllum clausum relinquendum. Sic destillatio est continuanda, quandiu destillat, id quod fit 24. aliquando 30. horis quibus continuè, sine vlla intermissione, destillatio absoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectissimum.

Itaq;

Itaque hic modus, non semel, utpote verissimus, à quodam insigni artifice est probatus. Vbi notandum est, recipiens vas refrigerandum esse, alio vase aqua frigida pleno, cum epistomio, ut supra recipiens vas, continuè aqua frigida destillet: aut imposito huic vasi filtro, aqua similiter supra recipiens destillet, sicque refrigeretur recipiens, quod vi excedentis caliditatis alioquin dissiliret. Post absolutam destillationem, & fornacis, vitrique refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea aut rubra materia, quorum utrunque seorsim est seruandum. Alius existimat consultius fore, ut, postquàm rubra materia comparuerit in destillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum aliena quadam qualitate afficiatur. Vfus huius olei est, contra quascunque febres: contra colicam, & stranguriam: contra lapidem aut arenulas vesicæ. Suffocationi vteri, pesti, lepræ, dysentericæ, dentium dolori, tussi, pectoris apostematis, & pulmonum, ascendenti etiam & quasi suffocanti pulmoni, valet apprimere. Hydropisim à quacunque causa curat, contra podagram, paralyfim, &c. prodest. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane, aut vespere.

Leonhardus Fierauanti, lib. 2. secretorum

B 2 ling

lingua Italica scriptorum, modum docet destillandi oleum vitrioli, qui à cōmuni modo nihil omnino differt, nisi quod destillatio olei octauo demum die, aut decimo absoluitur, & à principio, vt videtur, ignem flammēum excitat, & oleū ipsum nigrū destillat.

Oleum vitrioli compositum. R. Sacchari purissimi & albi lb iij. rhapontici lb j. rhabbari ℥ j. florum mercurialis lb j. pistatis & contulis omnibus simul fiat pasta. Postea accipe aquæ vitæ optimæ, lb iij. & omnia simul in retortā conice, quæ diligentissimè sit perlutata. ac pone in sinum equinum calidū per sex dies, postea destilla per balneum Mariæ, quoad nihil amplius eliciatur. Tum fæces relictas in sacculo lineo, fortiter torculari exprime. Deinde accipe aquę fumiterre, buglossę, scabiosę, ana ℥ vj & cum his aquis lauato diligenter fæces expressas, & rursus torculari exprime, ac postea abice. Ac eas quidem duas aquas, quas per expressionem collegisti, destilla per filtrum toties, quoad satis clara appareat. Postea cum prima aqua commisce, & simul omnes destilla in balneo Mariæ. Vbi autē ex tribus istis vnā aquam perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone 3 j. olei vitrioli finissimi, & serua in vase vitreo ad vsum. Hanc aquam parauī tempore æstatis, & maximo successu sum ea vsus. Stomachum

Chum debile restituit, sanat lienem, dolorem capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conseruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, sanitatem conseruat, qui ea fuerint vsi. Modus autem, & quantitas est, vt mane excipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis est, post cuius assumptionem, cibus ad minimum 4. horis tardetur, eoque die cibus boni succi vtatur.

Vitrioli oleum corrosiuum. Vitrioli Romani lb̄ vj. salis communis lb̄ j. ss. calcinentur simul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & puluerisa simul, ac diuide in tres partes. Postea habeas tres bocias similes testudini, optimè luto sapientiæ perlutatas, & in vnā quamque harum pone vitrioli rubificati partem tertiā, & omnes tres bocias in vnā fornacem reuerberationis ponito, sicque vi ignis omnem substantiā extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentum, & nonnunquam satis difficulter, nec statim procedit. Quod ita destillatū fuerit, in vitro satis amplo seruetur, ne dissiliat. Atque hoc liquore aperiuntur omnia apostemata, & mūdificantur omnis generis vlcera putrida, saltē superficie tenus attingendo, & citò operationē facit mirabiliter. Cancros & cancerosa mortificat, & multa alia, quæ ipse inspexi, facit. Fallopius in secretis.

B 3 Aliter.

Aliter. ℞. Vitrioli Romani lb̄ vj. salis ammoniaci, sulphuris, cinnabaris, auripigmēti, aluminis rochæ, ana ℥ vj. calcinentur omnia vt prius, ad rubedinē, post redigantur omnia simul in puluerem subtilem, & positis omnibus in boccia (vt suprā) per sex dies cōtinuos vi ignis destillato, cauēdo ne iuncturæ alem bici malè sint clausę, &c. Hoc liquore quęuis membra possunt amputari, si in eo lignum ex olea arbore madefiat, & hoc ligno signetur locus amputandus. Et id quidē tantæ est efficaciz, vt carnem aperiat, ac si rasorio dissecta foret, & operationem suam facit, sine vlla sanguinis effusione, aut hæmorrhagia. Atq; hoc causticū est ex secretis secretissimis totius Chirurgiæ, & à meipso pluries probatum, atque ab aliis, vt ego sæpe aspexi. Idem.

Oleum vitrioli naturale & subtilissimum, dulce gustu, quod pro miraculo habetur. ℞. Vitrioli Vngarici lb̄ iij. tere subtilissimè & in boccia desiccetur, deinde rursus in aliam paruam bociam perlutatam impone fortiter constringendo, & impellendo. Tum superinfunde vini sublimati, rectificati vsque ad summum lb̄ iij. deinde repone ad digerendum dieb. 40. postea destilla, & videbis oleum vitrioli natare in superiori parte vini sublimati. Oleum verò vitrioli commune permiscetur cum sua aqua, ideòque habet
opus

opus rectificatione, Ex lib. man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancerū & fistulas, & præcipuè vlcera antiqua corrosiua, sic fit. R. Vitrioli Romani vsti in cacabo ad rubedinem lb j. puluerifetur subtiliter, deinde adde olei oliuarum lb semis, pone in bociam vitreatam, & sublimetur communi modo: tum destilletur cum bocia contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt ascendant, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancerum, sic scribit. Extremis morbis extrema remedia optima sunt: cum igitur cancer huius sit generis, licet ipsi extrema adhibere remedia, cuiusmodi est oleum vitrioli, cuius hæc est confectura, vt sumatur vitriolum rubificatum, ignitū utiq; & tritum, & in alembico positum, ingeniosè destilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum viciis tribus aquæ buglossi, & die secunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, sicque addendo guttam & aquam, vsque ad dies quinque. Istis peractis, oleo prædicto canceris extrema siue margines liniantur, donec canceri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum expertum non est à me, sed ab empirico habui. Cancerosos concoquens humores, cōstat ex succi fumarie,

B 4 borr

borraginis, scabiosæ, de vnoquoque ꝑ iij. endiuia, scariolæ, cuiusque ꝑ ij. epithymi, senæ, vini granatorum, ex singulis ꝑ iij. sacchari q. s. fiat syrupus. Soluentia sunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, sena, epithymum, aqua lactis cum sena ipsa macerata.

De oleis ex reliquis metallis.

Oleum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris adusti lb ij. subtilissimè teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortissimo, fac destillare per horas 24. & habebis oleum fortissimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maximè (Sireion vlcera faciei vocat Theophrastus) cuius generis sunt, cancer, fistulæ circa nares. Noui mulierem cuius nasus ferè totus pessimo vlcere fuerat consumptus, probè curatam hoc solo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. ꝑ j. quidam vno coronato vendit. Dosis eius ꝑ iij. Vsus in colica, fistulâsq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibe vrina, postea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, colorisq; sanguinea

guinei, tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam, imbibas quoque vrina, & fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum spissum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiusvis metalli, si extinguantur in isto oleo, statim accipient auri colorem.

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum est.

Oleum lithargyri, pro magno secreto est tenendum, quoniam mirabile est in delendis maculis, pannis faciei, & subtiliat cicatricem, & rubedinem eorum delet. ex libro manuscripto antiquissimo. ℞. Lithargyri puluerisati, quantum satis videtur, dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus successiue, deinde euapora acetum ad ignem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo, & mundo, tunc destilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo, quod ab aqua separatum, est singulare.

Oleum quod fit de calce, est mirabile. ℞. Calcis viuz frustū integrū, & infundatur in oleo communi donec dissoluatur, & calx in pulcrem redigatur: & postea pone in alem-

B s bico

bico vitro & destilletur, & emanabit oleū quod vocabitur oleum calcinum, &c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicubi apud Theophrastum Paracelsum.

De oleo succini faciendo, ex præscripto insignis Medici Germani, qui totius etiam Succini historiam luculenter descripsit, ut aliquando videbitur.

Oleum succini nihil est aliud, quàm subtilissima, pinguis & aërea substantia quæ succino inest, extracta arte. Et quamvis non adeò difficile sit elicere tale oleum, requiritur tamen ad eam artem, cura, ac aptitudo instrumentorum: quare maximè annittendum ut sequentia præcepta observentur.

Quod succinum sit eligendum.

Quamquam non esset inconueniens eligere ad destillationem, & extractionem olei, purissimum, & quod maiorum esset partium succinum, quia sumpta puriore materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia excrementitii humoris ac scoriarum, præterea & non tam facile igne resoluetur, & vno impetu corruet, si maiorum fuerit partium, sed

sed pedetentim & tardè liqueſcet, ut quæ inest ipſi ſubſtantia ſubtilis melius à faci- bus ſecerni poſſit: tamen in defectu ipſius etiam pulueres, & ramenta ſumere licet, quia & ipſa reddunt oleum, ſi rectè vaſi imponantur. Obſeruandum igitur, ut inie- cto ſuccino in cucurbitam, imponantur la- pilli ſilices, & deſuper ruruſum ſuccinum, & ſic deinceps.

*De fornace & instrumentis ad
deſtillationem ſuccini
neceſſariis.*

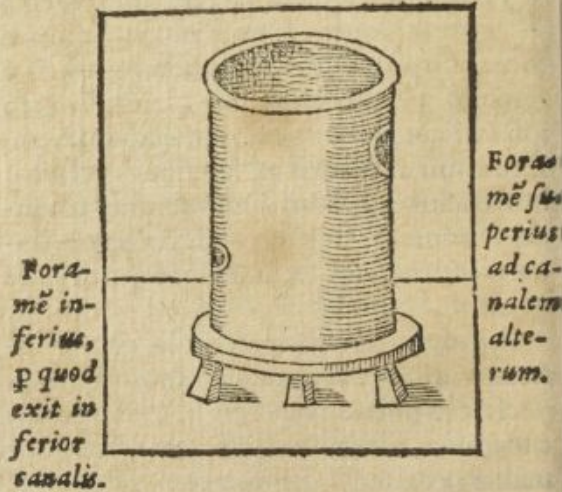
Plurimum intereſt habere instrumenta apta & idonea, & primum quantum ad fornacem attinet, ſit ea rotunda, duorū cum dimidio pedum altitudine, latitudo verò ipſius diametralis ſit duarum ſpithamarum. Extruatur autem vel ex lateribus, vel ferro luto obducto, habens duo foramina rotun- da, per quæ (ut paulo poſt depingemus) ca- nales instrumenti ſecundo loco poſiti exire queant.

Porro alia duo præparari tibi curato in- strumenta, ex cupro intus ſtanno obducta, præſertim inferius, ſuperius habeat figuram cucurbitæ, altitudine ſpithamæ vnius & di- midia, ex integra lamina compoſitum, & collum

collum ipsius applicetur inferiori instrumēto, illudque ingreditur.

Paretur etiam ex cupro operculum rotundū, & foraminibus plenum, ut tectum eo succinum, emanare & destillare resolutum possit. Inferius verò instrumētum recipiens succinum (est enim destillatio per descēsum) sit rotundum, habens collum quod recipiat, & in se contineat collum cucurbitæ, capax trium vel quatuor mensurarum, habēs duos canales, quorum vnus descendat, sitq; inferior, alter verò ascendat, & fiat hoc modo.

F O R N A X.

I N

♂ Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conicitur Sac-
cinum cum si-
licibus.

Canas
lis in-
ferior
p. quē
oleum
vna cum aqua egre-
diur.

Canas
lis su-
perior
p. quē
subin-
de afa
fundi-
tur aqua
calida.

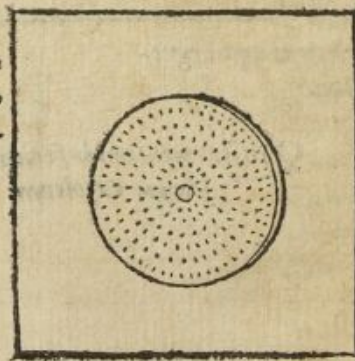
♀ Instrumentum inferius excipiens
scorias & oleum.

CUCUR

C Cucurbita
 cum inferiori
 instrumēto cō
 iuncta, si sunt
 utraque impo
 sita fornaci.

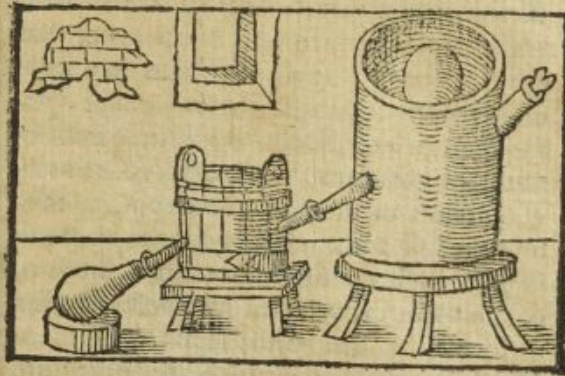

Operculum per-
 foratū quo ob-
 struitur cucur-
 bita.

EQV43

*Fornax cum omnibus ad destilla-
tionem necessariis.*

In hac figura, omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta, proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet. Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalis superior dicitur) ligneo cono obstru-
ctum. In eadem ad laevam, conspicuus est canalis inferior, cui alius, perfrigeratorium transiens, attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad laevam, cum quo statim recipiens committitur.

De

Postquam fornacem & instrumenta tibi omnia paraueris, accipe inferius instrumentum, impone fornaci & exerito ambos ipsius canales, (vt vides factum in præcedenti schemate) atque illud in fornace optimè munito lateribus & luto, fiétque interseprum satis firmum, ne ab extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando nocere possit, tantúmque ipsi aquæ infunde, donec ex canali effluat. Postea positis alternatim & succino, & lapillis in cucurbitam luto vestitam, ita ne succinum, sed potius lapilli operculum attingant, tege cucurbitam, ac operculum clavis ferreis ad latera ipsius infixis munito, ne illud vi & impetu caloris excidat Sed potius onus sufficere queat, & impone cucurbitam inferiori instrumento, ac locum, vbi coniunguntur obline luto, ne aliquis vapor exire possit. Similiter & canalem ascendentem obstrue ligneo cono, vt extrahere eum possit, si affundenda est aqua calida: quod fiet, si parum ipsi inierit, & oleum exire nequiverit. Canali inferiori appone alium canalem stanneum, vel ex cupro confectum, transeuntem vas aqua frigida repletum, quæ vbi calefacta fuerit, aliam frigidam affunde. Illi verò canali receptaculum adiungito

gito, in quo sit lb j. aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum & capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vitreum vel figulinum, munitum vitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit viredinem ex ærugine quæ cupro inest, omniâque optimè & diligentis. obstruantur. Hæc ubi facta sunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende igne placidum, suppeditantem ex omnibus partibus æqualem in principio calorem, & auge eum successivè, usque ad vesperam (vno enim die ea destillatio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus. Et observandum est, ubi cucurbita quasi excandescit, absolutam esse destillationem: quare ignis remoueri potest, stent tamen sic per integram noctem sine igne, ut per se frigescent possint. Postea exemplam cucurbitam, reperiens vacuum à succino, lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi fuligine obductos. In fundo verò inferioris instrumenti cernes fæces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato: quæ utraque reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

C

De

De rectificatione.

Veniendum iam ad secundam & postremam destillationem, quæ fit per ascensionem, & est rectificatio olei, id est, puri ab impuro segregatio. Peragitur autem sequenti modo. Accipe cucurbitam vitream, atque in eam infunde aquam cum oleo, ut venter ipsius repleatur usque ad collum, & imposito ipsi alembico similiter vitreo, balneo committe, & omnia optimè communi-
re debes, ne calor eam perfringat, & calida aqua est affundenda. Siquidem vitrum calefactum subitam frigefactionem perferre nequit, sed rumpitur. Quibus peractis, applica alembico quoque receptaculum vitreum, & exibit oleum purissimum pauca aqua permixtum, quæ segreganda est ab oleo, instrumento vitreo, quale est Valerij Cordi, quo semper est usus, vel ipsius defectu, alio infundibuli formam referente. Innatat enim hoc oleum aquæ.

Potest autem hæc destillatio quoque fieri per arenam eodem modo, obducta tamē cucurbita luto, ne calore frangatur: sed melius & purius fit per balneum.

Instru

*Instrumentum
Valerij Cordi.*

*Segregandi instru-
mentum aliud.*

4. Est spaciū vacuum.
B. Canalis per quem in spaciū vacuum aër
ingreditur.
3. Spaciū olei & aquæ.
A. Canalis per quem aqua egreditur.

*De extracti & rectificati olei viri-
bus & utilitate.*

Appellatū fuit olim hoc oleum sacrum,
propter vires eius nimirum admiran-
das & arcanas. Habet quidem easdem, quas
succinum ipsum, verū multo efficaciores.
Nam quicquid efficaciz & virium in quin-
que, sex, vel septem succini libris inest, in vnā
C 2 libram

libram facillè redigi potest. Quare plurimum confert Epilepticis, Paralyticis & spafmo laborantibus, & mulieribus patientibus suffocationes matricis. Confortat etiam foetum in vtero.

De oleo succini, eiusque virtutibus, sic quidam scribit. Superat sua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, quas vocant, omnèque aurum potabile, præsertim in apoplexia & epilepsia curanda.

De oleo ex lateribus.

Oleum benedictum siue laterinum habens in se multas virtutes ad ægitudines frigidas, vtiliusque balsamo virtute sua & subtilitate. ℞. Laterum vel regularum rubearum nouarum ab aqua intactarum, quantitatè quam voles, contunde in paruitatem cicerum, canabis, milij, aut etiam subtilissimè cribrentur. Postea mittantur in vase vitreato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde proiiciantur in oleo oliuarum antiquo & claro, si haberi potest, in vase terreo vitreato. Et dimittatur sic stare per vij. dies & plus, & si fracturæ sint grossæ, conterantur in puluerem subtilem, & in cucurbita magna pone, & superposito alembico destilla lento igne. Et scias quod de lb j. olei 3 j. tantum exhibit, cuius virtus naturalis maior est, quàm

est,quàm in balsamo naturali ad omnia curāda, & est calidius ipso,& propterea dicitur oleum benedictum, maximè ad morbos frigidos curandos,& quanto antiquius,tanto melius.

Probæ agnoscendi ipsum sunt, quòd oleum oliuæ tenet hoc oleum suspensum in medio sui: vel circa fundum, non tangendo fundum. Vnde ostenditur ipsum calidius esse & magis leue. Illud verò quod non est laterinum, est graue. Et ideo si iactetur gutta in ipsum, petit fundum. Et in hoc cognoscitur eius grauitas & frigiditas. Item hoc oleum reddit fortem odorem,& in colore est rubeum. Et gutta eius posita in manu, statim euanescit. & dispergitur per totam manum. Et si ferrum liniatur eodem oleo, statim ardet, & accensum facile non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei destillatio: sapienter aperi vas, postquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem laterum, & iterum impone de aliis pulueribus, si vis plus habere de ipso oleo, & destilla vt prius. Et destillatum bene serua in vitro bene obturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur, in frigida causa, interiori & exteriori. Primò reducit omnia membra aliquo accidente infrigidata, si membra læsa eo inungantur. Item ad

C 3 sanan

sanandum vulnus, si herba appropriata aliquantulum in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fissuras tempore hyemis. Item ad nervos infractos ex gutta, vel alia causa, & ad manuum & capitis tremorē. Podagræ & arthetice frigidae, collo dolenti & circumtenso cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & vesicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoque vesicæ, intus & foris, quæ agnoscitur per mordicationē virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati urinae. Item passionibus aurium ex frigiditate, ut surditati & sibilo & fluxui malorum humorum ad aures, panniculum ipso intinctum auri immittendo. Item contra vermes aurium ab intra natos, vel extrinsecus ingressos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris: & matricis doloribus in omni ætate. Dolori quoque sciaticæ, renum & spinæ dorsæ: addi tamen possunt ei herbarum, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, ut salvia, pulegium, absinthium, ferpyllum, origanum, betonica, hyssopus, diptamnus. Item omni pustulæ & apostemati crudo non bene maturo, quia crudum citò maturat, & maturum citò dissolvit. Cui si addatur radix lolij & vitellus oui & cæpe album, coctum sub cineribus calidis, prodest vehementer, si superponatur. Item valet duritiæ splenis

spenis propter infrigidationem nimiam, quia cito humectat & suauiter ipsum calefacit. Itē epilepticis & caducis, si cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & nasi, propter causam frigidam vndecunq; venerit, siue oculi lacrymentur, siue nares sint plenæ phlegmate, si loca earum cum ipso inungantur, siue etiam per os sumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, si cū eo vngantur calefacit, & mirabiliter confortat. Item vincta posteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum, & retentioni intempestiuæ menstruorum. Item educit fœtum mortuum, aperiendo orificia venarum. Item valet sanguini coagulato ex percussione. Et steriliū mulierum malas exiccat humiditates. Item tussi frigida & oppletioni pulmonis, bibendo ipsum, & pectus inungendo, & valet tussi sicca & molli, quæ vocatur strictura pectoris, & dissoluit illic congelatos humores, & canales pulmonum aperit. Inunctum quoque oculis lacrymantibus subuenit, si super palpebras fiat inunctio. Item valet inflationi ipsorum, dolori & rubedini per inflationem, vel abundantiam sanguinis in ipsis factam. Item omni morsui

C 4 venē

venenoso, vt scorpionis, araneæ, vespe, apum, serpentis, si locus percussus ex eo inungatur. Item valet syncopi, & debilitati cordis, & stomachi, si ex eo bibatur cum bono vino. Item valet piscatoribus, si eorū retia tali oleo inungantur antequam vadunt piscatum, trahit & allicit pisces odore suo. Item valet contra potionem opij vel hyoscyami. Item dolori ani & lumbricis bibitum & inunctum, maximè si ei absinthium fuerit admixtum. Item valet sputo sanguinis, & mictui sanguinis. Et cui coagulatus est sanguis in capite, & causa sit apostematis generati, vel ex percussione, si locus ipso inungatur, sanat. Item valet crepantis, si supra locum sit cum ipso inunctio & emplastratio, cum succo absinthij. Item contra scabiem duram, & siccam capitis inungendo. Item omni fistulæ. Item lapidi vesicæ & renum, si herbæ ad hoc appropriatæ, scilicet saxifragia, milium solis, semen petroselini, sceniculi, sanguis hircinus, ei permisceantur, & in potu tribuantur. Benedictus Deus, cuius immensa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum, & grana paradisi, & pyrethrū, de quolibet 3 j. castorei 3 ss. & cum hoc vnixeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia
extin

extinguatur. R. Bombacem aut stuppam, & madefac in oleo benedicto, & cum seuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua arde-
re. Item sterco columbæ, cum oleo benedi-
cto mixtum, & cum eo lignum linitum, & in
sole calido positum aliquandiu, per se accen-
detur. Item accipe calcem viuan, & fulfur
æqualium partium, & distempera cum oleo
benedicto, & forma inde pillulas, quas pro-
iice in urnam aqua plenam, & exibat inde
ignis. Vt filum candelam ardentem
extinguat, tunc circumuolue
candelam, & linias ipsam
cum theriaca bona,
& extingue-
tur.

C 5 I. DE

1. DE AQUA VITAE SIMPLICI
ET COMPOSITA.
2. DE SVCCIS ET EXTRACTIO-
NIBVS.
3. DE SALIBVS.
4. DE BORACE.
5. DE AVRO POTABILI, ET O-
LEO AVRI.

*De aqua vite, seu vt vocant, arden-
te, destillanda, deque eiusdem fa-
cultatibus.*

QVAE è vino, aut eiusdem feci-
bus, destillatur aqua, aliis di-
citur aqua vitæ, quòd vitam
nimirum fulciat, seniumque
remoretur: sed aqua mortis
rectius vocari posset, si non ritè fuerit para-
ta, vtpote quod talis plus incommodi, quàm
commodi afferat, vt refert author Pyrotech-
niæ: aliis verò ardens appellatur, quod pilis
capitis superaffusa, vel panno, adhibita can-
dela ardente, statim inflammetur, videantur
que capitis pili vel pannus ardere, licet neu-
trum consumatur. Dicitur etiam ad extre-
mam sub

ma subtilitatem redacta, à Chymistis, Quinta essentia. Destillatur verò, ex generoso nō nunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex fæce cuiusque villi vapescentis, per turbinem seu metam fumariam prunis moderatè excalectam, exprimitur, vt author est Lemnius. Cæterum quando ex ipso vino aqua vitæ destillatur: audio, inquit Gesnerus, ex satis magna vini quantitate, parum aquæ ardentis destillari: ex fæcibus contra multum. E vino Alsatico, aqua vitæ non vsque adeò bona destillatur. Porro vinum ardens, leuitate ferè reliqua omnia humida superat. Quum enim quatuor sint (vt idem Lemnius author est, lib. ij. cap. xxxiiij. de Occult. naturæ miraculis) quæ leuitatis ac grauitatis ratione inter se certent, vinum aqua, mel & oleum: horum omnium leuissimum, minimique ponderis est vinum ardens, quod oleo admixto fluitat summâque partes subit, oleo in imis subsidente. Est enim illi prorsus excocta terrea omnis concretio, totâque illius substantia ignea, aëreâque effecta est. Proximum huic leuitate est oleum, &c.

Quod si experiri velis, syncerane sit, an ad alterina hæc quinta essentia, mantile aut linteum liquore illo madefacito, & flammæ ad moueto, si confestim inardescat, illæso intactoque linteo, efficacissima est. Inflammescunt

scunt si quidē sudariola aqua hac macerata, at non consumuntur. Flamma enim leniter modò peplo incumbit, nec penetrat, sed lambendo absorbet cognatum sibi ac familiarem, igneꝝq; naturæ liquorem. Quod si violæ manus nonnihil imponas, admouerisque ardentem papyrum, ardescit quidem palma, at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus sum expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim asperum intensumque gelu existat, liquor is gelu nunquam congelascit, nec in glaciem concrefcit aut cogitur, adeò vt atramentum scriptorium, tum pleraque alia, quibus guttas aliquot admisceri contingit, nunquam frigore constringantur, idque ob extremam caliditatem ac tenuitatem, quibus est imbuta. Commixtum sali hoc ardēs vinum, & appositum igni, recepta flamma, astantis formam cadaueris similem efficit, Ringelbergius. Ouum decoquit, carnes coctas vel crudas à putredine conseruat, vbi in eadem intinguntur: vinum turbidum, si cum ea misceatur, clarificat & restaurat. Mustum clarum reddit: vinum pendulum, acidumque, affusa restituit. Herbarum omnium virtutem si in ea ponantur, extrahit, præter violæ odorem, quem non retinet. Odor ipsius reptilia interficit, & venenum fugat, Vitalis
Est &

Est & hoc mirabile, quod à fide digno accipi: Si guttæ aliquot aquæ bombardis infundantur, vt cum puluere commisceantur, & postea incendantur, dissiliunt statim. Eodem modo etiam franguntur petræ: & audio sic factam viam, à Valle Tellina (puto) Mediolanum versus. Ex stillicidio illo, quod sit ex vino bis aut ter adustionem passio, mira excitantur, & vtilia. Panniculus enim illo infusus (vt modò etiam dictum) citra filorum lesionem torus inflammescet: quod quarram adustionem sustinuit, in aëra si proieceris, nihil ex eo ad terram descendet. Piscem si volueris meliorem saporem habere, in hoc vinaceo stillicidio eneca, & in eo esse finito: ita perdurabit ad complures dies. Si hac ratione piscem enectum sale & pipere condias, nihil erit suauius, præsertim si ex optimo genere fuerit piscis. Aqua ardente, quæ sæpius destillata fuerit, si manus laueris, ardebunt quidem, sed citra noxam, Gaudentius Merula Memorabilium lib. 4. Quod si inter destillandum, puluis sulfuris viui permisceretur, accensa aqua vitæ, fortius arderet. Dolorem capitis sedat, si ex materia frigida fuerit. Si bibatur ieiuno stomacho per biduum, cum pauca theriacæ quantitate, purgat caput, & exiccat eius humiditates. Qui biberit huius aliquid cum alio vino, mane, eadem
cons

confortat cerebrum. Tenebras oculorum pellit, & pannos eorundem consumit, & humiditatem exiccat. Auribus instillata, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto, sermonem paralytico restituit, si aliquot horis cōtinuetur. Quidam laudante vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus, vinum Cretense aut Rheticum: validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporazione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta, & mane bibita. In hydrope celebratur eius vsus ad hunc modum: Accipe aquæ vitæ mensurā dimidiam, calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, lauentur pedes, & immittantur per quartam horæ partem, postea succo vrticæ fricentur plantæ pedum. & circa malleolos, & curabitur, vt nobis retulit Vitus à Rechberg. Aqua ex vino meraco sublimata, valet contra singultum ex vento aut frigore. Alex. Benedict. Germani eam, ardente etiamnum Sirio, mane bibunt vel delibant, pituitæ salutarem arbitantes, Idem. Ad lumborū dolores & ad tumores phlegmaticos, hoc à quodam rustico accepi. Habeas patinam aliquam, quæ ab igne non lædatur, eiq; impone pannum: patinam pone in sudatorium clausum, pannus made

ma defiat aqua vitæ optima, ac postea accendatur (neq; enim pannus consumitur, si aqua vitæ fuerit bona) tum ingreditur patiens balneum, & statim sudabit: calorem enim vehementem facit: hoc fiat quinquies aut pluries pro ægrotantis viribus, & locus dolens aqua vitæ in qua flores spicæ nardi fuerint macerati, bene fricetur, & sanabitur. Ad vesicæ calculum, iubent bibere aquam vitæ, per spacium septem mensium, singulis diebus mane & vesperi, commiscentes vini non destillati partes duas, destillati verò vnam: & hoc modo comminuitur lapis & excernitur. Vulnere lota sanat, itémque cancrum & fistulas.

Vitalis de Furno, ex multis has quoq; illi tribuit facultates: Apostemata rumpit intrinseca & extrinseca, si bibatur, aut extrinsecus cum ea aliquoties liniantur. Oculorū maculas eorūmq; ruborē & calorē aufert, lacrymam etiā ab oculis fluētem restringit. Spleneticiis valet & hepaticis, vbi sobriè potetur. Mercurium congelat, cuprum dealbat, spiritus & corpora calcinata soluit. Vulnere curat, omnēmq; guttam, cancrum, & fistulam, si potetur, aut locus vulneris abluatur. Intellectum acuit, sobriè sumpta. præterita ad memoriam reuocat, hominem super omnia reddit hilarem, iuventutem conseruat. Salsum
phlegma

phlegma, guttāmque rosaceam curat. Narium
 fœtorem, gingivarum, axillarūque tollit.
 Apostema in gutture rumpit gargarisata.
 Melancholicis plurimum confert, ilchiadi-
 cis, podagricis, & arthriticis multum prodest.
 Hydropicos ex causa frigida curat. Colicam
 passionem patientibus plurimum confert.
 Cum calce sua in vino soluta, lapidem fran-
 git vesicæ: cum suo sale verò soluta, renum la-
 pidem frangit atque fugat. Febrēmque quarta-
 nam tollit, sobriè assumpta. Leprosus si non-
 nunquam de illa moderatè biberit, lepra nō
 ultra ascendet. Prodest etiam conceptui, si
 prægnaus de illa biberit. Si modicum de ipsa
 bibatur interdū, aut in ore retineatur, ipsum
 rheuma curat. Oculos subuersos, quādo pal-
 pebræ resoluuntur, illita curat. Audaciam
 præstat, si pusillanimis aliquis aut formido-
 losus de ea interdum potauerit. Hactenus
 Vitalis. De facultatibus præterea eiusdem a-
 quæ, in genere, hæc scribit Leuinus Lem-
 nius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nul-
 lus, inquit, liquor, qui in aliquem usum cor-
 pori humano adhibetur, est aqua vitæ aut
 leuior aut penetrantior, aut quæ omnia à pu-
 tredine, aut corruptione magis præseruet ac-
 tueatur. Cuius usus sic inoleuit apud Belgas,
 ut liberalius, quàm valetudini commodum
 est, assumant. Neque enim omnibus, aut quo-
 vis tem-

uis tēpore, eius potus æquē salubris est: macilentis siquidē, siccæq; naturæ hominibus, denique æstate, vsus eius admodum perniciosus est: adurit enim corpora, atque humorem nativum depopulatur. Obesis autem corporibus atque humidis, quique pituitosis humoribus redundant, nihil incōmodat: nam & humores excrementosos cōcoquit, & corpora à lethargo, atque apoplexia, morbisque frigidis vindicat ac tuetur. Quapropter hybernis mensibus moderatum illius usum concedo, nempe sesquidrachmā, quæ cochlearis mensuram implet, exquisitè saccharo edulcatam, adiectōque exiguo panis primarii bolo, quo minus vi adurente cerebrum narēsque feriat, aut hepati noxæ aliquid, penetrabili, ferventique calore inferat. Foris verò admotum, nervis ac musculis, membrisq; algore oppressis auxiliatur, omnesque affectus dolorificos, qui in frigidis humoribus consistunt, compescit ac discutit vi calorifica, ac celeritate penetrandi. Quin & apoplecticis loquelam restituit, si seminis erucæ & aceti scillitici momentum illi commisceatur. Quod si id genus vini factitii bistræ, in alveum stillatitium immissum, ignis vi extrahatur, incredibilem vim penetrandi consequitur. Hæc Lemnius.

D

De

*De instrumentis, quibus ad aquam
vitæ destillandam artifices v-
tuntur.*

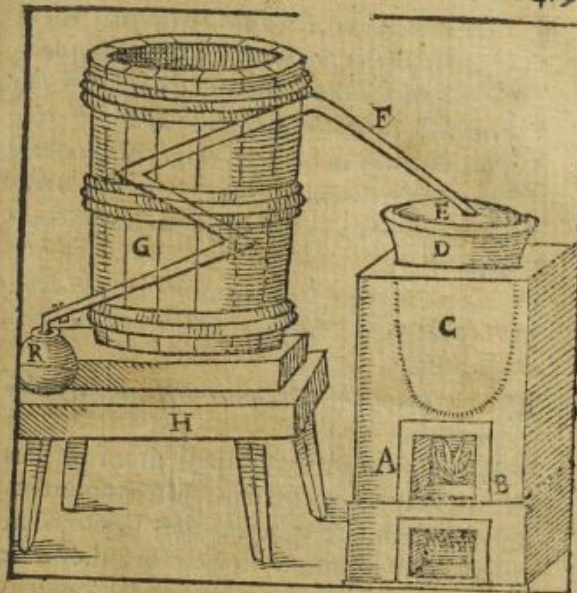
IN destillatione aquæ vitæ, quoniam mul-
ti spiritus crassi, vi caloris eleuātur, neces-
se est temperare eos, & subtiliores reddere
beneficio instrumentorum longorum, angu-
storum, & sinuosorum: nec solum refrigera-
tione opus, sed etiam in loco frigido, vbi a-
qua nimirum actu frigida permaneat, ne a-
liqua viscositas aut crassities ad alembicum
perueniat. destillatio perficienda. Vnde fa-
ctum est, vt ab artificibus varia sint inuenta
instrumenta. quæ id præstent.

Aquam ardentem nonnulli per vesicam
destillant, de qua consule Lonicerum: verum
is destillationis modus, propterea quod a-
quam affundāt non omnibus probatur. V-
tuntur autem hoc modo, propter compen-
dium, ferè Pharmacopolæ tantum.

*Instrumentum ad aquam vitæ, ex
vini facibus destillandam.*

A. Fornax rotunda forma constans, aut etiam
quadrata: parum enim refert.

B. Los

- B. Locus seu foramen, per quod aheni ignis subijcitur.
- C. Ahenum seu vas satis capax, continens faces.
- D. Operculum aheni. Id est aliqua ex parte convexum fieret, & in medio, ubi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores multo melius sursum mitteret, quam si planum fuerit.
- E. Operculi foramen, in quod canalis insertus est.

D 2

F. Ca

F. *Canalis aeneus, seu fistula, deferens vapores. Sit autem hoc modo contorta, & sinuosa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi seorsum destillari: aut fortè, ut vapores diutius contenti, facilius condensentur. Aliqui sinus aliquos faciunt in fistula, priusquam ingrediatur fistulam, quod fortè minus probandum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam.*

H. *Subsellium, sustinens fistulam aqua frigida plenam.*

R. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.*

Possent iuxta hanc fistulam duæ fornaces extrui (ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare) quarum altera vicinior sit fistule, altera remotior. In vicinior ahenos, faeces primò destillarentur: in remotiore, secundo, ut subtilior & purior aqua fiat. Verum id ipsum minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarum capacem. Ex ijs biduo, bis, tertiae repetita etiam destillatione, mensuras tres exiit.*

traxit.

2. Operculū.
3. Canalis seu
fistula, quæ
sic novus dū
fieri debet.
Posset hæc
eadem du-
plex fieri, ut
aqua frigi-
da infundi,
& rursus
calefacta
emitti pos-
set.

4. Situla, cō-
tinens aquā

frigidam.

5. Sedes, quæ sustinet situlam.

6. Recipientis aptandi locus.

7. Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.

Per tale instrumentum aqua vitæ valde
copiosa habetur, magis quàm ex vulgari-
bus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectè
ascendit, non ut in aliis obliquè, & forte ma-
ior est quoque quàm in aliis.

D 3 Instr

*Instrumentum aliud pro aqua vitæ
destillanda, ab authore Pyro-
technie mutuatum.*

Licet in
dies sin-
gulos varia
excogitentur
instrumenta,
hoc tamen
mihi semper
visum est ef-
se cōmodis-
simum, utilif-
simūque.
Præparetur
vas æneum
stannatum, è
quo parte ea
qua vinum in-
funditur, pro-

ducatur fistula longa multis concauitati-
bus fabricata. Huic ad finem quatuor aut
sex vlnarum, sit situla parua ex ære aut ligno
extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu
situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egre-
diatur. Finis verò seu fistulæ extremitas re-
cta, capitellum vitrum habeat adaptatum,
cuius

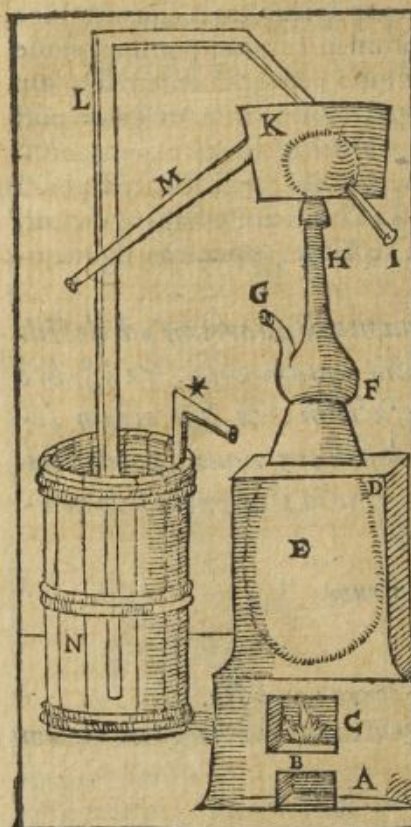
caput nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem faeces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

*Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabricatum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentia tale in v-
su esse.*

- A. Locus cinerum.
- B. Crater.
- C. Ignis.
- D. Fornax longa, angusta.
- E. Vas longum, recipiens magnam copiam vini.
- F. Iunctura artificissima.
- G. Fistula, per quam vinum infunditur.
- H. Via per quam vapores scandunt.
- I. Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.
- K. Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.

D 4

L. Aru

L. Arundo
seu sistina
la qua
scandit
aqua fri-
gida.

M. Hac
emittit
tur a-
qua ex-
calfas
Et.

N. Do-
lium ob-
longum
plenum
aqua fri-
gida.

*. Instru-
mentum
quo effi-
citur, ut
aqua
sursum

feratur pulsando, sicut in quibusdam puteis.
Hoc instrumento, paucio igne, magna quan-
titas destillari potest.

De

*De variis modis destillandi aquam
vitæ, tum simplicem, tum com-
positam.*

AQua ex vino meraco sublimata, inquit quidam incertus, nouum id inuentum est, per vitreum aut æneum infurnibulum sublimare, in quo vilis materia substat: quod leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentem simplicem, sic destillare iubet Vitalis de Furno. Accipe vinum bonum ac forte, purum, rubeum, pone in alem bico, & destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, & exhibit per sublimationem aqua ardens, quæ quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior & vtilior.

*Vt aqua vitæ semel destillata, e-
quæ bona sit, easque facultates
possideat, quas alia ter, quaterue,
aut etiam sæpius destillata.*

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ar-
dēs, vna destillatione ita destillare volue-
ris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destilla-
tum, spongiam super os cucurbitæ obduci-
to, & alembico sigillo Hermetis clauso ap-
posit

D 5

positóq; recipiente in balneo , destillato. Ita enim fit , vt spiritus vini in cœlum ascendat, & rursus cadat in terrā, hoc est. recipientem, aquositas verò omnis remaneat in spongia. Hoc modo quidam Alchymista pro maximo secreto vsus est. Contulimus, inquit Gesnerus, cum aqua vitæ sine spongia semel destillata, & inuenimus nostram magis virtuosam: & rursus, cum alia decies destillata sine spongia, & nostra magis penetrabat quàm illa. Destillator quidam apud nos , affirmat aquam vitæ semel tantum destillatam, valde insalubrem iis , qui eam bibunt, haberéque magnam putrefaciēdi vim, quod ipsum hac probat experientia : Si accendatur, inquit, aqua ardens , ac paulo post rursus extinguitur, quod reliquum est, valde foetere. Quæ verò aqua bis tæue fuerit destillata , neque foetere, neque putrefacere.

De quintæ essentia per balneum Mariæ destillatione è vino. ℞. Vini albi optimi mensuras quatuor, aut quinque, secundū capacitatem vitri aut vesicæ, ita tamen vt tertia vesicæ pars sit vacua, vitro superpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis simul , & super pannum lineū extensis, reponatur ita in balneo Mariæ , deinde destilla lentissimo igne, die nocteq; , ex quinq; mensuris mediam, & quò d

quod destillasti, vsui pro extractionibus re-
serua.

Aqua vitæ è vino ter destillata. ℞. Libras
viginti vini boni & crassi, & trahæ de illis
℔ iij. in vase vt scis: postea de illis quatuor
libris, trahæ duas libras, & iterū de illis dua-
bus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra
omnem guttam & maculam oculorum, &
ad omnia vulnera, & contra catarrhum &
fistulam, & ad alia multa est utilis. Quod si
iungas huic fel perdicis, tollit ardorem &
caliginem de oculis: item posita in oculis, la-
crymas tollit & restringit, si cum succo ser-
pylli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe sextarium vini nigri
vetustissimi, & ponatur in amphora magna
amplum habente fundum, & strictum os,
& apponantur vnciæ tres vtriusque sulfuris,
vel vtriusque auripigmenti, armoniaci, tar-
tari, salis nitri, lib. j. olei communis vetustis-
simi, & coquantur vsque ad duarum par-
tium consumptionem, & tunc coletur to-
tum. & addatur aqua calida, & extrahatur
per embotum, vt extrahatur aqua prima. Si
hac aqua deliniatur candela, vel licinium, &
imponatur sub aqua, non exstinguitur. Item
si super aspergatur capillo vel panno vel pi-
leo, vt inflammetur, posteaquam consumpta
fuerit, remanebit pannus illæsus & illud su-
per

per quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap. 7. ubi modum hunc destillationis ex præcedenti capite plenius discas.

Aquam ardentē sic facias, Recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuz calcis, sulphuris viui subtilissimē puluerisati, tartari de bono vino iridem puluerisati, & salis communis albi grossi. postea pones in cucurbita benē lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam seruare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusæ iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, saluie recentis ꝑ ß iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, salvia cum radicibus. grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos, ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mēse pota: dentium, gingiuarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo benefacit pituitam congerenti, & coli dolori ꝑ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. ꝑ. Aquæ ardentis ꝑ j. euphorbi, bdellii, sagapeni,

peni spodij, piperis longi, cubebarum, opopanacis, cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatae, pyrethri, cyperi, squinanthi, ana ℥ j. omnia trita, diebus tribus in aqua ardenti macerata, destillatorio instrumento liquorem eximito, Bertapalia.

Aqua vitae contra pestem, ex lib. manuscripto. ℞. Caryophyllorū ʒ β. cinnamomi, zedoariae, rad. valerianae, pimpinellae, tormentillae, florū rosarū, ana ʒ j. santali citrini & rub. spodij, cort. citri, drottonici, terrae sigillatae, diptamni, seseleos, melissae, maioranae, enulae campanae, sem. seseleos, carabe, rhabbari, nucis moschatae, macis, ana ʒ β. scabiosae, florum borraginis, buglossi, anthos, cornu cerui vsti, rutae, coriandri preparati, specierum liberantis, specierum de gemmis, diacameronis, lætitiæ, Almanforis, diarrhodon abbatis, diamargaritonis, hyacinth. smaragdi, margaritarum splendorum, ana ʒ j. mithridati, theriacae Venetae, boli armeni, ana ʒ β. foliorum auri & argenti, ana numero vij. vini ardentis optimi lb viij. contundantur omnia optimè, & misceantur cum vino sublimato, ponantur in vas vitreatum, obturetur eius orificium optimè, ne quid exhalet, stent in infusione tribus diebus, deinde destillentur lento igne secundum artem per balneum Mariae. Datur de ea in peste cum

cum electuario appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cōferens, morbo præcipuè attonito, membrorū molificationi, podagræ & articularū doloribus. Aquæ ardentis ex optimo vino lb̄ ss. acori præparati ℥ ij. florum rorismarini, florum saluæ, sing. ℥ j. ss. foliorum eiusdem M. ss. cinnamomi, xyloaloës, vtriusque ℥ j. maceris, cardamomi, corticum citri, caryophyllorum, croci, sing. ℥ ss. nardi ℥ j. zingiberis ℥ j. stœchados ℥ ij. moschi, ambari, vtriusque ḡ vj. omnia simul diebus 5. macerata, exceptis aromatibus, destillato, & aromata adlicito.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affectus, quarum tam prima quæ stillatur, quàm secunda, vulnus recens vna die bis imposita, sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, lupove, & morbo, qui noli me tangere dicitur, forixue vocatur, si semel in die lauentur, auxilium vtraq; præstat: & si dimidium drachmæ, cum modico optimi vini potetur, lapidem frangit, educitque: ardori valet urinandi, & quibuscunque locellorum, seu matricis ægritudinibus: pari pondere cum pingui iure lasitudini lita auxiliatur, nervos sanat: conuulsionem etiam patientes, ter in die aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmitates. Aqua verò ex his tercio destillata, sanguinis

nis colorem præ se ferens , admodum preciosa est, de qua qui singulis diebus quindecim, medium sumpserit cochlearium , curabitur à lepra, paralyfi , aqua inter cutem, arthritica passione, podagra , reliquisque huiusmodi morbis. Bibita præterea ad dimidium drachmæ, vel saltem bis in hebdomada , cū cochleari aquæ borraginis per annū, senectutem retardat , & vires refouet, adeo ut si quis morti propinquus fuerit , & modicum quid de huiusmodi sumpserit aqua, nō tam festinē vita priuabitur. Modus autem hanc aquam conficiendi hic est: Sumantur zedoariæ, galangæ, piperis longi & rotundi, caryophyllorum , zingiberis , sem. iuniperi, corticum citri, citranguli, malive medici, foliorum saluiæ, ocimi, rorismarini, maioranæ, mentæ, baccarum lauri, pulegij , gentianæ, calaminthæ, florum sambuci , rosarū rubearum & albarum , nardi, xyloaloes , cubebarum, cardamomi , cinnamomi , calami aromatici, stœchados, chamædryos , chamæpitios , melegetæ , maceris , thuris masculi, aloës hepatici , seminis & foliorum matricariæ, sem. artemisiæ, sing. ʒ j. ficuum, passularum, carniū dactylorum , amygdalarū dulcium, pinearum , sing. ʒ j. mellis electi ʒ vj. sacchari ad duplum ponderis: omnia bene trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vino, ad

no, ad triplum omnium pondus macerato
& destillato.

Aqua odorifera faciē dealbans & oculos.
℞. Rutæ campestris, fœniculi, foliorum ver-
benacæ, radicis betonicæ, foliorum rosarum,
capillorum Veneris partes æquales, macerē-
tur per noctem in vino albo odoro, & alem-
bico destillantur. Fumanellus.

Liquor destillatus pro celeriter sanandis
vulneribus, ex Fumanello. ℞. Aquæ vitæ siue
ardentis ʒ iiij. theriacæ ʒ ss. in alembico de-
stillentur, & quod stillauerit vulnere impo-
nito, & desuper aridum ex aloë & myrrha
(puluerem) & denuo linteolum prædicta
aqua madens.

Ad conciliandum somnum, ad quot ho-
ras libuerit. ℞. Sem. papaueris albi & nigri,
ʒ ss. vini albi, fellis leporis ana ʒ ij aquæ vitæ
ʒ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies
tres, postea per alembicum destilla. Gutta
vna somnum conciliat ad horam vnam:
duæ, ad duas, &c.

Compositio quædam Domini Gesneri,
pro hydropico, vel asthmatico, ℞. Vini albi
veteris lb. ij. cinnamomi ʒ j. iridis florentinæ
ʒ ss. iridis nostratis ʒ ij. ss. rosæ rub. ʒ iiij. coriā-
dri præparati ʒ j. ss. fœniculi, zingiberis, ana
ʒ ij. radicum asari ʒ iiij. astrantiæ ʒ ss. chamæ-
leontis albi, bryoniæ, ana ʒ ij. esulæ corticum
ʒ iiij.

℥ iij. ari ℥ j. elect. de succo rosarum ℥ ss. macerentur per triduum in vitrea cucurbita lutata, deinde destillentur in cineribus, donec stria appareant in capello. Dato ℥ j. experiundo. Ad idem potest fieri cum sero lactis per se, vel cum vino, addēdo saccharum, vel mel rosaceum cum dabis.

Aliquando iussit destillari vinum in quo Guaiaci scobs, baccæ iuniperi, & cinnamomi aliquid & rosæ maceratæ sint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa.
℞ Lauendulæ, saluiæ, ana quartar. iij. rutæ vnciam semis, zingiberis, nucis muschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradisi, sacchari albi ana vnciam semis. macis, alkekengi ana vnciam semis, olei oliuæ drach ij. infunde in vini fortissimi mensura vna & semis, per dies quatuordecim, deinde destilletur secundum artem, igne lentissimo.

Aqua nobilissima destillata pro quodam magnifico contra hecticam (phthisim fortè).
℞. Vini sublimati de vino maluatico lb iij. panem tritici calidum, in alembico bene occlusa stent per dies 14. Tum destilla per balneum. Postea ℞ Specierum diamargariton, diambra, diarrhodon abb. dianthos, diaploris cum musco, letitiæ Galeni, ana ℥ ij. cassiæ extractæ, sacchari candi, ana ℥ j. succi de

E

ci de

ci de liquiritia ꝑ ij. rorismarini ꝑ iij. musci Alexandrini ꝑ ss. Omnia in vase destillatorio stent bene occlusa per mensem. Tum fiat destillatio per balneum, & diuidatur aqua in duas partes, prima aqua nobilior est quā secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanico translata. ꝑ Aqua vitæ optimæ mensuras duas, destilletur vt scis, in vitreo vase in aqua. De duabus istis mēsuris destilla dimidiam partem, deinde accipe cinnamomi ꝑ ij. incidatur minutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur, vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat, stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua vitæ colorē rubrū aut sanguineū acquirat, quam in aliud vas infundas & claudas. Rursum eidem cinnamomo affunde aliam partem aquæ vitæ, à dimidia mensura relictam, vt prius, idq; facies toties, quandiu dimidia hæc pars durat, semper effundendo, & quod effusum est, cum priori commiscendo, vt tandem aqua vitæ colore rufo non tingatur. Postea accipe ꝑ ss. caryophyllorum minutim puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquæ vitæ medietas affundatur, vt prius. Quod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in boccia, & imposito capitello, destilletur tantū quantum ad macerandam materiam fuerit opus.

nihil

nihil enim rubedinis ascendit, sed quicquid destillat album est. Postea accipias ℥ ss. nucis moschatę cōcisę minutim, & vt prius affunde aquam vitę. Quo facto, accipias aquam vitę ex caryophyllis, & ex nuce moschata, & commisce cum aqua vitę cinnamomo. Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhemani mensuram vnam, & in olla inuitreata ponito, ei adde sacchari candi triti ℥ iij. & pasta cooperito ollam, & carbonibus impone, vt leuiter fundatur saccharum, post fusum saccharum refrigeretur. Post refrigerationem, affunde aquam vitę rubram, & commisce in olla vt prius, aut vitro: melius enim obturari potest, & habebis aquam vitę optimam.

Aqua vitę nobilissima cōtra catarrhum. ℞. Hyssopi, satureię, marrubij albi, enulę, ireos, leuistici, betonicę, saluię, foliorum trifolij (quod facit multos flores grossos in modum nucis parę, in quibus est quędā dulcedo ad modum sacchari vel mellis in sapore.) singulorū ℥ ss. Trita omnia grosso modo ponantur in vino potentissimo & electissimo, in vase vitreo vel alembico mundo, ita vt vinum superemineat vno digito. Destilla & serua: super aurum & gemmas valet.

Aqua vitę contra apoplexiam & epilepsiam: est autem velut aqua quędā balsami.

E 2 ℞.

℞. Zingiberis, caryophyllorū, nucis moschatæ, granorum paradisi, ana ʒ ss foliorum saluiæ lb j. cardamomi, cubebæ, mastice, galangæ, torismarini, lauendulæ, maioranæ, melissæ, betonicæ, ana ʒ ij. omnia puluerifata & cōtrita infunde in vini optimi lb ix. vel in vino destillato in vase vitreo, vt omnia cooperiantur per dies decem, postea fiat destillatio. Valet ad paralytim, vertiginē, apoplexiam, spasmus, ad memoriam, & caput, & ad stomachum frigidum: carnes & pisces ea aspersa non corrumpuntur. Vinum corruptum rectificatur: bibantur pro vice, tres vel iiii. guttæ, cum modico panis in eadem infuso, & postea comedatur, acuit ingenium. Et fricetur ea quoque occiput & alia loca. Valet etiam hydropicis, melancholicis, spleneticis: & oculis etiam est valde pretiosa.

Destillatio quēdā mirabilis & delectabilis, quā quidā acquisiuit à quodā Crabatone, cuius experiētia & feci & vidi, inquit quidam innominatus ℞. Vini maluatici optimi & electi, mensuras sex: destilletur lento igne per alembicum nouem vicibus: postea impone ambræ griseæ, sperinatis ceti, rhabarbari electi, ana ʒ ss. moschi ʒ ss. puluerifentur & ligentur in petia subtili, rara, & aquæ vitæ impone. Est hæc aqua mirabilis & maxime virtutis. Valet pro regibus & principibus.

Aqua

Aqua vitæ Friderici Cæsaris, ad omnes affectus ꝛ. Aquę vitę mensuram dimidiam, maluatici mensuram integram, cinnamomi ꝛ iij. caryophyllorum ꝛ j. zingiberis ꝛ j. ꝑ. nucis moschataꝛ ꝛ j. zedoarię Venetianę ꝛ iij. ꝑ. granorũ paradisi ꝛ j. ꝑ. galangę ꝛ iij. cubebæ ꝛ ꝑ. rorismarini ꝛ ꝑ. hyslopi totidem, althęæ totidem, rad. benedictę ꝛ j. saluię ꝛ j. lauendulę ꝛ ꝑ. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponanturque in bociam vitream satis amplam, quę capere possit mensuras tres vel quatuor. Præterea sacchari candi ꝛ iij. passularum corinthiacarum lb ꝑ. passularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphorę ꝛ j. aquę rosarum cyathum dimidium, aquę florum sambuci totidem, & totidem aquę enduię, omnia hæc in vitro clausa, insolentur per dies octo ante festum Iohannis, & totidem post id, postea aquam colatam reserua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc est in maxima debilitate corporis & viriũ prostratione accipias cochlear vnum, & experieris mirabilia: hac sola aiunt sustentatum Cæsarem Fridericum.

Aqua vitæ composita mirabilis, & contra grassantem pestilentiam sæpissime probata, descripta à D. D. Mag. ꝛ. Rutę domesticę iam iam decerptę, saluię, lauendulę, libanotidis, rorismarini, rad. tormentillę, pimpinellę

nellæ, valerianæ, bistortæ, ana 3 ij. bacca-
 rum iuniperi, lauri, ana 3 j. ss. terræ sigillatæ.
 boli leuantici ana scrupulos iij. radicis pseu-
 dodictamni, seminis sancti, benedictæ, caryo-
 phyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dio-
 scoridis, ciambet (an Zurumbet) ana 3 iij. ss.
 coriandri præparati, acetosæ, basilicæ, pim-
 pinellæ ana 3 ij. ss. trium santalorum, ana 3 j.
 florum borraginis, buglossæ, rosarum rubea-
 rum, ana pug. ij. rad. ben. albi, & rubri, ana
 3 j. corticis arantiorum acetosorum, citri,
 mali granati, ana. contusis & incisis grosso
 modo, destillentur secundum artem per a-
 lembicum in vino sublimato, & rectificato
 ad sufficientiam quantitatis ad lb viij. po-
 stea recipe Niberis (an piperis albi) bulledi-
 ni, cinnamomi, granorum paradisi, maceris,
 nucis moschatæ, cardamomi, ana 3 ss. 3 iij.
 croci 3 ij. galangæ, cubebæ, caryophyl-
 lorum, calami aromatici, ana 3 iij. specie-
 rum elect. liberantis, cordialium, contra
 pestem, ana 3 iij. diamusci dulcis, de gem-
 mis, ana 3 j. ss. incisis & contusis infundan-
 tur in præscripto destillato vino, stent in lo-
 co tepido per horas xxxviii. deinde destil-
 lentur simul per alembicum luto sapientiæ
 perlutatum, aromatizentur postea musci a-
 lexandrini ʒ xvij. ambre griseæ ʒ xij. croci
 3 ss. vel ʒ vj. in syndone rubra ligata, pro-
 uocian

ficiantur in vas, & benè obturètur, ad vsúm
que seruentur.

Aqua destillata ad omnes fistulas, Theo-
phraſti. R. Aquæ vitæ optimæ lb iij. a-
quæ rorismarini, saluæ, ana lb ij. s. sac-
chari albi, lb v. misce & destilla per alem-
bicum ceruissimum in fistulis & vlceribus
internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores & tho-
racis grauitates, & ad timorem casus in ægri-
tudines cerebri, quales epilepsia, apoplexia,
paralysis, vertigo & huiusmodi, ex consiliis
Bened. Victorij. Radicum acori lb ij. præo-
niæ lb s. galangæ, zedoariæ, ana ʒ j. s. iuæ,
centauræ minoris, saluæ, maioranæ, stœ-
chados, betonicæ, rorismarini, pulegij, cala-
menti, polypodij, polij, folij, ana M j. rosa-
rum rubearum, baccarum myrti, ana M. s.
omnia hæc crasso modo contundantur, atq;
in ducentis libris vini albi potentis & odori-
feri fundantur spacio temporis trium die-
rum, demum vinum coletur, violenta & for-
ti facta expressione, & in vitreo alembico vi-
num ponatur, & destilletur aqua: cui adde
nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, cin-
namomi, masticis, zingiberis, de quolibet
crasso modo rupto, ʒ j. trahe morā per diem
naturalem, demum per alembicum iterato
destilla aquam, & vsq; ad nonam destillatio-

15. 11

E 4 nem

nem eandem destillabis aquam. Remanenti verò aquæ ex nona destillatione permisceto foliorum auri numero centum, foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmentorum ana ʒ ij margaritarum ʒ ss. omnia puluerisanda in subtilissimum conduces pulverem, & iterato vicibus duabus eadem destillabis aquam. Ultimo verò destillatam aquam cum musco & ambra aromatizabis, & sic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vsus est, mane priusquam ventrem impleat, diluat sibi omnes spondylos colli atque thoracis musculos, & plerosque artus sibi mafficiat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas, sorbeat potum hunc. Aquæ saluiæ, endiuivæ, ana ʒ ss elixir vitæ guttas quinque, misce, & potui dato.

Aqua ardens destillata composita contra pestem, è Guaynerio tract. de peste. Virtuosa, inquit, existunt multa contra pestem, sed in infinitum virtuosior est, quæ sequitur aqua. Tanta est enim inter cor & ipsam cõuenientia, vt in nõ perceptibili quasi, tempore attrahatur ab ipso, attractaque mutatur in breui, & in spumofam substantiam conuersa, non solum à complexionali virtute, verumetiam tota forma omni pestilentiali veneno resistit, ac ipsum perimit indilatè. Et ideo tanta est eius excellens virtus, quod eius vsus hominem

nem nō solum præseruat à peste, imò ab ipsa deprehensum, celeriter liberat: cuius hæc est permixtio. ℞. Rad. tormentillæ viridium si haberi possunt ℥b j. radicum herbæ tunici & diptamni, ana ℥b β. radicum enulæ campanæ ℥ iij. acetosæ cum seminibus si haberi possunt ℥b ij. vel acetosæ ℥b j. & ℥ viij. & seminis eius ℥ iij. buglossi & borraginis, cum eorum floribus, rosarum rub. sylvestrium, ana ℥b j. pimpinellæ, scabiosæ, ana ℥b β. succi limonum ℥b j. theriacæ finæ ℥b β. aquæ ardentis factæ cum vino optimo & pluries reiteratæ ℥ ij. terræ sigillatæ, & boli armeni, ana ℥ ij. santalorum alborum & rubeorum, spodij, ben albi & rubri, margaritarum splendorum, ana ℥ j. β. ovis de corde cerui ℥ j. rasuræ eboris ℥ β. croci ℥ iij. camphoræ ℥ ij. foliorum auri ℥ β. primò accipe folia auri, & ea cum cardone aut forfice diuide in frusta minuta quantum poteris, vel ipsa super porphyrio cum melle diu ducas, quia in puluerem non perceptibilem tactu ea rediges: postea pone ea in aqua ardenti, bene obturando ampullam ne respiret: & sic dimitte per dies quindecim. Deinde accipe margaritas subtilissimè tritas, & ipsas pone in alia ampulla cum succo limonum quæ bene obturetur, & dimittatur per tantum-

E s dem

dem temporis: postea cum optimo vino radices benè lauentur, vt à terra sint munda, demum in vmbra à vino deficcatae, in mortario conuassentur, & similiter herbae, flores & rosae cum feminibus. Quo facto omnia ista in vase quodam terreo vitreato ponantur, in quo postea pone theriacam cum illis pulueribus & aliis rebus. Deinde cum his pone illam aquam ardentem cum foliis auri, ac etiam succū limonū cū margaritis, taliter vas sigillando quod nequeat expirare. Postea facies foueam in terra in loco humido, ad profunditatem trium pedum, & solarium dimidij pedis ex viua calce in fundo foueae constituas. Tum illud vas in medio colloca, cū fimo equino seu vinatis circumdando & cooperiendo, super quod vnam vel duas fitulas aquae postea affundas, & sic sepultum postea per dies xij. naturales dimitte, omnibus tribus vel quatuor diebus fimū vel vinatias renouando: quibus completis, extrahe, & totam materiam illam accipe, & pone in vesica vitrea, & desuper alembicum taliter sigillando ne respiret, & cum igne mollium lignorum lento, sine fumo, aquam extrahe, & in ampulla taliter ad rostrum alembici liga, ne respiret. Extractam verò aquam iterum proice super feces, & vt prius iterum destilletur. Tertiò verò ponatur in alembico

fin:

sine facibus, & iterum in balneo Mariæ de nouo destilletur, demum in ampulla bene clausa vsui reſeruetur. De aqua accipe cochlear vnū paruum per se, vel cum alia cōfectione vel puluere. Hæc nanq; aqua spiritus multiplicat ipsos clarificat, membra confortat principalia, ipsaq; disponit, vt impressiōnem cuiuscunque pestem inducere potentis, nequaquam recipiat, etiam factæ pestis mirabiliter impressiōni opitulatur. Dum enim res illæ sepultæ permanebāt, in eis quædam est facta fermentatio. Demum per destillatiōnē in eis noua introducta est forma, per quā non ratione quatuor qualitatum: sed quia tale, vt loquuntur authores, cuilibet pestem inducere potenti opponitur corruptiue.

Aqua vitæ composita ad omnes corporis morbos, Recipe nucis moschatæ, floris moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, cubebæ, granorum paradisi, stœchados, granorum pæoniarum, ana ℥ ss. granorum sinapis, lauedulæ, ana ℥ j. cinnabaris (an sanguinis draconis) coriandri, anisi, basiliconis, ana ℥ ss. gagatis (malim, inquit, Gernerus, succini) rotisinarini, ana ℥ j. maioranæ, cardamomi, fœniculi, liquiritiæ, hyssopi, spicæ nardi, ana ℥ ss. florum borraginis, lilij conuallium, melissæ, capitum seminum rosarum, ana ℥ ss. yisci quercini, ossium de corde

corde cerui, ligni aloës, croci $\text{ʒ} \text{ j}$. saluiz M. j
Modus parandi hic est. Accipe mensuras vini boni quadraginta, destilla per alembicum in balneo Mariæ: in prima destillatione recipe mensuras duodecim, quas iterum destilla, donec nihil amplius sit in ampulla, quam quod cortice nucis capi posset, illud reicias, quia phlegma est, vinum ultimò destillatum, destilla iterum quinquies totum & pedetentim, in balneo Mariæ, sic erit parata aqua. Recipe postea supra scripta simplicia omnia, partim minutim conscinde, partim in puluerem contunde, quæ scilicet contundi possunt, & infunde vini destillati tantum super ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quæ omnia simul relinquantur per tres aut quatuor dies, donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum, & terge optime, ne quid euaporare possit. Super facces verò affunde vinum recens, & ita relinquito septem vel octo dies, donec vinum omnium infusorū substantiam extrahat. Tum vinū à facibus separa, & pone totum vinum in vitro, & destilla per alembicum in balneo Mariæ, vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam essentiam, quam serua diligentissimè, ne ab aëre contingatur. Deinde destilla vinum ex illis simplicibus extractum per alembicum, & mediam

diam vini partem accipe, & hæc erit vera vini illius quinta essentia. Alteram verò partem quæ in vitro remanet, abiice: est enim aquatica solum humiditas. Tandem quinta vini essentia, cum aliarum rerum quinta essentia iungatur, & colorabitur, ac si esset aurea. Tum accipe muscum Alexandrinum, ambram griseam, ana ʒ j. rhabbari ʒ ii. colligentur in linteo panno puro, & impone in vitrum, & confectum erit: claudetamen diligenter, ne euaporet.

Aqua vitæ mirè confortans, &c. dissolues ac coagulās ferrū & cætera metalla &c. ʒ. Nucis moschatæ, galāge, cardamomi, granorū paradisi, cubebarum, macis, zingiberis, cinnamomi, omnia pulueriscentur, & cum vino albo fortissimo commisceantur, contundantur omnia simul ad puliculæ consistentiam, ac postea lento igne destillentur, & extrahes aquam claram & purā. Huic aquæ si commisceas oleum, oleū descendet: sin cōmisceas camphoram, tum habebit omnes virtutes quas habet cāphora. Quod si hæc camphorata aqua commisceatur cū aqua communi, eam cōstringet vt lac, & si coletur per pannum, remanebit ista aqua coagulata, ex qua deinceps poteris facere candelam, & ardebit instar ellychnij. Aqua ista prodest in frigidis corporis ægitudinibus: coquit enim,
confer-

conseruat carnes à putrefactione, consternatum lætificat, virtutes omnium herbarum ad se trahit: pota rumpit apostemata: coagulat & constringit mercurium: ab oculis aufert lacrymas, rubedinem, & calorem, iuuat & spleneticos. Vulnere à putredine conseruat, medetur fistulæ & cancro, emendat causas frigidas & paralyfim, auget & acuit intellectum: memoriam iuuat, si tempora ea vngantur. Hominem facit hilarem & iucundum, conseruat iuuentutē & sanitatem, tollit oris fetorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vinum vetus: contra venenum munit hominē, aufert dolorem, & surditatem aurium. Potæ guttæ singulæ in vini optimi & albi cyatho, memoriam conseruant mirabiliter, si id fiat cum iturus es cubitum. Tempora ea quater in septimana vncta, tempore hyemali, memoriam conseruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili. Recipe species diambæ 3 j. dianthos 3 ss. radicū pyrethri 3 ij. piperis longi 3 vj. anacardi 3 j. ss. xyloaloes 3 j. trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico destillatē septies 3 viij. stent in infusione per dies octo bene occlusa. Postea destillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas. Theophrasti, R. Aquæ vitæ pro denario, albumen vnius oui, conquassentur simul optimè, vt redigantur

ad

ad puliculæ formam, dato antè paroxysmū.
per horam vnā aut alteram, adde aliquid
croci, &c.

Aqua aurea, valens in apoplexia, epilepsia
& ægritudinibus neruorum. R. Foliorum &
florum saluæ, ʒ ij. nucis moschatæ, caryo-
phyllorum, zingiberis, cinnamomi, granorū
paradisi ana ʒ j. castorei ʒ j. corticis citri ʒ iij.
spicæ nardi ʒ j. olei laurini ʒ j. contundantur
omnia benè & ponantur in mensuram vnā
vini albi optimi & sigilla benè in boccia clau-
sa, quæ dimittatur quatuor diebus in putre-
factione, postea destilla lento igne.

Aqua alia priori non dissimilis, faciens iu-
uenescere. R. Foliorum & florum saluæ ele-
ctorum, quart. iij. zingiberis, caryophyllorū,
nucis moschatæ, granorum paradisi, ana ʒ ss.
omnia subtilissimè puluerisata, pone in men-
suras duas vini fortissimi. in boccia benè clau-
sa diebus quatuordecim. postea apponitur
alembico. & destillatur lento igne secundum
artem, aquam serua in vitro clauso. Valet ad
apostemata intrinseca frigida potata cum ap-
propriata aqua, statim rumpit. Valet & ad te-
las oculorum clarificando & deponendo, ac-
cuit visum, & ophthalmiam frigidam sanat,
cum penna parum immisa, oculos valdè cla-
rificat. Valet etiam ab extra & intra, accepta
& potata: valet etiam contra contusiones &
pere

percussiones. Podagram & dolorem extremitatum curat. Vnctione facta cum ea, contra dolorem capitis, contra apoplexiam & catarrhum, & omnem cerebri frigiditatem, valet contra hydropisim potata confert stomacho, valet contra tussim cum aqua appropriata. Credo ego quod iuuentutem conseruat, si omni die parū de ea accipiat. Valet etiam contra scabiem omnem, cum ea linita, & contra morsum canis rabidi: contra eius maniam, ponatur supra morsum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ secundum Aristotelem. ℞. Cinamomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis moschata, piperis longi, ana ℥ ss. dactylorum ℥ ss. cubeborum, granorum paradisi, macis, amygdal. galange ana ℥ ss. saluie ℥ xij. terantur, post imbibantur in maluatico, in cucurbita diebus octo, post destillentur igne lento secundum artem.

Aqua vitæ alia. ℞. Radicis cum herba ellebori nigri præparati (an in malo cotoneo) ℥ iiii. florum citranguli florum stœchados citrini, florum pralsij, ana M. iiii. & est pro prima destillatione. Pro secunda destillatione, ℞. Rhabarbari electi ℥ ss. vel ℥ j. florum borraginis, buglossæ, ana M. vj. passerū vuarum ℥ ss. auriculæ muris, florum primulæ veris, herbe ellebori nigri præparate, ana M. ij. florum

rum citri vel melissæ M. vj. angelicæ florum
aut foliorum M. ij. florum origani M. viij.
liquiritiæ rasæ lb ss destillentur. Item, recipe
vini rectificati ad vltimum, mensuras qua-
tuor, funde super prunas species, & stent per
dies octo. omni die mouendo bis vel ter. de-
stillatio fiat lento igne. ita fiat secundo &
tertio. Post mellis electi despumati. olei oli-
uarum ana mensuram semis, ponantur cum
vino sic destillato. & destillentur simul len-
tissimo igne: tunc tollit foetorem vino & dul-
cescit vinum. & tollit foetorem herbarum &
ardorem. Si vis melius habere, impleatur vi-
num floribus stœchados citrinæ. & iterum len-
tissimo igne destilla. Post recipe istius aquæ
vitæ mens. iij sacchari albi lb j. & sic correctum
puluerisetur subtilissimè, & imponatur pru-
nis, semper agitando, quousque saccharum to-
tum dissoluatur in eo. & fiet 20. diebus. Post
℞. Cinnamomi optimi lb j. puluerisetur sub-
tiliter, & impone per octo dies vel ultra, om-
ni die agitando semel vel bis. postea coletur
& exprimatur fortiter per torcular. Si placet
pro maiori aromatificatione adde mosci. am-
bræ ad placitum. Est mirabilis efficacix in
defectu cordis, miscendo cum electuariis &
medicinis cordialibus, sicut scis.

Aqua vitæ aromatica, seruiens omnibus
stomachi morbis frigidis, ex Capric. Leonh.

F

Fiet

Fierauanti lib. 2. cap. 56. R. Nucis moschatæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebæ, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ʒ j pistentur grosso modo, & misceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutata, quibus commisce aquæ vitæ finissimæ lb̄ vj. stent simul diebus octo, destillentur postea per cineres cum suo capitello & recipiente, & destillabit aqua rufa. Curat, vt dictum est, stomachum, & vulnera sine dolore quoque sanat, memoriam iuuat, tussim emendat, tristitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepsia, valet sumpta mane & sero, melius tamen si mane accipiatur. In sero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccat omnes humiditates præter naturales, & alias quoque superfluitates, siue sint ex causa calida siue frigida: conseruat calorem naturalem in suo temperamento. Infra triginta annos existētes non frequenter ea vtantur, nisi multum sint aggravati multis humiditatibus frigidis: senibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ non potest satis exprimi, valet ab extra & intra. Cōtra pestem accepta cum theriacā eadem die. Inuncta ad nares valde confor

confortat. Et est summa medicina contra apoplexiā & epilepsiam: est mater omnium medicinarum, confortat matricem, & vterum omni tempore: si superfluit, restringit, & similiter prouocat.

℞. Saluæ ℥ ss. absinthii ʒ ij. florum origani ʒ vj. betonicæ ʒ ss. rorismarini ʒ ss. maioranæ ʒ j. pulegii ʒ ij. rosarum ʒ j. ss. hyssopi ʒ ij. satureiæ ʒ ij. petroselinii ʒ j. ss. radicis petroselini ʒ j. polypodii, pimpinellæ, anagallis ʒ ij. laurandulæ ʒ j. tormentillæ ʒ ss. bistortæ ʒ vj. valerianæ ʒ ij. astrantiæ ʒ j. vel ss. radicis benedictæ ʒ j. rutæ ʒ vj. baccarum iuniperi ʒ j. zingiberis ʒ j. ss. nucis moschatæ, macis, ana ʒ ss. caryophyllorum ʒ vj. cinamomi ʒ vj. cubebarum, cardamomi, ana ʒ ij. galangæ ʒ ss. granorum paradisi ʒ j. piperis longi, nigri, ana ʒ ij. croci ʒ j. calami aromatici ʒ ss. zedoariæ, corticis baccarum lauri, ana ʒ ij. foliorū lauri ʒ ss. coriandri ʒ ss. anisi, liquiritiæ, ana ʒ j. ss. theriacæ ʒ ij. manus Christi, sacchari cadi, ana ʒ ss. cimini, carui, diptami, ana ʒ ij. rhabbarbari ʒ j. nigellæ, cort. pomi arantii, ana ʒ ss. conferuæ rosarum ʒ j. psydæ ʒ ij. vel iij. mellis ℥ ss. ultimo imponendo musci ʒ vnius partem decimā sextam, ambre griseæ totidem, camphoræ ʒ ss. sacchari albi ʒ j. vini sublimati quinquies de vi-

no, & non de facibus mensuras tres. Radices & herbe grosso modo contusæ imponantur in cantharo bene clauso tribus diebus: quarto die sublimetur totum. Postea species contritæ imponantur non cribellatæ, & stent decem diebus in cantharo bene clauso, omni die, ~~at~~ saltem altera moveantur. Deinceps totum sublimetur in vitro stricti colli, cum recipiente clauso, & cum extillarit album, vel foetens, tunc satis est. Et tum impone hæc quatuor, muscum, ambram, camphoram & saccharum contusum, alia tria non contusæ, stent simul tribus vel quatuor diebus, omni die mouendo semel vel bis cum lignea spatula à fundo: tunc iterum stent tribus vel quatuor diebus, donec resideat, tandē quod clarum est effunde, colando per syndonem in vitrum. Ultimo verò cum turbatur, rursus commisce & iterum resideat, tunc iterū cola, sicut prius, & ita continua, donec quod clarum est totum habeas, quæ omnia simul misce seruando in vase stanneo, quoniā vitrum destruet, & seruetur in loco nō calido, & virtus eius durat duobus vel tribus annis, aut etiā ultra Vbi ea vti volueris, accipe seorsim aliquantulum eius, reliquum iterum claudēdo. Reliquias poteris exiccare in umbra super panno, & tunc totum impone duabus mensuris vini clari & boni, decem diebus

bus in cantharo obstructo, postea destilla, & sublimatum serua in vase obstructo, & erit aqua nobilis licet non ita vigorosa, sicut prima: valet enim vngendo exterius vel in paniculo superposita, in multis infirmitatibus. Primò debet fieri ignis fortis ex carbonibus, donec calefiat ita, vt digito admoto sustinere valeas superius, tunc igni subtrahatur, & sic pergas lento igne, vt si attingas, sustinere valeas, ne ignis sit neque nimis letus, neque fortis nimis, ne materia exiccet in olla. Notabis etiam, sæpe digito degustandam guttam: sic senties enim, quando facultas eius minuatur, vel odor mutetur in foetidum: si enim ita, tunc muta recipientem, vt supra est dictum.

Vinum sublimatum D. Ambrosij Iung. pro nobili, Recipe interioris cinnamomi ℥ iij. zingiberis, caryophyllorum, ana ℥ j. fantali rub. ℥ ij. macis, nucis moschatæ, piperis nigri, galangæ, cubearum, cardamomi anisi, fœniculi, coriandri præparati, specierum aromatici rosati, diambæ, dianthos, maioranæ, basilici, florum lauendulæ, anthos, spicæ nardi, ana ℥ ss. Tere omnia grosso modo, & adde rosarum rubrarum M. ij. ss. vini maluatici lb iij vel ij. sublimati lb xj. vel vj. aquæ rosatæ muschatæ lb j. ss. aquæ caryophyllorum, cinnamomi (scilicet aquæ) ana

F 3

℥ ij.

℥ ij. sacchari candi triti lb̄ iij. Stent omnia in infusione per dies quatuor. Postea fiat omnium secundum artem decoctio, & clarificetur modo solito.

Aqua vitæ, magnum secretum magistri Eduardi. R. Cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatę, zingiberis, zedoarię, galangę, piperis longi & nigri, granorum iuniperi, corticum citri, corticum arantiorum, baccharum lauri, foliorum saluę, basilicę, roris marini, macis, spice nardi, ligni aloës, cubebarũ, cardamomi, calami aromatici, stœchados Arab. chamępityos, myrrhę, mastiches, olibani, semin. foliorum anethi, semin. artemisię, ana ℥ j. ficuum siccarum, vuarum pasfarum, pulpe dactylorum, amygdalarum dulcium, pinearum, ana ℥ j. β. mellis albi & puri ℥ vj. zuccari albisimi duri & optimi, ad pondus omnium predictorum. Trita mixtaque destilla per alembicum vitreum ad minus quinquies.

Aqua vitę ad arthriticos & cōtractos, Recipe caryophyllorum, macis, ana ℥ iij. granorum paradisi ℥ ij. piperis longi ℥ ij. nucis moschatę, zingiberis, lauendule, basilici, hyssopi, balsamitę, ana ℥ j. galangę, anthis, saluę, ana ℥ β. xyloaloës ℥ ij. musci fini ℥ β. Trita omnia infundantur in lb̄ iij. aque vitę ex vino maluatico destillatę, per dies 14. post destil

destillantur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos.
Aqua sanans cancrum, gāgrenam, fistulam,
sinus, morbum attonitum, morbum comi-
tialem, impetiginem, serpiginem, morbum
articularem, podagram, omnémque neruo-
rum dolorem, siue à causa prodierit calida,
siue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ar-
dentis electæ ℥ x. aut xv. iuæ M. j. sagapeni
℥ β. cubebæ ℥ j. β. xyloaloës ℥ ij. myrrhæ
electæ ℥ β. aloës hepatici ℥ β. aristolochiæ,
ammoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥
β. sarcocollæ ℥ β. thuris ℥ iij. mastiches ℥ β.
gummi Arabici tantundem, santalorū rubr.
℥ ij. spicæ nardi ℥ j. galangæ ℥ β. croci ℥ ij.
mumiæ ℥ β. gummi elemi ℥ iij. galbani ℥ β.
styracis, caryophyllorum, vtriusque ℥ j. nucis
moschatæ ℥ β. cinnamomi electi ℥ β. grano-
rum paradisi seu amomi ℥ β. resinæ liquidæ
℥ v. terebinthinæ ℥ iij. sanguinis draconis,
castorei, vtriusque ℥ β. ex eis stillatio vitor
liquore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri
Leonhardi Fierauant, Capric. lib. 1. cap. 12. R.
Ligni aloës, caryophyllorum, zingiberis, ga-
langæ, cinnamomi, macis, nucis moschatæ,
piperis longi, calami aromatici, cubebæ,
rhabarbari, granorum paradisi, cardamomi,
ana ℥ ij. rotisinarini, chelidoniæ, mercurialis,
F 4 cardu

cardui sancti, imperatorix, diptani albi, ana
 ℥ j. omnia ista infundantur in ℔ vj. aquæ
 vitæ optimæ, diebus octo, postea destillen-
 tur in balneo. Aquæ sic destillatæ, adde pro
 qualibet libra aquæ, sacchari fini aqua rosa-
 cea dissoluti, ℥ ij. & musci ḡ viij. pro quali-
 bet libra, & seruato in vitro diligēter clauso.
 Huius sumuntur quolibet die ad iuuentutis
 conseruationem ℥ ij. digestionem enim ad-
 iuuat, calorem naturalem suscitatur & auget,
 stomachum confortat. Humidas & frigidas
 materias consumit.

Aqua non ignobilis, multa præstans com-
 moda. Ad arthriticos, morbosue articulares,
 destillationem à capite. iuuentutem conser-
 uat, vires, ingenium & membram præstat,
 arteriarum spiritus viuificat & puriores red-
 dit. Aquæ ardentis, ter vel quater destillatæ
 ℔ iij. florum roris marini ℔ j. summitatum
 frondium eiusdem ℔ ss. per diem simul ma-
 cerata colliquato in duplici vase. cum reci-
 piente proceriori, parte eius tamen inferiori
 in frigida existente. Nominamus autem sic,
 ait Gal. quum in cacabo, qui aquā calidam
 habeat, vas alterum consistit. Sumitōque a-
 quæ huius per alembicum destillatæ ℔ ss.
 nucis moschatæ galangæ, caryophyllorum,
 cardamomi, maceris, cubearum, sing. ℥ iij.
 ambari albi ℥ j. ss. ligni aloës tantundem, ca-
 storei.

storei, spicæ nardi, vtriusque 3 ij. leuigato quodlibet singulatim, & omnia simul composito, donec aliquod nanciscantur concretum, & denuo simul destillato. Vfus ex triticeo pane. cum vncia prædictæ aquæ, quod superest bibendo. Valet nanq; vt balsamum, Fumanellus, puto.

*De succis siue succorum extractio-
nibus, rerum simplicium, & com-
positarum.*

Succus, qui Græcis propriè χυλς, & eius operatio χυλσις dicitur, est, qui è rebus simplicibus vel cõpositis cõtusis, aut incisis, aut maceratis exprimitur. Exprimuntur autem alias succi, vel ex herbarum foliis & germinibus per se tritis, viridibus scilicet & succulentis: vel ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, sorbis, mespilis, prunellis syluestribus, cydoniis, limonibus, &c. vel ex herbis pauco humore, cõque lento præditis, vt hedera, portulaca, cotyledone, semperuiuo, &c. ex quibus non simpliciter succus haberi potest, sed affusa aqua, aut alio liquore, illarum facultatibus simili, opus habent cõtritione aut expressione, vt expressæ vnà cum ipso humore, vis simplicis herbæ extrahatur: aut si tussæ calathio imponantur

F 5

loco

loco frigido, vt paulatim succus in subiectū
catinū defluat. De his & similibus succorum
extractionibus, quæ in officinis, in vase an-
gusti orificii, superfuso oleo, digiti crassitudi-
ne, aut sale insperfo, sicut de omphacio con-
stat, ad vsum medicum asseruantur & repo-
nuntur, nihil in præsentiarum dicemus, quæ
admodum neque de aliis quibusdam, quæ
in sole, assidue mouendo, exiccantur & in-
spissantur, vt in vmbra, vt acaciæ succus : in
cilibano vel furno, aut alio loco calido sicco
inclusi atque suspensi. Dicemus tantum de
iis succis, quæ ex radicibus & herbis sicciori-
bus, aut paucò admodum humore præditis,
aliquot diebus in aqua aut alio copiam li-
quore maceratis, postea per balneum Mariæ
destillantur, vt aquea humiditate separata,
ipsa rei infusæ substantia, pura & sincera re-
linquatur aliquantulū crassior: aut citra de-
stillationem, coctione tantum in vaporem
humore extraneo cōuerso, substantia rei in-
fusæ incrassescat, colata prius, aut per filtrum
destillata tota aqua, &c. Et vsus quidem hu-
ius extractionis est, quod pauca quantitate
assumpti succi, magna in corpore nostro
præstet commoda. Etenim vbi de medica-
mentis in tota substantia dari solet ʒ j. ex-
tracti succi sufficit ʒ j. in quo certè ægrotis
multum gratificari potest, præcipuè cum ple-
rique

rique ab assumptione medicamentoꝝ plurimum abhorreꝛe soleant.

Est autem hoc notandum in extractionibus: Si spiritus non fuerit satis purus, aut diligenter separatus, ita vt aliquid terreſtreitatis adhuc cōtineat, virtutem ſeu facultatem rei extrahendę huic terreſtreitati permifceri, ſimulque aſcendere, & euaporare. Spiritus verò ſyncerus hoc minimè facit, ſed è re extrahenda deſcendit ſine vilo odore aut ſapore, ideòque facilè ſpiritus per balneum Marię ſeparatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui eſt in vrina hominis. Oportet quinetiam aquę, qua fit ablutio, valde ſubtilis ſit, æquè atque vini ſpiritus, ne mala qualitas aquę ſimul aſcendat. Proba verò aquę eſt, ſi ſine ſapore aut odore fuerit.

Extractiones herbarum & aliorum remediorum cum aqua ardente, perfectè in balneo Maria deſtillata, &c. vt ex rhabarbaro, agarico, elleboro, & guaiaco, ſecundum Theophraſtum.

Artificioſę rerum ſimplicium extractiones ſunt ad hunc modum: Primò ſumo aquam vitę optimam, vbi ſpiritu vini carco, quę ad extrahendam herbarũ facultatem

ratem est satis efficax. Accipe igitur saluiam, vel aliud quodcunque simplex, è quo succum extrahere proposueris, exponatur acri sicco, versus Septentrionem præcipue: vbi paululum exiccata fuerit, incidatur minutim, & in vitrum, cuius orificium satis sit amplum hoc est, duorum digitorum amplitudinem habens, vt inde vbi voles, quod impositum fuerit, rursus extrahere commodè valeas, ponito, eidemque affunde aquam vitæ vel vini spiritum, vt ad minimum per latum digitum herbam impositam cooperiat. Postea cooperi vas diligenter hoc modo: Fiat pasta, qua superius orificium per latum digitum circum circa obliniatur, cui chartam puram superimponas sicq; obstruas, vt postea tantum circa ampullæ os lateribus adhaereat. Imposita hac charta, rursus pasta chartæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac rursus alia noua charta eidem adaptetur. Tandem ac tertio & circum circa, & supra, vndiquaque pasta inunge, & tertiam chartam, quæ vndiquaque adherere debet, agglutinetur, vt etiam ipsum orificiū pasta & charta operiatur. Demum cera totum cooperito, quanquam hoc non ita sit necessarium. His sic ritè peractis, collocetur vas spatio trium aut duorum dierum in loco calido: prout herba imposita fuerit crassioris aut tenuioris

ris

ris substantia, ita & breuiori aut longiori tempore erit maceranda. Post elapsos hos dies, spiritum in aliud vas effundas, rursumq; cooperias: herbas autē relictas exprime per pannum lineum, quam potes arctissimè, & post expressionem abiice. Tunc rursus alias eiusdem generis herbas recentes, & vt prius præparatas, in eundem spiritū infunde, macera, & exprime, idq; est ter, quaterve ita reiterandum, prout extractionem validam aut debilem volueris. Quod si verò res, ex qua succus fuerit extrahendus, fuerit magni precij, vt est rhabarbarum, lignum aloës, nō semel ei est affundenda aqua vitæ, sed sæpe ac sæpius, vt penitus quicquid inerat spiritus aut facultatis, in aquam deponatur. Posteaquam igitur vini spiritus facultate herbarum abundauerit, ita vt quasi proprium iam amiserit saporem aut odorem, tum exprime herbas, & quod expressum fuerit, per filtrum diligenter & subtiliter exprimetur, & vtere vbi opus fuerit. Aut facile erit spiritum vini à facultate herbarum per destillationem in balneo Mariæ separare, extrahendo vel medietatem vel omnino, vsque quo ad extremam peruenit aquositate, aut quousque incrassescat vt salsa, aut succus concretus, qui puluerisari possit, prout tuo vsui seruerit. Nam vbi multa humiditas in extractione fuerit, post vini
sepa

separationem, indicium est spiritum vini non usque adeo sincerum fuisse. Vbi verò vini spiritus satis potens fuerit, & in fine destillationis nulla aquositas sequatur, accipe eiusdem simplicis aquam destillatam, & affunde extractioni, & commisce diligenter cum penna, ut spiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affusa commisceatur, tum rursus per alembicum aquam affusam extrahe, idque potes reiterare, dum nulli spiritus vini in extractione sentiantur, id quod sic cognosci aut probari potest. Vbi nulla vinosa permixtio spiritus unà cum aqua elam bicatur, sed pura tantum aqua, tum satis esse intelligas.

Cæterum consulo & ex usu etiam est, ut extractioni seu substantiæ herbarum, propria aqua affundatur, seorsim prius destillata, quemadmodum supra in extractione saluæ monui. Eodem planè modo auferri vini spiritus possunt, affusa scilicet aqua saluæ destillata in fine, & probè permixta, rursusque separata. Et talis extractio est eximia, & conseruatur in multos annos.

Ratio qua herbarum cuiuslibet succus haberi potest. In aqua herbarum alicuius destillata, impone siccam herbam puluerisatam, in infusione calida seruente, nec tamen coque. Deinde cola, in colatura deinde impone de-
nuo

nuo herbam siccam puluerifatam eiusdem generis, & infundatur, colerur. hoc sæpius repetatur, tandem destilla in balneo Mariæ, pars tenuior dissoluatur in vaporem, quod residuebit in fundo erit mellis consistentia & herbæ succus: & in recipiente aqua herbæ. Vel:

Herbæ cuius liquorem destillaturus es, succum exprime, & expressionis reliquiis vnâ cum succo destillatis liquor erit efficacior & limpidior, vt audio. Gesnerus.

Modus pulcherrimus, nec ita multum operosus, quo cuiuscunque simplicis, siue herbæ siue radicis, vera substantia, siue quinta essentia atque etiam aqua facile extrahi potest. Aprus erit hic modus, etiam fructibus diuersis, expressis scilicet succis & depuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo tempore collectam, & in ymbra siccata aut aëre, eamque in vase mundo, affusa propria aqua per destillationem aliàs extracta, macera tandiu, quoad aqua colorem rei infusæ acceperit, tum separa aquam in vas aliud seorsim, & serua obturatum. Radici autem aut herbæ aliam aquam destillatam affunde, & rursus cooperta stent, ad aquæ coloris mutationem. tum vt prius aquam separa, & cū priore cōmisce, hoc est repetendū, donec aqua

aqua non amplius coloretur, & radix vel herba nihil virium amplius obtineat. Quo facto, coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum suo capitello & recipiente destilla, vt ascendat aqua omnis, & materia in cucurbita incrassata sit vt pasta, aut pulicula. Quod vbi acciderit, materiam relictam crassiusculam è cucurbitæ fundo extrahe, & vbi in peluim aut vasculum mundum posueris, lentissimo calori admoueas, vt iuxta fornacem aut intra cineres calidos, vt paulatim aliquot diebus superflua humiditas euaporet, & materia ipsa electuarij consistentiam acquirat, aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretiosissimam rei extractæ substantiam, seu quintam essentiã, cum qua paucissima etiam quantitate, plus efficies, quàm magnis radicum aut herbarum aceruis. Seruetur in vase argenteo, aut stanneo obturato, quod quo fuerit vetustior, eo etiam erit melior. Et nota vltius, quod aqua per destillationem extracta, non minus valet, quàm aliæ aquæ herbarum aut radicum destillatæ.

Modus extractionum alius. *℞.* Radicem aliquam siccam, vt radicem petasitis, ea ad puluerem subtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo ad sufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ
pona

ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extinguatur, & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum, ac rursus in balneo destilla, idq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsque quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimatur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleositas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegans, incerti: Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiosè per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas vigintiquatuor, in loco frigido,
G tandem

tandem denuo coloratam separa iterum per instrumentum à re infusa (vt scis) separatam autem priori quintæ essentia coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infusæ essentiam simplicem superfunde, & separa, donec à re tua infusa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam essentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo præditæ, cui superpone alembicum suum, perlutetur secundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde destilla lento igne quintam essentiam, donec in fundo cucurbitæ videris mammillas consistentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infusæ spiritum fixum permanentem, quem collige artificiosè in argenteum vasculum.

Modus extrahendi succos ex herbis, pulcherrimus & utilissimus. Accipe saluam viridem, & extrahe ex ea per destillationem aquam: aut sumatur salvia siccata, cui affundatur aqua, à qua pars subtilior separata sit, crassior verò salvia affusa, maceretur aliquot diebus, postea destilletur. In aqua hac destillata maceretur rursus salvia exiccata, ita ut aqua duobus vel tribus digitis saluam cooperiat, stent benè obstructa in cantharo, ne vel minimum respirare possit, in aqua temperatè calida. Postea exprimatur salvia,

&

& denū salvia itidem exiccata in hac aqua maceretur v̄t prius, idque fiat ter quatérue. Quo factō separetur aqua, quę ad aliam extractionem seruire potest, aut ad alios vsus. Quod verò extractum est, in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quoad redigatur ad consistentiā, quę operanti placeat.

Vbi volueris substantiam veram ē rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & aliis eius generis simplicibus, extrahere, tum procede, vt iam suprā dictum est. Primò superaffunde spiritum, sicque relinque quousque plus satis coloretur, tum effunde, cola, & spiritum paulatim in balneo separa: eundemque rursus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infusione relinquito in loco calido, quousque colorem acquirat, tum cola, & rursus in balneo separa per destillationem: id autem tantisper est repetendum, quoad spiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum destilla: habet enim nescio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro, quę in extractione est inutilis, & simul multę utiles partes fluunt, quę non sunt negligendę, ideòque ad hunc modum destillare oportet per filtrum.

Per rostrum seu nasum alembici, filo trahē filtrum digiti vnus latitudine, quoad

G 2 p:z

præ nali angustia, filtrum amplius non sequatur, cauendo tamen ne nimia violentia dissiliat vitrum: quo facto impone spiritum filtrandum in alembicum obstructum charta humectata. Spiritum per filtrum destillatum extractioni, quæ prius erat separata, rursus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret: ideòque in primum vitrum, cui spiritus erat infusus, omnes spiritus rhabarbari percolandi sunt & ad separationem infundendi) non curâdo, quòd extractio vna iam prius in vitro reperiat: omnes enim extractiones necessariò coniungendæ sunt, & ad extremum aquæ destillatæ permiscendæ, & rursus separandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Potest verò extractio fieri vel in sicco vel in humido, prout cuique placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit: nam semel superaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, post effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur ut prius, idque faciendum bis tertia, prout magnam aut paruam extractionis copiam requiris, postea per filtrum mundificatur liquor, separatur verò per destillationem.

Extractio turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. &c. Catharticorum aliquod, ut turbith, vel agaricū, vel aliud cum suo correctiuo, puluerisetur sic, impone in
saccu

sacculum ex albo serico, & pone vtrumque sacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per nasum emittit: in fundum verò cucurbitæ infunde aquam vitæ rectificatam, quæ nihil phlegmatis porrò in se contineat, quam destilla per ea, quæ sacculis inclusa in alembico posita sunt, atq; ita extrahitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rursus aquam extractam in bociam infunde, in cuius orificium spongiam ponas, & apposito alembico, aquam vitæ destillato per spongiam, & in fundo materia quædam relinquetur spissa instar mellis, quæ est vera substantia, & rei maceratæ extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabarbaro, berberi, sumach, balauftio, & aliis vel laxatiuis, vel restrictiuis, vel odoriferis. &c. Agarici (vel cuiusvis medicamenti) tere vt decet. Pone in vas vitreum in balneo, superinfunde aquam ardentem, sigilla, sine per diem naturalem, vt dissoluatur, tum extrahe colando per pannum lineum sine expressione. Postea iterum pone in vas tantundem aquæ, vt prius, & circuletur in balneo horis 24. tum cola. Has colaturas pone in vas amplum ad extrahendum cum suo capitello & recipiente, (si voles, aquam reseruato quæ ad alia tibi seruiet:) & cum fuerit ad spissitudi

G 3 tudi

tudinem mellis vel opiatæ, extrahe, fac trochiscos, & iis utere.

Rhabarbari extractio. &c. Rhabarbari electi ʒ iiii puluerisa & infunde in aquas appropriatas, stet infusum per diem & noctem, deinde fortiter exprime. Illam expressionem adiecto saccharo candi, quantum videbitur, leuiter in arena exhalando, exicca, ad crassitiem electuarij.

Aut sic : Infusio rhabarbari commodissime fit in succis borraginis & buglosi. Post infusionem in vase duplici per integrum diem decoquatur ad tertie partis consumptionem, tum exprimatur. Expressus succus ad iustam consistentiam decoquatur mixtus cum saccharo candi. Sic in plurimos annos conservari potest. Feces post expressionem non abiciantur. Magnus enim usus istarum in astringendo ventre, præsertim in dysenteria. Ipse verò succus suavissime lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quam à Medico quodam accepit Gesnerus : Rhabarbarum eodem modo infundi posset, quo ellebori nigri radices, ut infra dicitur: sed in aqua cinnamomi, & cum syrupo rosato solutiuo fieri debet succus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, si cum infusione & decoctione præpa

præparetur, quã si extrahatur, & egrè etiã extrahi potest. Si tamen omnino succũ extrahere velis, facias hoc cũ oleo anisi in aqua fontana, vel aqua anisi, cui oleum ablatum sit.

Extractio ellebori nigri medici Cæsarei. Infundantur cortices radicis ellebori nigri exempta medulla in aqua anisi, de qua oleũ separatum sit, & stent in infusione per horas vigintiquatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant simul, quousque extent radices, ad aquæ scilicet ferè consumptionem, coletur postea cum forti expressione. Vltimo decoquantur expressum, cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spissitudinem, reponatur in vasculo terreo inuitreato, & vtere. Dosis est ℥ j. vel scrupulus j. ss. purgat sine molestia humorem melancholicum. Valde hæc infusio, D. Montano placuit, quia dicebat Hippocratem semper in exhibitione ellebori nigri, sumere quoque anisum, vtpote proprium eius correctiuum.

Extractio alia ellebori, Hieronymi Heroldi. ℞. Succo buglossi, borraginis ana ℔ ij. depurentur colenturque & purificentur, adde his radicis ferniculi cichorii, asparagi, petroselinis ana ℥ iiij. fructuum sebesten. iuiubarum, ana ℥ ij. seminũ frigidorum minorum, ana ℥ ss. decoquantur in aquæ ℔ xvj. ad tertias, colaturæ adde succos superscriptos.

G 4

bullia

bulliant ad ignem purum : permisce postea
rad. ellebori nigri veri lb iij. coque donec
radices emineant: fiat tandem colatura om-
nium, & decoquantur lento igne ad mellis
spissitudinem.

Extractio solutiua, D. D. Magenbuch. ℞.
Colocynthis 3 vj. ꝯ ij. agarici 3 ss. rhabar-
bari 3 ij. cinnamomi electi ꝯ iij. asari, spicæ
nardi, rosarum rubearū, mastice, ligni aloës,
ana 3 j. storacis liquidæ ꝯ iij. vini maluatici
mensuram vnā, fiat infusio, & extractio,
vel destillatio sicut quintæ essentia.

Extractio solutiua alia eiusdē Doctoris,
cuius dosis est à ꝯ ad 3 ss. viro à 3 ss. ad ꝯ ij.
vel 3 j. ℞. Pulpæ colocynthidos 3 vj. & ꝯ ij.
turperi albi & gūmosi 3 x. stœchados Arabi-
cæ 3 ss. diagridij 3 iij. (alias 3 vj.) agarici al-
bi 3 ss. rhabarbari electi 3 iij. cinnamomi in-
terioris ꝯ v. rad. asari, spicæ nardi, florum ro-
sarum rub. mastice, ligni aloës, ana ꝯ iij. a-
loës hepatici 3 j. ss. & 3 ij. storacis liquidæ ꝯ ij.
g. iij. incisis & contusis, infundantur in vino
sublimato, rectificetur, & fiat secundum ar-
tem electuarium.

Descriptio alia electuarij, prioribus ferè si-
milis, quod Norimbergæ vocatur extractū,
prout idē parare solitus fuerat. ℞. Colocyn-
this 3 xij. veratri nigri, senæ Alexand. ana
3 ss. agarici albissimi 3 j. raues optimi 3 ss.
alias

aliās sumit eius ꝑ j. cum rhabbaro non ita
 præstanti, diagridi ꝑ xiiij. cinnamomi ꝑ ij. &
 ꝑ ij. turbith, stœchados Arabicæ, ana ꝑ ij. ꝑ.
 ros. rubearum, ligni aloës, masticis, ligni pa-
 radisi, myrrhæ, rubiæ, asari, spicæ nardi, sto-
 racis liquidæ, ana ꝑ v. fiat infusio vel putre-
 factio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum
 essentia vini, hoc est, aqua vitæ ter destillata,
 calida, & succus deinde expressus uniatur
 cum aloes præparatæ ꝑ iij. Preparavit autem
 aloen hoc modo: Inciditur in peluim seu ca-
 cabum vel ollam, aloes lb j. plus minus, ad-
 dendo aceti ros. & aquæ ros. ana q. s. ita ta-
 men ut aceti ros. plus sit quàm aquæ rosaceæ.
 Bulliant simul lento igne, duabus aut tribus
 ebullitionibus, deinde colato fortiter expri-
 mendo. Colatum iterum bulliat lento igne
 ad cōsistentiam aloes, cum spatula agitando
 continuè. Vbi autem refrixerit, seruetur ad
 vsum. Species suprâ enumeratæ, primum te-
 nuiter inciduntur, deinde pulverisantur, atq;
 his superinfunditur aqua vitæ ter destillatæ
 q. s. frequenter interea agitâdo quotidie: dein
 de exprimatur per pannû lineû. grossum for-
 ti expressione, deinde in alēbico adiecto igne
 humiditas aquea extrahatur, donec quod in
 fundo remanet, veniat ad consistētiam dia-
 cydonites. Quod si in eo adhuc quædam
 humiditas fuerit, ponatur super carbones

G s ardentēs

ardentes in vase aliquo, quandiu videbitur,
vt ea à calore absumatur, & euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi, ad duo
decim annos seruari potest, si rite sit confe-
ctus. Valet ad calculi præseruationem: exper-
tus enim est eius vsus in multis, qui antehac
grauiter laborabant, & multa prophylactica
adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt,
atque ab hoc adiuti. Calidum quidem medi-
camētum est, ideoq; renes fortassis nimium
calefacere posset, vt aliquis existimarit, sed
propter parandi modum, qui calorem non
nihil frangere existimatur, non nimium po-
terit. Pituitā in ventriculo vel concoquit, vel
consumit, vel educit, & ventriculū abstergit,
ac roborat. Vfus eius non tam est ad morbos
præcauendos, quam curandos. Omne genus
destillationū & catarrhorum, vertiginem, lip-
itudinem, raucedinem pectoris angustiam,
tussim, colicam, matricis suffocationē, men-
struorū suppressionem, syncopen, calculum,
pestem curat. Quinetiam ab aliis adnume-
rantur hi morbi, quos hic succus curare dici-
tur mania, hydrops, foetor anhelitus, epilep-
sia, tremor membrorū, apostemata interna.
Caput & cor hoc succo mirabiliter recrean-
tur, & sanitatem in multos annos conseruat.
In præcautione accipitur ieiuno stomacho
tribus anni partibus, sine custodia, autumnū
nimirum,

nimirum hyeme & vere, æstate verò propter calorem & siccitatem, necessitati reservatur. Quod si tamen cælum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æstate poteris. In morborum curatione adhibetur omni tempore & crebrius, sed per certa intervalla, interiectis aliis eodem spectantibus. Theriacam nonnulli Germanicâ dixerunt, tum quod efficax sit contra venena, tum Germanorum corporibus amicissima & maximè salutaris.

Succus de malis cotoneis simplex, & sine omni admixtione parari eodem penè modo potest, qui & ipse præstantissimus est, & servari quoque quàm diutissime potest, fitque propemodum de die in diem melior ac suavior.

De xyloebeno Theophrasti ab Hohenheim: Primo elicimus tria genera medicaminum, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, similis est acaciæ succo: gummi, ei qui est albotim: alkali salî gemmeo. Liquor est ipsissimus potus: gummi vnguentum: alkali purgans & mundificativum. Deinde liquor per inclusam destillationem, quadmodum oleum extrahitur. Cuius 3 j. vel iij. præstât & efficaciores sunt integro talêto, quod iuxta medicorum vulgus decoquendo è ligno scaturit. Tertio, liquori succedit gummi, scilicet ex eo ligno quod reliquum est, in
hunc

hunc modum: Mitte xyloebenum in reuerberationem inclusuam in secundo gradu ignis, & in vigintiquatuor horis illico videbis gummi, quod eadem tenacitate cum styrace liquida à corpore separatur, & ad ipsam non sine mediocri fragrantia (refertur.) Interea autem dum in calore singula existunt, corpus & gummi eliquetur, cuius lb j. & 3 vj. efficaciores sunt, ducentis libris, quæ in elixando extrahuntur. Postremo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus transmutatur in ultimam materiam, quæ alkali fons est, & origo, interueniente aqua fumiterræ, probè coagulata, haud dissimile anation aut entali, cuius lb j. & 3 v. fortiores sunt quinquaginta libris, quæ per vulgatam viam preparantur.

Vsus, principio purga ægrotū in hunc modum. R. Alkali xyloebeni ʒ β theriacæ Alexandrinæ 3 ij. misce, dosi est ʒ β. Et id ipsum non semel atq; iterum, sed tertio aut quarto, pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgandi, maximè podagricos, paralyticos, denique pustulosos humores, huic inest alkali, quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis & expulsiuis deprehendes. Hanc purgationē continuò sequatur Chirurgica sanandi ratio, in hunc modum: Principio quicquid apertum est cum alkali mūda, deinde gummi inunge
in die

in die bis, idque tantisper dum singula solide cuti restituantur. Porro si nihil adsit, quod palam videas, illic ubi dolor delitescit gummi inunge. In hunc modum medetur podagra, paralyfi, denique morbo gallico. Vbicunque autem aliter atque à nobis præscriptum est, egeris, cum empiricis oleum & operam, non sine priuato dispendio perdes.

Viuenti ratio : Nolim hoc loco propriam viuendi rationem præscribas, sed oportet vino & cibo apprimè cōdito, ægrotum foueas. Nam prædictorum morborum diathesim, non in viuendi ratione, sed in remediorum energia sitam esse, sciendum est. Quare nihil est, quod hic decumbentem cœna perparca maceres. Nam hæc omnia superat non vulgaris huius medicaminis vis.

De extrahenda substantia vera è myrrha, aloe, aut aliis similibus lacrymis pinguibus, è quibus quidem extractio vera nulla fieri potest, sed tantum resolutione destillationeque quæ per filtrum fit, purificari possunt. R. Exempli gratia, aloes, q. u. maceretur aliquantisper, in loco calido, in aqua aliqua conuenienter destillata, aut in rore, usquequo aqua coloretur, tum separetur hæc aqua, & noua affundatur, quæ & ipsa, postquam colorem infusi receperit, effundenda, idque continuandum tantisper, donec aqua amplius non colore

loretur. Omnes istæ aquæ per filterum sunt destillandæ, ac ubi fuerit aqua per destillationem separata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiusmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò solvuntur: & eodem pondere & dosi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur: id quod in aliis extractionibus non fit. extractum enim multò est potentius, quàm id à quo extrahitur.

De salibus factitiis & oleo salis.

SAlium quoq; quæ ex simplicibus exuruntur æquè ferè magnus in medicina usus est, atq; salis fossilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à simplicibus crassum phlegma aufertur, quod nimirum impedit, quo minus possint operationem perficere, conuertuntur in materiam spirituosam, id quod longa destillatione & filtratione fit, ut in igneam materiam quodam modo degenerent. Nec dubium est, quando ita in salem sunt conuersa simplicia, atq; ita elementum ignis in iis habet dominium, quincius etiam penetrent, & actionem propriam perficere possint, ut præterea tanto simplicium variorum aceruo, in remediorum compositionibus opus non sit. Sed habet huiusmodi sales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua destillata ferè destituuntur. Omnis sal, inquit

Theophrastus, purgat : at aquæ à purgantibus destillatæ, ea facultate carent, quia sal eis non accessit. Magna in omnibus, puto, acrimonia est, & urinam resipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiusmodi sales parantur, alius atque alius ab authoribus præscribitur. Quidam ita monent faciendos, Simplex collectum debito tempore inde extrahatur sua aqua per balneum Mariæ, fæces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuerberationis ; cum aqua propria fiat filtratio calcis sæpissime : aqua filtrata ponatur in pelui ad solem, vel cinerem calidum, ut aquositas exhalet, & remaneat sal. Hoc autem fieri potest ex omnibus simplicibus.

Modus alius extrahendi sales ex herbis, aut radicibus, aut ex alia aliqua materia è Germanico. Herbx aut radices ad hunc usum destinatæ exiccari prius debent, postea in olla comburi ad albedinem cineritiam. Huius cineris ubi satis magnam copiam habueris, impone vasculo, cuique affunde aquam frigidam destillatam, aut aquam pluuiam puram & mundam, & stent simul aliquot diebus, frequenter agitando & mouendo, postea aquam subtiliter effunde, aut per sacculum cola, & cineribus prioribus nouam aquam affundito, idque toties, ut prima vice, repetito, quoad cinis

cinis nullam amplius in se acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam euapora, sicque in fundo sal relinquitur, quem serua, quia est res pretiosa.

An præstabit non omnino, nec subito comburere herbas, ut è cinere lixiuium fiat, sed ad dimidium tantum, ut saporis, odorisque de herba plus relinquatur, & empyreumatis minus? an ad vltimum etiam mastiches aliquid adduci poterit, aut gummi, aut aliud, ut glutinosum factum, melius conseruari, & in pillulas etiam formari possit? Ges.

An decoqui poterit cinis, ut absinthij, cum aqua eiusdem destillata, vel succo depurato eius & filtrato, vel herba eius sicca, ita ut infundatur, simul ebulliat aliquantum, deinde coletur: sic enim sapor odorque magis aderunt: poterunt etiam rose sicce sic addi? Idem. Notandum autem est, quod quidam præcipit ne salium extractiones aqua feruenti, sed frigida potius fiant. Deinde extractum cinerem, rursus licet vrere, ac calcinare, rursusque, ut prius salem de eo extrahere, idque toties, quoad nihil in se salis deinceps contineat. Quod si sal extractus albedine careat, tum reuerberetur ad albedinem: quæ tria sunt notatu non omnino indigna.

In paradisi salibus notabile etiam hoc est,
ut fil

vt filtro optimè purgentur: quidam etiam vigintiquatuor vicibus filtrant.

Hæc salia, quæ Theophrastus dicit esse vera alkalia, seruanda sunt in vitreo vasculo, ne eliquentur in aëre, quod maximè accidit salibus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei in se habent, & subtiliores sunt. Indurescunt sales lapidis instar, aut qui optimè filtrati sunt, pellucunt crystalli modo.

Salem hypericonis, in pleuritide aiunt probatissimum esse. Hypericonis plantam siccam in cinerem redige super foco, cinerem proiice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terrestres ad fundum descendant. Postea aqua in cucurbita in balneo Mariæ consumatur, & remanebit in fundo eius sal, quem exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri potest. De sale hyperici pugillum vnum exhibuit quidam medicus in vino maluatico, pleuritico, & restis est Deus, quod liberatus fuit.

Salem absinthii quidam in omnibus morbis ferè exhibet, sed præ cæteris in peste vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophrastus huius salis propinat tria tantum grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Absinthii sal maximè urinā sapere videtur, nulla manifesta amaritudine, Gef.

H Sal

Sal artemisię vrinam quoque sapit, sed est candidus & purus, nec non, vt seuum quoddam, pinguis.

Ex herba kali dicta, salem parant. Est autem kali herba duorum cubitorum sine spinis, interdum valde rubens, sapore falso cum quadam gravitate ingrata, colitur apud locos falsos & seritur, vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij qui eum parant. Fodiunt fossam, cui transuersim imponunt ligna, quibus supponunt aceruum herbe prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem concrefcit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritii, valde acris & falsus, vt etiam corrodat, Iohan. Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidam in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vnum, in difficultate vrinæ, & subito est liberatus.

Salem è baccis & ligno iuniperi, sic parant Gesnerus. Accepi, inquit, virgulta iuniperi arida, vnà cum suis baccis, in magna quantitate, & in cinerem redegei (oportet autem exactissimè comburere, aliqui in magna olla figulina noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburunt.) Cum hoc cinere fiat lixiuium, cum aqua mediocriter calida: aut potest

potest in vase ligneo cinis cum aqua relinqui, vt subsideat, ac postea aqua seorsim effundi, & cinis cum aqua turbida separari. His alia aqua affundenda, idque aliquoties, quoad nullus sapor lixiii in aquam deponatur, ac postea aqua decoctione consumenda, ad exiccationem materiæ, & eiusdem albedinem. Odore refert boraceis & urinam: acris est & penetrans.

Modum conficiendi salis, ex aquis thermarum Aponensium in agro Patauino, quæ tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantâ salis copiam confecit, vt satis fuerit pro tota sua familia, & potuerit etiâ donis amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis Sal autem quod conficiebat ex ea aqua, erat magis sapidum, & actius, quàm sal marinum, vel fossile quod libet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vasa ex silice excauata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vasa, præterquam quod erant excauata ad eam quâ dixi altitudinem, erant etiam quadrata. Vasa igitur hæc collocabat in lacuna, ita vt aqua non posset in ipsa ingredi, sed superfluerent aquæ, quantum est spatium duorum digitorum. Postea habebat plures ollas testaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vasis, inibi; relinquebat,

H 2

quo

quo fiebat, vt aqua illis ollis contenta agita-
retur à calore & ebulliret, & fenfim ac fen-
fim euaporaret: & tandiu permittebat philo-
fophus ille, vt bulliret, quandiu appareret
splendor quidam in aqua, & tunc effunde-
bat aquam illam ollarum in excauata illa va-
fa lapidea, in quibus concrefcebat fal candi-
dissimum, in summa fcilicet vasorum illo-
rum superficie: in ima autem materia gypsea
ab ipso vocata.

Vrina pueri, si in alembico more aceti de-
stilletur vsque ad spissitudinem picis, deinde
phlegma eiiciatur, postea vas optimè subli-
metur, habebis fal volatile. Sunt nonnulli
qui vtuntur ad aurum & argentum dissol-
uendum, & non pauci philosophi suū men-
struum vocauerunt.

Ad menses euocandos, quod ipse sum ex-
pertus, recipe radices chelidonii mundatas à
terra sine ablutione, q. u. tere diligenter in pi-
la marmorea: pone in vase circulationis (vt
scis) per diem naturalem, desuper infunde
aquam ardentem seu animam vini, vt de a-
garico & aliis dictum est, postea sine per no-
ctem in balneo Mariæ stare, demum mane
extrahe sine vlla expresseione. Postea fac vt
separetur (exuperet) aqua ardens destillan-
do, vt moris est, & colligatur, vt de agarico
dictum est. Et cum tota aqua ardēs per bal-
neum

neum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit pulvis citrinus (an salis instar ?) quo vtere: pro qualibet dosi $\mathfrak{z}$ j. cum vino albo, loco & tempore necessario.

Pulvis ex salibus ad separandam omnem pituitam. $\mathfrak{R}$. Hyssopi, pulgii, ana $\mathfrak{z}$ ss. origani $\mathfrak{z}$ ij. seminis fœniculi $\mathfrak{z}$ ss. carui $\mathfrak{z}$ ij. liquiritiæ $\mathfrak{z}$ j. salis vsti $\mathfrak{z}$ vj. salis absinthii $\mathfrak{z}$ ij. salis iuniperi totidem, cinnamomi $\mathfrak{z}$ j ss. piperis longi $\mathfrak{z}$ vj. cardamomi, granorum paradisi, caryophyllorum, ana $\mathfrak{z}$ ss. zingiberis $\mathfrak{z}$ j. misce, fiat pulvis.

De salium herbarum oleis: sal ita absoluitur. $\mathfrak{R}$. Salem, calcinetur igne fortissimo, calcinatum deinde super porphyrio lapide subtiliter puluerisetur, puluerisatum sterne super vitrum: vitrum deinde cum pulvere pone in cellam vinariam in loco humido & sal soluetur in substantiam oleosam, quæ vulgò vocatur falsal.

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gsüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quā fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine affletur sine aliquo humore, usquequo fulci colorè acquisuerit. quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eumque deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consisten-

tiam permisce, sine calore aut igne. Hoc vnguento vnge partem affectam in loco calido.

Sal armoniacus, à Gallo empirico. R. Gummi Arabici albiſſimi ꝑ iij. dissolue in aqua communi, cui adde postea salis communis clari puluerisati lb ij. coque ad iustam spissitudinem, postea iniice in quoddam vas, prius cum aqua communi madefactum, & fuligine vndique aspersum, & tegas quoque fuligine puluerisata, & in loco commodo exiccetur.

De borace.

Boracis confectio Venetiis usurpata, secretum. R. Lactis vaccini destillati lb ij. mellis despumati ꝑ iij. croci ꝑ iij. salis nitri rafinati bene (id est, puri & subdulcis, nullam habentis amplius acrimoniam) lb iij. Incorporantur omnia cum lacte (id est, dissoluantur ad ignem) cum lb iij. aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & misce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido (humido) per mensem. Lapis deinde in fundo sepeptus, iterum mundetur, affineturque sic. R. Dicti lapidis lb j. aquæ simplicis destillatæ lb iij. ad ignem dissolue omnia simul, remoue spumam, & cum non fuerit spuma, euapora totam aquam (id est, eiice, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis

bis boracem finissimum.

■ Pro borace faciendo, modus egregius, & libro Gallico manuscripto. Accipe butyrum recens vnus mensis, aut circiter, salitum, lauetur sæpius aqua clara diligentissimè. Huius butyri loti accipe lb j. olei tartari lb iij. misceantur in sole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur simul baculo fortiter: postea accipe lb j. aluminis rochæ finissimi & pulchri, salis niri Alexandrini lb β. & misceantur in sole calido, noctu verò aëri exponantur, sed ita ne compluantur, aut aqua tangantur: alioquin enim frustra fierent omnia. Et congelabitur eius superficies instar crystalli, congelatum tolle: illud ipsum enim est quæsitus lapis. Fieri autem commodissimè potest mensibus Iunio, Iulio, & Augusto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros est in vsu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lacti caprino destillato, inque vase vitreo posito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis dissoluatur sine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum, ita vt aqua supra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & stet quinque aut sex septimanis, vel quousque alumē appareat seorsim, quod ab aqua est auferendū, & in vitreum vas ponendum. Quibus habi-

H 4

tis,

tis, recipe lb ij. olei amygdalarum dulcium,
& medullæ bouis, aut vaccinæ lb iij. miscea-
tur medulla cum oleo, vt lique scat, & tan-
dem coletur per pannum, & habebis oleum
spissum. Huic oleo immitte prædictum alu-
men, ita vt oleum duobus digitis alumen
obtegat, tum exponatur soli per tres mēses,
aut quod melius est, diutius, & sic facies bo-
racis quantum voles, & scias quod est secre-
tum magnum. Est autem verus borax, qui
fit in Alexandria.

Aliter, ex eodē. D. H. D. Recipe alumen ē
fæcibus, quo tinctorum vtuntur, & ex eo cum
aqua capitelli ouum sustinente, fiat lixiuiū:
deinde accipe pastæ boracis quantitatem, quā
voles. & ponas in vas, cui lixiuium affundas
feruentissimum ea quantitate, vt pastam ex-
cedat, & cum canella incorporentur benè,
tum stent, quoad fæces fundū petant. Quo
facto, lixiuium ingeniosè separato, ita vt su-
prà dixi, vt pasta benè sit separata & pur-
gata ab omni immunditie. Deinde cape om-
ne lixiuium (& pastam boracis impone) de-
coquantur in cacabo despumando. Spu-
mam verò seorsim serua in vasculo, quia in
ea cōtinetur oleum, quod instar lucernæ ac-
censum ardet. Vt verò iudicium facere pos-
sis de perfecta coctione, instilla guttas ali-
quot marmori, aut supra vnguem, & liqui-
dem

dem congeletur, satis est.

Aliter, ex libro aurifabri insignis apud nos. $\mathcal{R}$. Aluminis lb j & grosso modo frangatur: gummi Arabici mundi & clari qr . j. subtilissimè puluerisatum, granorum frumenti, & hordei ana qr . β . & ponantur grana frumenti & hordei in vase terreo intus deuittreato, cooperiantur lacte vaccino tepido, ponantur in fimo calido per quinquagintaquinque dies, & semper de septimo in septimum diem renouando.

Aliud $\mathcal{R}$. Duas partes olei oliuarum antiquati, lactis vaccini recentis partem j. & misce totum ad inuicem, & pone in ampullam vitream, & pone intus aluminis rochæ incisi in frustis largis ad modum dactyli, tātum quod liquores prædicti eminent super alumen per duos digitos, & pone in fimo per quinquaginta dies, & quoad fimus sit benè calidus, post sicca in vmbra, &c.

Pasta boracis. $\mathcal{R}$. Saponem album & raspa subtiliter, & misce cum melle, & coque in vase terreo, donec deueniat tenerum, probatum.

Confectio boracis. $\mathcal{R}$. Aluminis rochæ $\mathfrak{z}$ ij. & resolue $\mathfrak{z}$ ij. salis alkali dissoluti, & pone in vase stanni super igne létum per mediam horam, deinde extrahe aquam, & misce cum ea $\mathfrak{z}$ ij salis gemmæ puluerisati, & totidem

H s salis

salis alkali, & mellis lb ij. & lb j. lactis vac-
cæ, tunc pone ad solem per tres dies, & inue-
nies lapides.

Aliter bonus sic fit, perfectus ad omne
iudicium. R. Salis ammoniaci ℥ j. gummi A-
rabici ℥ ij. mastice, aluminis rochæ, ana ℥ β.
salis nitri ℥ j. salis communis ℥ ij. tartari cal-
cinati ℥ j. omnia trita subtiliter pone in vase
vitreo cum vrina, & fac totum bullire, vt spif-
setur.

*De auro potabili, oleo auri, & pul-
uere Solis, siue auro vitæ.*

VAriz fuerunt apud antiquos Philoso-
phos de auri solutione opiniones, atq;
etiam adhuc de eadem inter doctos nōdum
fatis constat, possitne tā pura & sincera sub-
stantia, qualis auro est, arte aliqua aut huma-
na industria, vi & facultate ignis, in liquore
synceriores, purioresque resolui. Aliquot
huius generis disputationes & argumenta
nos hic subiiciemus, prout inter Euonymi
schedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia,
à viris doctis, in vtranque partem per literas
familiariter Gesnero proposita. Ac primo
quidē partem negatiuam sic quidam vir do-
ctissimus & magni nominis Medicus, tue-
tur.

tur. Si posset, inquit, oleum auri fieri, iam Alchymistæ haberēt omnia. Non enim fit oleū vel aqua, nisi redigatur in spiritum & solvatur substantia perfectè mixti. Id an fieri possit, obsecro ad tuam Philosophicam intelligentiam reuoces. Solui potest aurū, & quidē in adeò minutas partes, vt cū liquore in destillatione, vt vocant, ascendat: remanere tamen auri substantiam certum est. Ac multa sunt quæ ita soluunt aurum, vt in minimas portiunculas redigant. Aquam autem vel oleum ex auro elicere, ἀδύνατον esse, sciunt omnes ἔργων ἰσχυροὶ artifices. Ac credas mihi, nullū vnquā, qui hoc affirmavit, re ipsa præstitisse. Cræso ditior esset, qui hoc sciret. Lapidē & tincturas fieri posse non nego. Quæso nugas paululum istas considera. Quomodo in vase aureo, operculo aureo ignito tecto, ex auro oleum fieri posset, ita vt ipsum vas aureum non dissoluatur? Somnium est sicut omniū ferè scripta Alchymistarum, qui tanquam nonnulli nostri temporis homines, sua phantasmata, scriptis complexi sunt, re ipsa autem nihil quicquam experti: vt aliis vanitatibus & mendaciis, sic istis quoque se oblectant Theophrascei, & ex stultis insanos facere student. Verisimile est aliquid adiutum non diuina ope, fecisse illorum Magistrum: verum ista remedia, quæ divulgant,

vana

vana ac falsa esse, nihil dubito. Obscuritati autem implicant, ne peruersitas deprehendi queat. Sed de his satis. Vnū hoc postremum adiungam, admodū impudentem esse oportuit eum, & inimicum nominis tui atq; hostem, qui tibi hoc persuadere est conatus. Hæc scripsit Medicus insignis ad Gesnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc sententiam scripsit.

περί ἡλίου τοῦ πνεύματος quid scribā? Otioforum hominum speculationes sunt, quæ si ad rem conferantur, oleum & opera petit. In minimas partes redigi aurū potest, atq; ita πνεῦμα effici: vt autem in spiritum & oleum natura auri conuertatur, spes Alchymistica, non veritas ipsa, ratum esse iubet. Cæterum quin aurum cōminutum in minimas partes, & redactum in prima sua elementa purissima, possit fieri potabile: (non tamen sub forma aquæ aut olei) possit etiam alia metalla admistione reddere meliora, & quasi transmutare, non nego. nec omnino nihil esse, quod de lapide Philosophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferūt, illud falsum esse omnino certus sum. In eadē sententia vidētur & Auicēna esse, Albertus Magnus, ac ipse etiam Brasauolus, quādoquidem aurū materia constat ita perfectè digesta, vt quasi contrario omni, aut substantia,
aut

aut excrementitia carere videatur, impossibile videtur, vi ignis sine alio adiutorio, aliquo modo in substantia alterari posse. Ac ipse Brauol. De purgationibus, non modò vana, quæ de auro potabili & argento feruntur, sed etiam venena esse affirmare non dubitauit. In hac sententiam multa plura afferri possent, sed ea relinquemus ad præsens. Vberior dicendi locus fortè erit in libro De lapidibus, gemmis & mineralibus, cuius schedas infinitas penè, indigestas tamen Gesnerus noster, ut & has ipsas, reliquit.

Dissolutionè verò auri, quod ea arte Chymica perfici possit, plerique affirmant. Ac primò quidem nobis persuadèt, autoritate & libris venerandæ antiquitatis: deinde verò oculari nostri temporis virorum celebrium inspectione & operatione cõfirmant. In hac sententiã scribit vir quidam eruditus, & naturalis philosophiæ studiosissimus, ad Gesnerum: Fuerunt, inquit, apud me, duo, qui aurum putissimum ita tractarunt, macerando, destillando, putrefaciendo, soluendo, desiccando, ut in liquidissimum humorem redegerint: in eo opere occupati fuerunt septimanas octodecim, à nona Iunij vsq; ad decimã quintam Octobris, idq; tanta diligetia egere, ut nunquam eo tempore extinctus sit planè ignis, eo tamen admodum lento vsi sunt, in quo

in quo video præcipuè peccare nostros Alchymistas: adfuere operi perpetuo, noctu vigiliis partiti sunt, & vasa & instrumēta pauca adhibuere. Quod si quis liquor auri potabilis benè præparati est, hoc modo præparari posse aut debere crediderim, vt ab his quibus spectator adfui parabatur. Atque vt id credam facit primum, quod aurum eò redigunt, vt suæ aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera: idem transit in recipiētem lento igne, & quod maximè sum miratus, tingit aureus iste liquor, colorē aureum reddens, chartam, lanam, aliāque rem adnotam, qui color ita penetrat, vt minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetrarit. Præterea, quod etiam ipsum veræ solutionis indicium est, albus auri soluti color est. Hæc & alia faciunt, vt credam hanc rationem soluendi verissimā esse qua hi vtuntur, nec simile apud vltos alios Alchymistas hæcenus vidi. Quod si vera sit solutio, facilis inde ratio est perficiendi liquorem. Illi in puluerē redigere abutuntur: sed is humido loco sua sponte, vitro etiā benè munito colliquescit olei modo, cuius rei experimentū fecere apud me. Hæc vt oculatus testis scribo, alioquin hæc tãquā ἀδύνατον, hæcenus sepe apud nostros & alios solebā confutare. Multa sunt in specie impossibilia, quæ certa via ac ratione

tione facillima sunt. Audio hos ipsos curare morbos quosdā deploratos. Hactenus ille.

*De auro dissoluto & potabili, eiusque facultatibus, caput VII.
Antony Fumanelli ex lib. De compos. medicamentorum.*

NEc silentio præterire statui medicamentum, quod Chymicæ artis professores summis extollētes laudibus, Aurum potabile vocant, vt saltem quæ ipsius sit compositura notescat. Cuius has esse facultates asserunt, quod bibitū cordi lætitiā præstat, eiusque vires auget, & morbos repellit, senectutē retardat, humores augens natiuos, omnes corporis partes illæsas tuetur, lepram curat, sanguinē mundat, casui cōfert capillorū, si cum endiuivæ sumatur aqua, aut potius decocto: quod semel retulisse sufficit, vt supra relatū: capitis verò dolori cum aqua betonicæ, scotomicæ, & vertigini cum decocto buglossi, & melissæ, lethargo cum ardenti, & lilij: memoriam corruptam cum fœniculi decocto, & acororum, potatū instaurat, melancholiam submouet, omnēmq; amentiam cum aqua borraginis: facit ad morbum attonitū, cum aqua ardēti: & cum pæoniæ albæ radicis luna decrescēte collectæ decocto, ad morbū comi

comitialem: ad membrorum verò mollitiem
 cū aqua saluæ stillatitia, aut decocto ex ea:
 ad ophthalmiam seu oculorū phlegmonem
 & dolores cum aqua fœniculi, atque sileris
 montani, scelisq; Massiliensis: ad destillatio-
 nes, seu rheumatismos cum iridis aqua: ad
 fluxum sanguinis narium cum aqua scabio-
 sæ: valet & tussi cum aqua capillorum ven.
 in sputo sanguinis cum plantaginis aqua: in
 phthisi cum aqua mellis, & lacte: in dolore,
 & abscessibus pulmonis cum aqua cancro-
 rum fluuiialium: in cordis tremoribus cum
 aqua melissæ aut buglosi: in dolore ventri-
 culi cum aqua mentæ, vel ipsius decocto: in
 calida dispositione cum rosacea, aut myrti-
 lorum aqua: in dysenteria, & ventris tormi-
 ne, fluoreue cum aqua plantaginis: in coli
 dolore cum ardenti, in vermium passionibus
 cum zedoariæ decocto, aut absinthij: in he-
 patis tumoribus, aut obstructione, atq; aqua
 inter cutem cum aqua scariolæ, & hepaticæ
 in causa calida: in causa verò frigida cum spi-
 cæ nardi decocto, aut cinnamomi: in ictero
 morbo cum aqua caprifolij, vulgo pericly-
 menos nuncupati, aut sero caprino: in lienis
 passionibus cum aqua fraxini, aut tamaris-
 cis: in renum passionibus, oppletionē, & lapi-
 de cum tribulorum marinorū, aut raphani,
 alkekengi, & pimpinellæ, aut puluere philan-
 tropos

tropos, seu aparina: in stranguria, & renum
 vlceribus cum caprillo lacte: in enteroccele,
 intestinorumue ramice, epiplocele, omen-
 tiue ramice, & epiploenteroccele, intestino-
 rum. & omenti ramice cum aqua vtriusque
 consolidæ: in mēsiū suppressione cum aqua
 fabina, aut matricaria, & in partus difficul-
 tate cum aqua artemisa. Auxiliū præterea
 sterilitati præstat cum aqua nepetæ, & laue-
 dulæ: arthriticis, morboūe articulari, poda-
 gricis, ischiadicis, chiragricis, & extenuatis
 cum aqua ardenti, aut paralyfis, aut lauendu-
 læ: pestilenti feбри cum acetosæ, vel buglosi,
 & scabiosæ: gangrenæ, fistulis, & pforæ cum
 aqua pedis columbini, aut buglosi, vel ace-
 tosæ. A veneno præferuat, & veneno affe-
 ctos, morsosq; à cane rabido curat cū aqua
 tormentillæ, dictamni albi, & bistortæ, aut
 aqua rad pœonia, febres quotidianas, tertia-
 nas, & quartanas in accelsionis, seu periodi
 principio exhibitum cum aqua scolopēdrij,
 vagas & erraticas, causūque cum serapio
 violato delet: vtq; vnico dicatur verbo, asse-
 runt aurum potabile cum aqua ardenti no-
 bilem inducere effectum in corpore huma-
 no, omnesque ferè pellere morbos. De ipso
 autem in magnis morbis scrupulum aut se-
 midrachmam exhibendam censent, in mitio-
 ribus scrupuli dimidium, in paruis ad duo-
 rum

rum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiscendo. Quod quum pluribus doceant cōficere modis, hic nonnullos adducam: si autem plura de eo quis scire cupierit, & quod Chymistæ solis fixationem in cœlo nostro dicunt, commentarium legat Cœlum philosophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas. & diuersas continentem, in quo & plures aquæ vitæ composituras respicere licet: de quibus veritas ipsa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi descriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, succi limonum optimè depurati quod sufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ supposito diebus quatuor, pluribusue, adiicitioque aquæ ardentis quinquies destillatæ partem mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confecturam edocentes, sumunt foliorum auri in leuorem redacti numero centum, salis super lapidem porphyreum triti ℥ ss. hæcque commixta, aqua abluunt calida, & in cucurbitâ vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo sapientiæ luto contexto, copertiori que imposito, & igne lucernæ tria habentis lici-
nia substrato, vt dictum est, destillant, & si
quid

quid auri in vasis fundo confiterit, ad vsum
seruant. Tertia.

Alio aurum potabile conficientes modo,
sumunt auri optimi partem vnam, argenti
vui partes duas, quas nocte dieq: simul ma-
ceratas, quousque aurum dissolutum fuerit,
suavi destillant igne, donec utiq: argentum
vium ab auro secretum est: auro autem in
vasis imo, iam ad nigritiam tendenti, aquæ
buglosi lb ss adiiciunt, vasisque ore obtu-
rato igne diebus tribus, & noctibus ad auri
liquationem supponunt. Quarta.

Sumatur auri de cemento ꝑ j. & compo-
natur cum ꝑ j. argenti viui Hispani puri: po-
nantur in cucurbitam vitream oleo commu-
ni superposito, & per duos digitos superna-
tante, & ad calidos cineres bulliat horis
xxiiiij. & quum infrigidatum fuerit, extrahe
oleum, & quod reliquū est, abluere cum aqua
tepidā, donec humiditas, & vinctuositas abla-
ta fuerint, & siccatum in tenuem cōtere pul-
uerem, ponaturq: cum sulphure in crucibu-
lo super carbones, & accēdatur ignis, donec
sulphur comburatur: post accipe aurum, &
tere cum sale aliquo tempore, & post cum
meile super porphyreum lapidem longa tri-
turatione: postea abluere cum aqua feruenti,
donec aurum sit optimè mūdum, & purum:
& post accipe vnam stillatitiam vicibus
I 2 tribus

tribus: primò quidem destilletur ad medieta-
tem: secundò ad tertiã partē: tertio ad quar-
tam: huicq; vltimo destillatæ in vas vitreum
ad cineres calidos appositæ, adde salem tri-
tum, & salem ammoniacum ad ignem sua-
uem, donec in vrinam destillatam soluantur:
hæc q; simul alembico destillentur. Aurum
verò per filtrum, quod vrinæ præparatæ
misceatur, & salibus vtrisque, & ad mollem
ignem positis, quod supernatat, vt oleum ab-
luatur, donec falsedine priuatum fuerit, quæ
in boccia vitrea cum aqua vitæ imposita, tan-
dem in aquam limpidam soluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati lb j. salis ni-
tri ℥ ix cinnabaris ℥ vi. salis communis ℥ iij.
tere omnia simul, & extrahatur aqua acris,
cum qua misceatur aurum, vt supra præpa-
ratum, & destillentur per alembicum, donec
exierit aqua in colore auri, ipsum aurum re-
manens in fundo vasis ad formã mellis reda-
ctum commisce cum aqua infra scripta. Cinnabaris lb iij. vitrioli rubificati, salis nitri,
aluminis rochæ calcinati, sing lb j. salis com-
munis lb j. si omnia simul terantur, & artifi-
ciose elambicentur, & quod sublimatum est,
& infrigidatum, albūmq; effectum, tere cum
salis ammoniaci æquali pondere, & quin-
quies sublimetur, teraturque: quod sublima-
tum est super porphyreum lapidem, & om-
nia

nia igni simul posita, & liquata misceantur cum auro, vt supra præparato, & bulliant lento igne, donec soluatur aurum, & quum infrigidatum fuerit, sepeliatur vas superscripta continens, sub fimo diebus triginta, & ad ignem denuo posita, quod stillauerit reponito. Sexta.

Aurum aliud potabile contra pestem, omnesque infirmitates contingentes ex intemperie, in compositione, soluta unitate, & eas quæ communes sunt.

VRinx ter destillatæ, quæ sic fit: Accipe vrinx hominis lb̄ xx. & destilla prima vice extrahendo lb̄ x. secunda vice ex his decem v. & ex quinq; iij. & cum istis quinq; ponatur ad alembicum aurum præparatum. Accipe auri ex suo naturali cemento ℥ j. & amalgama cum lb̄ j argenti viui Hispani, & pone in boccia vitrea, & fac bullire cum oleo communi horis trigintaquatuor: post eximito, & refrigerari finito: deinde laua cum aqua calida, donec oleum, omnisque digeratur ventositas: tunc comprime per corium, & remanebit aurum amalgamatum, & desicca, & optimè siccatum tere in morta-

rio cum sulphure, vt amalgama cum sulphure ad tenuem puluerem redigatur: post hæc sumito vrinam, vt supra destillatam, & pone in vrinali cum puluere salis communis, & salis ammoniaci, & stillentur denuo: post superpone aurum in boccia vitrea, & fac bullire, & aurum soluetur. & tunc accipe aurum supernatans cum cochleari vitreo, & pone in aquam ardentem, aut eam, quæ destillatur ex elixir vitæ in duplici vase. & in ea dissolue aurum calefaciendo, hocque aurum est ad omnia utile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota cera, & melle, & in vrinali vitreo imposito, superponendo de optima aqua ardenti: quod exactè clausum, duobus mensibus in loco permaneat calido, humidòque, donec omnia liquefiant, & destilla. Quod primò exit, erit vt aqua, quod secundò vapor, quod tertio pars ignea, & bulliat, donec soluatut aurum: quod mirum est, & expertum pro ventriculo, hepate atque intestinis, ex frigida intemperie affectis, & cum timor est de futura ascite.

Modus & ratio quid simile auro potabili conficiendi, faciens ad morbos varios.

Quidam ex Chymistis arbitantes ardentem aquam auri concipere facultates

tates, ipsum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in segmenta tenuiora, bracteolæ sue dissectum centies accendunt, totiesque ardenti extinguunt aqua quintæque commixto essentia, ut cœlo, in variis vtuntur morbis. Haftenus humanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Craconiēsis, quo etiam vtitur in compositionibus contra pestem. R. Aurum foliatum, & misce (ponerem in ampulla vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur, & sufficiens. succi limonum depurati. Postea pone in bociam bene obturando os bocia, & sepeli illam in cineribus calidis, & teneas sic per quatuor dies vel plures, sicut expedit, postea adde pro medietate istius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua supra) rectificatæ, & claudè benè os bocia ne respiret. & serua tanquam margaritam & balsamū, & thesaurum inæstimabilem, pro humani corporis sapitate super omnia necessariū. Et de isto thesauro poterit homo sumere quater in anno, in principio cuiuslibet tertij mensis, quantum est cochlear pro vice. cum optimo maluatico vel cum brodio plus minúsue pro necessitate. Destillationis nullam facit mentionē: quid si succus limonum primum abstraheretur

I + destil

destillando : dein aqua vitæ adderetur , & rursus destillaretur? Aut, videas quale sit, si ita ex præscripto paretur:& si placet, præterea destilla mediocri igne carbonum, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum. quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primò Sol, more aurifabrorum per Mercurium , & permitte vt Mercurius euaporet ab eo , tum teratur valde bene in lapide , postea ponatur in furno reuerberationis per biduum, & euenient flores subtilissimi, qui colliguntur, & calcinantur reuerberati tam diu, vsq; totum vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetum vini optimi destillati , & pone hos flores in vitro , & pone ad putrefactionem per dies xiiij. postea effundatur acetum coloratum, & nouum acetum affundatur, benè mouendo, postea permittatur vt resideat, ac tandè rursus acetum permutetur, aliud affundèdo, idq; tandiù continuandum, quoad nihil in fundo amplius remaneat, & totum in acetum soluitur. Postea acetum coloratum effunde in vitrum magnum, vt euaporet acetum, & in fundo manebit aurum nigrum ad modum olei vt pix, quod accipe & pone ad vinum tuum rectificatū vt ibi soluiatur, & ponatur ad vas
circu

circulationis, & mittatur stare in calore lentissimo per xij. hebdomad & coagulabuntur & fixabuntur omnes spiritus vini & vertentur in puluerem, unā cum sole, quos excipe & pone ad soluendum, & soluentur in oleum clarissimum, ut aurū, & hoc vocatur aurum potabile, de quo vtere ut scis. Vini autem rectificatio sic fit: In vase reiterationis seu rectificationis stet vinum per dies x. in vino verò soluatur prius, quā ponatur in vitrum ad rectificandum, camphoræ ℥ ij. sacchari crudi prius benè exiccati totidē, de nuce mosc. ℥ j. macis. zedoariæ, zingiberis, ana ℥ j. cū his rectifica vinū in vasis rectificationis, vasis optimè clausis, ne quid vel minimū respiret, postea auferatur: & hoc vino præparatur aurū.

Aurum potabile inquit Fierauant. Capric. lib. ij. cap. xxij. liquor est diuinus, cui alius nullus potest comparari. Philof superioris ætatis, atque etiam recentiores summo studio auri solutionem quæsiuerant, ideòque variis etiam modis id sunt aggressi. Multi eorum ante destillationem, aurum calcinandum prius censuerunt: alij solutionem eius quæsiuerunt aqua forti: alij post calcinationem, soluebant aqua vitæ: alij in alios errores sunt lapsi. Modum verò ac rationem faciendi preciosiss. hunc liquorem facilem & firmam ego docebo, propterea quod is sit maximi

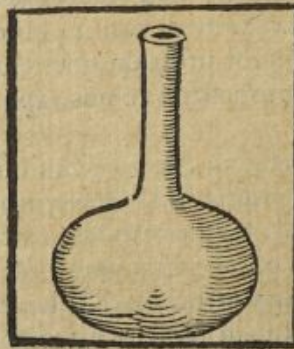
I 5 ma

inter mortales momenti, & quasi altera anima, imò vita ipsa nostra. Accipiatur sol. auri pondus vncie vnus: dehinc habeatur gallina satis magna bona, quæ est interficienda, & ita adhuc calida, ab interioribus mundanda, & in multis partibus præcipuè carnosioribus ferro aperienda, vtpote in pectore, in coxis, sub alis. Istæ partes auro commixto sunt infarciendæ, vt penitus cooperiatur. Quo facto ponatur hæc gallina in locum, vbi per dies trigintasex calida permanere possit calore suo naturali, vt aurum soluatur in aquam. est enim occulta quædam in carne gallinæ proprietas soluendi aurum in aquam. Quo finito termino, deprome, & carnem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil de auro, ne minimum quidem relinquatur, aqua mellis destillata cum suis spiritibus, quæ sit rectificata bis tertia. Peracta hac lotione, accipe tantum aquæ vitæ, quantum est de aqua loturæ carnis gallinæ, & commisce. Pro qualibet libra aquæ, adiunge 3 j. salis ammoniaci albi, sine vlla nigredine, ponantur omnia in bociam vitream, & abscondantur per tres menses in fimo equino calido. Verum singulo quoque mense visitanda erit materia semel, & effundendæ partes aquæ huius clariores, & seruandæ in vitro optimè clauso. Bocia verò remittenda, & finito mense rursus

ſus quod clarum fuerit à fæcibus ſeparādū,
& habebis ſpatio trium menſium omnem
aquam ſolutam & claram. Demum deſtilla
fæces in arena forti igne, vt omnis materia
melior aſcendat. In deſtillatione verò ſecum,
ſciendum eſt, quòd fæcibus eſt affundenda
libra ſemis aquæ vitæ optimæ, & quod per
deſtillationem extraxeris commiſcebis cum
eo quod primò fuerat ſeruatum, & ruruſ in
balneo Mariæ quod reliquum eſt extrahe.
Tum repone in ſinum equinum diebus vi-
ginti quinque, & habebis aurum potabile
paratum facilè & minimo ſumptu, quod ſua
mirifica facultate mortuos quaſi reſuſcitatur.
Vſus eius eſt eiufmodi: Auri potabilis ſumi-
tur ʒ j. cū vncia vna iulepi violacei ſimul per-
mixta. Et hæc compositio dari poteſt in bro-
dio, aut cum aqua aliqua, aut per ſe ſine alio
admixto liquore. Maximè vtile eſt ſenibus
decrepitis, ad reſtaurationem virium. Hoc
ipſo vita ad dies aliquot protrahi poteſt in
ægotantibus, & ſermo reſtitui, cuius expe-
rientiam ego vidi.

Auri potabilis confeſtio, ex literis cuiuſ-
dam lingua Gallica ſcriptis ad D. Geſnerum.
Tartari ſume quam voles quantitatem, calci-
netur ad albedinem. quod tribus poteſt die-
bus perfici: calcinatum tartarum diſſolue in
aqua comuni deſtillata, & ſcias quod pro
fb j.

℥b j. tartari calcinati ℥b iij. aquæ requiruntur. Post dissolutionem aqua per filtrum destilletur & congeletur. Quo factò, denuo horis octo vel nouem est calcinandum tum rursus dissolue in aqua cõmuni destillata, & cõgeletur vt supra, idque ordine repetatur septies. Septima tandẽ calcinatione, tartarum ad dissoluendum per se coniiciatur in vas vitreum amplũ, in loco humido, quò neq; aër, neq; pluuia pertingat. Quo sic pararo, accipias ℥ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, pro singulis vnciis solis calcinati, eo quo sequitur modo. R. Auri finissimi & puri ℥ j dissoluatur cũ Mercurio, quẽadmodũ id ipsum artifices, & aurifabri, qui vasa inaurant, dissoluunt, post separetur euaporatione Mercurius ad ignem. Vbi igitur habueris calcem, aut cinerem, aut puluerem auri debito

pondere, imponas in vas vitreum, quod matrasiũ vocant, cuius collum quo fuerit longius, eò est melius. Tum obtura diligenter matrasiũ, ne quid impuri aut alieni incidere possit, & repone in finum calidum,

calidum, aut potius in balneum Mariæ per quindecim dierum spacium, & caue ne vas moueas, ne id quod solutum est, & quod sublimatum parietibus adhæret, decidat, sicque actio impediatur, quo minus reliquum dissolui possit Relinquatur ibi, quoad vel totum, vel maior saltem pars sit dissoluta. Quando extrahendum erit aurum solutum, id magna diligentia erit aggrediendum, ne quod solutum, cum eo quod resolutum non est, commisceatur. Vt verò acuitas aquæ, quam ab aqua tartari accipit, auferatur, accipe aquam vitæ quater aut quinquies destillatam, & commisce cum aqua tartari & Sole dissoluto, & repete hæc donec tota aqua tartari fuerit separata à Sole, & quoad nullus salis sapor superfit. Postea coniunge aquæ rosarum parum, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor, atque ita relinquitur tibi oleum auri purissimum.

Deratione ac modo conficiendi & parandi aurum potabile, sic ad Gesnerum scripsit, vir doctissimus quidam: Mitto ad te aurum potabile, vt petis vir doctissimè, hoc est, rationem eius conficiendi, qualè vidi apud meos duos artifices, qui id hoc modo præpararunt apud me superioribus annis. Te oro, vir ornatissimè, vt si tibi videbitur, certi aliquid con

continere, tibi referues. Eius enim apud me authores magni faciebāt, ac ea lege inspecto rem me omniū voluerunt, ne facile cuiquam communicarem: id hæcenus ita obseruavi, vt nulli vel scripto vel narratione explicuerim: tibi soli, & bona cum fide, quantum memoria complecti, & animo consequi potui, communico. Cuius summaria ratio hæc est:

Aurum eligatur præstantissimum, id purgetur igne per cementum, vt purum, syncerumque quam exactissimè fiat: hinc in laminas extendatur, & frustulatim conscindatur, ita concisum in matraccio (matracium puto dici phialam à Chymistis) soluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur, quater purgetur à fæcibus, & destilletur cū quarta parte salis communis præparati: in hanc aquam sic præparatam immittatur aurum comminutum, & sensim immittatur tartarū calcinatum probè, ac lento igni, vt manu collum matraccij teneas: soluetur in aquam claram & limpidam, quo facto seponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampliorificij, ac in calidis cineribus resoluetur aqua illa tota, & deficcetur materia, ita vt vix sentias odorem aquæ fortis, inde iterum refrigescat materia. Interea aqua rosarum destilletur, eique infundatur ac resoluetur, deficcetur materia, vt prius, iterumque id repetatur

petatur vt prius, sic probè tandem exhalabit
vis aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & de-
siccata, ad putrefactionem accedendum est,
ea ita fiet: Vitro satis amplo imponatur ma-
teria, addatur illi aqua communis destillata,
vt materiâ excedat, ad digitos fortasse tres,
reponatur in sinum equinum, aut fiat id bal-
neo, quod magis placet, per dies decem. In-
de destillanda est ad vaporem aquæ (id est,
donec euaporet aqua) & materia exiccanda:
desiccata superinfundatur aqua destillata,
ac ad lentū ignem in vaporem aqua soluat
denuò, postea destillanda est in cineribus, &
exiccanda, vt prius. Hastenus si decenter o-
pus continuatum fuerit, eò perducta est ma-
teria, vt nebulas tandem exhibitura sit: quod
vt expeditius fiat, in fine præcedentis destil-
lationis materia desiccata, infundatur super
eam vinum ter destillatum, ac vapore aquæ
super lētum ignem soluat materia. Quod
si ritè fuerit factum, incipient apparere ne-
bulæ, ascendent autem ex fundo alembici
aureæ guttæ sensim ad aquæ superficiem,
quam totum ambiat purissimum, ceu reti-
culum, à quo dependebunt guttæ aureæ:
hunc aureum imbrem Danaë's interpretan-
tur. Et sanè nihil eo vidi elegātius. Porrò has
nebulas studiosè decet colligere. Eximuntur
autem

autem vitreo cochleari parte conuexa (con-
 uexa parte nebulæ eximi debent, ne cū ipsis
 aqua hauriatur: nam conuexę parti facili ad
 hærescunt: translata verò in patellā vitream
 ab aqua solidæ vel integræ recipiuntur, in ea
 aquam fontanam intelligo) & reponantur in
 patellam vitream, quæ plena ferè sit aquæ
 (fontanæ) destillatæ. In hac statim fundum
 petet nebula. Prima sic collecta nebula, repe-
 tatur putrefactio, exiccatio, destillatio ex or-
 dine, sic alia colligetur nebula, idque toties
 donec omnes collectę fuerint. Vbi nulla am-
 plius apparuerit, habes aurum separatū à
 tartaro (quasi tartarum prius conglutinetur
 auro vel concorporetur) quod in fundo al-
 bum remanebit. Aurum sic in nebulas con-
 uersum, exemplum ex aqua patellæ vitreæ,
 exiccandum erit in furno calcinationis, ita
 liberabitur ab humore extraneo, id quod fiet
 fortasse ad dies decem: lentus autē debet es-
 se calor, qui naturalem corporis humani nō
 excedat. Desiccata materia post diem deci-
 mum, in vitrea patella cochleari facili in pul-
 uerem conteretur. Nebulæ puluerisatæ ma-
 tracio infundantur, & in balneo putrescant, si
 mūlque soluantur iterum, quod fiet ad dies
 triginta interdū. Soluetur autem in oleosam
 materiam, quæ iterum exiccata conseruabi-
 tur ita, tanquam ad præsens satis præparata.

Nam

Nam in cella vel alio loco humido, conuertetur si opus sit, in citrinam aquā, quam dicunt esse miræ facultatis, ad omnia ferè morborum genera. Hæc fide bona, quantū memoria consequi potui, tibi communicata volui, &c. Vale.

Alius modus Theophrasti, pro auro potabili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissimas laminas, & frustra redactum & incisum) in aqua forti conuenienti (regia nimirum) abluatur ab acuitate cum aqua dulci destillando, postea exiccando solutum, de quo recipe ʒ iij. aquæ vitæ mellitæ lb iij. in cucurbitam pone diligenter perlutatam, orificio optimè sigillato, & supra cineres vel carbonēs lētos 24. horis collocetur, illic leuissimè ebulliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur, cuius vsus est, vt scis ex aliis.

Auri potabilis modus nobilissimus, valde rarus & secretus. Primò omnium malum citrium excauetur, auferēdo medullam & semina, cavitati indantur foliorum auri, necdum ad extremā tenuitatē redactorum, quantum videbitur. Tum expresso mali citrii succo, affusq; auri foliis, malū suo operculo operiatur, ac in loco calido, aut iuxta fornacem diebus quinq; aut octo seruetur. Hoc modo affirmant aurū in oleum resolui. Quo facto, succus ab oleo separetur, oleū

K

cum

cum aqua vitæ fortissima cōmiscetur, quæ aliquoties rursus destillatione ab oleo est separanda. Iudicium autem de perfectione olei sumitur hoc modo. Illinatur oleum crudo carnis frustulo, siquidem id non deauretur, sed ad profundas partes penetrauerit, ut auri species nusquam appareat, optimè destillatio & operatio successit. Hoc oleum volunt, omne aliud aurum potabile, quocūque modo id fuerit præparatum, virtute & facultate excedere.

Sol potabilis ex scheda Italica, Recipe pumicis puluerisati lbij auri finissimi in foliis 3 viij. & simul contunde diligentissimè, post accipe lb iij. dicti lapidis tusi sine auro & fiat lectus è pumice, & alius supra hunc è pumice cum auro, vicissim pergendo in olla vitreata lutata ne respiret, & ollā collocato in furno ignis temperati per dies 40. post extrahe aquam vitæ ut scis, hoc est, infunde ipsi aquam vitæ, & aurum quasi oleum ascendet.

Aurum potabile, quale à Raymūdo præparatum olim fuisse fama est. Accepit auri purissimi quantum illi videbatur, quod in aqua regis seu forti (aurum nimirum dissoluente) dissoluit primò, deinde verò aquam & spiritus destillatione extraxit, ad exiccationem materiæ, ad eum penitus modū, quē in præcipitato faciendo, sequuntur vulgò: tandem
in cel

In cella vinaria in oleum resolutum (quod quinto die fieri solet) rebus aliis permiscuit, & propinavit. Facilis hæc est, & expedita via minimèque negligenda.

Aurum potabile sic fit, ex libro manuscripto veteri Alchymico. Fit aurum potabile eodem modo quo supra, ex eodem libro docuimus facere oleum vitrioli Et eodem quidem modo fieri possunt omnes lapides pretiosi potabiles, non ponendo Mercurium, sed tantum sulfur. Recipe ergo quemcumque lapidē pretiosum, eumque tere subtilissimè super lapide porphyrio, deinde adijunge ei tantundem sulfuris viui subtilissimè triti in pondere, & postea pone in crucibulo inter carbones ignitos, donec fiat ignitum, ut carbo & sulfur sit combustum & exhalatum. Hunc puluerem residuum rursus pone in marmore, & iunge ei de sulfure pondus suum, & fac ut prius fecisti, & iterum similiter fac tertio, & tunc erit lapis tuus sufficienter paratus. Tunc recipe de isto pulvere 3ß. de prædicta aqua 3 iij. & pone simul in ampulla, & fac ut aqua albescat, & remanebit lapis rarus sicut pasta, cui adijunge aquam vitæ, & habebis lapidem potabilem pretiosum. Valent huiusmodi lapides potabiles contra diversos affectus seu ægitudines corporis.

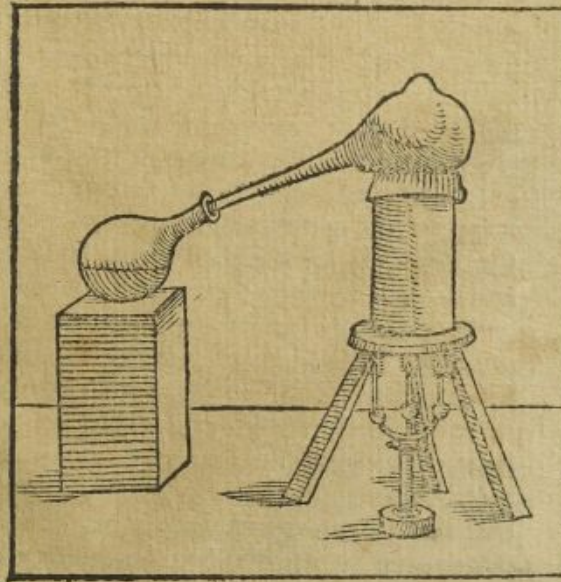
Medicina à Deo data ad præseruandam

K 2 homin

hominum vitam in statu longeuo, etiam lepræ resistens, multas in se habēs virtutes mirabiles occultas. R. De sole purissimo in subtilissimum puluerem redacto ʒ iij. & de balsamo electo ʒ j. & de myrrha electa & aloë hepatico & thure, & ladano non sophisticato ana ʒ ij. camphoræ ʒ v. conficiatur cum oleo pomorum mandragoræ & balsamo simul mixtis. De hac medicina recipiatur ʒ j. vel s. in mense, & superbibat vitrum plenum de vino ardente mixto cum aqua buglossæ & florum rosmarini, simul mixtis & destillatis per alembicum. Hæc medicina regalis est & magnifica, cuius laudes sunt innumeræ, nec indignis communicandæ. Aequiparatur auro potabili: & si aurum purum esset resolutum in aquam sine corrosiuis, & prædictis rebus permixtū, multo pretiosior esset medicina. Itē si quis iuuentutē diu conseruare velit, & talem medicinam habere nequeat, utatur quotidie chebulis cōditis cū suo syrupo.

Aurum potabile aliud excellentissimum. Ante omnia R. Vini vetustissimi q. s. pone in alembico vitreo, postea luta capellā cum alembico, vt & recipiens, fiat destillatio in balneo Mariæ, separādo ab eo quatuor elementa: videlicet prima exiēs aqua, erit acuta tendens ad insipidum gustum, quæ nihil valet. Secunda erit acutissima, ignem referēs. quæ
&

& ipsa inutilis. Tertia erit dulcis gustu, & illa optima est, quia aërea constat materia. Quarta omnino insipida, quæ nihil valet, & terra dicitur. Ergo prædictæ dulcis aquæ, videlicet materiæ aëreæ 3 v. auri purissimi, in tenuissimas laminas redacti, & in parua frustra incisi 3 j. s. pone in alembico parvulo vitreo, optimè in fundo lutato, & fac destillare per dies quinque igne quatuor lucernarum, ita vt sequens figura oculis subiicit.

K 3

Vbi

*Ubi candelabrū vides, hic ponitur
lucerna ardēs, quatuor luminibus.*

Diebus quinq; præteritis amoue lucernā,
& impone ignem mediocrem carbonū, per
horas 14. & transibit tota aqua ad recipien-
tem, & permanebit aurum in fundo alembi-
ci, referens oleum clarissimum, quod est ve-
rum aurum, potabile pretiosissimum pro vsu
medico. Hoc quidam vsus est frequenter si-
ne commixtione cum aqua vitæ, valet ad o-
culorum suffusiones curandas, si patienti su-
pino iacenti minuta aut semiguttula, in an-
gulū syluestrem eius oculi immittatur. Sur-
ditati inueteratæ (an verò ex quacunq; causa
ortæ, scire non possum) medetur vnica gutta
in aurē iniecta. Gallicam scabiem perlanat,
si excisis prius pustulis, cicatrices ipso vngan-
tur, hoc modo: Si pustulæ fuerint inuetera-
tæ, primo eę candenti ferro, aut forcipe sunt
extirpandæ, deinde oleo solo vlcerata loca
inungenda. Quod si recentes fuerint pustu-
læ, ipsis saltem oleum inungitur, & hoc mo-
do multi certa experientia sunt restituti. Cū
aqua vitæ appropriata hoc oleum commix-
tum proportionē ferè sextupla, vel octupla
aquæ ad oleum, valet contra omnes destilla-
tiones capitis, præsertim frigidas, id est, ca-
tarthos suffocatiuos. Cōmiscendum autem
ita,

ita, vt in aquam vitæ gutta de oleo auri instil-
letur, ac vehementer conquassetur, donec a-
qua vitæ ab auro rubrum ferè colorem, pel-
lucidum tamen, acquirat. Idem oleum cum
aqua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte
caprino cōmixtum, tantisper dum lac colora-
tur, iuuat inflationes, & exulcerationes oris,
& gutturis, si eo fiat gargarisatio. In præserua-
tione, sex vel octo guttulas si singulis vel qua-
ter denis, vel septimanis sumantur: in cura-
tione autem medium, vel integrum cochlea-
re, exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epilep-
sia, vel conuulsione, aut simili affectu fuerit
correptus curat. In summa, facultates eius
sunt, constringere, simul & purgare, & cor-
roborare. Qui hoc oleum paratū habebat,
nunquam cuiquam purum vendere voluit,
sed semper cum aqua vitæ præparatum, ea
obseruata proportionē, quæ suprà est indi-
cata. Vnciam vnā, non minoris vendidit,
quàm duobus coronatis.

Auri oleum egregium: Folia auri mace-
rata in succo limonum (an & aceto, præfer-
tim destillato) & aqueo humore destillatio-
ne detractō, (quid si margaritæ & corallia ad-
dantur) remanet in fundo quasi butyrum. Id
vinum mistum, aureum colorem ei conci-
liat, & acetosum facit, ac mirificè putredini
resistit. Purgat etiam multos, & sudorē mo-

K 4 uet.

uet. Fac periculum, videbis me vera scribere (inquit vir doctus in literis ad Gesnerum) & non improbabis auri vsum. Hoc remedium, sicut & oleum vitrioli, quod in aurum redigi potest, valde prodest leprosis, & qui inunctionibus Mercurialibus ab istis hominibus, qui imperitia pecuniam lucrantur, vt Hippocrates ait, sunt perdit.

Oleum de auro, summi cuiusdam experimentatoris apud nos secretum, quod Gesnerus à quodam accepit, ea lege, ne cuiquam patefaceret. Aurum soluitur in aqua, nescio cum quibus acribus remediis: sic solutum super igne nō potest eleuari & destillari propter pondus, sed infusa in ipsum pauca aqua ardente rectificata, sine igne mox ascendit, (& statim oportet supponere recipientem) & separatur à materia illa reliqua erodēte, qua solutum fuerat in aquam.

De oleo auri secretum magnū, viri in hoc genere destillationis, haud mediocriter exercitati. Primò omnium pro hac operatione, habeas cyathum, aut vas aliud vino nigro optimo, ad summum vsque repletū, quem in aliud vas aqua frigidissima oppletū collocabis, præsertim si operatio æstatis tēpore suscipienda: quo enim vinum fuerit frigidius, eo plus olei: quo verò calidius, eo minus, aut omnino nihil haberi potest. Huic cyatho
super

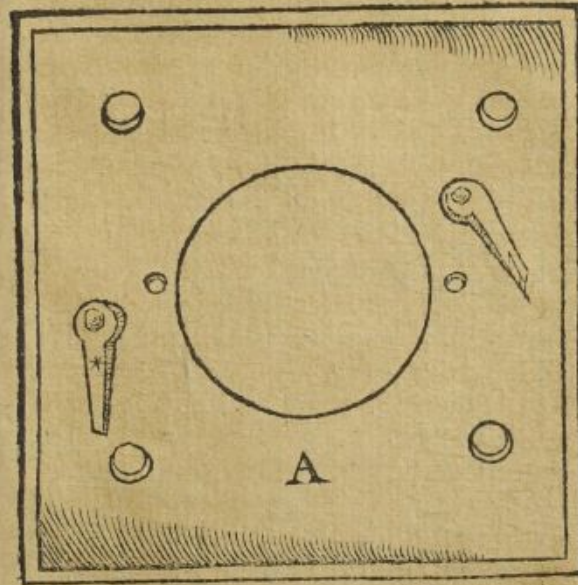
superimponas maiorem istam quadratam, & latam, tenuem tamen laminam ferream, qualem figura A litera notata repræsentat, habentem in medio foramen rotundū, amplūque. In foramen magnum mox immitte & adaptato conchulam seu vasculum æreum D. vel aureum E. vel cuiuscunque alterius materiæ (è cupreo enim, cupri oleum habetur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel argenti) in quo post operationem absolutam, oleum reperitur, cuius fundus in refrigerato vino sit submersus. Quod si vasculum illud angustius fuerit, quàm vt exactè foramini medio A. committi possit, laminæ A. circulum B. itidem tenuem imposito, vt foramini angustiori, rectè D. vas angustius, conueniat: quod vt firmitus hæreat, nec facile loco moueri possit, firmandum est, tenaculis illis A. laminæ cōiunctis, & hoc* signo, notatis. His omnibus iam rite administratis, imponendus erit fundo vasculi D. vel E. rotundus pannus, exiguus, subtilis, rarus ex ligno. Quo facto, excitandus erit ex carbonibus viuis ignis, eique imponendum operculum C. si D. vasculum vino fuerit immersum, aut E. si F. ibiq; relinquēdū, quoad totum excandescat: tum forcipe acuto operculum ansula (qualem in vtroq; inferius conspicias) apprehende, & vasculo seu conchula,

K 5

læ,

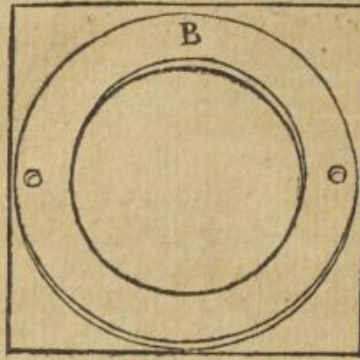
læ, eo quo vides modo, subito impone, sic excitabitur statim stridor, & panniculus in concavitate positus comburetur. Vbi stridor cessarit, & ipsa etiam vasa paululum refrixerint, operculo forcipe rursus semoto, atque etiam panniculo adusto, & nigro ingeniosè ablato, in fundo vasculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri, vel cupri aut argenti, guttula, pro vasculi natura, quod est colligendum subtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vase argenteo diligenter custodiendum. Notandum hoc loco, oleum tale, natura sua citò picis instar densari aut inspissari. Cuius sive sum aut utendi modum requiras, accipito tempore necessitatis huius quantum videbitur, & dissolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi, & exhibe ægroto, tum huius olei efficaciam & facultatem, non sine admiratione experieris. Quod si in cupreo vase oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas, sed ad extra serpigini, & aliis maculis scædis inunge. Oleum in argenteo vase hoc ingenio factum, potentissima oculorum est medicina. Oleum auri, inquit idem, propinaui filio meo, iam iam animam quasi agenti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ cochleari pleno, & statim ad vitam rediit.

Sequitur

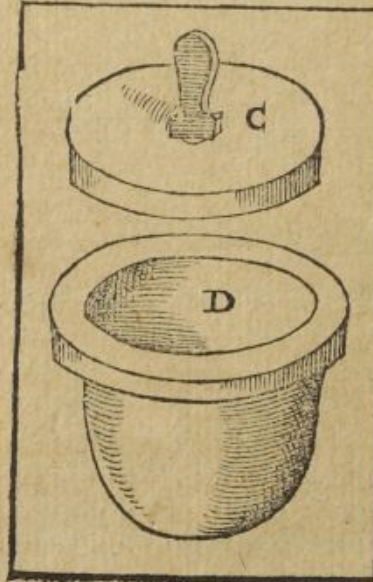

A. Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum
continenti imponenda, habet foramina qua-
tuor magna, ut cyatho alligari possit, ne fa-
cile loco moveatur. Habet præterea duo para-
ua, correspondentia duobus foraminibus in
circulo B. ut si is imponendus sit, firmari pos-
sit. In eadem conspiciuntur etiam retinacula
duo, asterisco notata, ut vasculum foramini
magno impositum contineat.

B. Cirs

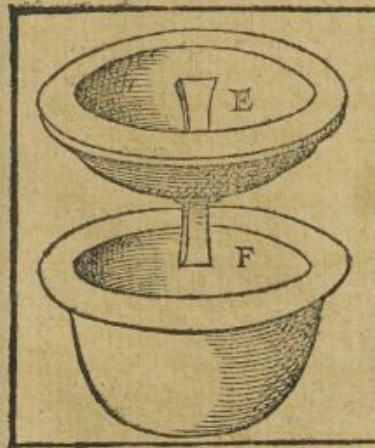
B. Circulus foramen habens minus, pro minore vasculo.

C. Eiusdem operculum.

D. Vasculum areum angustius, B. Circulo conueniens, cum ansa prominente recta sursum.

E. Eius

E. Eiusdem
 operculum,
 cauum su-
 præ cum an-
 sa supra in-
 frâque.

F. Vas ma-
 ius aureum
 foramini A.
 immediatè
 imponendū.

Descriptio auri vitæ, siue pulueris Solis, Re-
 cipe Mercurij $\mathfrak{z}$ iij. β aut $\mathfrak{z}$ v. lauetur exqui-
 site aceto & sale, auri Vngarici $\mathfrak{z}$ β . ex his
 fiat amalgama, quali vtuntur aurifabri ad
 vasa deaurâda: lauetur amalgama istud ace-
 to & sale toties, quoad nullam demittat an-
 plius nigredinem. Hoc impone in bociâ vi-
 trea, cui postea tantum aquæ fortis affunde,
 vt liberè Mercurius totus solui possit, in fun-
 do verò appareat aurum puluerisatum puni-
 cei coloris. Huic bociæ impone capitellū di-
 ligenter lutatum, & destillatione separa aquā
 fortem, primò quidem lento igne, post verò
 fortiori, semper ignē augendo: postremò ve-
 rò vt etiam arena ignescat, & spiritus omnes
 extra

extrahantur, tum refrigeretur, & post refrigerationem aperi bociam, & reperiēs puluerem coloris purpurei, forma instar cuiusdam * placentæ simul permixtæ. Vitrum frange, & placentulam istam in libero aëre super porphyrio lapide terito in puluerem, & faciem à vento auerte, quòd fumus & odor sit venenosus.

Calcinatio. Accipe D. vasculum satis amplū, quale vocant Germani *Ein trilscherben*, & pone sub parua E testa circum circa foraminibus aliquot perforata, in fornace aurifabrorum, & sine vt ignescat obscure: quo habito, ferreo cochleari huic vasculo infunde aliquid de hoc puluere, vt pote ꝑ j. & ꝑ. aut ꝑ ij. pro vice, ferrea spatula benè agitando, & apparebunt tibi varij colores, qui tandem omnes in nigrum degenerant: tum semper perge. nec intermitte. dum rursus rubrū colorem acquirat. Quo apparente colore, aufer ab igne, & sine vt refrigeretur. His factis. aliud vas simile superiori accipito, eadem magnitudine qua prius fuerat, & illud collocato in locum prioris, & rursus de puluere affunde vt prius, & igneatur vt priori vice semper & continuè mouendo, dum omnes colores euanescent, & rubedinem acquisuerit: sic beneficio huius calcinationis, omnes spiritus aquæ fortis dissipantur, vt in

ira

tra corpus assumptus puluis nullam possit
afferre noxam.

In præparatione huius pulueris, est ca-
uendum à communi Mercurio, quem Al-
chymistæ quidem coloribus tingunt, sed si-
ne auro, nec ita validè calcinare potest.

Dosis huius pulueris est, senibus quidem
pondere denarij antiqui, pueris verò duode-
cim vel quatuordecim annorum, oboli anti-
qui, in hostia, vt integrè descendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli lb ij. salis
petræ non extincti & optimi lb j. permisce-
terendo, destilla ad omnium spirituum ex-
tractionem, ac postea rursus secunda vice,
sine vilo additamento destilla, vt à spiritibus
etiam crassioribus separetur, quo factò, a-
qua fortis hæc potens est, quæ Mercurium
soluat, & aurū calcinare possit. Hæc omnia
ex lib. Caspari Kegleri Medici Lipsiæ excusi.

Explicatio quorundā, cum figuris, cuius-
dam Medici insignis.

*A. Amalgama sic fit, aurum purissimum in
laminas ducitur, postea crucibulum igni im-
positum fac vt excandescat, cui (extra ignem)
infunde auri laminas & Mercurium, vt mi-
sceantur, mixtura dicitur amalgama.*

*B. Bocia collocata in loco calido, citim ab
aqua forti operatio fit.*

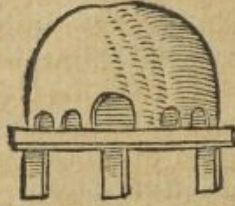
D. V. 20

D

D. Vas, quod vocamus Germanicè, Ein trybscherb, refert quodammodo vasculum illud, in quo tonsores secantes venam, sanguinem recipiunt, nisi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum est: huius formam hic adiecimus.

E

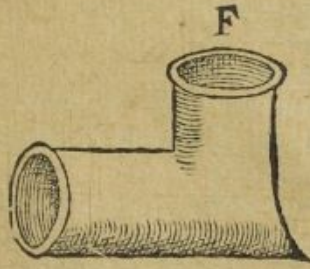

E. Testam vocavi, quod in Germanico vocabatur Ein müffel. Cōstat ex terra cocta, formata instar parvi cli-bani, in lateribus perforata, cuius hac est figura.

F. For

F. Fornax aurifabrorum ex luto parata in hanc formam.

Descriptio pulveris Solis modo breviori hæc est, ex eiusdē observatione. Fru-

stra enim fit pluribus, quod potest fieri paucioribus. Accipe vas novum terreum amplum, lato orificio, ut patellæ sunt tonsorum venam secantium, nisi quod latius esse debet. hoc ipsum in igne ex carbonibus accenso, igneatur, ut rubescat, postea pulverisa rubrum hoc caput tuum ex destillatione genitum, ut paulò ante dictum est, & in vas illud ignitum effunde, spatula ferrea continuè agita, ut fiat ex nigro fusci coloris, ac tandem rursus rubri, & habebis pulverem Solis: caueas tamen ne ab eius vapore venenoso inficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo supra, & sine ut in aquam liquecat, ut in fundo aurum appareat, in modum pulveris puniceï Bociam perlutato, in qua destillatio facienda est, & per se exiccetur, ut facilius ignē ferat. Postea impone capitellum, perlutando rimas seu iuncturas cum petia linea & luto

L sapion

sapientia, ne spiritibus pateat exitus. Hoc animaduertas, quod si bocia, in qua continetur amalgama cum aqua forti, capax fuerit mensuræ vnius, ut recipiens sit amplitudine decem vel duodecim mensurarum, alioquin multitudine atque etiam fortitudine spirituum recipiens rumperetur. Quo factò, bocia cum capitello collocetur in fornace reuerberationis, in qua ignis ex carbonibus sit, ut sequitur. Primò ignis lentus sit, usque quo spiritus cœperint ascendere, postea paulatim augendus. In fine aqua fortis clarescit rursus. In superiori parte fornacis ubi ventilia sunt, claudatur fornax, relictis tantum spiraculis.

De auro vitæ seu puluere Solis (alij præcipitatum cum auro vocare videtur, de quo pauca supra quoque de aquis metallicis in fine) sic quidam doctus vir ad Gesnerum scripsit: Auri vitæ, inquit, seu pulueris Solis, in eum finem descriptionem expetere mihi videris, ut iudicare possis, an eius usus tutus esse possit. Laudo institutum, ut omnia ad usum referas. Componitur ex Mercurij viui 3 v. auri puri 3 lb. aquæ fortis q. lb. Usus sum ego isto mense, & indies vires experior. Morbum magnum isto curo, qui si cesserit, ut bonam spem operatio præbuit, dico donum Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper præpa

præparauit, cui ego semper astiti, 3 ij. posse
duobus Daleris redimi: nam ille laborem &
odoris tædia, nec non vasa, magni æstimat.
De hoc puluere Solis, scito me citra omnem
noxam, dedisse grana quinque: sed cum ad
grana octo ascēdissem, vomitum & alui de-
iectionem strenuè moui, cum antea quatuor
continuis diebus grana quinque propinaf-
sem, &c.

Argenti (oleum puto) fit, Recipe argenti
calcinati, quantum volueris, pone in acetum
destillatum, & intra aliquot dies solue-
tur, & fiet cæruleum, tum lentè in
balneo Mariæ euaporet a-
cetū, & fiet (oleum)
pulcherri-
mum.

F I N I S.

L 2 IN

INDEX RE- RVMSITV

DIGNARVM, DE

quibus in hoc li-
bro tracta-
tur.

A

ABSINTHII sal 481
Agarici, turbith, colocynthi-
dis, rhabarbari, &c. extra-
ctio 469. 470
Aluminoſa aqua compoſita

158. 139

Aniſi & fœniculi oleum 250. 251. 252. 253
Anſeriſ oleum 295
Antimoni gemma 316
Antimoni oleum 304. 305. 306. 307. 308
Antimoni præparatio ut pellucidum fiat 315.
316. 317. 318. 319. 320.
Antimoni præparati uſus 328. 329. 330. 331. 332
Antimoni ſpiritus rubens 324
Antimoni ſuccus 319
Aqua

I N D E X.

<i>Aqua ad vulnera, vlcera & fistulas</i>	197
<i>Aqua ardens</i>	427.198
<i>Aqua ardens contra pestem</i>	440
<i>Aqua aromatica</i>	428
<i>Aqua caponis</i>	84
<i>Aqua cinnamomi</i>	274.497
<i>Aqua citò destillanda</i>	42
<i>Aqua dealbatua</i>	104.141
<i>Aqua dealbens pilos</i>	122.141
<i>Aqua deaurans res varias</i>	154
<i>Aqua è semine canabis</i>	74
<i>Aqua è sanguine humano</i>	82
<i>Aqua fortis</i>	138
<i>Aqua frigidis morbis omnibus conueniens</i>	430
<i>Aqua marchasita</i>	140
<i>Aqua mater Balsami vocata</i>	130
<i>Aqua odorifera</i>	75
<i>Aqua Philosophorum</i>	154
<i>Aqua qua omnia in puluerem redigit</i>	148
<i>Aqua reuiuiscere & iuuenescere faciens</i>	113
<i>Aqua scribendis literis aureis in ferro</i>	143
<i>Aqua tingens viridi colore</i>	147
<i>Aqua tutia</i>	140
<i>Aqua vite contra pestem 429. cōtra catarrhum</i>	435
<i>Aqua vite & eius vires</i>	410.411.412
<i>Aqua vite Friderici Caesaris</i>	437
<i>Aqua vite pro arthriticis</i>	454
<i>Aqua vite qua optima</i>	427
E 3	Aqua

I N D E X.

Aqua fortis vires & vsus	141
Aqua rosacea preparanda modus	79
Aqua ad oculos varia	94.96.98
Aqua vite distillationes varia	418.419.420.
	421.422.423
Aqua vite proba	411
Aqua aluminosa composita	138.139
Aqua S. Aegidij ad apoplexiam	119
Aqua caustica	143.145.146.147.148
Aqua cicatrices tollentes	227
Aqua dest. lata & succi quid differant	21.22
Aqua odorata	104
Aqua metallica & fortes	138.139.141.142.143
Aqua quæ aurea & elixir vite dicuntur	124.
	125.126.127
Aqua soporifera	99
Aqua theriacales	118
Aquarum destillatarum natura	21
Aquarum & oleorum correctio	61
Aquarum simplicium destillatio	65.66
Aquarum thermalium proba vel destillatio	66.
	67.68.69.70.71
Aquarum vite aliquot compositiones	434.435.
	436.437.438.439.440.441.442.443.444.
	445.446.447.448.449
Aquas & olea destillandi artificiosus modus	
	42
Argentum vivum quæ ratione è plumbo extra-	
batur	165

INDEX.

Argentum vivum calcinatum	163
Ammoniacus sal	482.483
Aromata destillandi modus	30
Aromaticæ aqua	428
Aurum à metallis solvens aqua	152
Aurum num solui possit	491
Aurum potabile	490
Aurum vitæ	522
Auri dissolutio	493
Auri oleum	522
Auri potabilis conficiendi descriptiones septem	
498.499	
Auri potabilis facultates	495.496.497.498.
499.505.506.507.508	
Auricalchum dealbandi ratio	155

B

Balnei Mariæ modi	40
Balsamum Christi	213
Balsamum Hermetis	192
Balsamum quomodo faciendum	212
Balsamum verum quid	129.180
Balsami veri succedanea	181
Balsama aliquot artificialia à fol.181.usque ad	
210.Cc.	
Balsama & Balsamelea	129.130.131.132.133
Balsama non destillata	229
Belzoinum oleum	268.269
B 4 Borax	

I N D E X.

Borax Alexandrina	487.
Boracis confectio	ibid.

C

Cali herba	504
Caponis aquæ varij modi	84
Capillos flauos reddere	158
Caryophyllorum oleum	259. 262. 263
Carnes à putredine conseruandi modus	126
Cautica aquæ	143. 144. 145. 146. 55
Cauticus puluis	159
Cera oleum	301
Chalybis oleum	393
Chamomilla sal	482
Chartæ oleum	288
Chelidoni maioris aqua	95
Chymistarum instrumenta	31
Chymicæ artis ratio	18
Cinnamomi oleum	274
Cotoneorum succus	475
Corticum olea	15
Cucurbite quomodo alligande	37
Cumini oleum	254
Capri oleum	392
Cysimbrium	16

D

D'albatriæ aqua	104
Destillatio quid sit	15
	Destilla

INDEX.

Destillatio aque vite	418.419.420.421.422. 423.424.425.426
Destillatio aquarum simplicium & thermalium	65.66
Destillatio in sole 35. in turri	42.43.44
Destillatio olei cinnamomi	275
olei vitrioli	353.354.355
oleorum in genere	168.171
Destillatio oleorum è gummis	264
Destillatio oleorum per vesicam	171
per arenam	45
per ascensum & descensum	25.26.36.4
per filtrum	56
per finum	46
per glaciem	47
Destillatio quinta essentie	41
Destillatio qualem requirat ignem	27
Destillatio succini	395.400
Destillatio quatenus rerum virtutes immutet	19
Destillationis varij modi	27.28
vera ratio	17
Destillationum forma & differentia	23
Destillatoria instrumenta	26.29
varia	49.50.53
Destillatoria vasa ne in igne rumpantur	57
Destillandi olea ex seminibus modus	249.250

E

Elixir vite	124.127.133.135
L 5	Ellebo

I N D E X.

Ellebori extractio	471
Ellebori nigri succus	319
Extractio myrrhae, aloes, aliarumque lacryma- rum pinguium	477
Extractiones solutivae	472
Extractiones succorum, rerum simplicium & compositarum	457.471.472
Extractionum varij modi	459.460.461.462. 463.464
Extractoriam instrumenta	31

F

Ferrum indurandi modus	115
Ferri oleum	392
Fermentatio	30.31
Feniculi & anisi oleum	250.252.253
Fornax distillationis in turri	42.43
Fornax distillatoria Sarracenica	48
Fornacum optima	31
Portes aqua	138
vide aqua fortis.	
Fraxini oleum	186.187

G

Guaiaci oleum	40
è Gummi olea	164

H

Hedera baecarum oleum	257
Hirundinum aqua.	90
	Hom

INDEX.

Homini stercoris aqua	82
Humani sanguinis aqua	ibid.
Hyoscyami seminis oleum	254
Hyperici oleum & eius usus	241.242.243.244
Hyperici sal	481

I

Ignis calor in destillatione qualis	27
Inaurandi res varias modus	154.307
Infusionum modi	36
Instrumenta destillatoria varia	49.50.51.52
Instrumenta extractoria	31
Iuniperi baccarum succus	474
oleum	255
sal	288
Iuniperi lignorum oleum	287

L

Ladani oleum	269
Lapatij minoris aqua	74
Laserinum oleum & eius vires	404
Lauri baccarum oleum	257
Lithargyri oleum	393
Luti sapientia compositiones	57

M

Macis oleum	161
Marchasita aqua	140
Mellis quinta essentia	299.300
Mellis	

I N D E X.

Mellis aque	92
Mellis faui aque	91
Mercurij præcipitati parandi modus, & vsus	162.163
Metalla omnia quomodo mollescentur	153
Metallorum ab aquis separatio	68.69.70.71.72
Myrrhe oleum	26

N

Naphtha oleum	346.347
Narantij florum aqua	75
Nucis muscate oleum	259
Nucum auellandarum aqua	75.76
Nucum corticum oleum	284

O

ad Oculos aquæ variæ	94.959.6.97.98.99
Oderata aquæ	104.105
Oleum quid sit	166
Oleum à corruptione conseruat	88
Oleum ad omnes ferè morbos corporis	206
Oleum anisi & fœniculi	250.251.252.253
Oleum anseris	295
Oleum antimonij	304.305.306.307.308.309
Oleum Aristotelis	200
Oleum auri	519.520
Oleum baccarum Iuniperi	255
Oleum Balsami Petri de Ebano	193.194
Oleum Belzomum	268
benedictum Fierauanti	222
calcis	

INDEX.

calcis	393
caryophyllorum, nucis moschatae, piperis, mas-	
cis, cumamomi	259.260.261
castorei	296
Oleum causticum mirabile	390
cera	301
chalybis	393
charta	288
cinnamomi	274.278
cumini	254
cupri	392
è baccis hederae	255
è corticibus nucum	284
è baccis lauri	257
è lignis iuniperi	287
Oleum è quouis ligno extrahendum	286.287
Oleum ex ferro	392
ex ossibus hominum	294
ex terebinthina latigna	271
ex vitellis ouorum	296.297.298
florum mali arantij	245
rorismarini	248
rosarum Damascenarum	245
verbasci	241
Hyperici	241.242.243
Ladani	269
Laterinum & eius vires	404
ligni Gaiaci	286
lithargyri	393
massi	

I N D E X.

<i>mafticis</i>	265
<i>mellis</i>	301
<i>myrrhe</i>	267
<i>naphtha</i>	346.347
<i>ouorum</i>	297
<i>philofophorum</i>	192
<i>pro memoria</i>	210
<i>ranarum</i>	303
<i>raparum</i>	258
<i>rofarum</i>	246
<i>salium herbarum</i>	485
<i>sanctum</i>	203
<i>Saturni</i>	392
<i>fcorpionum</i>	304
<i>femini hyofcyami</i>	254
<i>fpice</i>	241
<i>succini</i>	394
<i>sulfuris</i>	338.339.340.341.342. &c.
<i>tartari</i>	185.186
<i>taxi</i>	296
<i>Oleum terebinthinae</i>	399
<i>violacum</i>	247
<i>vitrioli</i>	46
<i>Olei succini deſtillandi modus</i>	397.398.399.400
<i>vires</i>	401
<i>Olei ſulfuris rſus</i>	46
<i>Olei vitrioli differentia</i>	351
<i>Olea ab aquis quomodo ſeparanda</i>	225.227
<i>Olea ad vulnere</i>	218.219.220.221
	<i>Olea</i>

INDEX.

Olea varia pro diuersis morbis	199.200.201
Olea è gummis	264
Olea & aquas destillandi modus artificiosus	42
Olea ex aromatibus	
corticibus	259
floribus	274
fructibus	240
metallis	255
seminibus	392
Olea ex seminibus quomodo destillanda	249
250.251	249.
Olea quomodo è radicibus, herbis & seminibus extrahenda	
Olea varia ad omnis generis morbos	173
Oleorum ab aqua separatio	179
Oleorum destillationis modus	175
Oleorum destillatio per vesicam	61
Oleorum & aquarum correctio	62
Oleorum extractio per torcular	61
Oleorum extrahendorum ratio	175
Oleorum extractio per aquam bullientem	173
Oleorum rectificatio	174
usus	177
Omphacinum oleum	178
Ossium hominum oleum	167
Ouorum albuminum aqua	294
Ouorum aqua	89
	82
P	
Papyri oleum	289
	philo

I N D E X.

Philosophorum vitrum	328
Piloselle aqua	76
Piperis oleum	261

Q

Quinta essentia destillatio	4 ¹
-----------------------------	----------------

R

Ranarum oleum	303
Raporum oleum	258
Rectificatio oleorum & aquarum	61
Rhabarbari extractio	470
Rhodostagma	22
Roris aqua	181
Roris marini florum aqua	ibid.
oleum	248
Rosacea aqua odorifera	77
Rosaceam aquam preparandi varij modi	78
Rosatum oleum	246
Ruptorium	144

S

Sal absinthij	481
alkali	476.482
aquarum Thermalium	483
ammoniacus	486
baccarum iuniperi	482
chamomilla	486
hypericonis	481
	vrina

INDEX.

<i>urina pueri</i>	484
<i>Sales quomodo è rebus varijs extrahantur</i>	479
<i>Salium herbarum oleum</i>	485
<i>Salium vsus</i>	478
<i>Sambuci florum aqua</i>	29
<i>Sanguinis humani aqua</i>	82.280
<i>Scorpionum oleum</i>	304
<i>Seminum olea</i>	249
<i>Solis puluis</i>	522
<i>Solsequij florum aqua</i>	79
<i>Soporifera aqua</i>	29
<i>Spica oleum</i>	245
<i>Stercoris humani aqua</i>	83
<i>Stibium vel stimmi</i>	304
<i>Stibij pillula</i>	333
<i>Stibij preparati dosi</i>	332
<i>Stibij preparati vsus</i>	330.331.332.333
<i>Stibij varia preparat.</i>	315.316.317.318.319.
<i>320.321.322.323.</i>	
<i>Stibij sanguis</i>	312
<i>Sublimare quid</i>	15.17
<i>Succus quid</i>	457
<i>Succi à corruptione conseruandi</i>	88
<i>Succi & aqua destillata quid differant</i>	21.22
<i>Succorum extraxiones varia</i>	458
<i>Succini destillatio</i>	395.400.
<i>oleum</i>	394
<i>eius vires</i>	400
<i>Sulfuris oleum</i>	338
<i>M eius</i>	

INDEX.

<i>eius usus</i>	341
<i>dosis</i>	344
<i>Sulfuris olei parandi modi</i>	338.339.340.
	341.342.343.344.345.346.347

T

<i>Turbith extractio</i>	468
<i>Tartari calcinatio</i>	286
<i>Tatari oleum</i>	284.285.286
<i>Taxi oleum</i>	296
<i>Terebinthina oleum</i>	269
<i>Thermaliū aquarū proba seu destillatio</i>	73
<i>Theriacales aqua</i>	118
<i>Tilia florum aqua</i>	80
<i>Tormentilla aqua</i>	81
<i>Tutia aqua</i>	140

V

<i>Vasa destillatoria ne igne rumpantur</i>	57
<i>Verbasci aqua</i>	79
<i>Verbasci florum oleum</i>	240.241
<i>Violaceum oleum</i>	247
<i>Vinum corruptum</i>	127
<i>fatidum</i>	126
<i>Maluaticum destillatum</i>	137
<i>Vinum pendulum</i>	126
<i>sublimatum</i>	453
<i>Vini corrupti rectificatio</i>	436
<i>Vitrioli oleum</i>	351
<i>Vitriol</i>	

INDEX.

<i>Vitrioli oleum compositum</i>	388
<i>corrosivum</i>	389
<i>Vitrioli oleum quomodo dulce fiat</i>	363
<i>Vitrioli olei differentia</i>	451
<i>destillandi varij modi</i>	354. 355. 356. 358.
<i>375. 376. 377 &c.</i>	
<i>varia virtutes</i>	362. 363. 364. 365. 366.
<i>367. 368. 379 387</i>	
<i>Vitrum philosophorum</i>	328
<i>Vitrum ruptum conglutinandum</i>	58
<i>Vitrorum clausura</i>	59
<i>Vulnera olea</i>	219. 220. 221. 222. 223. 230.
<i>231. 232. 233.</i>	

X

<i>Xylcebeni succus</i>	475.
-------------------------	------

M 2 IND

INDEX MORBORVM,
DE QVIBVS IN HOC
LIBRO TRACTATVR.

A lopecia	83
Alui fluxus	368
Aluum foluens aqua	78
Ani fistula	341
Angina	380
Anhelitus graueolentia	126
Apoplexia	324.435.447
Apoplexia praecautio	126
ad Apoplexiam aqua S. Aegidij	119
Apostemata	83
Apostemata dura	204
Apostemata intrinseca 202. & extrinseca	416.474
Aqua reuiuiscere & iuuenescere faciens	13
Aqua cosmetica	74
Astura	253.269.333.474
Articulorum dolores	218.339
Arthritis	82.216.254
Arthritidis dolores	302.324
Arthreti	

INDEX,

<i>Authetica frigida</i>	295
<i>Aurium passiones</i>	406
<i>Annuitus</i>	193
<i>Vermes</i>	204
<i>Auditus difficultas</i>	110
<i>Axillarum fœtor</i>	81

C

<i>Calculus renum</i>	80.83.121.182.193
<i>Calculus vesicae & renum</i>	363.367
<i>Calculi præservatio</i>	472
<i>Calculus frangentia</i>	300
<i>Capilli flavi</i>	301
<i>Capillorum color</i>	358
<i>Capitis diuturnus dolor</i>	333
<i>Pediculi</i>	372
<i>Tremor</i>	215
<i>Vertigo</i>	372
<i>Cancer</i>	75.219.253.261.435.474
<i>Cancer & fistula</i>	77
<i>Cancrum mortificans oleum</i>	389.390
<i>Cancrum sanans aqua</i>	158
<i>Cancrum tollendi secretum</i>	147
<i>Caro mortua</i>	159.314
<i>Carnem mirificè erodens oleum</i>	390
<i>Carbo pestiferus</i>	188
<i>Carcinoma</i>	138.139
<i>Casus ex alto</i>	187.127

M 3

Catarrh

INDEX.

<i>Catarrhus & eiucura</i>	81.83.120.
158.217.430	
<i>Caustica aqua</i>	98.144.145.146.147.148.156
<i>Causticum secretum</i>	391
<i>Cerebri & neruorum affectus</i>	118
<i>Cicatrices</i>	82.224.230.243.301
<i>Colicus dolor</i>	126.264.257.362.380.381.
382	
<i>Comitialis morbus, vide Epilepsia</i>	
<i>Contractio membrorum</i>	196.215
<i>Cordis debilitas</i>	408
<i>Cordis palpitatio</i>	191
<i>Cordis tremor</i>	104.112.262.370
<i>Corrosiuum insigne</i>	390
<i>Crura exulcerata</i>	236
<i>Crurum vulnera</i>	238
<i>Cutis excoriationes</i>	287
<i>Cutis nigredo</i>	285
D	
<i>Debilitas crinium</i>	83.85.86.87
<i>Dentes dealbantia</i>	146.156.340
<i>Dentes firmissimos & pulcherrimos cōseruari- di modus</i>	379
<i>Dentes nigri</i>	156
<i>Dentium dolor</i>	130.156
<i>Diarrhœa</i>	263
<i>Dolores articulorum</i>	302
<i>Dolores ex incisione membri</i>	299
<i>Dysenteria</i>	122.362
	Ebr.e

INDEX

E

<i>Ebrietatem arcet</i>	299
<i>Elephantiasis</i>	333
<i>Empyema</i>	269
<i>Epatis obstructio</i>	253
<i>Epilepsia</i> 80. 90. 105. 118. 216. 275. 294 332. 333. 345	
<i>Excoriationes cutis</i>	254. 287

F

<i>Facies ne sole aduratur</i>	79. 80
<i>Faciei lentigines</i>	80. 136. 155
<i>macula</i>	77. 102. 157. 248. 285
<i>splendor</i>	267
<i>rubedo & syrones</i>	76. 285
<i>ruga</i>	77. 227
<i>ulcera & fistibula</i>	392
<i>Faciem dealbantia</i>	92. 102. 141. 228
<i>Febris pestilens</i>	110. 330
<i>Febris tertiana</i>	262
<i>quartana</i>	111. 200. 204
<i>Febris praecautio</i>	112
<i>Febres acuta & calida</i>	368
<i>Febres mitigantia</i>	247
<i>Febres omnes curans aqua</i>	120
<i>Febres omnis generis quomodo curanda</i>	129.
194. 345	
<i>Febres putrida</i>	344
<i>Fistula</i> 77. 143. 144. 145. 157. 197. 204. 218. 430. 297.	

M

INDEX.

<i>Fistulas curantes aque</i>	115.116
<i>Fistulas mortificans oleum</i>	391

G

<i>Gallicus morbus</i>	118.327.332
<i>Gingivarum corruptio</i>	156
<i>putredo</i>	126
<i>ulcera</i>	341
<i>Gonorrhœa</i>	240
<i>Gula tumor & durities</i>	188
<i>Gutta in membris</i>	241

H

<i>Hæmorrhoides</i>	374
<i>Hæctica, vide Phthisis</i>	
<i>Hæctica cura</i>	88.93
<i>Hydrops</i>	81.106.120.231.329.345.387

I

<i>Merius</i>	196.332.375
<i>Ignis sacer</i>	120
<i>Iliaca</i>	257
<i>Impetigo & serpigo</i>	138
<i>Insania cura</i>	328.333
<i>Ischiadicus dolor</i>	104.216.406

L

<i>Labiis fissura</i>	303
<i>Lacris punctura</i>	182.191.192.193
<i>Lepas</i>	

INDEX.

<i>Lepra</i>	74.90.140.157.190.219.372
<i>Lethargus</i>	373
<i>Lienis vitia</i>	112
<i>Lingua paralyfis</i>	235
<i>Lumborum dolores</i>	413
<i>Lumbricos enecantia</i>	192.193.214.241.345
	407.408

M

<i>Mamillarum dolor</i>	79.80.81
<i>Mammillarum foetor</i>	81
<i>Mamillarum scissura</i>	269.302
<i>ad Maniam secretum</i>	104
<i>Manus retracta</i>	188
<i>Manuum scissura</i>	258
<i>Manuum tremor</i>	215
<i>Matricis dolores</i>	129
<i>Melancholia phrenetica cura</i>	328.329
<i>Membra contracta</i>	215.240.296
<i>Memoria</i>	221.224.270.446
<i>Memoria debilitas</i>	76.198.203.210.213.
	373
<i>Memoriam confortantia</i>	102.125.188.207
<i>Menses prouocantia</i>	122.484
<i>Menstruorum superfluitas</i>	372
<i>Morum curans aqua</i>	148
<i>Morsus venenosi</i>	132.372.408

N

<i>Narium fistula</i>	392
<i>Narium polypus</i>	198

INDEX.

Narium rima	270
Narum sanguinis fluxus	370.
Nervi contracti	296
Nervi incis	237.241
Nervorum affectiones	188.189.190.204
216.220.269	
Nervorum incisiones	217
Nervorum mollificatio & spasmus	216

O

Oculi albugo	98
Oculi cataracta	97
Oculi suffusio	141.142
Oculi expalpebrati	130
Oculi Larymantes	83.407
Oculorum aggruudines	204
Oculorum caligo & nebula	96.414.427
Oculorum macula	77.83.93.157.422.427
Oculorum pustula	285
Oculorum sanitatem conseruantia	93.94.
95.96	
Oris ulcera	139.140
Offa vulneribus extrahenda	117

P

Paraclysis	77.187.188.189.223.195.196
197.324	
Paraclysis lingua	235.236
Paraclysis membrorum	272
à Paraclysi præserves aqua	119.120
Palpebra innuersa	39
Parius	

INDEX.

<i>Partus difficultas</i>	175
<i>Pectoralis aqua</i>	106
<i>Pedum permiones</i>	258
<i>Pestis remedia</i>	197.198.III.441
<i>Pestilens febris</i>	110
<i>Phrenitidis cura</i>	327.373
<i>Phthisis</i>	39.196.235.236.433
<i>Pilos generantia</i>	74.92
<i>Pleuritis</i>	271.481
<i>Podagra</i>	158.216.223
<i>Podagra frigida</i>	194.204.298
<i>Podagram mitigantia</i>	79.93
<i>Podagrici dolores</i>	267.302
<i>Polypus narium</i>	126.334
<i>Pulmonum & iecinis calores</i>	74
<i>à Putredine seruandi ratio</i>	126.192

R

<i>Renum calculi</i>	47.77.81
<i>Renum & vesica calculos frangentes aqua</i>	107.108.109
<i>Renum & vesica lapis.</i>	81

S

<i>Sanguis concretus siue grumiosus</i>	79.204
<i>Sanguinis fluxus</i>	123
<i>Sanguinis sputum</i>	368.407
<i>Sanguinem mundantia</i>	291
<i>Scabies mala.</i>	120
<i>Scabiei cura</i>	127.138
	Scio

I N D E X.

<i>Scrofula, porri & verruca.</i>	116.143.144.151
156.157.234.304.	
<i>ad Solis vssionem.</i>	79
<i>Somnifera</i>	247.254.432
<i>Soporifera aqua.</i>	99
<i>Spasmus.</i>	187.188.196.197.270
<i>Spasmus vulnerum.</i>	205
<i>Splenis apostemata & durities.</i>	204
<i>Stomachi ab humiditatib. purgationes.</i>	121.122
<i>Stomachi cruditas.</i>	121.122
<i>Stranguria.</i>	183
<i>Stupor</i>	196
<i>Sudorifera</i>	258.347
T	
<i>Tinea</i>	297
<i>Tormina ventris</i>	71
<i>Tortura membrorum</i>	191
<i>Tremor capitis & manuum</i>	213
<i>Tremor membrorum</i>	196.197
<i>Tussis</i>	253.341
<i>Tussis sicca febricitantium</i>	85
V	
<i>Venarum ruptura</i>	368
<i>Venena à corde pollens aqua</i>	74
<i>Venenorum remedia</i>	110.204.196.200
233.244.303	
<i>Venenorum omnium amuletum.</i>	127.51
<i>Venenasi morsus</i>	131
<i>Ventriculi cruditas</i>	121.171
	<i>Ventr</i>

INDEX.

Ventriculi debilitas	253.264
Ventriculi dolores	333
Ventris fluxus	22.191
Vesica excoriatio	406
Vermes, vide Lumbrici.	
Vermes	193
Vermes omnis generis pelles oleum	214
Vermes siue lumbricos enecantia	241
Vertigo	253.164.370.372.436.473
Verruca scrofula porri	341.142.144.145. 150.157.285.
Vesica & renum calculos fragentes aqua	107 109
Virga ulcera	341
Vinum debilitas	83.84.85.433
Visus debilitas	99.220.264.370
Visum conseruantia	129.93.96.98
Visum clarificans aqua	79
Vlcera	198.203
Vlcera antiqua corrosiua	391
Vlcera & vulnera profunda	216
Vlcera exiccans aqua	114
Vlcera cancrofa	307.324
Vlcera consolidantia	237.297
Vlcera corrosiua	138.140.83
Vlcera fauicium	141
Vlcera maligna & putrida	144
Vlcera serpentia	313
Vlcera tibi arum antiqua	76

INDEX.

<i>Vocis clarificatio</i>	106
<i>Vocis diminutio</i>	128
<i>Vomituum certissimum</i>	338
<i>Vrina ardor</i>	431
<i>Vrina retentio</i>	193.194.381.345.270.347
<i>Vulnera</i>	126.128.215.219.220
<i>Vulnera & ulcera profunda</i>	216
<i>Vulnera capitis</i>	198
<i>Vulnera cito sananda</i>	116
<i>Vulnera crurum</i>	237
<i>Vulnera glutinantia</i>	195.196.202
<i>Vulnera nervorum</i>	141
<i>Vulnera ossium</i>	234
<i>Vulnera putrida</i>	446
<i>Vulnera recentia cito sanantes aqua</i>	430.
	431.432
<i>Vulnera sanantes aqua</i>	114.81.116.182.119.
	346
<i>Vulnera sanantia</i>	240.241.242.243.244.
<i>Vulnerum aqua</i>	263
<i>dolor</i>	156
<i>sanguis</i>	263
<i>spasmus</i>	205
<i>Vulneribus ossa extrahere</i>	117
<i>Vulneribus sanandis olea</i>	223
<i>Vulneraria aqua</i>	116
<i>Vteri suffocationes</i>	264

F I N I S.

